T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

DALAMAN TARIM İŞLETMESİ İDARE BİNASI'NIN RESTORASYON PROJESİ

Mehmet Halis BİLDEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

GEBZE
2010

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

DALAMAN TARIM İŞLETMESİ İDARE BİNASI'NIN RESTORASYON PROJESİ

Mehmet Halis BİLDEN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMANI
Doç. Dr. Elif Özlem AYDIN

GEBZE
2010

YÜKSEK LİSANS TEZİ JÜRİ ONAY SAYFASI

G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 18.02.2010 tarih ve 2010/11 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 10.05.2010 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Mehmet Halis BİLDEN'in tez çalışması Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Elif Özlem AYDIN

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Murat YILDIZ

ÜYE : Öğr. Gör. Dr. Kutlu Sevinç KAYHAN

ONAY

G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../20... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

TEZİN BAŞLIĞI: DALAMAN TARIM İŞLETMESİ İDARE BİNASI'NIN RESTORASYON PROJESİ

YAZAR ADI: MEHMET HALİS BİLDEN

Tez konusu olarak seçilen tarihi yapının 1900'lü yılların başında işletme binası olarak inşa edildiği ve günümüze kadar kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapı günümüzde (2010) Dalaman Tarım İşletmesi'nin İdare Binası olarak kullanılmaktadır. Tanzimat sonrası Batı mimarisinin etkisinde inşa edilen yapı, özgünlüğünü korumuştur. Simetrik anlayışta planlanan kagir yapının orta aksı çatı arası ile birlikte üç katlı, yan kanatları ise iki katlıdır. Özgün planlama anlayışı çok değişmeyen ve strüktürel hasar tespit edilmeyen yapının, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından henüz tescil kaydı yapılmamıştır.

Tezin konusu; Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın mimari belgelenmesi, bu belgelemeye dayalı tescil işlemlerinin başlatılması ve korunması için önlemler geliştirilmesidir. Çalışmalara yapının 1/50 ölçekli rölöveleri hazırlanarak başlanmıştır. Yapının mevcut izlerine ve dönemin diğer Tarım İşletmeleri İdare binalarının mimarisi ile yapılan karşılaştırmalarına dayanarak restitüsyonu yapılmıştır. Yapının şimdiki (2010) işlevini daha uygun ve fonksiyonel bir şekilde yürütmesini amaçlayan restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın tarihi değeri, özgün mimari özellikleri ile korunması ve günün koşullarına uygun donanımlara kavuşması sağlanmaya çalışılmıştır.

SUMMARY

SUBJECT: RESTORATION PROJECT OF DALAMAN FARM ADMINISTRATIVE BUILDING

AUTHOR: MEHMET HALİS BİLDEN

The building which is chosen as the subject of thesis was built as an administration building and has been used for that purpose till today. Today (2010), it is being used as the administrative building of Dalaman Farm. As built under the influence of post-Reform period (1908) Western architecture, has remained original. The stone building, which was designed in a symmetrical manner, is three storied at the middle axis and two storied at the side axis. The building, of which original plan scheme had not changed much and no structural destruction was identified on; has not been registered by the Cultural and Natural Property Protection Board yet.

The subject of the thesis is the architectural documentation of Dalaman Farm Administrative Building, to begin its registration process through the prepared documentation and develop the necessary measures for its preservation. Studies were started with the preparation of 1/50 scaled architectural survey of the building. The restitution was prepared according to the existing traces and comparisons with other Agricultural Farm administration building of that era. It is tried to prepare a restoration project which aims to conduct its existing (2010) function in a more proper and functional way.

What is aimed in this study is to preserve the Dalaman Farm Administrative Building with its historical value and original architectural features and to furnish it with modern equipments according to the day's conditions.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın çeşitli aşamaları boyunca bilgi ve desteklerini benden esirgemeyen Tez Danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr Elif Özlem Aydın ORAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, deneysel çalışmaların gerçekleştirilmesi, teknik bilgi ve belgelere ulaşımımın sağlanması dolayısıyla tezimi hazırlama aşamasında arşivlerinden faydalandığım;

- Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü,
- Dalaman Kaymakamlığı,
- Dalaman Belediye Başkanlığı,
- Muğla Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Müdürlüğü,
- Çevre ve Orman Bakanlığı,
- Sultansuyu Tarım İşletmesi Müdürlüğü
- Anadolu Tarım İşletmesi Müdürlüğü,
- Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın yetkililerine;

Tezimin teknik bölümlerinin hazırlanması esnasında mesleki bilgi ve birikimlerinden yararlandığım; Kimya Mühendisi Ali Çetin İdil, Dr. Mustafa Erim, Restoratör Aysel Yılmaz, Sanat Tarihçisi Serap Özkan, Uluslararası İlişkiler Uzmanı Ayşe Mine Doğan, Ziraat Mühendisi Murat Doğan, İnşaat Teknikeri Atilla Dicle, ve Biyolog Betül Kaya'ya şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
SUMMARY	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
KISALTMALAR	viii
TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLOLAR DİZİNİ	xv
HARİTALAR DİZİNİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	2
1.2 Kapsam	2
1.3 Yöntem	3
2. DALAMAN İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	4
2.1 Konumu	4
2.2 Tarihçesi	5
2.3 Sosyo-Ekonomik Yapısı	6
3. DALAMAN TARIM İŞLETMESİ	8
3.1 Konumu	8
3.2 Tarihçesi	9
3.3 Mevcut Yapılar	11
3.3.1 İlköğretim Okulu	13
3.3.2 Lojmanlar	15
3.3.3 İdare Binası	20
3.3.4 Misafirhane	21
3.3.5 Atelye	22

3.3.6 Tahıl Depoları 23
3.3.7. Hayvancılık Tesisleri 24
3.3.7.1 Yarı Açık Ahırlar 25
3.3.7.2. Sağımhane 26
3.3.7.3. Doğumhane 28
3.3.7.4. Buzağı Kulübeleri 28
3.4 Günümüze Ulaşamayan Yapılar 29

4. DALAMAN TARIM İŞLETMESİ İDARE BİNASI'NIN TANIMI 31
4.1 Konumu ve Tarihçesi 31
4.2 Genel Özellikleri 32
4.3 Ayrıntılı Tanımı 32
4.3.1 Plan Özellikleri 33
4.3.1.1 Zemin Kat 33
4.3.1.2 Birinci Kat 44
4.3.1.3 Çatı Katı 54
4.3.2 Cepheler 57
4.3.2.1 Güney Cephesi 57
4.3.2.2 Kuzey Cephesi 60
4.3.2.3 Doğu ve Batı Cepheleri 62
4.3.3 Pencereler ve Kapılar 63
4.3.3.1. Pencereler 63
4.3.3.2. Kapılar 72
4.3.4 Balkon ve Merdiven 85
4.3.5 Strüktür 86
4.3.5.1 Temeller 86
4.3.5.2 Duvarlar 86
4.3.5.3 Döşemeler 87
4.3.5.4. Çatı 88
4.3.6 Yapım Tekniği ve Malzeme 90
4.3.6.1. Harç 94
4.3.6.2. Sıva 96
4.3.6.3. Taş 99

4.3.6.4. Mermer 102
4.3.6.5. Ahşap 102
4.3.6.6. Demir 103
4.3.6.7. Çinko 103
4.3.6.8. Arduvaz 103
4.3.7 Bozulmalar 104
4.3.7.1. Doğal Kaynaklı Bozulmalar 104
4.3.7.2. İnsan Kaynaklı Bozulmalar 106

5. RESTİTÜSYON 109
5.1. Dönemin Tarım İşletmeleri İdare Binaları ile Karşılaştırma 109
5.1.1. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası 109
5.1.2. Sultansuyu Tarım İşletmesi İdare Binası 115
5.1.3. Değerlendirme 119
5.2. Restitüsyon 120
5.2.1. Ek Mekan ve Duvarlar 120
5.2.2. Kapılar ve Pencereler 120
5.2.3. Kaplamalar 121

6. RESTORASYON ÖNERİLERİ 122
6.1 İşlev Önerileri 122
6.2 Onarıma İlişkin Müdahaleler 123
6.2.1 Temizleme 123
6.2.2 Sağlamlaştırma 125
6.2.3 Bütünleme 125
6.2.4 Yeniden Yapma 125
6.2.5 Yenileme 125
6.2.6 Yeni Ekler 126

7. SONUÇ VE ÖNERİLER 127
KAYNAKÇA 129
ÖZGEÇMİŞ 132

EKLER

EK 1: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivleri Kaynakları

1.1 Osmanlı Arşivleri, Dosya no: 658, Gömlek no: 33187, Tarih: 29/Z/1239

1.2. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:75-1, Gömlek no:79, Tarih:11/Z/1330

1.3. Cumhuriyet Arşivi Dosya no: 214-143, Tarih: 30.01.1935, Sayı: 2/

1.4. Cumhuriyet Arşivleri, Dosya no: 86-6/928, Sayı no: 102426, Tarih: 01/07/1968

1.5. Cumhuriyet Arşivi, Sayı no: 17663, Tarih: 8.10.1942

1.6. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:-, Tarih:-, Gömlek no: 23644

1.7. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:757, Gömlek no:16, Tarih:15/ZA/1269

1.8. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:304, Gömlek no:32, Tarih:23/M/1281

1.9. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2239, Gömlek no:128, Tarih:20/R/1317

1.10. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2408, Gömlek no:144, Tarih:04/C/1318

1.11. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2496, Gömlek no:43, Tarih:23/S/1319

1.12. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:550, Gömlek no:59, Tarih:23/R/1320

1.13. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:50, Tarih:25/C/1217

1.14. Osmanlı Arşivi, Dosya no:41, Tarih: 27/Ra/1307

1.15. TİGEM 1986 Yönetim Kurulu Kararları Defteri

EK 2. Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerini içeren CD

2.1. Rölöve Paftaları

2.2. Dönem Analizi Paftaları

2.3. Malzeme Analizi Paftaları

2.4. Malzeme Analizi Deney Raporu

2.5. Bozulma Analizi Paftaları

2.6. Restitüsyon Paftaları

2.7. Restorasyon Projesi Paftaları

2.8. Müdahale Kararları Paftaları

KISALTMALAR

Osmanlı-Cumhuriyet Belgelerinin terimleri

C	Cemazeyilevvel (Mayıs)
M	Muharrem (Ocak)
R	Recep (Temmuz)
Ra	Rabiulahir (Nisan)
S	Safer (Şubat)
Z	Zilhicce (Aralık)
ZA	Zilkade (Kasım)

Kurum adı

TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Kimya ve fizik terimleri

Cl	Klor
DIN	Alman Genel Norm Kalitesi
HCL	Hidroklorik asit
IR	Kızılötesi Işın
Max.	Maksimum
$MgCO_3$	Magnezyum Karbonat
PVC	Polivinil Klorit
SIO2	Silikon dioksit
TS	Türk Standartları
X-RAY	Röntgen Işınları
XRD	X Işınları Kırınımı

Diğer Terimler

KHK	Kanun Hükmünde Kararname
Res.Gaz.	Resmi Gazete

TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ (Hasol, 1998)

Anhidrit	Alçı taşından daha sert olan, susuz kalsiyum sülfat
Arduvaz	İnce ve düzgün yapraklar halinde kat kat ayrılabilen çok sert ve sağlam bir kayaç, kayağantaş
Galvaniz	Ergimiş çinkoya batırılarak yani sıcak daldırma yöntemiyle ya da elektrolitik yoldan çinko kaplama
Kalitatif	Bir karısımda bir maddenin varlık ya da yokluk durumlarıyla ilgilenen analiz metodudur
Kalsit	Billurlaşmış doğal kalsiyum karbonat
Kireç Taşı	Bileşiminde %90'nın üzerinde $CaCO^3$ (kalsiyum karbonat) bulunan taş
Teknetonoz	Dikdörtgen planlı hacimlerin örtülmesinde kullanılan, ortası normal bir tonozdan, iki ucu ise manastır tonozdan meydana gelen tonoz

ŞEKİLLER DİZİNİ[1]

Şekil	Sayfa
3.1. İşletme Merkezi ve Hayvancılık Tesislerinin Vaziyet Planı, 2009	12
3.2. İşletme Merkezinin Vaziyet Planı, 2009	13
3.3. İlköğretim Okulu, 2009	14
3.4. İlköğretim Okulu'nun Zemin Kat Planı, 2009	14
3.5. İlköğretim Okulu'nun Birinci Kat Planı, 2009	15
3.6. Tekli Lojman, 2009	16
3.7. Tekli Lojmanın Planı, 2009	16
3.8. 2 No'lu İkili Lojman, 2009	17
3.9. 2 No'lu İkili Lojmanın Planı, 2009	17
3.10. Üçlü Lojman, 2009	18
3.11. Üçlü Lojmanın Planı, 2009	18
3.12. Üç Katlı Lojman, 2009	18
3.13. Üç Katlı Lojman Birinci Kat Planı, 2009	19
3.14. İkili İşçi Lojmanı, 2009	19
3.15. İkili İşçi Lojmanının Planı, 2009	20
3.16. İdare Binasının Güney Cephesi, 2009	21
3.17. Misafirhane, 2009	21
3.18. Misafirhanenin Planı, 2009	22
3.19. Atelye Topluluğunun Hava Fotoğrafı, 2009	22
3.20. Atelye'nin Planı, 2009	23
3.21. Tahıl Depoları, 2009	24
3.22. Tahıl Deposunun Planı, 2009	24
3.23. Hayvancılık Tesislerinin Vaziyet Planı, 2009	25
3.24. Yarı Açık Ahır, 2009	26
3.25. Yarı Açık Ahırın Planı, 2009	26
3.26. Sağımhane, 2009	27
3.27. Sağımhanenin Zemin Kat Planı, 2009	27

[1] Kaynak belirtilmeyen fotoğraflar tez sahibi tarafından çekilmiştir.

3.28. Sağımhanenin 1. Kat Planı, 2009 27
3.29. Doğumhane, 2009 28
3.30. Doğumhanenin Planı, 2009 28
3.31. Buzağı Kulübeleri, 2009 29
3.32. Eski Tavukçuluk Tesisleri 30
3.33. Eski Lojmanlar 30
4.1. İdare Binası Eski Görünümü 31
4.2. Z01 No'lu Holün Planı ve Fotoğrafları, 2009 34
4.3. Z01 No'lu Holde Yer Alan Merdiven, 2009 35
4.4. Pahlar Üzerinde Yer Alan Pencere, 2009 35
4.5. Z02 No'lu Hol ve Planı, 2009 36
4.6. Z03 No'lu Hol ve Plan, 2009 36
4.7. Z04 ve Z05 No'lu Islak Hacimler, 2009 37
4.8. Z06 No'lu Oda ve Planı, 2009 38
4.9. Z07 No'lu Oda ve Planı, 2009 38
4.10. Z08 No'lu Oda ve Planı, 2009 39
4.11. Z09 No'lu Oda ve Planı, 2009 39
4.12. Z10 No'lu Oda ve Planı , 2009 40
4.13. Z11 No'lu Oda ve Planı, 2009 40
4.14. Z11 No'lu Odadaki Ahşap Dolap, 2009 41
4.15. Z12 No'lu Oda ve Planı , 2009 41
4.16. Z13 ve Z014 No'lu Islak Hacimlerin Planı ve Girişi, 2009 42
4.17. Z15 No'lu Hol ve Planı, 2009 43
4.18. Z16 No'lu Hol ve Planı, 2009 43
4.19. 101 No'lu Antre ve Planı, 2009 45
4.20. 102 No'lu Hol ve Planı, 2009 45
4.21. 103 No'lu Hol ve 104 No'lu Mutfak, 2009 46
4.22. 105 No'lu Oda ve Planı, 2009 47
4.23. 106 No'lu Oda ve Planı, 2009 47
4.24. 107 No'lu Oda ve Planı, 2009 48
4.25. 108 No'lu Oda ve Planı, 2009 48
4.26. 109 No'lu Oda ve Planı, 2009 49
4.27. 110 No'lu Balkon ve Planı, 2009 50
4.28. 111 No'lu Oda ve Planı, 2009 50

4.29. 112 No'lu Oda ve Planı, 2009 51
4.30. 113 No'lu Oda ve Planı, 2009 52
4.31. 114-115 No'lu Lavabolar ve Planları, 2009 52
4.32. 116 No'lu Hol ve Planı, 2009 53
4.33. 117 No'lu Hol ve Planı, 2009 53
4.34. Çatıyı Biçimlendiren Kavisli Ahşap Duvarlar, 2009 54
4.35. 201 No'lu Hol ve Planı, 2009 55
4.36. 202 No'lu Çatı Arası ve Planı, 2009 56
4.37. 203 No'lu Odanın Planı, 2009 56
4.38. 204 No'lu Çatı Arası ve Planı, 2009 57
4.39. Güney Cephesi Orta Aksı, 2009 58
4.40. Güney Cephesi Orta Aksındaki Derzli Kesme Taşlar, 2009 59
4.41. Güney Cephede Yer Alan Yatay Kat Silmesi, 2009 60
4.42. Kuzey Cephenin Orta Aksı ve Bu Aks Üzerinde Yer Alan Tali Giriş Kapısı, 2009 61
4.43. Kuzey Cephesi Doğu ve Batı Kanatları, 2009 62
4.44. Doğu Cephesi, 2009 63
4.45. Batı Cephesi, 2009 63
4.46. P1 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 64
4.47. P2 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 65
4.48. P3 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 66
4.49. P4 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 67
4.50. P4 nolu Pencerelerde Yer Alan Özgün Sineklikler, 2009 68
4.51. P5 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 69
4.52. P6 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 70
4.53. P7 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 71
4.54. P8 tipi pencere detay ve fotoğrafları, 2009 72
4.55. K1 No'lu Çift Kanatlı Ana Giriş Kapısı, 2009 73
4.56. K2 No'lu Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı, 2009 74
4.57. K3 No'lu Çift Kanatlı Oda Kapısı , 2009 75
4.58. K4 No'lu Tek Kanatlı Tali Giriş Kapısı, 2009 76
4.59. K5 No'lu Tek Kanatlı WC kapısı, 2009 77
4.60. K6 No'lu Tek Kanatlı Oda Kapısı, 2009 78
4.61. K7 No'lu Camekanlı Ahşap Kapı, 2009 79

4.62. K8 No'lu Çift Kanatlı Ahşap Kapı, 2009 80
4.63. K9 No'lu Çift Kanatlı Ahşap Kapı, 2009 81
4.64. K10, Çift Kanatlı Balkon Kapısı, 2009 82
4.65. K11, Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı, 2009 83
4.66. K12, Tek Kanatlı Ahşap Kapı, 2009 84
4.67. Üç Kollu Merdiven, 2009 85
4.68. Temel Kazı Çalışması, 2009 86
4.69. Volta Döşeme Detayı (109 nolu oda), 2009 87
4.70. Z01 nolu Holün Volta Döşemesi, 2009 88
4.71. Ahşap Elemanları Birbirine Bağlayan Metal Vidalar, 2009 89
4.72. 1 No'lu Arduvaz Çatı Kaplaması, 2009 89
4.73. 2 No'lu Arduvaz Çatı Kaplaması, 2009 90
4.74. Çatının İçten Ve Dıştan Görünümü, 2009 90
4.75. Kapı ve Pencere doğrama ve kasalarında meydana gelen bozulmalar, 2009 105
4.76. Çatı Kaplamasında ve Çatı Arasında İklime Bağlı Deformasyon, 2009 106
4.77. Yağlı boya ile boyanan ahşap elemanlar, 2009 107
4.78. 102 nolu holün yağlı boya ile boyanan ahşap tavanı, 2009 107
5.1. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası, Ön Cephesi, 2006 110
5.2. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası, Bodrum Kat Planı, 2009 110
5.3. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası, Zemin Kat Planı, 2009 111
5.4. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası, Birinci Kat Planı, 2009 111
5.5. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının A-A Kesiti, 2009 111
5.6. Anadolu Tarım İşletmesi idare Binası Ön Cephesi, 2009 112
5.7. Birinci kat holü, 2009 113
5.8. Giriş kapısı, sütunlar ve balkon, 2009 113
5.9. Giriş kapısının önünde yer alan sütun başları, 2009 114
5.10. Güney-batı cephesi, 2009 114
5.11. Kuzey cephesi, 2009 115
5.12. Güney cephesi, 2009 115
5.13. Bodrum Kat Planı, 2009 116
5.14. Zemin Kat Planı, 2009 116
5.15. Birinci Kat Planı, 2009 117

5.16. A-A Kesiti, 2009 117
5.17. Kuzey Cephesi, 2009 117
5.18. Güney Cephesi, 2009 117
5.19. Zemin kat merdivenleri, 2009 118
5.20. Birinci kat holü, 2009 118

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo	**Sayfa**
4.1. Malzeme Analizi İçin Alınan Örnekler ve Alındıkları Yerler	91
4.2. Harç örneğinin alındığı yer	95
4.3. Harç örneğinin XRD sonucu	95
4.4. Sıva örneklerinin (2 ve 6 no'lu örnekler) alındıkları yerler	96
4.5. 2 No'lu sıva örneğinin XRD Analizi sonuçları	96
4.6. 6 no'lu sıva örneğinin duvar kesiti	97
4.7. 6/2 no'lu örneğin katmanlarının kalitatif analizleri	97
4.8. 6/3 no'lu örneğin katmanlarının kalitatif analizleri	98
4.9. 6 no'lu örneğin katmanlarının elek analiz sonuçları (% gr)	98
4.10. Kesme taş örneklerinin (3 ve 4 no'lu örnekler) alındığı yer	100
4.11. 3 ve 4 no'lu taş örneklerinin XRD sonuçları	100
4.12. 4 nolu taş örneğinin yoğunluk ve su emme verileri	102
4.13. 5 no'lu örneğin analiz sonuçları	103

HARİTALAR DİZİNİ[2]

Harita	**Sayfa**
2.1. Muğla İl Haritası	4
3.1. Dalaman Tarım İşletmesinin Dalaman İlçesindeki Konumu	8

[2] Haritalar tez sahibi tarafından çizilmiştir.

1.GİRİŞ

Dalaman Tarım İşletmesi'nin üzerinde kurulduğu arazinin, 1824 tarihli bir Osmanlı belgesinden, Sultan III. Selim'in (1789-1808) annesi Mihrişah Sultan'a ait vakfın çiftlikleri olduğu anlaşılmaktadır (EK 1.1, Osmanlı Arşivleri, Dosya no: 658, Gömlek no: 33187, Tarih: 29/Z/1239). 1900'lü yılların başlarına kadar çeşitli şahısların tasarrufunda kalan çiftlik, 1905-1935 yılları arasında Mısır Valisi Abbas Hilmi Paşa'nın tasarrufuna verilmiştir (EKLER 1.2, 1.3, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:75-1, Gömlek no:79, Tarih:11/Z/1330; Cumhuriyet Arşivi Dosya no: 214-143, Tarih: 30.01.1935, Sayı: 2/1928). Cumhuriyet döneminde Ziraat ve İş Bankaları tarafından satışa çıkarılan çiftliğin, Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla devlet adına satın alındığı, 1935 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'ndan bilinmektedir (Ek 1.3). Devlet tarafından satın alınan çiftlik 1950 yılına kadar Devlet Ziraat İşletmesi, 1950-1984 yılları arasında Devlet Üretme Çiftliği, 1984 yılında Hara ve İnekhaneler ile Devlet Üretme Çiftliklerine ait varlıkların bir çatı altında toplanmasıyla da Kamu İktisadi Teşekkülü (KİT) olmuştur (233 sayı ve 08/06/1984 tarihli Kanun Hükmünde Kararname; Res. Gaz.'de yayınlanma tarihi: 18.06.1984). 1984 yılından günümüze kadar Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir işletme olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Bitkisel ve hayvansal üretim alanlarında faaliyet gösteren İşletme, Dalaman İlçesi sınırlarındaki toplam 34 bin 132 dekar alan üzerine kuruludur. 295 dekar arazi üzerine kurulu olan işletme merkezi, Köyceğiz'e 40, Muğla'ya 90, Fethiye'ye 55 km uzaklıktadır.

İşletme merkezi ve hayvancılık tesislerinde idare binası, lojmanlar, ilköğretim okulu, misafirhane, sağımhane, doğumhane, buzağı kulübeleri, sığır padoksları, tahıl ambarları, depolar, tarımsal araç parkı ve atelye gibi yapılar yer almaktadır. İşletmenin 1905–1935 tarihleri arasında işletmenin tasarrufunu elinde bulunduran Mısır Valisi Abbas Hilmi Paşa döneminde inşa ettirildiği düşünülen idare binası dışında Osmanlı döneminde inşa edilmiş yapılarının çoğu günümüze ulaşamamıştır. İşletme merkezinde yer alan diğer yapılar genel olarak yakın döneme tarihlenmektedir.

Dalaman Tarım İşletmesi'ne ait İdare Binası'nın özgün kullanımı hakkında kesin bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak çiftlik evi olarak inşa edildiği düşünülmektedir. Devlet Ziraat İşletmesi olarak kullanılmaya başlandığı 1935 yılından itibaren işletmenin idare binası dışında bir amaç için kullanıldığına dair bilgiye ulaşılmamıştır. Günümüzde (2010) işletme personelinin araziye çıkmadığı zamanlarda çalışmalarını yürüttüğü, merkezi yönetimin tüm birimlerinin şeflik düzeyinde temsil edildiği, üretim, alım satım, sevk ve idare ile ilgili yıllık planların yapıldığı bir yönetim merkezi olarak hizmetine devam etmektedir.

Tanzimat sonrası batı mimarisinin etkisinde, simetrik bir anlayışla planlanan Dalaman Tarım İşletmesi İdare binası kâgir olarak inşa edilmiştir. Strüktürel hasar tespit edilmeyen yapının Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından henüz tescil kaydı yapılmamıştır. Günümüze kadar mimari olarak belgelenmesi de yapılmayan yapı, tez konusu olarak seçilmiştir.

1.1 AMAÇ

Neoklasik anlayışın etkisinde inşa edilen ve günümüzde Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası olarak kullanılan yapı, dönem mimarisinin değerli örneklerindendir. Yapının tez konusu seçilmesindeki amaç, tarihi ve mimari belge olarak geleceğe aktarılabilmesi için gerekli onarım çalışmalarını belirlemektir.

1.2 KAPSAM

Tez; Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın konumu, tarihçesi ve mimari özelliklerini inceleyerek, 2009 yılında tamamlanan rölövelerine dayanan restorasyon projesinin hazırlanmasını içermektedir.

1.3 YÖNTEM

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın tarihi ve mimari önemini vurgulamak amacıyla öncelikle Dalaman Tarım İşletmesi'nin konumu, tarihçesi ve işletmeye ait yapılar tanıtılmıştır. Bu araştırma işletmedeki mevcut izler, işletme ile ilgili arşiv kaynakları ve işletmenin eski yöneticileri ile yapılan kişisel görüşmelerden ulaşılabilen bilgilerle sınırlıdır.

İdare Binası'nın restorasyon projesinin hazırlanması için gerekli çalışmalara ayrıntılı bir rölöve hazırlanarak başlanmıştır. Plan ölçümleri için 5m ve 20m'lik çelik metreler, kesit ve cepheler için nivo, mira, jalon ve çekül kullanılmıştır. Her mekânda yeterli sayıda düz ve çapraz ölçü alınmıştır. Pencere, kapı, niş, merdiven gibi yapı elemanlarının yerleri belirlenmiştir. Yapının plan, cephe, strüktür, yapım tekniği, malzeme özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, bu incelemeler yapının günümüzdeki (2010) durumunun tespiti için yapılan fotografik belgeler ve çizimlerle desteklenmiştir. Yapıda kullanılan malzemelerin özelliklerinin tespitinde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) laboratuarlarında deneyler yürütülmüştür. Yapıda tespit edilen bozulmalar ve nedenleri araştırılmıştır.

Restitüsyon için yapı üzerindeki izlerden ve dönemin diğer tarım işletmelerinin idare binalarının mimarisi ile yapılan karşılaştırmalardan yararlanılmıştır.

Yapının restorasyon projesi şu andaki (2010) işlevini sürdüreceği göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Yapının restorasyonu için gereken müdahale türlerinin saptanmasında benimsenen temel ilke; yapının özgünlüğünü, mekânsal ve kitlesel bütünlüğünü korumaktır.

2.DALAMAN İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Konumu

Akdeniz Bölgesi'nde Muğla İli'ne bağlı bir ilçe olan Dalaman'ın kuzeyinde ve batısında Köyceğiz ilçesi, kuzeydoğusunda Denizli İli, doğusunda Fethiye İlçesi, güneyinde Akdeniz yer almaktadır (Harita 2.1.) (Ana Brittanica, Cilt 9, s.248).

Harita 2.1. Muğla İl Haritası

İlçenin doğu ve kuzey kesimleri dağlık, batısı ise ovalarla kaplıdır (Ana Brittanica, Cilt 9, s.248). İlçenin en verimli topraklarının yer aldığı Dalaman Ovası'nda 1950'lerde başlatılan sulama çalışmaları sayesinde ovanın üretim kapasitesi oldukça artmıştır (Ana Brittanica, Cilt 9, s.248). Denizli Acıpayam İlçesi'nden doğup, Dalaman Tarım İşletmesi arazilerinin batı sınırını çizerek Sarı Germe'de Akdeniz'e dökülmekte olan Dalaman Çayı'nın ilçe tarımında önemli bir rolü bulunmaktadır (Ana Brittanica, Cilt 9, s.248).

2.2. Tarihçesi

Muğla'nın geçmişinin hangi yüzyıla dayandığı tam olarak bilinmemekle beraber, yöredeki ilk yerleşimlerin Tunç Çağı'na (M.Ö. 3500-2000) ait olduğu düşünülmektedir (Ana Britannica, Cilt23, s.181). Bu dönemde bölgede yaşayan topluluklar Karlar ve Lukalar olup M.Ö. 15. yüzyılda da bölgeye Akalar yerleşmeye başlamıştır (Ana Britannica, Cilt23, s.181).

M.S. 306-1261 tarihleri arasında Bizans İmparatorluğu yönetimine geçen Muğla yöresi, 1261'de Menteşeoğulları (13.yy-15.yy) tarafından ele geçirilerek yaklaşık 200 yıl boyunca Menteşeoğulları tarafından yönetilmiştir (Ana Britannica, Cilt23, s.181). Bodrum hariç bütün bölge, 1451 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Bodrum ise Kanuni Sultan Süleyman döneminde (1520-1566) Bodrum Kalesi ile birlikte ele geçirilmiştir (Ana Britannica, Cilt23, s.181).

Muğla ve çevresi 19. yüzyıl sonlarında Aydın vilayetine bağlı Menteşe sancağının sınırlarına dâhil olmuştur (Ana Britannica, Cilt23, s.181). Dalaman İlçesi'nin Osmanlı döneminde Köyceğiz kazasının Ortaca bucağının Karaçalı beldesi olarak geçtiği, Cumhuriyet arşivi kaynaklarından öğrenilmiştir (EK 1.4 Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivleri, Dosya no: 86-6/928, Tarih: 01/07/1968). I. Dünya Savaşından sonra (1919-1921 yılları arasında) İtalyan işgalinde kalan bölge (Ana Britannica, Cilt23, s.181) Cumhuriyet'in kuruluşundan 1968 yılına kadar Köyceğiz İlçesi'ne bağlı nahiye şeklinde idare edilmiştir (EK 1.5, Cumhuriyet Arşivi, Sayı no: 17663, Tarih: 8/10/1942). 1968 yılında Dalaman adını alarak ilçe olmuştur (EK 1.4).[1]

[1] T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünden elde edilen kaynaklar ile ilgili metin içindeki atıflarda öncelik sırasına göre sayı numarası, sayı numarası bulunmaması halinde ise dosya numarası kullanılmıştır.

2.3 Sosyo-Ekonomik Yapısı

2009 yılı istatistiklerine göre Dalaman İlçe merkezinin nüfusu 22.956, belde ve köylerin nüfusu ise 10.495 olmak üzere Dalaman İlçesi'nin toplam nüfusu 33.451'dir (TÜİK, ANDKS veritabanı, 2009).

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2004 yılında ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri hakkında yapılan çalışmaya göre, Dalaman 872 ilçe arasında 113. sırada yer almaktadır (Dinçer, Özaslan, 2004). Yine bu çalışmaya göre, Dalaman ilçesinde şehirleşme oranı %62.55, nüfus artış hızı %6.38, ortalama hane halkı büyüklüğü %3.66, tarım sektöründe çalışanların oranı %51.76, sanayi sektöründe çalışanların oranı %9.22, hizmet sektöründe çalışanların oranı %39.03, işsizlik oranı %7.17, okur-yazar oranı %91.37, tarımsal üretimin ülke içindeki payı %0.086'dır (Dinçer, Özaslan, 2004).

Nüfusunun %51.76'sı tarım sektöründe çalışan Dalaman'da ekilip biçilen tarım arazisi miktarı, 104.500 dekardır. Dalaman'da genellikle pamuk, buğday, ayçiçeği ve mısır tarımı yapılmaktadır. Seracılık ve narenciye üretimi son yıllarda yoğunlaşmıştır. İlçedeki yoğun tarımsal üretim ve kâğıt fabrikasının varlığı, ulaşım ve nakliye sektörlerinin de gelişmesine neden olmuştur.

Dalaman ilçesi daha önce küçük bir Anadolu kasabası iken, Dalaman Tarım İşletmesi o bölgenin en önemli ekonomik ve tarımsal aktörü olmuştur. Personelinin 12'si devlet memuru olan işletmede 109 işçi istihdam edilmektedir (Şükrü Beyazkaya, 2010). İşletme bölge insanına iş imkânı sağlamasının yanı sıra, tarımsal üretim yönünden de bölgede etkin bir rol oynamaktadır. İlçede tarımsal üretim yapmak isteyen çiftçilere arazisini sunmanın yanı sıra, kullandığı modern zirai, donanımlada bölge çiftçisine örnek olmaktadır. Civardaki çiftçiler karşılaştıkları her türlü zirai problem ile ilgili olarak işletmeye danışabildikleri gibi, işletme bünyesinde çalışan ziraat mühendislerinin yardımı ile kendilerine ve yöreye en uygun ürünün yetiştirilmesine karar verebilmektedirler. İşletme zaman zaman çiftçinin ürünlerinin alıcısı da olabilmektedir. Öte yandan, ürettiği ve bölgenin hizmetine sunduğu birinci sınıf sertifikalı tohumluk ve damızlıklar ile çiftçiye çok uygun fiyatlarla ham madde

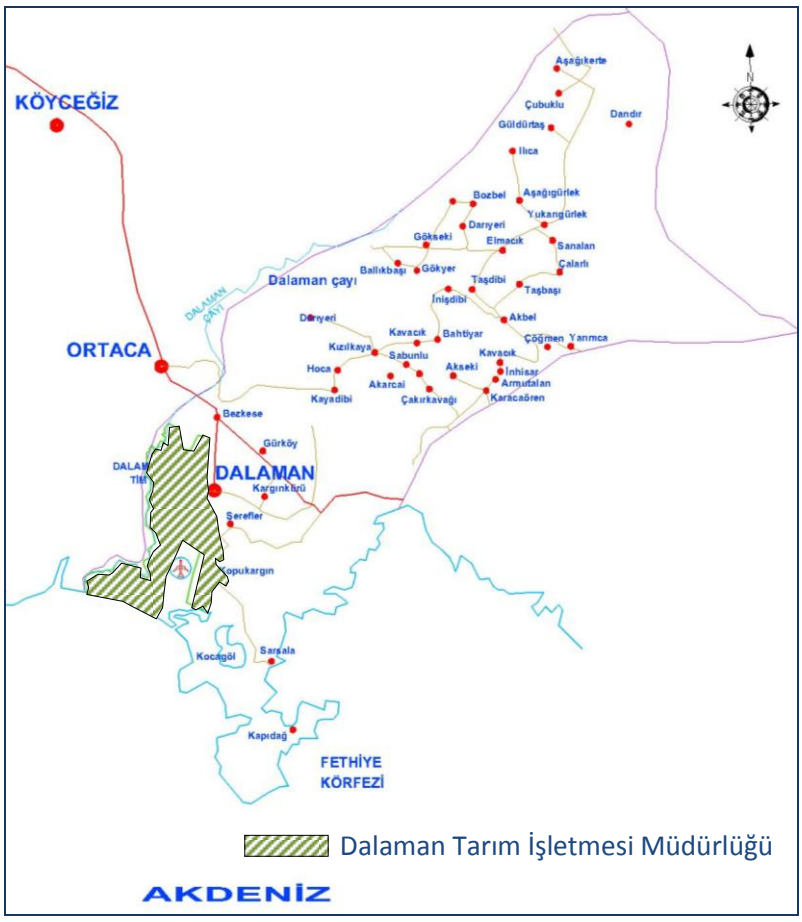
sağlamaktadır. Geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlayan çiftçi için, devlet garantisinde, uygun fiyatlarla, kalite garantili ham madde sağlamak oldukça önemlidir. Dalaman Tarım İşletmesi bu misyonunu 1935 tarihinden itibaren sürdürerek ulusal ekonominin kalkınmasında önemli rol üstlenmektedir.

3.DALAMAN TARIM İŞLETMESİ

Dalaman Tarım İşletmesi'nin konumu, tarihçesi, işletmeye ait mevcut yapılar ve işletmeden günümüze ulaşamayan yapılara bu bölümün alt başlıklarında yer verilmiştir.

3.1. Konumu

Kuzeyde Dalaman İlçe merkezi, batıda Dalaman Çayı, doğuda Tersakan Deresi ve güneyde Akdeniz'le birleşen Dalaman Ovası'nın güneyinde yer alan Dalaman Tarım İşletmesi, denizden 1–7 metre yüksekliktedir. Toplam 34.132 dekar alan üzerine kurulu olan İşletme; Fethiye-Muğla karayolu üzerinde, Köyceğiz'e 40 km, Muğla'ya 90 km, Fethiye'ye 55 km mesafededir (Harita 3.1).

Harita 3.1. Dalaman Tarım İşletmesi'nin Dalaman İlçesi'ndeki konumu

3.2 Tarihçesi

Dalaman Tarım İşletmesi'nin üzerinde kurulduğu arazi, Osmanlı arşivlerinde Mihrişah Sultan'a ait vakfın çiftlikleri olarak geçmektedir. Konu ile ilgili ulaşılan en eski Osmanlı belgesi 1824 (Hicri 1239) tarihlidir (Ek 1.1). Tarihi belli olmayan başka bir belge (EK 1.6, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:-, Tarih:-, Gömlek no: 23644) ise, "*Mihrişah Valide Sultan'ın Köyceğiz'deki 12 adet çiftliğinde bulunan hayvanat ve çiftlik aletlerinin miktarı*" konuludur (. Bu belgeden Mihrişah Sultan'ın mülkiyetinde, Köyceğiz'de 12 adet çiftlik bulunduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinde yapılan araştırmalara, tapu kayıtlarına dayanarak, Dalaman Tarım İşletmesi'nin bulunduğu arazi dışında bölge ve yakın çevresinde herhangi bir vakfa ya da devletin herhangi bir kurumuna ait büyük bir arazinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Mihrişah Sultan Vakfı'na ait Köyceğiz ve çevresinde bulunan on iki adet çiftliğin, 30.01.1935 tarihli 2/1928 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile devlet tarafından satın alınması kararlaştırılan on iki köy olduğu anlaşılmaktadır (EK 1.3).

Osmanlı arşivlerinde yapılan araştırmalar sonucunda Mihrişah Sultan vakfına ait Köyceğiz kazasında bulunan bu çiftliklerin sırasıyla 1848'de Hacı Bekir Ağa ve 1865'ten sonra da kardeşi olan Ebubekir ve Osman Ağaların tasarrufunda bulunduğu; bu tarihlerde Osman Ağa'nın vefatıyla hissedar konumunda olan kızları Fatıma, Nefise ve Rukiye Hanımların amcaları olan Ebubekir ile ihtilafa düştükleri anlaşılmaktadır. (EKLER 1.7, 1.8; Osmanlı Arşivleri, Dosya no:757, Gömlek no:16, Tarih:15/ZA/1269 ve Dosya no:304, Gömlek no:32, Tarih:23/M/1281). 1865'ten sonra yukarıda isimleri zikredilen şahısların çiftliklerle ilgili ilişkisini belirten başka bir belgeye ulaşılamamıştır. Osmanlı Başbakanlık Arşiv araştırmalarında çiftliklerin 1900'lü yılların başına kadar yukarıda adları geçen şahıslar tarafından mı, yoksa başka şahıslar tarafından mı işletildiğine dair başka bir belgeye ulaşılamamıştır. Ancak 1901 tarihinde Hacı Şükrü Bey isimli şahsın etraftaki halka zulüm ettiği ve çiftlik arazilerini kendi mülkiyetine geçirmeye çalıştığı, ihbar ve şikayet kayıtlarından anlaşılmaktadır (EKLER 1.9, 1.10, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2239, Gömlek no:128, Tarih:20/R/1317; Dosya no:2408, Gömlek no:144, Tarih:04/C/1318; Dosya no:2496, Gömlek no:43, Tarih:23/S/1319 ve Dosya no:550, Gömlek no:59, Tarih:23/R/1320). Dalaman Çiftliği'nin, Mısır Valisi Abbas Hilmi Paşa'nın

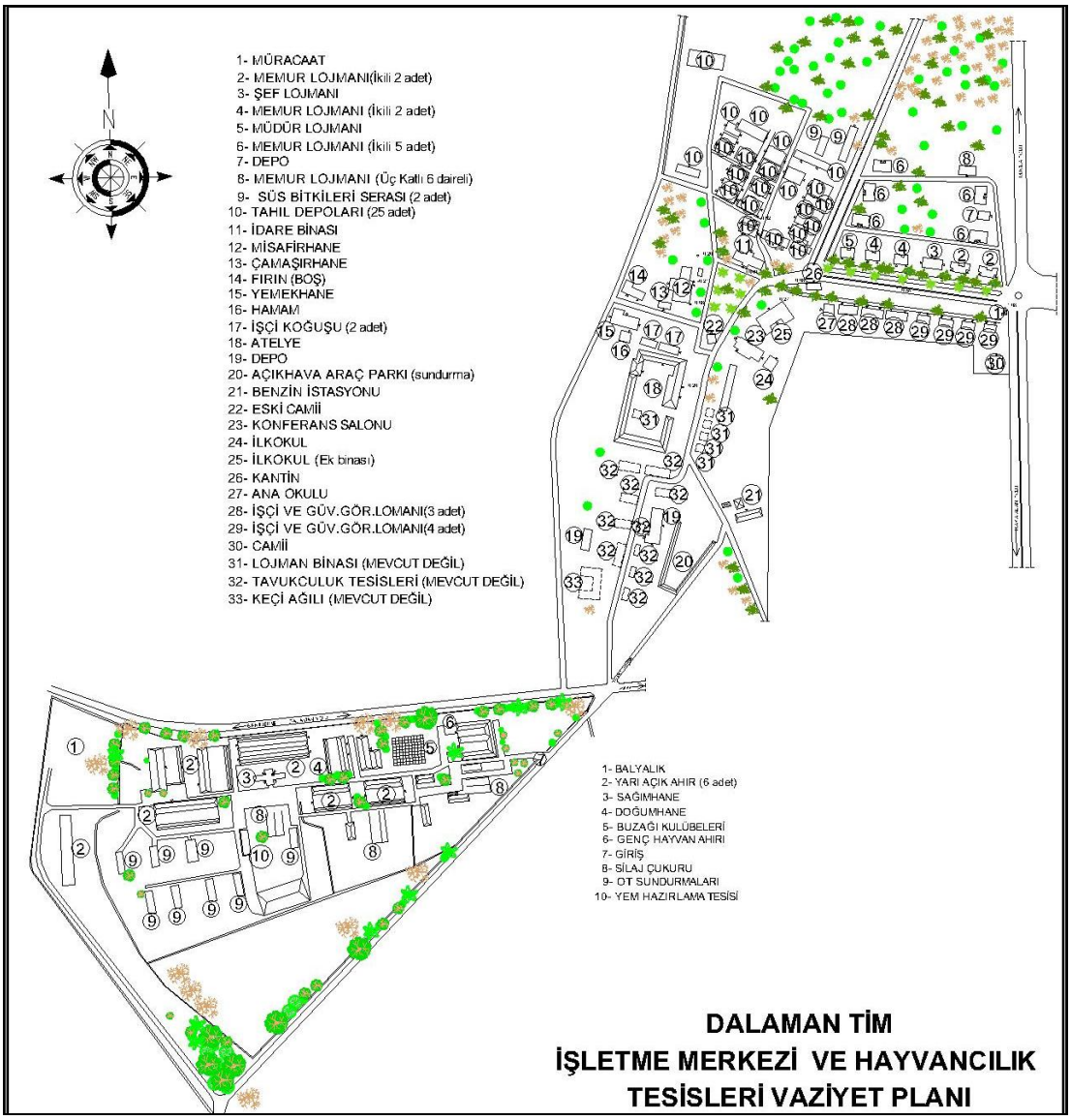
kullanımına geçişi ile ilgili olarak arşiv kayıtlarında çeşitli belgelere rastlanmıştır. 1912 tarihli bir Osmanlı belgesinde, Valinin çiftlikten Sarsala İskelesi'ne kadar uzanan arazi üzerinde yaptırmak istediği yol çalışmasına dair bir talepten bahsedilmektedir (Ek 1.2 Osmanlı Arşivleri, Dosya no:75-1, Gömlek no:79, Tarih:07/Z/1330). Bu belgede yer alan: "*Mısır Hidivi'nin Köyceğiz ilçesi dâhilinde mutasarrıf olduğu Dalaman çiftliğinden…*" cümlesinden, Valinin yukarıda bahsedilen şahıslar gibi çiftliğin tasarruf sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar çiftliğin Valinin tasarrufuna veriliş tarihi ile ilgili kesin bilgi veren bir belgeye ulaşılamamış olsa da, adı geçen 1912 tarihli belgenin sonunda "*7 Zilhicce sene 1330 ve Fi 4 Kasım 1321*" cümlesi ile atıf yapılan 1904 tarihinin çiftlikte Mısır Valisi Abbas Hilmi Paşa döneminin başlangıç tarihi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Hacı Şükrü Bey'in çiftliği kendi mülküne geçirmeye çalışması ile ilgili ulaşılan belgelerin 1904 tarihinden hemen önceye ait olması (EKLER 1.9,1.10,1.11, 1.12, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2239, Gömlek no:128, Tarih:20/R/1317; Dosya no:2408, Gömlek no:144, Tarih:04/C/1318; Dosya no:2496, Gömlek no:43, Tarih:23/S/1319 ve Dosya no:550, Gömlek no:59, Tarih:23/R/1320) bu düşünceyi doğrular niteliktedir. 1920 yılına kadar çeşitli konularda Aydın Valiliği ile dönemin İç İşleri Bakanlığı arasında yapılan yazışmalardan çiftliğin tasarrufunun Mısır Valisi Abbas Hilmi Paşa'da olduğu anlaşılmaktadır (EK 1.2).

30.01.1935 tarihli ve 2/1928 sayılı Bakanlar Kurulu kararından söz konusu çiftliğin Ziraat ve İş Bankaları'ndan devlet adına satın alınmasının kararlaştırıldığı öğrenilmektedir (EK 1.3) . Fakat, çiftliğin mülkiyetinin ne zaman bu bankalara geçmiş olduğu ile ilgili herhangi bir kayda rastlanılmamıştır. Bu tarihten sonra çiftlik Devlet Ziraat İşletmeleri kurumuna devredilmiştir. 1950 yılına kadar Devlet Ziraat İşletmesi, 1950-1984 yılları arasında Devlet Üretme Çiftliği, 1984 yılında Kamu İktisadi Teşekkülü (KİT) olmuştur (233 sayılı KHK, 1984). 1984 yılından günümüze kadar Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir işletme olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

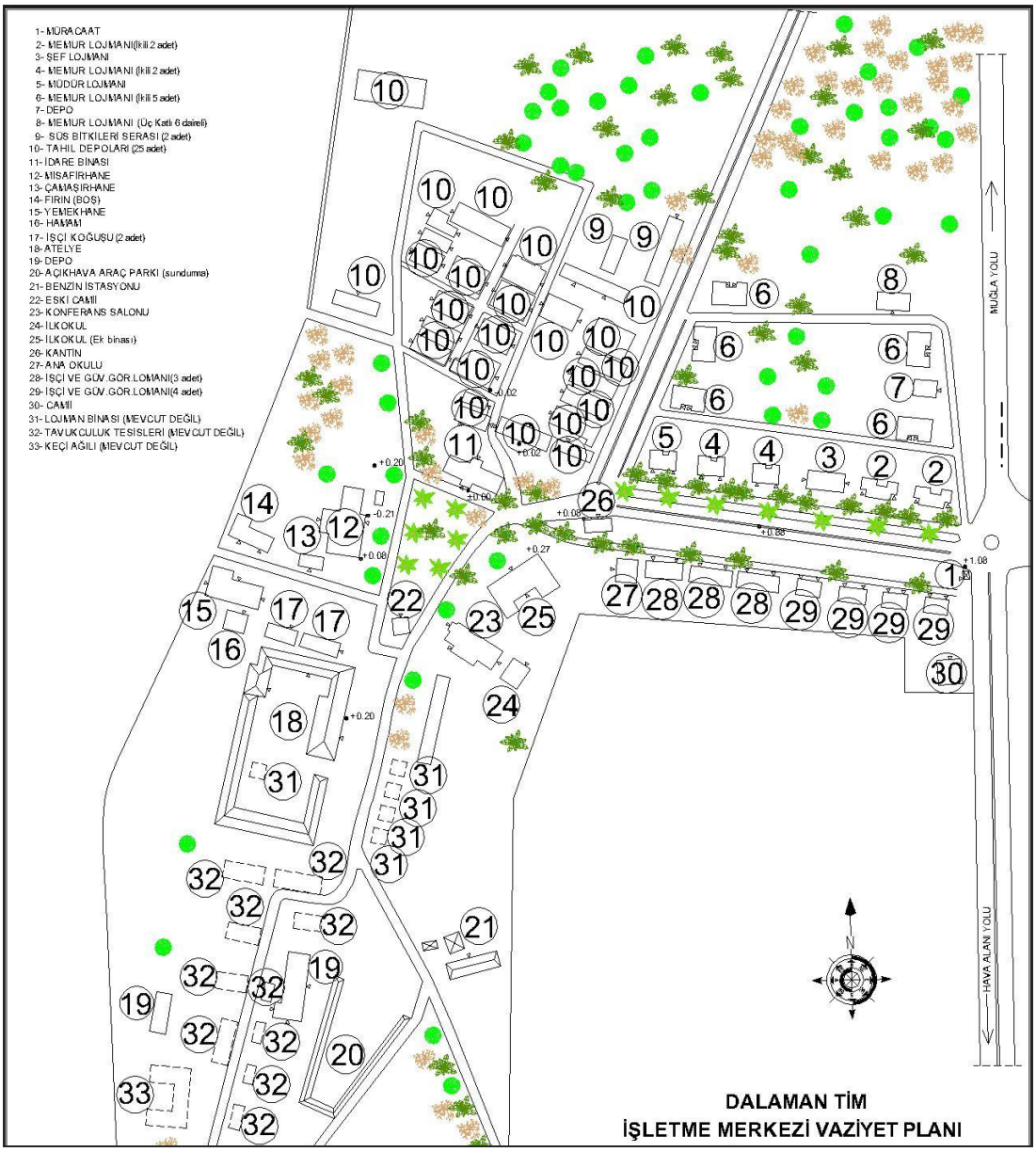
3.3. Mevcut Yapılar

Dalaman Tarım İşletmesi'nde bitkisel ve hayvansal üretim birlikte sürdürülmektedir. İşletme merkezi yaklaşık 295 dekar arazi üzerine kuruludur (Şekil 3.1, 3.2) (Beyazkaya, 2010). İşletme çalışanları günlük aktivitelerinin tamamını işletme merkezinde gerçekleştirmektedirler. Çalıştıkları, üretim yaptıkları, yaşadıkları, eğitim gördükleri, dinlendikleri ve sosyal aktivitelerini gerçekleştirdikleri ünitelerin hemen hemen tamamı işletme merkezinde yer almaktadır. İşletme imkânlarından sadece çalışanlar değil, çevre halkı da faydalanabilmekte; bu sebeple de işletme merkezi ilçe halkının bir araya gelerek bilgi alışverişi yaptığı ve sosyal ilişkiler kurduğu bir yer olma özelliği de taşımaktadır.

İşletme merkezine, Dalaman Hava Limanı ile Muğla arasındaki karayolu üzerinde yer alan girişten ulaşılmaktadır (Şekil 3.1, 3.2). Merkezde idare binası, lojmanlar, anaokulu, ilköğretim okulu, misafirhane, konferans salonu, hamam, çamaşırhane gibi servis yapıları, eski ve yeni olmak üzere iki dini yapı yer almaktadır. Merkezin güneybatısındaki hayvancılık tesislerinde ise ahırlar, doğumhane, sağımhane gibi üretim yapıları yer almaktadır (Şekil 3.1, 3.23). Dalaman Tarım İşletmesi'nde yer alan nitelikli yapılar ile üretim açısından önem arz eden yapıların genel mimari özelliklerine bölümün alt başlıklarında yer verilmiştir.

Şekil 3.1. İşletme Merkezi ve Hayvancılık Tesislerinin Vaziyet Planı, 2009

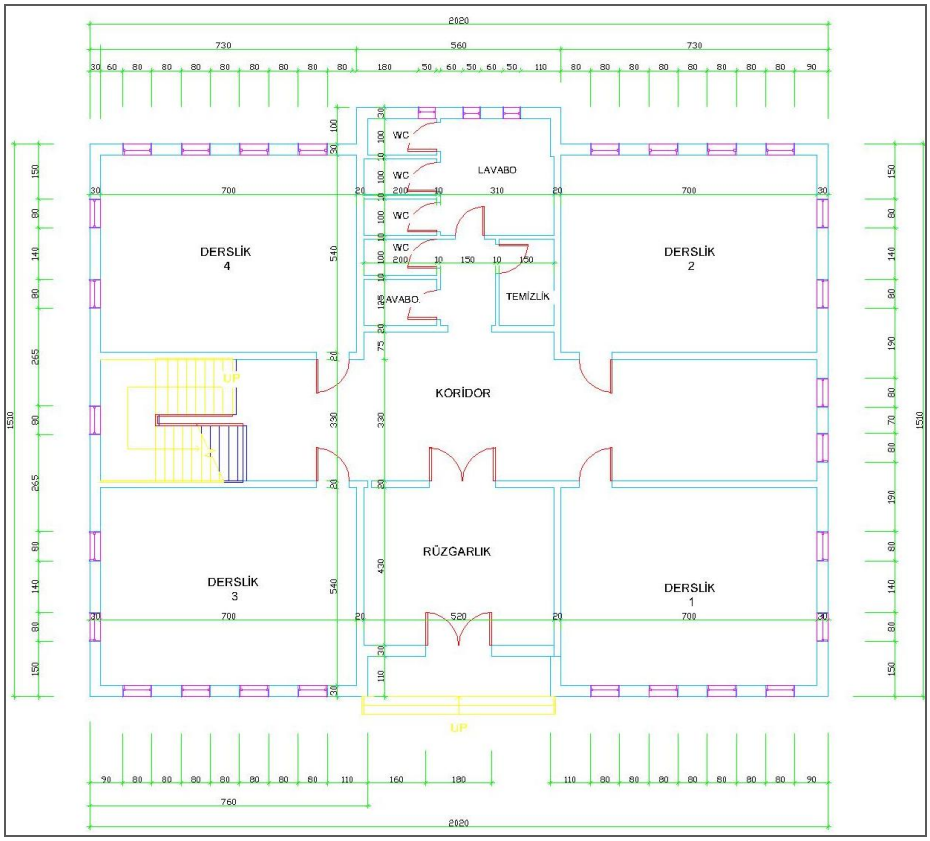
Şekil 3.2. İşletme Merkezi'nin Vaziyet Planı, 2009

3.3.1. İlköğretim Okulu

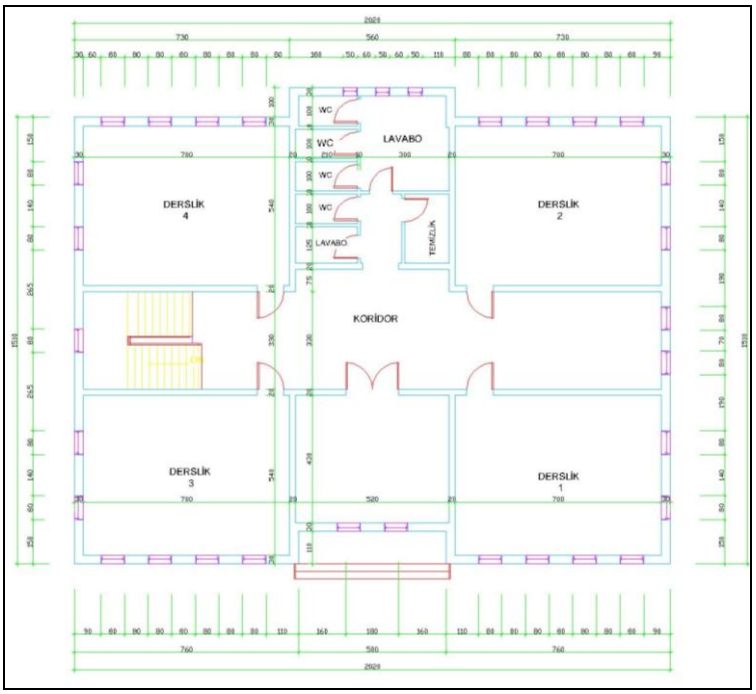
İşletme personelinin ve işletmeye yakın ikamet eden ilçe halkının okul çağındaki çocuklarına eğitim vermek amacıyla inşa edilen okulun (Şekil 3.3) 2000 yılında inşa edildiği bilinmektedir (Beyazkaya, 2010). İlköğretim okulu memur ve işçi lojmanlarının batısında, lojmanlara yakın bir alanda konumlanmaktadır (Şekil 3.2). 360 m² taban alanına oturan, 8 derslikli betonarme yapı, iki katlıdır. (Şekil 3.4, 3.5).

Şekil 3.3. İlköğretim Okulu2009

Şekil 3.4. İlköğretim Okulu'nun Zemin Kat Planı, 2009

Şekil 3.5. İlköğretim Okulu'nun Birinci Kat Planı, 2009

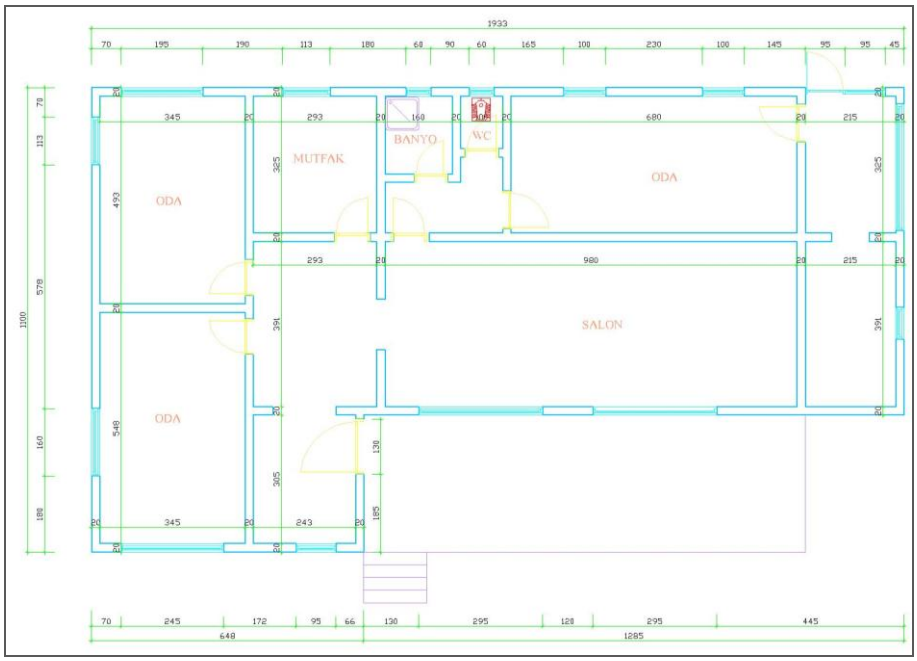
3.3.2. Lojmanlar

İşletmenin ana giriş aksının kuzey ve güney yönlerinde farklı tiplerde 45 adet lojman sıralanmaktadır (Şekil 3.2). İşletmede yer alan lojmanlar tek katlı ve çok katlıdır. Tek katlı lojmanlar tekli, ikili, üçlü olmak üzere üç tiptedir. Tek katlı lojmanların tamamı kâgir olarak inşa edilmiştir. Çok katlı lojman ise betonarme karkas olarak inşa edilmiştir.

Vaziyet planında 5 numara ile gösterilen tekli lojman İşletme Müdürü tarafından kullanılmaktadır (Şekil 3.2). Yapım yılı 1956'dır (Özdemir, 2010) 211 m² taban alanına oturan lojman L planlıdır (Şekil 3.6, 3.7).

Şekil 3.6. Tekli Lojman, 2009

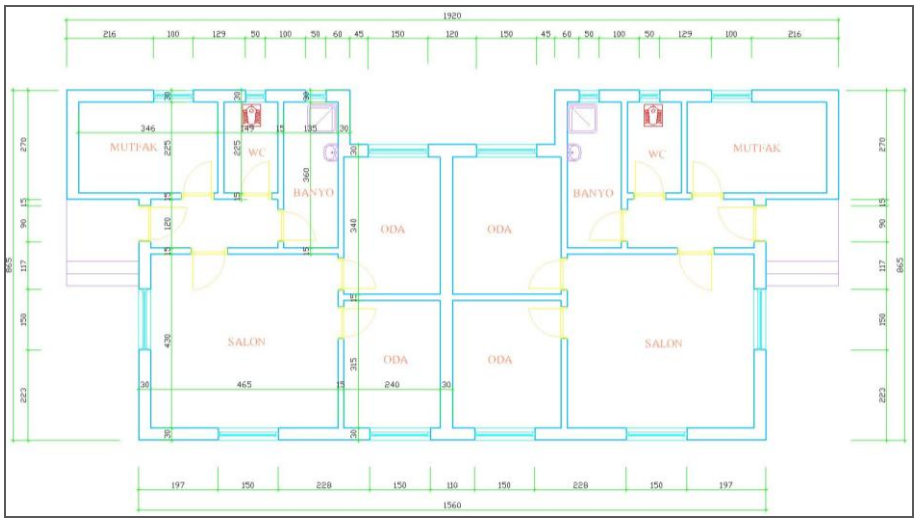

Şekil 3.7. Tekli Lojmanın Planı, 2009

Vaziyet planında 2,4 ve 6 numaralarla gösterilen tek katlı, bitişik nizamda kurgulanmış ikili, toplam on sekiz adet lojman (9 blok) bulunmaktadır (Şekil 3.2). Kullanım alanları 52m² ile 139 m² arasında değişen bu lojmanlar (Şekil 3.8, 3.9) 1956 – 1974 yılları arasında inşa edilmiştir (Özdemir, 2010).

Şekil 3.8 : 2 No'lu İkili Lojman, 2009

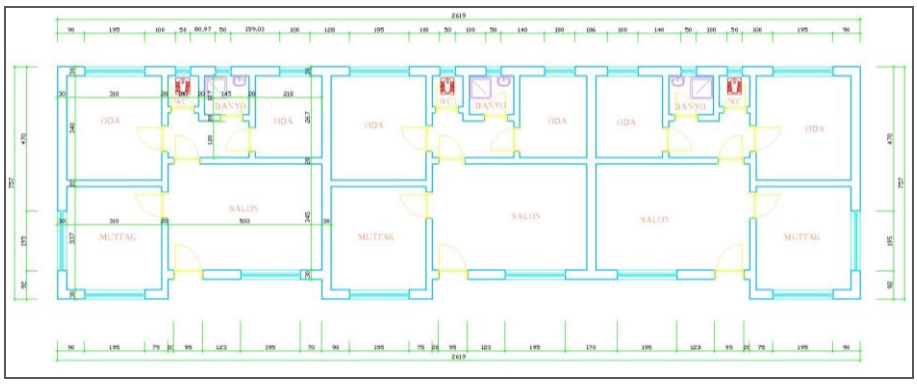

Şekil 3.9 : 2 No'lu İkili Lojmanın Planı, 2009

Vaziyet planında 3 ve 28 numara ile gösterilen tek katlı, bitişik nizamda kurgulanmış üçlü, toplam oniki adet lojman (4 blok) bulunmaktadır (Şekil 3.2). 59-69 m² kullanım alanı olan bu lojmanlar (Şekil 3.10, 3.11) 1963 yılında inşa edilmiştir (Özdemir, 2010).

Şekil 3.10. Üçlü Lojman, 2009

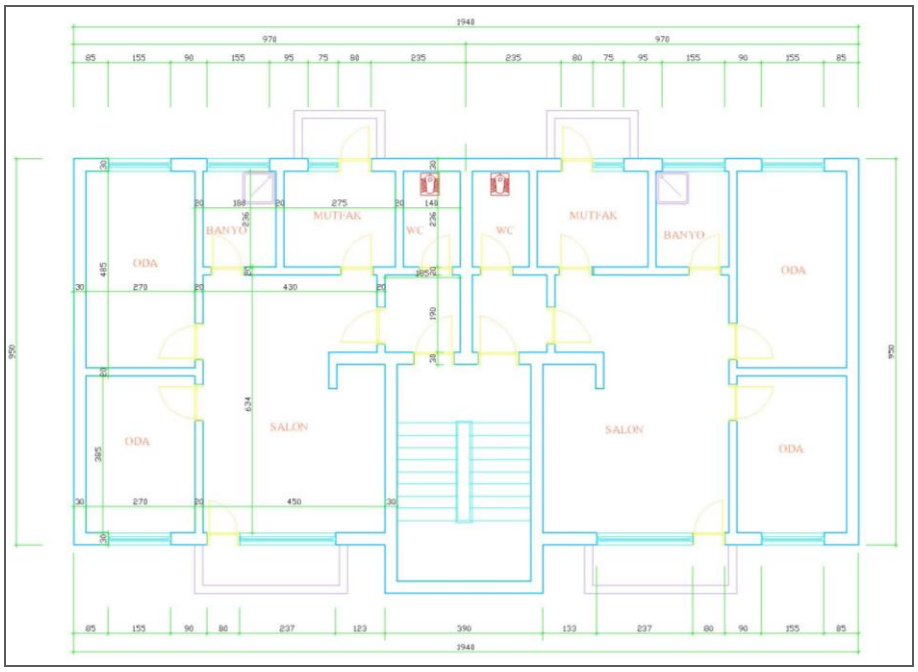

Şekil 3.11. Üçlü Lojmanın Planı, 2009

Vaziyet planında 8 numara ile gösterilen her katında iki daire bulunan bir adet üç katlı lojman bulunmaktadır (Şekil 3.2). Yapım yılı 1989 olan bu lojmanda (Beyazkaya, 2010) her dairenin kullanım alanı yaklaşık 90 m²'dir (Şekil 3.12, 3.13).

Şekil 3.12. Üç Katlı Lojman, 2009

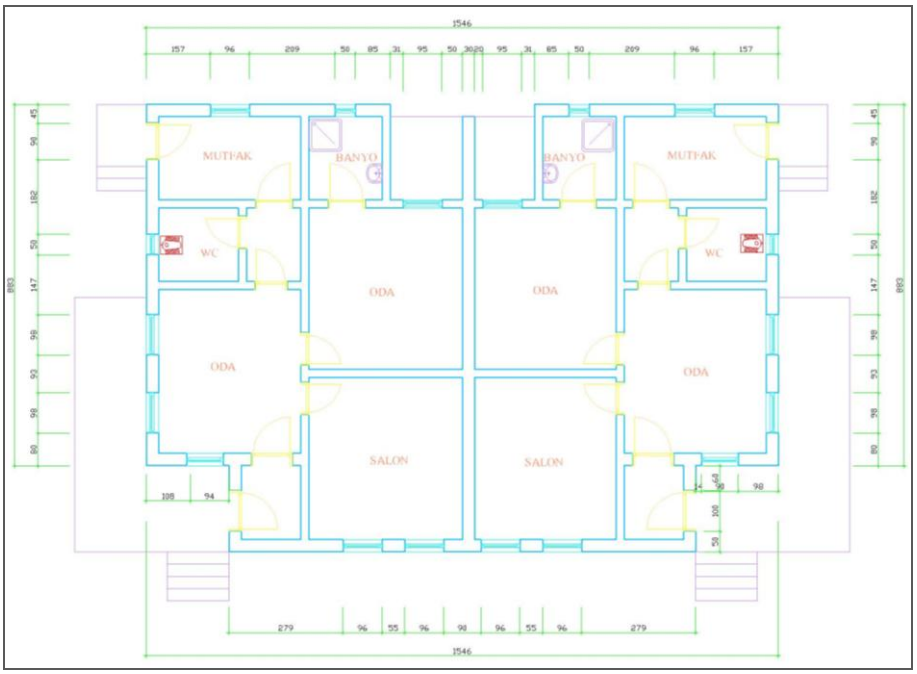

Şekil 3.13. Üç Katlı Lojmanın 1. Kat Planı, 2009

Vaziyet planında 29 numara ile gösterilen dört adet ikili, toplam sekiz adet işçi lojmanı bulunmaktadır (Şekil 3.2). 1967 tarihli bu lojmanların (Özdemir, 2010) her birinin kullanım alanı yaklaşık 55 m^2'dir (Şekil 3.14, 3.15).

Şekil 3.14. İkili İşçi Lojmanı, 2009

Şekil 3.15. İkili İşçi Lojmanının Planı, 2009

3.3.3. İdare Binası

Vaziyet planında 11 numara ile gösterilen İdare Binası; işletme merkezinin giriş aksı üzerinde, ana giriş kapısından yaklaşık 500 m. batıda yer almaktadır (Şekil 3.2). Tezin konusu olarak seçilen bu yapının arşiv araştırmalarına ve yöre halkı ile yapılan kişisel görüşmelere (İbrahim Aydınlı, 2010) dayanarak 1905 yılından sonra yapıldığı düşünülmektedir (Bkz. Bölüm 3.2.). Simetrik bir anlayışta planlanan yapı neoklasik özellikler taşımaktadır. Yaklaşık 404 m² taban alanına oturan dikdörtgen planlı ana kitlesi doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Kâgir olarak inşa edilen yapının ana girişi güney cephede yer almaktadır (Şekil 3.16).

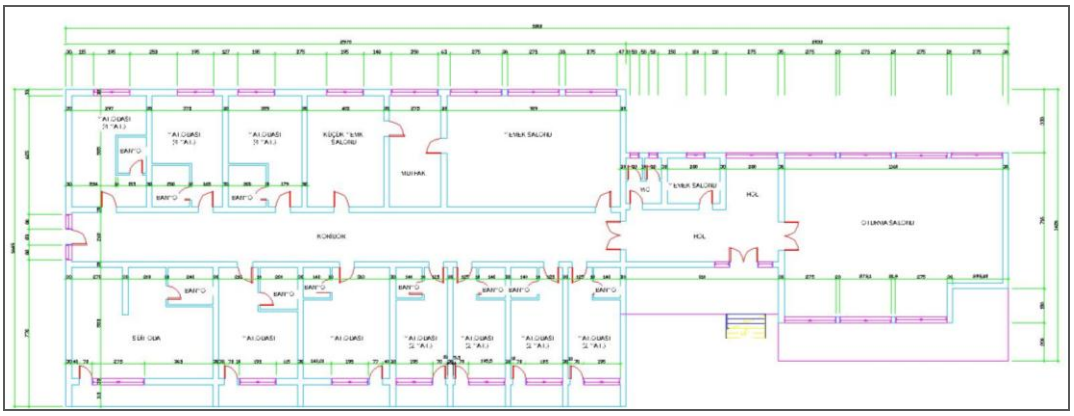
Şekil 3.16. İdare Binası'nın güney cephesi, 2009

3.3.4. Misafirhane

Vaziyet planında 12 numara ile gösterilen misafirhane; işletme merkezinin giriş aksı üzerinde, ana giriş kapısından yaklaşık 600 m batıda yer almaktadır (Şekil 3.2). İşletmeye gelen misafirlerin konaklaması için planlanan misafirhanenin yapım yılı 1970'tir (Beyazkaya, 2010). Betonarme karkas olarak inşa edilen yapı, tek katlıdır. 10 yatak odası, 2 yemek bölümü, 1 mutfak, 1 oturma salonundan oluşan yapı yaklaşık 900 m² taban alanına oturmaktadır (Şekil 3.17, 3.18).

Şekil 3.17. Misafirhane, 2009

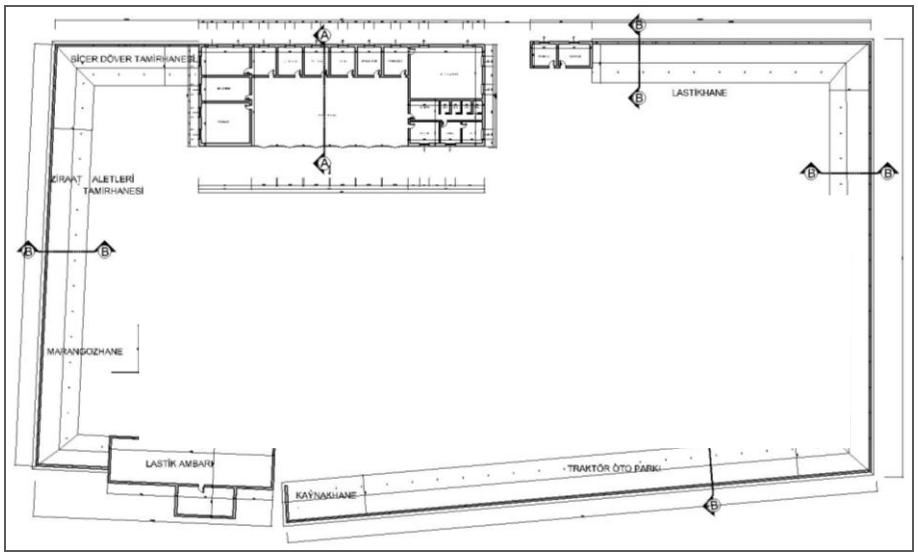
Şekil 3.18. Misafirhanenin Planı, 2009

3.3.5. Atelye

Vaziyet planında 18 numara ile gösterilen atelye İdare binasının yaklaşık 150 m. güney batısında yer almaktadır (Şekil 3.2). Dikdörtgen bir avluyu sınırlandıran betonarme yapılar ve sundurmalardan oluşan atelye topluluğu toplam 8400 m² alan üzerine kuruludur (Şekil 3.19, 3.20). Avluyu kuzey yönde sınırlayan 16 x 44.5 m. boyutlarındaki betonarme yapının çatısı çelik konstrüksiyondur. Avluyu doğu, güney ve batı yönlerden sınırlandıran sundurmaların taşıyıcı ayakları çelik, çatı örtüsü de galvanizli saçtır. İşletmede kullanılan alet ve ekipmanlar atelyede tamir edilmekte ve bu sundurmaların altında muhafaza edilmektedir. 5788 m² alana kurulu iç avlunun zemini asfalt kaplıdır.

Şekil 3.19. Atelye Topluluğunun Hava Fotoğrafı, 2009 (Kaynak: Google Earth)

Şekil 3.20. Atelye'nin Planı, 2009

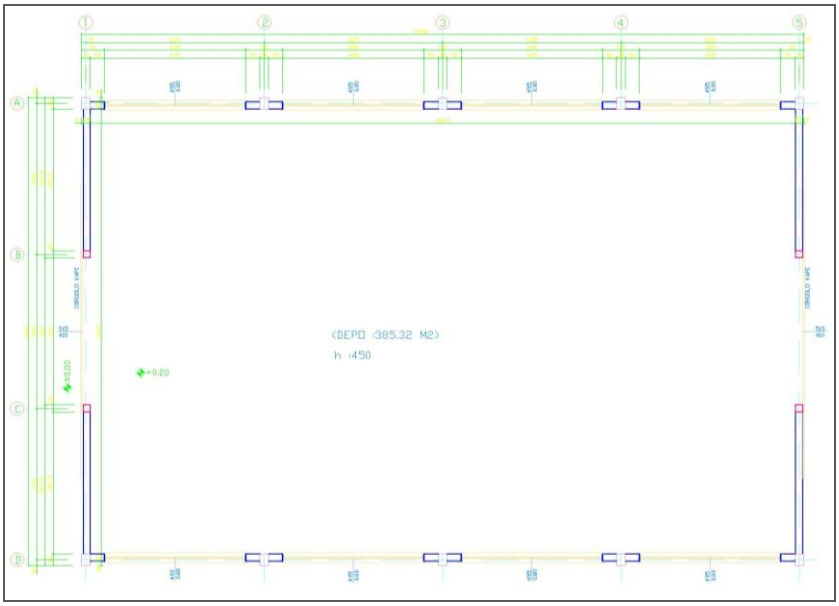
3.3.6. Tahıl Depoları

İşletmede üretilen tarımsal ürünlerin depolandığı tahıl depoları (Şekil 3.21, 3.22) İdare binasının kuzeyinde yer almaktadırlar. Vaziyet planında 10 numara ile gösterilen toplam 25 adet tahıl deposu olup (Şekil 3.2), bunlar 1970-2000 yılları arasında ihtiyaca göre inşa edilmiştir (Beyazkaya, 2010).

Bu depolar aynı dönemlerde inşa edilmediklerinden dolayı, yapımlarında farklı yapım tekniği ve malzemeler kullanılmıştır. Tahıl taşıyan kamyon ve traktörlerin rahatlıkla girip yüklerini boşaltabilecekleri yükseklikte tasarlanmışlardır.

Şekil 3.21. Tahıl Depoları, 2009

Şekil 3.22. Tahıl Deposunun Planı, 2009

3.3.7. Hayvancılık Tesisleri

İşletme merkezinin güneybatısında (Şekil 3.1) konumlanan hayvancılık tesisinde; balyalık, ahırlar, sağımhane, doğumhane, buzağı kulübeleri, genç hayvan ahırları, silaj çukurları, ot sundurmaları ve yem hazırlama tesisleri bulunmaktadır (Şekil 3.23). Hayvanların bulaşıcı hastalıklardan korunması ve hijyen açısından işletme merkezinden ayrılan bu alana kontrollü geçiş verilmektedir. 1247 adet büyük

baş hayvan bulunan tesis de hayvancılık faaliyetleri bilgisayar kontrollü modern bir anlayışla yürütülmektedir.

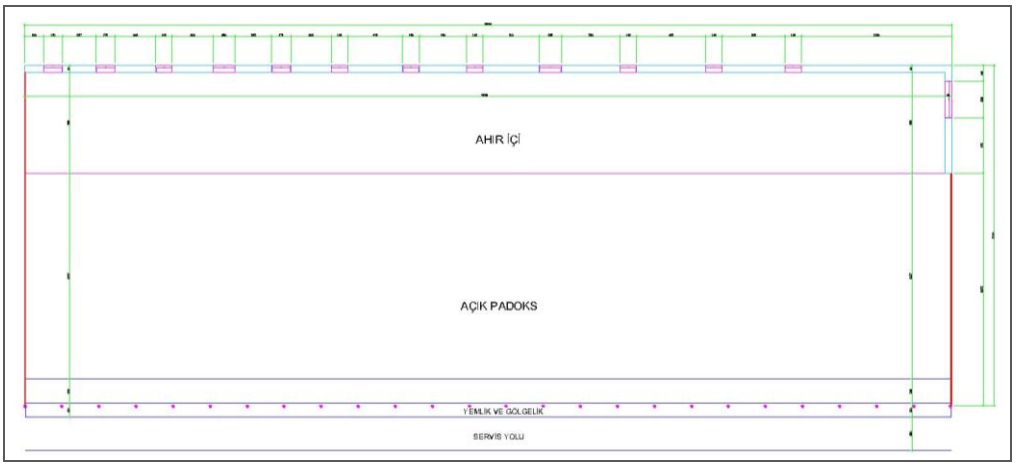

Şekil 3.23 : Hayvancılık Tesislerinin Vaziyet Planı, 2009

3.3.7.1 Yarı Açık Ahırlar: Vaziyet planında 2 numara ile gösterilen yarı açık ahırların (Şekil 3.23) duvarları yöresel kireç taşıdır. Saçakları galvanizli saçtır (Şekil 3.24, 3.25). 1985 yılında esaslı tamir ve tadilat yapılarak yenilenmişlerdir (Beyazkaya, 2010).

Şekil 3.24: Yarı Açık Ahır, 2009

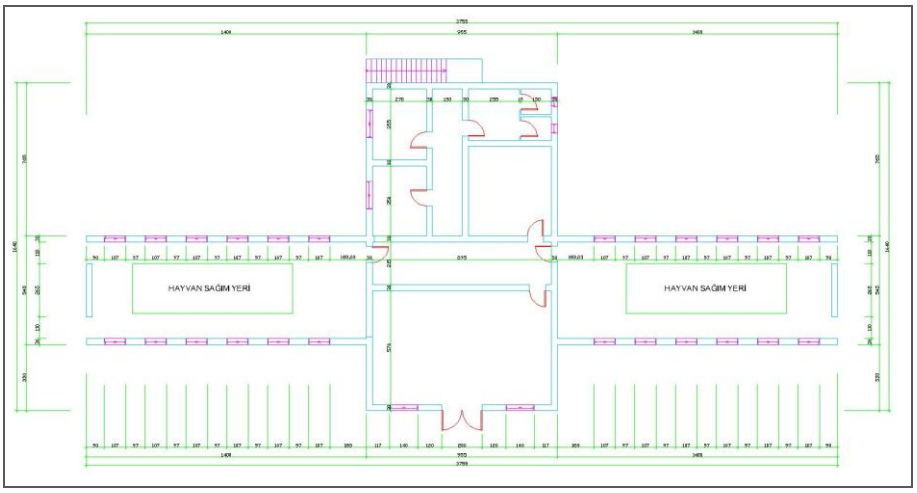

Şekil 3.25. Yarı Açık Ahırın Planı, 2009

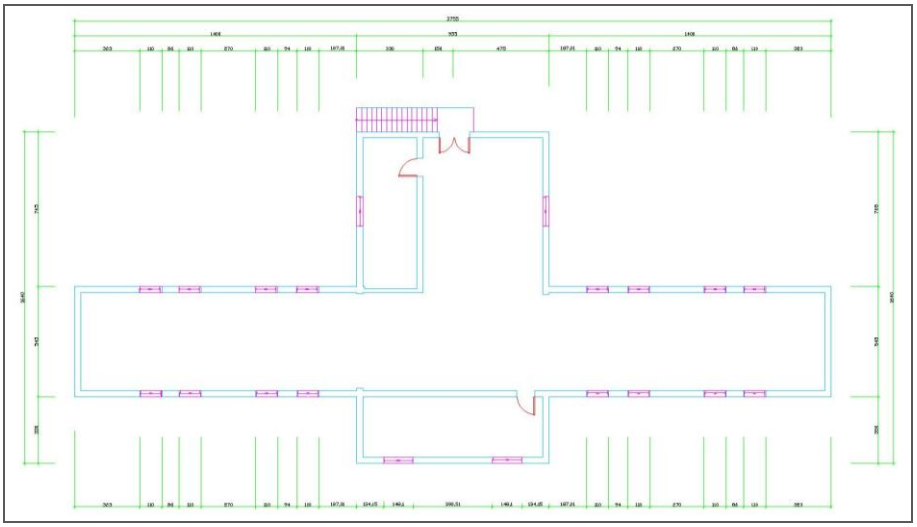
3.3.7.2. Sağımhane: Vaziyet planında 3 numara ile gösterilen sağımhane (Şekil 3.23) iki katlı, betonarme bir yapıdır (Şekil 3.26, 3.27, 3.28). 2005 yılında tadilat gören yapının (Beyazkaya, 2010) çelik konstrüksüyonlu çatısı, galvanizli sacla kaplıdır. Sağmal inekler günde iki sefer bu mekânda sağılmaktadır.

Şekil 3.26. Sağımhane, 2009

Şekil 3.27. Sağımhanenin Zemin Kat Planı, 2009

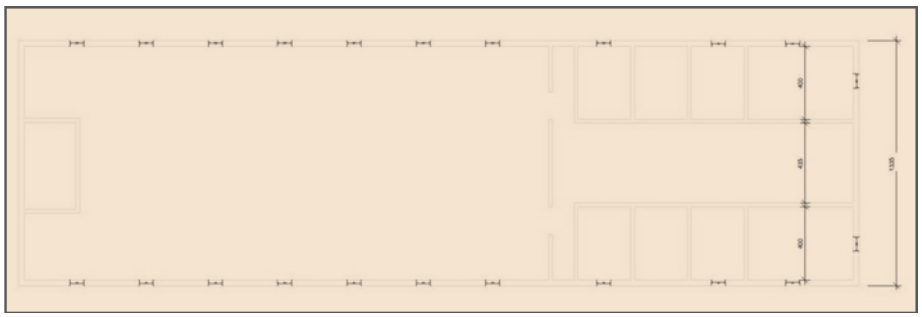

Şekil 3.28. Sağımhanenin 1. Kat Planı, 2009

3.3.7.3. Doğumhane: Vaziyet planında 4 numara ile gösterilen doğumhane (Şekil 3.23) tek katlı, betonarme bir yapıdır (Şekil 3.29, 3.30). Sağımhane gibi 2005 yılında tadilat gören doğumhanenin (Beyazkaya, 2010) çelik konstrüksüyonlu çatısı, galvanizli sacla kaplıdır. Doğum yapacak inekler bu bölüme alınarak, doğum bu yapıda gerçekleştirilmektedir.

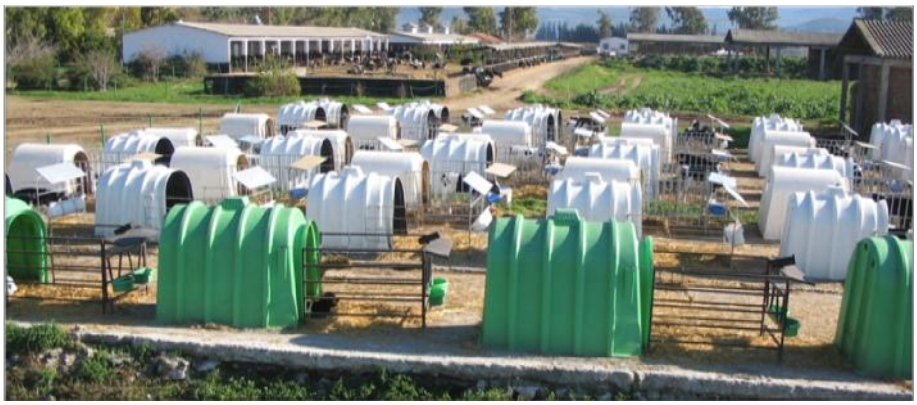

Şekil 29. Doğumhane, 2009

Şekil 3.30. Doğumhanenin Planı, 2009

3.3.7.4. Buzağı kulübeleri: Vaziyet planında 5 numara ile gösterilen buzağı kulübeleri doğumhanenin doğusunda yer almaktadır (Şekil 3.23). Kulübelerin sayısı buzağı sayısına göre değişmektedir. Buzağılar, doğumdan hemen sonra kulübelere alınmaktadırlar Kulübeler plastik malzemeden üç tarafı ve üstü kapalı, ön tarafı açık olarak üretilmiş endüstriyel tasarımlardır (Şekil 3.31).

Şekil 3. 31. Buzağı Kulübeleri, 2009

Hayvancılık tesislerinde ayrıca 1 adet genç hayvan ahırı, 1 adet yem hazırlama tesisi, 9 adet ot sundurması bulunmaktadır (Şekil 3.23). Bu yapıların da yapım tarihleri yakın döneme aittir.

3.4. Günümüze Ulaşamayan Yapılar

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Dalaman Tarım İşletmesi ve Dalaman Kaymakamlığı'nın arşivlerinde yapılan araştırmalara dayanarak Dalaman Çiftliği'nde 1824 yılından bu yana tarımsal faaliyetlerin sürdürüldüğü anlaşılmaktadır (EKLER 1.1, 1.6).

Çiftlikte yer alan ahır, atelye, ambar gibi yapıların ihtiyaçlara göre yenilendiği veya yıktırıldığı bilinmektedir (Beyazkaya, 2010). Günümüze ulaşamayan küçükbaş hayvan ahırları ve kanatlı hayvan barınaklarının varlığı, İşletme arşivinde bulunan tarihleri belirsiz fotoğraflardan (Şekil 3.32) anlaşılmaktadır. Ayrıca jeneratör binası, lojman binaları (Şekil 3.33) ve keçi ağılı gibi yapılarında varlığı bilinmektedir (Özdemir, 2010). Ancak işletmenin Osmanlı dönemine ait planları bulunmadığı için günümüze ulaşamayan yapıların işletme içerisindeki kesin konumları tespit edilememektedir. Daha önceki yıllarda işletmede çalışanlarla yapılan kişisel görüşmelere dayanarak günümüze ulaşamayan bu yapıların işletme içerisindeki yaklaşık konumları vaziyet planına işlenmiştir (Şekil 3.1, 3.2.).

Şekil 3.32 : Eski Tavukçuluk Tesisleri, (Enver Özdemir Arşivi, Anonim)

Şekil 3.33. Eski Lojmanlar, (Enver Özdemir Arşivi, Anonim)

4. DALAMAN TARIM İŞLETMESİ İDARE BİNASI'NIN TANIMI

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın (Şekil 4.1) işletme merkezindeki konumu, tarihçesi ve ayrıntılı mimari özellikleri bu bölümde incelenmiştir. Yapının mimari özellikleri; planlama anlayışı, cephe özellikleri, yapı elemanları, yapım tekniği ve malzeme alt başlıklarında incelenerek, yapıda tespit edilen bozulmalara yer verilmiştir.

Şekil 4.1. İdare Binası Eski Görünümü (Enver Özdemir Arşivi, Anonim,)

4.1. Konumu ve Tarihçesi

İdare Binası; işletme merkezinin giriş aksı üzerinde, ana giriş kapısından yaklaşık 500 m. batıda yer almaktadır (Şekil 3.2, Bkz. Ek 2.1.). Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası, işletme personelinin araziye çıkmadığı zamanlarda çalışmalarını yürüttüğü yapıdır. İşlevi sebebiyle işletmenin merkezi bir konumunda yer almaktadır. İdare binasında, merkezi yönetimin tüm birimleri şeflik düzeyinde temsil edilmektedir. İşletmenin üretim, alım satım, sevk ve idare ile ilgili yıllık planları bu binada yapılmakta ve işlerin kontrolü yürütülmektedir.

Kitabesi bulunmayan yapının yapım tarihi ile ilgili yazılı belgeye ulaşılamamıştır. Yapının, Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'nın çiftliğin mutasarrıfı olduğu (Bkz. Bölüm 3.2) 20. yy'ın ilk çeyreğinde inşa edilmiş olduğu, yöre halkı ile yapılan kişisel görüşmelerden anlaşılmıştır (İbrahim Aydınlı, 2010).

4.2. Genel Özellikleri

Simetrik bir anlayışta planlanan yapı yaklaşık 9,45 x 39,20 m boyutlarındadır. Dikdörtgen planlı kitle doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Cephe mimarisi neo-klasik özellikler taşıyan yapının orta aksı çatı arası ile üç katlı, yan kanatları ise iki katlıdır (Şekil 3.16, ayrıca Bkz. Ek 2.1 Rölöve Paftaları). Kâgir olarak inşa edilen yapının ana girişi güney cephesinin, planda yaklaşık 136 cm ileri çıkartılmış olan orta aksında yer almaktadır. Kuzey cephesinin orta aksında yer alan 420 x 690 cm boyutlarındaki çıkıntıda üç kollu merdiven holü yer almaktadır. Yapının kuzey cephesindeki bu çıkıntı üzerinde ayrıca tali bir girişi daha mevcuttur.

Yapının beden duvarları zemin ve birinci katta kaba yonu taştandır. Çatı katı ise ahşap iskelet sistemdir. Yapının yan kanatları kırma, orta aksı ise teknetonoz çatı ile sonlandırılmıştır.

Binanın etrafına Mısır'dan getirilen palmiye ve hurma ağaçları dikilerek (Özdemir, 2010) özel bir peyzaj oluşturulmuştur. 1964 yılına kadar bahçe duvarı (Şekil 4.1) ile çevrili olan binanın, 1964 yılındaki çevre düzenlemesi sırasında taş bahçe duvarı yıkılmıştır (Özdemir, 2010).

4.3. Ayrıntılı Tanım

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın plan, cephe, strüktür, yapım tekniği, malzeme özellikleri ayrıntılı bir şekilde bu bölümde incelenmiş, bu incelemeler yapının günümüzdeki (2010) durumunun tespiti için yapılan fotoğrafik belgeler ve çizimlerle desteklenmiştir. Yapıda tespit edilen bozulmalar ve nedenleri araştırılmıştır.

4.3.1. Plan Özellikleri

Yapının zemin ve birinci katlarının plan özellikleri benzerlik arz etmektedir. Çatı katı orta aksta tamamen, yan kanatlarda ise kısmen kullanılmaktadır.

4.3.1.1. Zemin Kat

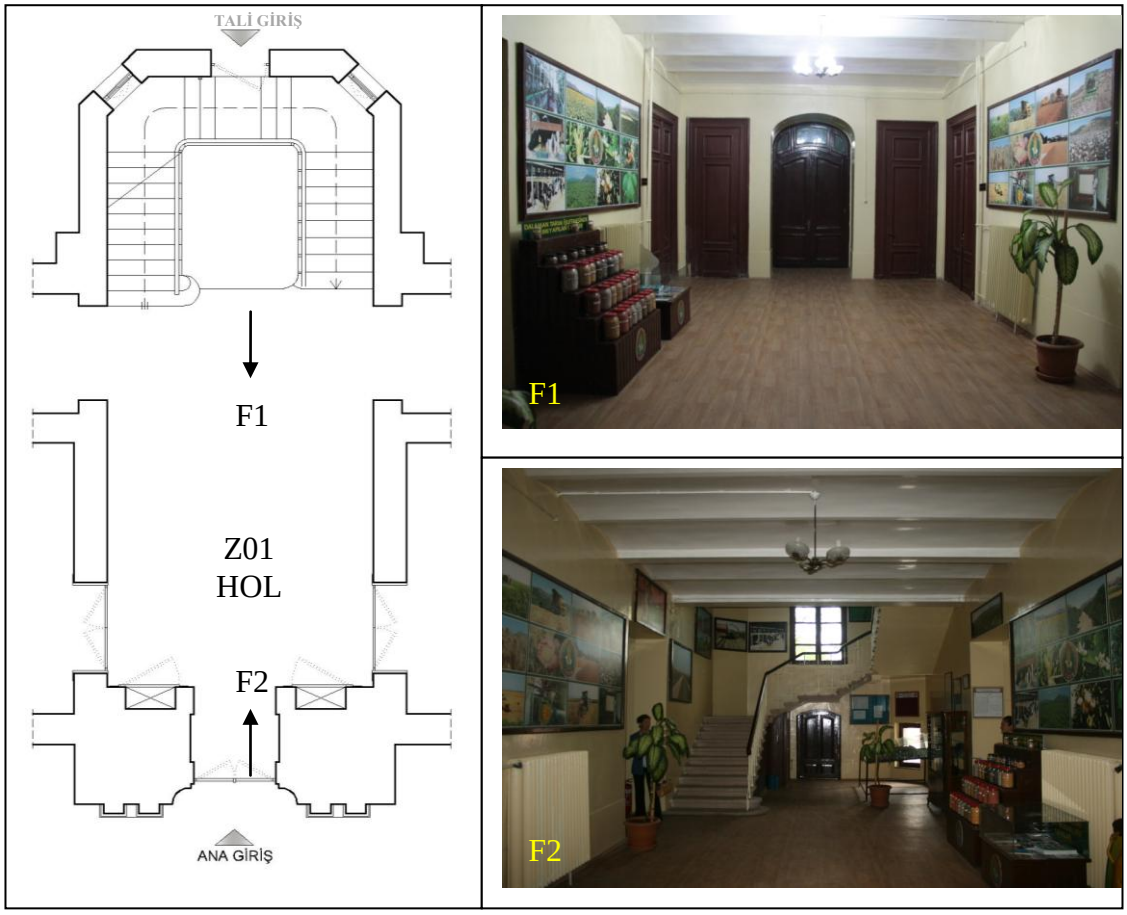
Yapının ana giriş kapısı, yaklaşık 500 x 1198 cm boyutlarındaki Z01 no'lu giriş holüne açılmaktadır. Giriş holünün kuzeyinde katlar arası düşey sirkülâsyonu sağlayan üç kollu merdiven yer almaktadır. Giriş holünün doğu ve batısında yer alan açıklıklardan yan kanatlardaki Z02, Z03, Z15 ve Z16 no'lu koridorlara geçilmektedir. Batı kanadında yer alan koridorun batı ucunda sonradan eklenmiş ıslak hacimler yer almaktadır. Bu koridorun güneyinde ise farklı boyutlardaki Z10, Z11, Z12 no'lu odalar yer almaktadır. Doğu kanadında yer alan koridorun doğu ucunda da sonradan eklenmiş ıslak hacimler mevcuttur. Bu koridorun güneyinde de Z06, Z07, Z08 ve Z09 no'lu odalar bulunmaktadır.

Zemin katta Z04, Z05, Z13, Z14 no'lu ıslak hacimler dışındaki tüm mekânların döşemeleri sonradan PVC kaplanmış olan dökme mozaiktir. Mozaik kaplamanın Cumhuriyet dönemindeki onarımlar sırasında döküldüğü düşünülmektedir. Zemin kat özgün döşeme kaplamasının dökme mozaik kaplamanın altında olduğu düşünülmektedir. Geç dönem ekleri olan ıslak hacimlerin ise (Z04, Z05, Z13, Z14) duvarları fayans, zeminleri seramik kaplıdır. Z04, Z05, Z13 no'lu ıslak hacimler dışında tüm mekânların tavanlarında volta döşemenin izleri görülmektedir (Şekil 4.69, 4.70). Z04, Z05, Z13 no'lu mekânların tavanları ise sıvalıdır.

Bu bölümde zemin katta yer alan tüm mekânların plan özellikleri sırasıyla ayrıntılı olarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

Z01 No'lu Giriş Holü: Yapının güney cephesindeki 145 x 299 cm boyutlarındaki ana giriş kapısından (Şekil 4.2) ve kuzey cephesindeki 99 x 158 cm boyutlarındaki tali giriş kapısından (Şekil 4.2) ulaşılan giriş holü (Z01), 499 x 1198

cm boyutlarındadır. Mekânın tavan yüksekliği döşeme kotundan itibaren 358 cm'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

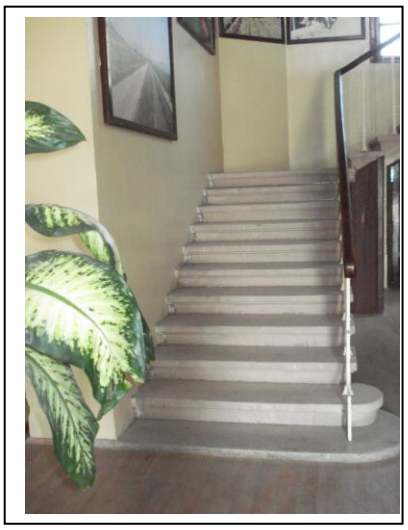

Şekil 4.2. Z01 No'lu Holün Planı ile Fotoğrafları; 2009

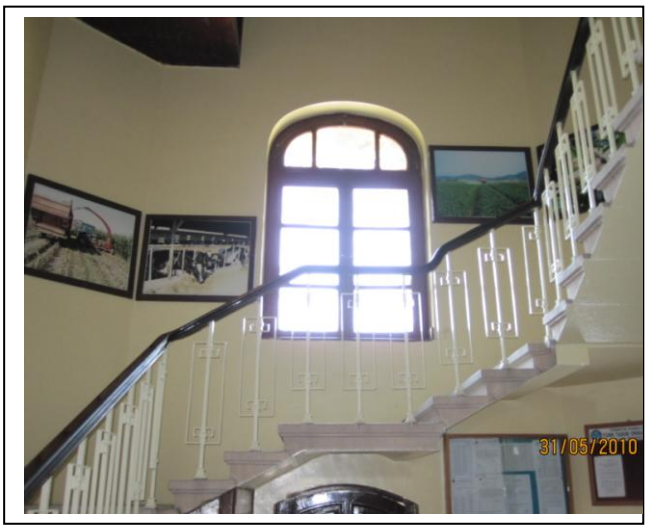
Mekânın batı duvarı üzerindeki 185 x 283 cm boyutlarındaki açıklıktan Z16 no'lu koridora, 168 x 210 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan da Z10 no'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.2). Mekânın doğu duvarı üzerindeki 185 x 278 cm boyutlarındaki açıklıktan Z02 no'lu koridora, 168 x 210 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan da Z09 no'lu odaya geçilmektedir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Holün kuzeyinde, doğu – batı doğrultusunda uzanan ana kitleden yaklaşık 450 cm kuzeye çıkıntı yapan bölümde üst kata çıkan üç kollu merdiven yer almaktadır (Şekil 4.3, 4.4). Bu bölümün kuzeydoğu ve kuzeybatı köşeleri pahlıdır. Bu pahlar üzerinde 75 x 107 cm boyutlarında birer pencere yer almaktadır. Pencerelerin denizlikleri taşla kaplıdır. Merdiven basamakları zemin kattan birinci kata kadar

mermer, birinci kattan çatı arasına kadar ise ahşaptır. Birinci kata kadar demir korkuluklarla sınırlı merdivenin küpeştesi ahşaptır. Zemin kattan 11 basamakla 1.09 cm kot yüksekliğindeki ilk sahanlığa, oradan 2 basamakla ikinci sahanlığa ve sonra yine 2 basamakla üçüncü sahanlığa ulaşılmaktadır..Birinci kata çıkışı sağlayan son kolda 8 basamak yer almaktadır. Basamakların rıht yüksekliği yaklaşık 15 cm'dir (Şekil 4.3, 4.4) (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

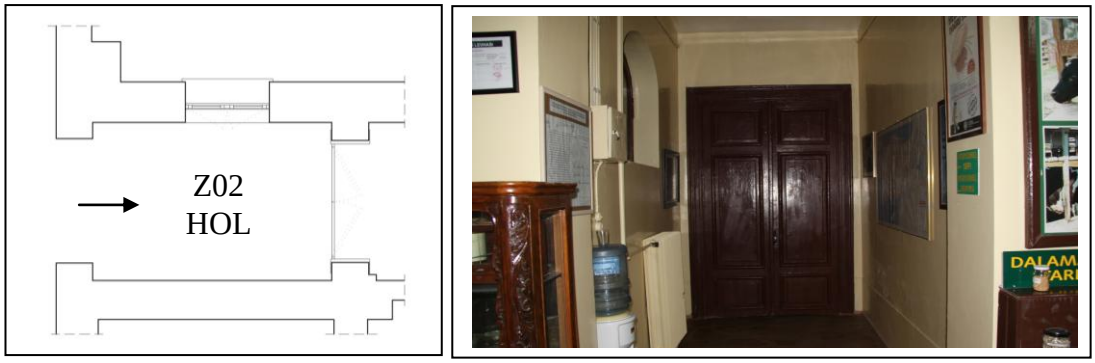
Şekil 4.3. Z01 No'lu Holde Yer Alan Merdiven, 2009

Şekil 4.4. Pahlar Üzerinde Yer Alan Pencere, 2009

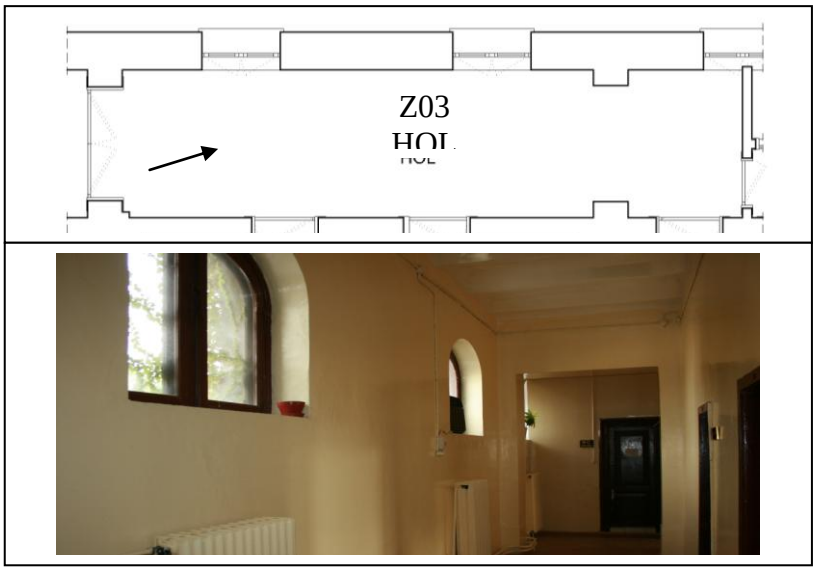
Holün ana giriş kapısının yer aldığı güney duvarı üzerinde girişin her iki yanında 43 cm derinliği olan yaklaşık 110 x 210 cm boyutlarında niş yer almaktadır (Şekil 4.2). Bu nişler üzerinde kapı kanadı yer almaktadır.

Z02 No'lu Hol: Z01 no'lu holün doğusunda bulunan 185 x 278 cm boyutlarındaki bir açıklıktan doğu-batı yönünde uzanan Z02 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.5) . 235 x 356 cm boyutlarındaki holün tavan yüksekliği 359 cm'dir. Holün kuzey duvarında 125 x 116 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır (Şekil 4.5) (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.5. Z02 No'lu Hol ve Planı, 2009

Z03 No'lu Hol: Z02 No'lu holün doğusunda yer alan 168 x 210 cm boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan, doğu-batı yönünde uzanan, 235 x 980 cm boyutlarındaki Z03 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.6). Tavan yüksekliği 3,59 m. olan mekânın kuzey duvarında üç adet 125 x 116 cm boyutlarında kemerli pencere yer almaktadır Doğudaki pencere, hol ile Z04 no'lu mekanı ayıran 15 cm. kalınlığındaki duvar ile ortadan ikiye ayrılmıştır (Şekil 4.6). Z03 No'lu holün güney duvarında 96 x 200 cm boyutlarındaki üç adet ahşap kapı ile Z06, Z07, Z08 No'lu odalara geçilmektedir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.6. Z03 No'lu Hol ve Planı, 2009

Z04 No'lu Islak Hacim: Z05 No'lu mekanın kuzey duvarında yer alan 70 x 190 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile Z04 no'lu ıslak hacme geçilmektedir (Şekil

4.7). Bu mekânın boyutları 110 x 172 cm, tavan yüksekliği ise 3.58 m'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.7. Z04 ve Z05 No'lu Islak Hacimler, 2009

Z05 No'lu Islak Hacim: Z03 No'lu holün doğusunda yer alan 70 x 190 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile sonradan yapıya eklenmiş Z05 No'lu ıslak hacme geçilmektedir (Şekil 4.7). Z05 No'lu ıslak hacmin boyutları 110 x 172 cm olup, tavan yüksekliği 5.58m'dir. Doğu duvarında 125 x 116 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Z06 No'lu Oda: Z03 No'lu holün güney yönündeki duvarda yer alan 96 x 200 cm boyutlarındaki ahşap bir kapı ile Z06 No'lu odaya geçilmektedir. Odanın boyutları 381 x 532 cm, tavan yüksekliği ise 3.55 m'dir. Z06 No'lu odanın doğu yönünde 125 x 116 cm, güney yönünde 160 x 260 cm boyutlarında iki adet kemerli pencere yer almaktadır (Şekil 4.8) (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.8. Z06 No'lu Oda ve Planı, 2009

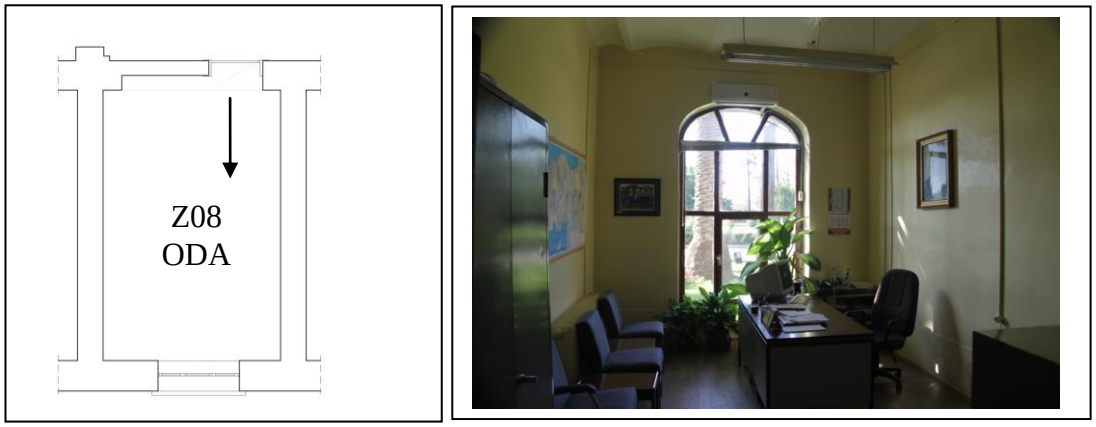
Z07 No'lu Oda: Z03 No'lu holün güneyinde yer alan diğer bir 96 x 200 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile Z07 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.9). Odanın boyutları 348 x 532 cm, tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Güney yönündeki duvar üzerinde 160 x 260 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır. Kuzey yönündeki Z03 no'lu hole açılan ahşap kapısı kemerli bir niş içerisinde yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.9. Z07 No'lu Oda ve Planı, 2009

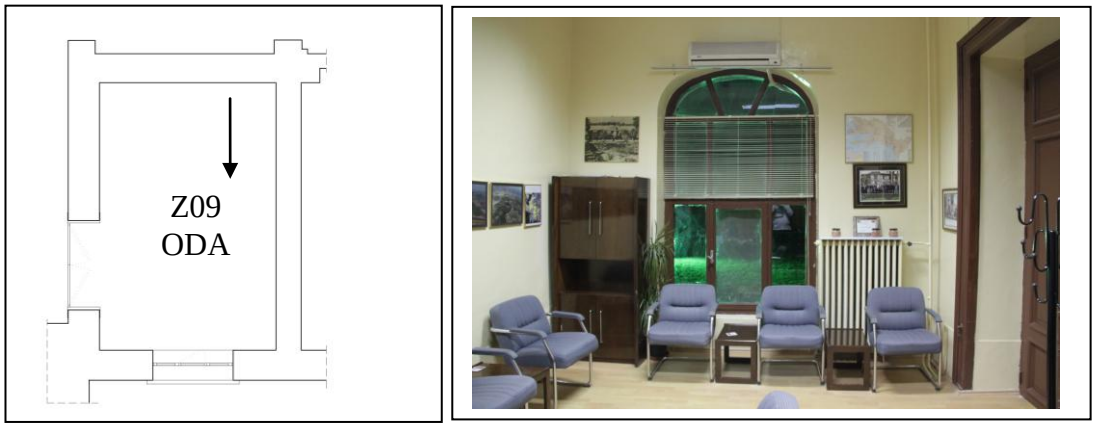
Z08 No'lu Oda: Z03 No'lu holden açılan 96 x 200 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile ulaşılan Z08 No'lu oda (Şekil 4.10) 349 x 532 cm. boyutlarındadır., Tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Z07 no'lu mekânda olduğu gibi güney yönündeki duvar üzerinde 160 x 260 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır. Kuzey

yönündeki Z03 no'lu hole açılan ahşap kapısı kemerli bir niş içerisinde yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.10. Z08 No'lu Oda ve Planı, 2009

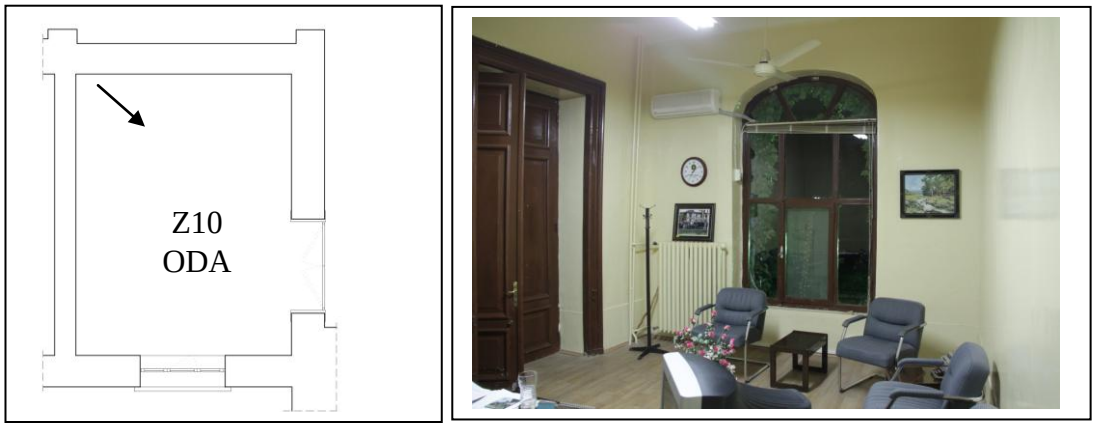
Z09 No'lu Oda: Z01 no'lu holün doğusunda yer alan 168 x 210 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile Z09 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.11). 351 x 532 cm boyutlarındaki odanın tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Güney duvarında 160 x 260 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.11. Z09 No'lu Oda ve Planı, 2009

Z10 No'lu Oda: Z01 no'lu holün batısında yer alan 168 x 210 cm. boyutlarındaki kapı ile Z10 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.12). 408 x 532 cm

boyutlarındaki bu odanın tavan yüksekliği 3.55 m.'dir. Mekanın güney duvarında 160 x 260 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.12. Z010 No'lu Oda ve Planı, 2009

Z11 No'lu Oda: Z15 No'lu holün güney duvarında bulunan 280 x 210 cm boyutlarındaki camekânlı ahşap kapı ile Z11 No'lu odaya ulaşılmaktadır (Şekil 4.13). 532 x 718 cm boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Odanın kuzey duvarının batı yönünde ahşap dolapla kapatılmış 277 x 210 cm. boyutlarında camekânlı ahşap bir kapı daha mevcuttur. Bu camekânlar, mekânın kuzey yönündeki kemerler içinde yer almaktadır. (Şekil 4.14). Mekânın güney duvarında 160 x 260 cm boyutlarında iki adet kemerli pencere bulunmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.13. Z11 No'lu Oda ve Planı, 2009

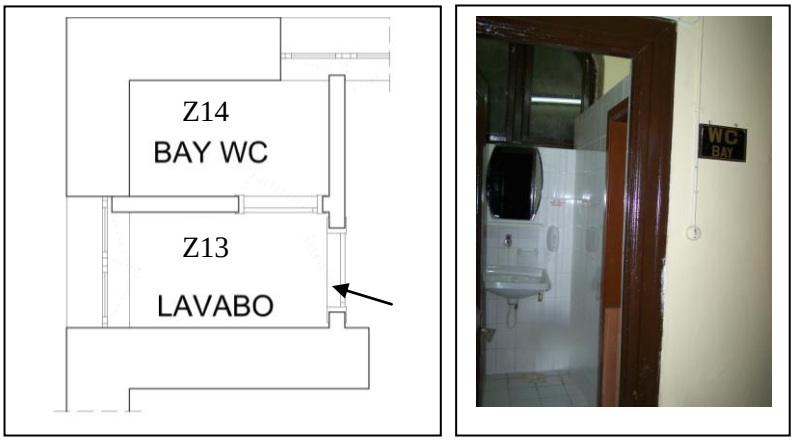
Şekil 4.14. Z11 No'lu Odadaki Ahşap Dolap, 2009

Z12 No'lu Oda: Z15 No'lu holün güney duvarında bulunan 96 x 200 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile Z12 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.15). 384 x 532 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Mekanın güney duvarında 160 x 260 cm, batı duvarında 124 x 116 cm boyutlarında iki adet kemerli pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.15. Z12 No'lu Oda ve Planı, 2009

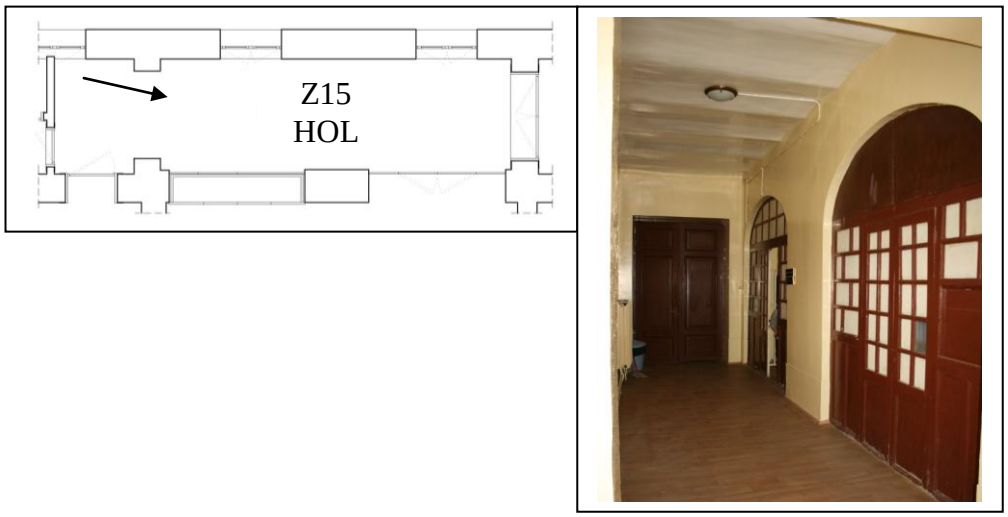
Z13 No'lu Islak Hacim: Z15 No'lu holün batısında yer alan 70 x 190 cm boyutlarındaki kapıdan Z13 No'lu mekâna geçilmektedir (Şekil 4.16). 110 x 190 cm boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.55 m'dir. Mekânın kuzey duvarı üzerindeki 70 x 190 cm boyutlarındaki ahşap kapı ile Z14 No'lu WC'ye geçilmektedir. Batı yönünde ise 125 x 116 cm boyutlarında kemerli bir pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.16. Z013 ve Z014 No'lu Islak Hacimlerin Planı ve Girişi, 2009

Z14 No'lu Islak Hacim: Z13 No'lu mekanın kuzeyinde yer almaktadır (Şekil 4.16).110 x 190 cm boyutlarındaki mekanın tavan yüksekliği 357 m'dir(Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Z15 No'lu Hol: Z16 No'lu holün batı duvarında yer alan 168 x 210 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan Z15 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.17). 227 x 932 cm boyutlarındaki holün tavan yüksekliği 3.59 m'dir. Mekânın kuzey duvarında 275 cm aralıkla yerleştirilen üç adet 125 x 116 cm boyutlarında kemerli pencere yer almaktadır. En batıdaki pencere hol ile Z14 No'lu WC'yi ayıran 15 cm kalınlığındaki duvar ile ikiye ayrılmıştır. Mekanın güney duvarı üzerinde Z11 ve Z12 no'lu mekanlara açılan 96 x 200 cm. boyutlarında bir ahşap kapı ile 280 x 210 cm. boyutlarında iki adet kemerli camekan yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.17. Z15 No'lu Hol ve Planı, 2009

Z16 No'lu Hol: Giriş holünün (Z01) batı duvarı üzerindeki 185 x 283 cm boyutlarındaki açıklıktan Z16 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.18). 230 x 414 cm boyutlarındaki holün tavan yüksekliği 3.59 m'dir. Kuzey duvarı üzerinde 125 x 116 cm boyutlarında bir adet kemerli pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.18. Z16 No'lu Hol ve Planı, 2009

4.3.1.2. Birinci Kat

Zemin katta yer alan üç kollu merdivenle 101 No'lu antreye ulaşılmaktadır. Antrenin, güney yönünde yer alan kapıdan 109 No'lu odaya ulaşılmaktadır. Antrenin, doğu ve batısında yer alan açıklıklardan yan kanatlardaki 102 ve 117 No'lu koridorlara geçilmektedir. Doğu kanadında yer alan 102 No'lu koridorun doğu ucunda sonradan eklenmiş mutfak yer almaktadır. Bu koridorun güneyinde ise farklı boyutlardaki 105, 106, 107, 108 No'lu odalar yer almaktadır. Batı kanadında yer alan 117 No'lu koridorun batı ucunda ise sonradan eklenmiş ıslak hacimler yer almaktadır. Bu koridorun güneyinde de 111, 112, 113 No'lu odalar bulunmaktadır.

Birinci katta 114 ve 115 no'lu mekânlar dışındaki tüm mekânların döşemeleri sonradan PVC kaplanmış olan dökme mozaiktir. Mozaik kaplamanın Cumhuriyet dönemindeki onarımlar sırasında döküldüğü düşünülmektedir. Özgün döşeme kaplamasının dökme mozaik kaplamanın altında olduğu düşünülmektedir. 114 ve 115 no'lu ıslak hacimlerin zeminleri ise seramik kaplıdır. 101 ve 109 no'lu mekânlar dışında tüm mekânların tavanları ahşap kaplamadır. 101 ve 109 no'lu mekânların tavanında ise çatı katında yer alan 201 ve 203 no'lu mekânların doğu-batı doğrultusunda uzanan volta döşemelerinin izleri görülmektedir.

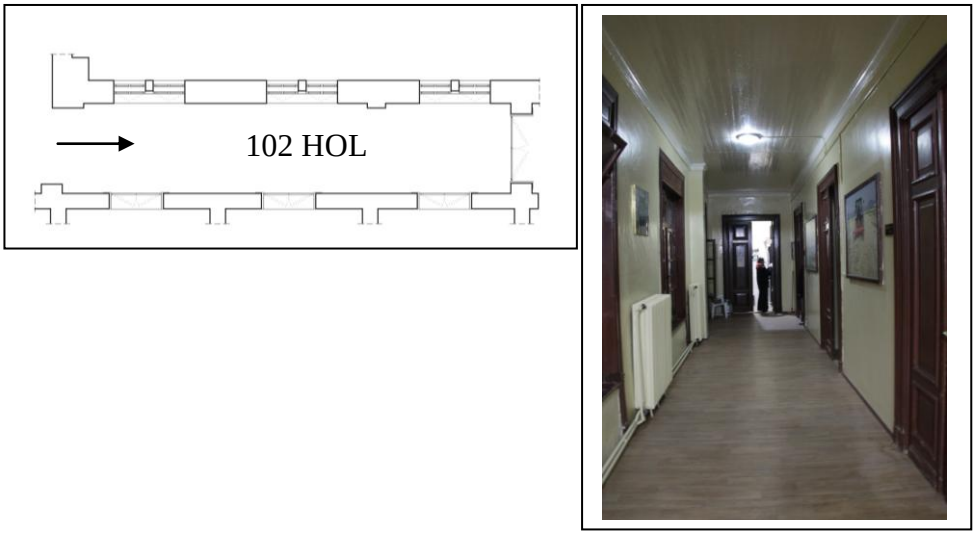
Bu bölümde birinci katta yer alan tüm mekânların plan özellikleri sırasıyla ayrıntılı olarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

101 No'lu Antre: Zemin katta yer alan üç kollu merdivenle 101 No'lu antreye ulaşılmaktadır (Şekil 4.19). 199 x 499 cm boyutlarındaki 101 No'lu holün tavan yüksekliği 3.03 m.'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

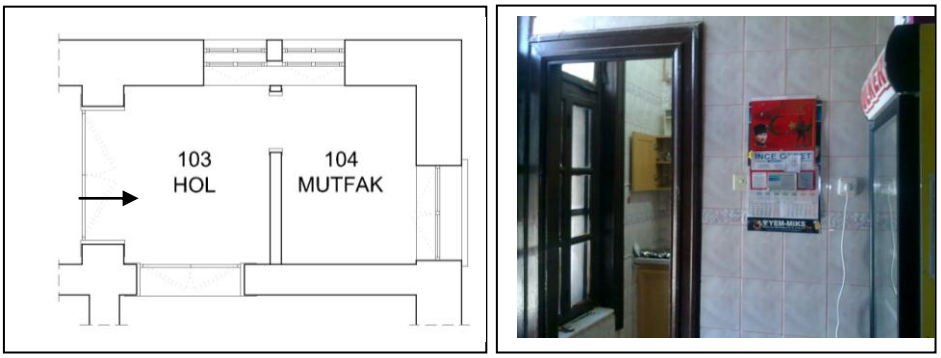
Şekil 4.19. 101 No'lu Antre ve Planı, 2009

102 No'lu Hol: 101 No'lu holün doğusunda bulunan 199 x 303 cm boyutlarındaki açıklıktan 102 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.20). 235 x 1175 cm. boyutlarındaki holün tavan yüksekliği 3.16 m.'dir. Mekânın kuzey duvarında üzerinde 186 x 217 cm boyutlarında üç adet pencere yer almaktadır. Güney duvarı üzerindeki 132 x 210 cm. boyutlarındaki ahşap kapılardan 106, 107 ve 108 no'lu odalara geçilmektedir. Doğusunda yer alan 168 x 210 cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan da 103 no'lu mekana ulaşılmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.20. 102 No'lu Hol ve Planı, 2009

103 No'lu Hol: 102 No'lu holün doğusunda yer alan 168 x 210 cm boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan 103 No'lu hole geçilmektedir (Şekil 4.21). Bu holün boyutları 193 x 236 cm olup, tavan yüksekliği 3.10 m'dir. Kuzey duvarında, hol ile 104 no'lu mutfak arasındaki 20 cm kalınlığındaki duvarın ikiye ayırdığı 186 x 217 cm boyutlarında ahşap pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.21. 103 No'lu Hol ve 104 No'lu Mutfak, 2009

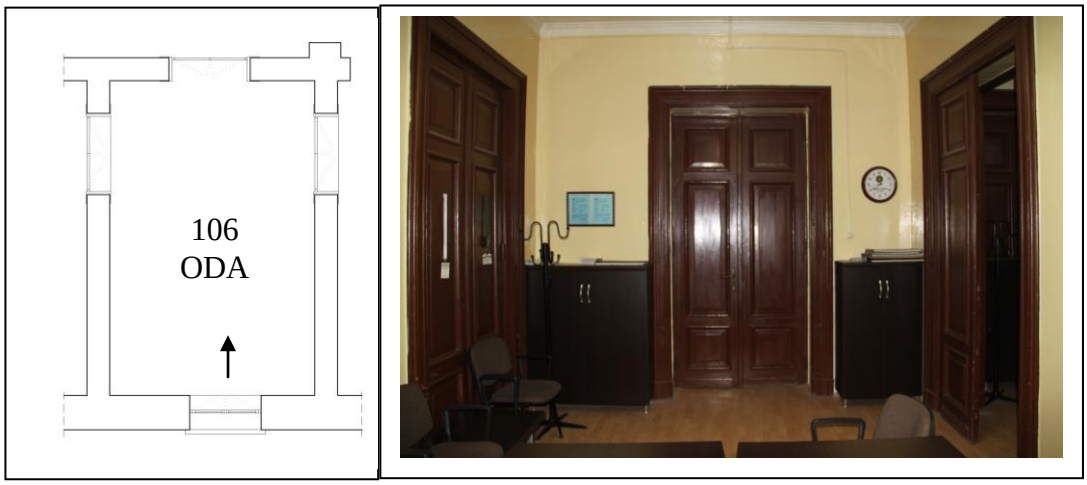
104 No'lu Mutfak: 103 No'lu holün doğu duvarında yer alan 80 cm genişliğindeki açıklıktan 104 No'lu mutfağa geçilmektedir (Şekil 4.21). Bu mutfağın boyutları 178 x 236 cm. olup, tavan yüksekliği 3.10 m.'dir. Mekânın doğu duvarında 125 x 220 cm boyutlarında bir adet pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

105 No'lu Oda: 103 No'lu holün güney duvarında yer alan 132 x 210 cm boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan 105 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.22). 391 x 550 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 316 cm'dir. Mekânın doğu ve güney yönlerinde 125 x 220 cm. boyutlarında birer pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.22. 105 No'lu Oda ve Planı, 2009

106 No'lu Oda: 102, 105 ve 107 no'lu mekânlardan açılan 132 x 210 cm boyutlarındaki çift kanatlı üç ahşap kapıdan 106 no'lu odaya ulaşılabilmektedir (Şekil 4.23). 358 x 550 cm. boyutlarındaki mekânın, tavan yüksekliği 316 cm'dir. Mekânın güney duvarında 125 x 220 cm boyutlarında bir penceresi bulunmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.23. 106 No'lu Oda ve Planı, 2009

107 No'lu Oda: 107 no'lu mekâna 102, 106 ve 108 no'lu mekânlardan açılan 132 x 210 cm. boyutlarındaki çift kanatlı üç ahşap kapıdan ulaşılabilmektedir (Şekil 4.24). 359 x 550 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 316 cm'dir. Mekânın

güney duvarında 125 x 220 cm boyutlarında bir penceresi bulunmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

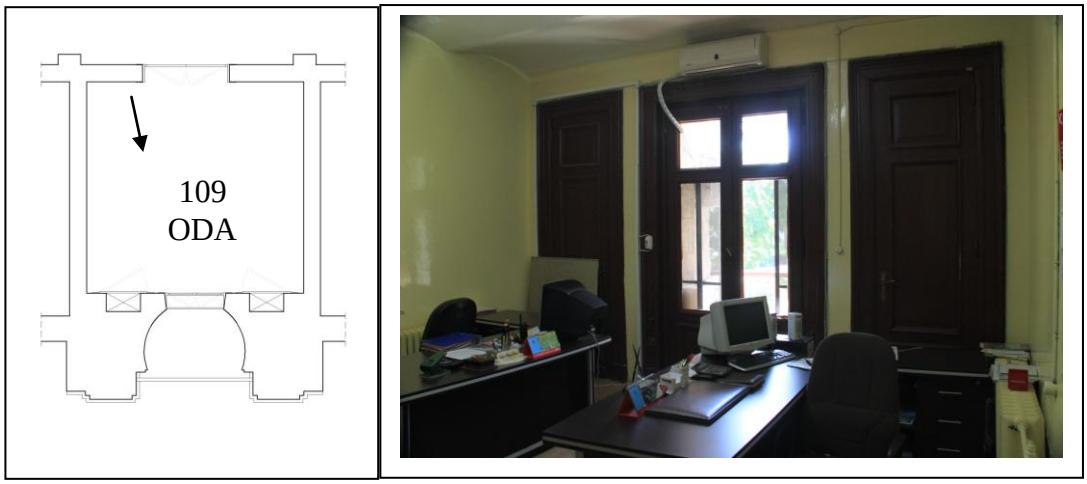
Şekil 4.24. 107 No'lu Oda ve Planı, 2009

108 No'lu Oda: 108 no'lu mekâna 102 ve 107 no'lu mekânlardan açılan 132 x 210 cm. boyutlarındaki çift kanatlı iki ahşap kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil 4.25). 378 x 550 cm boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.16 m.'dir. Mekânın güney duvarında 125 x 220 cm boyutlarında bir pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.25. 108 No'lu Oda ve Planı, 2009

109 No'lu Oda: 101 No'lu holün güney duvarında yer alan 194 x 210 cm boyutlarındaki iki kanatlı ahşap kapıdan 109 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.26). 497 x 510 cm boyutlarındaki odanın tavan yüksekliği 3.03 m'dir. Mekânın güney duvarında yer alan 134 x 293 cm boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan 110 no'lu balkona çıkılmaktadır.. Balkona açılan kapının her iki yanında 115 x 293 cm. boyutlarında 43 cm. derinliğinde nişler yer almaktadır. Bu nişler ahşap kanatlarla kapalı durumdadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.26. 109 No'lu Oda ve Planı, 2009

110 No'lu Balkon: En dar yeri (giriş) 134 cm, en geniş yeri 220 cm. olan oval bir mekândır (Şekil 4.27). 90 cm. yüksekliğinde metal korkulukla sınırlı balkonun korkuluğa kadar olan derinliği 185 cm.'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.27. 110 No'lu Balkon ve Planı, 2009

111 No'lu Oda: 112 no'lu odanın doğu duvarında yer alan 96 x 200 cm boyutlarındaki, 117 no'lu holün güney duvarında yer alan 132 x 210 cm. boyutlarındaki ahşap kapılardan 111 No'lu odaya ulaşılabilmektedir (Şekil 4.28). 416 x 550 cm boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.10 m.'dir. Mekânın güney duvarında 125 x 220 cm boyutlarında ahşap bir penceresi bulunmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.28. 111 No'lu Oda ve Planı, 2009

112 No'lu Oda: 117 No'lu holün güney duvarında yer alan 132 x 210 cm boyutlarındaki iki adet çift kanatlı ahşap kapı ile 111 no'lu mekânın batı duvarı

üzerindeki 96 x 200 cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan 112 No'lu odaya ulaşılmaktadır (Şekil 4.29). 550 x 718 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.10 m.'dir. Mekânın güney duvarında 125 x 220 cm boyutlarında iki adet pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.29. 112 No'lu Oda ve Planı, 2009

113 No'lu Oda: 116 no'lu holün güney duvarında yer alan 132 x 210 cm. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan 113 no'lu odaya ulaşılmaktadır (Şekil 4.30). 394 x 550 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.16 m.'dir. Mekânın doğu duvarında 136 cm. eninde, 28 cm. derinliğinde bir niş yer almaktadır. Bu nişin 112 no'lu mekâna açılan kapının kapatılması ile oluştuğu düşünülmektedir. Mekânın güney ve batı yönündeki duvarlarda 125 x 220 cm. boyutlarında birer pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.30. 113 No'lu Oda ve Planı, 2009

114 No'lu Islak Hacim: 116 No'lu holün batı duvarında yer alan 70 x 190 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan 114 No'lu mekâna geçilmektedir (Şekil 4.31). 110 x 190 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 270 cm.'dir. Mekânın batı duvarında 125 x 220 cm boyutlarında bir adet pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.31. 114-115 No'lu Islak Hacimler ve Planları, 2009

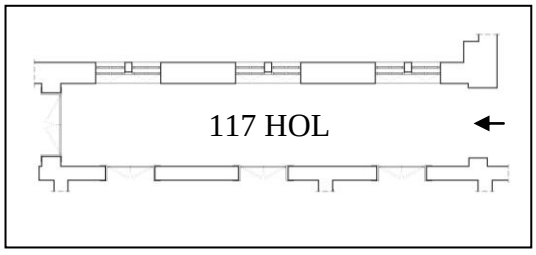
115 no'lu Islak Hacim: 114 no'lu mekânın kuzey duvarında yer alan 70 x 190 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan 115 no'lu mekâna geçilmektedir (Şekil 4.31). 110 x 190 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 310 cm.'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

116 No'lu Hol: 117 no'lu holün batısında yer alan 168 x 210 cm. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapıdan 116 no'lu hole ulaşılmaktadır. 154 x 235 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 3.10 m.'dir. Mekanın kuzey duvarında, hol ile 115 no'lu mekan arasındaki 20 cm kalınlığındaki duvarın ikiye ayırdığı 186 x 217 cm boyutlarında bir adet pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.32. 116 No'lu Hol ve Planı, 2009

117 No'lu Hol: 101 No'lu antrenin batı kanadında yer alan 199 x 275 cm boyutlarındaki açıklıktan 117 no'lu hole ulaşılmaktadır. 235 x 1166 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği 316 cm.'dir. Mekânın kuzey duvarında 186 x 217 cm boyutlarında üç adet pencere yer almaktadır. Güney duvarı üzerinde 111 ve 112 no'lu mekanlara açılan 132 x 210 cm. boyutlarında iki, batı duvarı üzerinde 116 no'lu mekana açılan 168 x 210 cm. boyutlarında bir adet ahşap kapı bulunmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

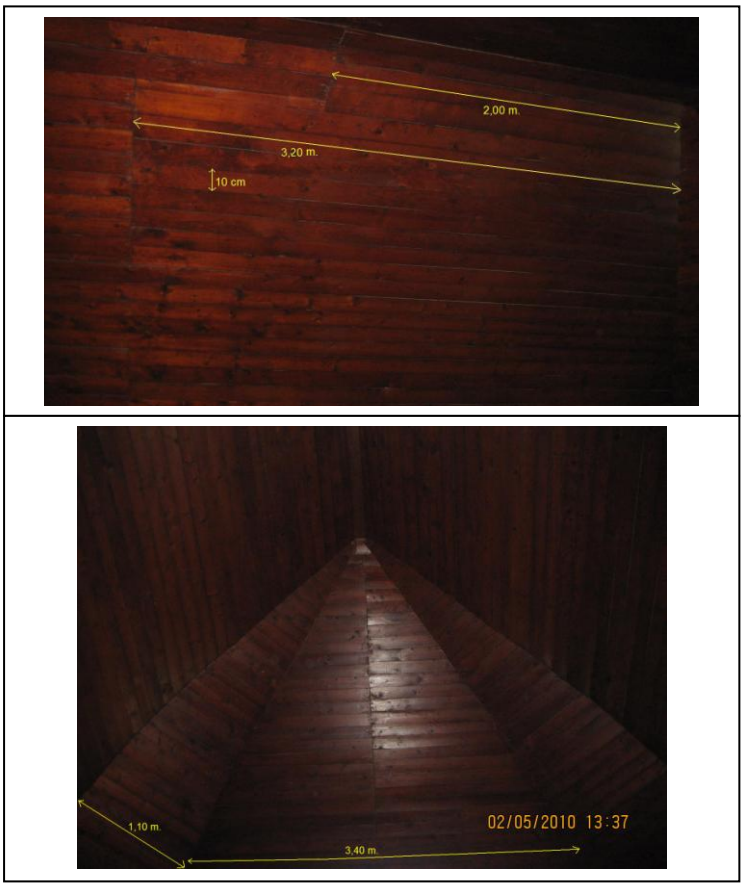
Şekil 4.33. 117 No'lu Hol ve Planı, 2009

4.3.1.3. Çatı Katı

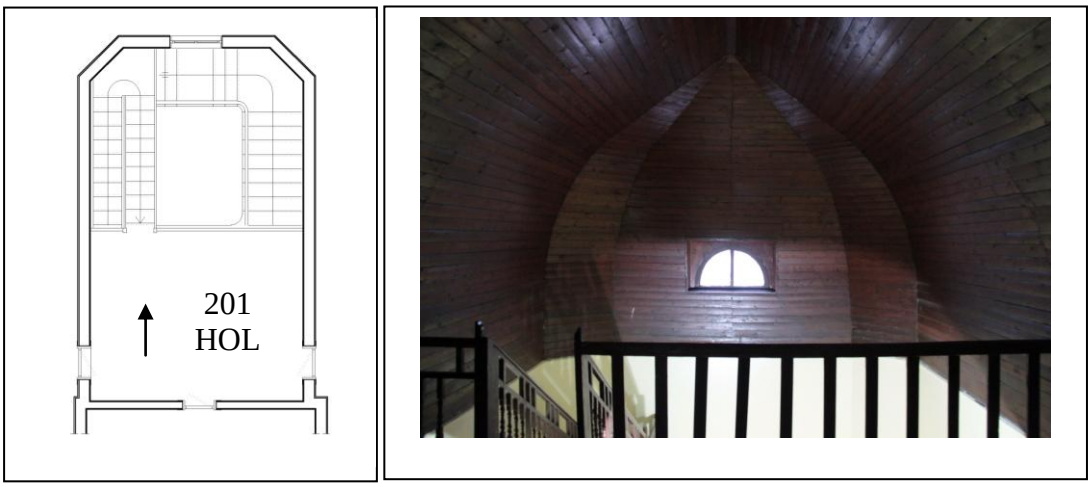
Birinci kattan çatı katına iki kollu ahşap merdivenle ulaşılmaktadır (Şekil 4.67). Ahşap merdiven 201 no'lu hole ulaşmaktadır. Holün güney yönündeki kapıdan 203 no'lu odaya geçilmektedir. 201 no'lu holün doğu ve batı kanatlarında kırma çatılı 202 ve 204 no'lu çatı araları yer almaktadır. Çatı eğiminden dolayı bu mekânların bir kısmı kullanılabilmektedir. (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

201 No'lu Hol: 404 x 505 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği mahya kotunda 331 m'dir (Şekil 4.34, 4.35). Zemini, çatıyı biçimlendiren kavisli duvarları ahşap kaplamadır (Şekil 4.34). Zemin döşeme kaplama tahtaları yaklaşık 26 x 400 cm. boyutlarında ve 2,5 cm kalınlığındadır. Çatıyı biçimlendiren ahşap kaplamaların boyutları ise 10 x 110 ve 10 x 340 cm arasında değişmektedir. Kalınlıkları ise 2,5 cm'dir.

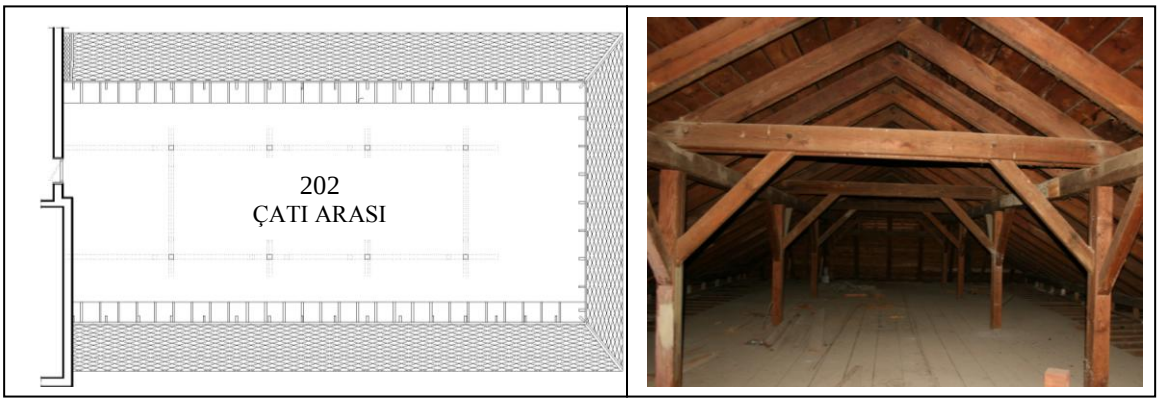
Şekil 4.34. Çatıyı Biçimlendiren Ahşap Duvarlar, 2009

Mekânın doğu duvarındaki 70 x 175 cm boyutlarındaki ahşap bir kapıdan 202 no'lu, batı duvarındaki aynı boyutlardaki ahşap bir kapıdan da 204 no'lu çatı aralarına geçilmektedir. Mekanın güney duvarında yer alan 70 x 175 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan ise 203 no'lu odaya geçilmektedir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

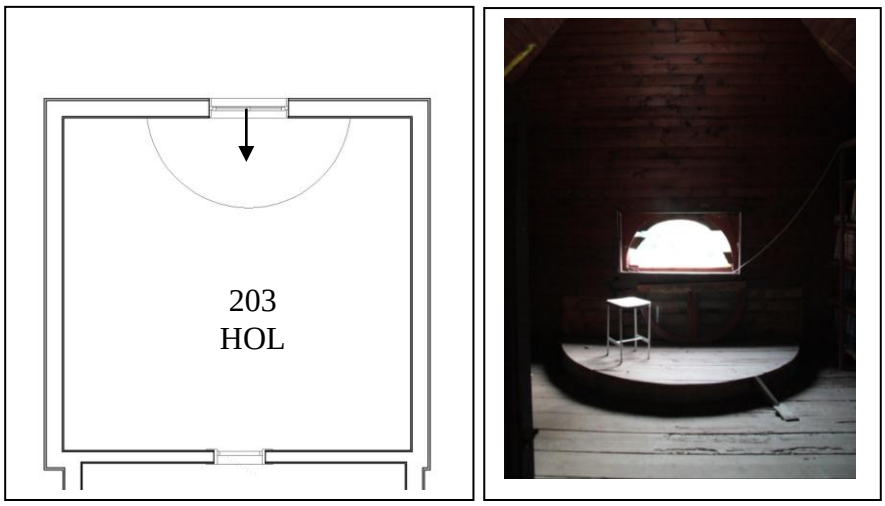
Şekil 4.35. 201 No'lu Hol ve Planı, 2009

202 no'lu çatı arası: 201 no'lu holün doğu duvarında yer alan 70 x 175 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan 202 no'lu çatı arasına geçilmektedir (Şekil 4.36). 732 x 1598 cm. boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği mahya 331 cm'dir. Döşemesi 26 x 400 cm. boyutlarında ve 2,5 cm. kalınlığında ahşap kaplama tahtasıdır. Mekanı sonlandıran kırma çatı 285 cm. aks aralığında, iki sıra halinde yerleştirilen 15 x 12,5 x 175 cm boyutlarındaki toplam 8 adet dikme ile taşınmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.36. 202 No'lu Çatı Arası ve Planı, 2009

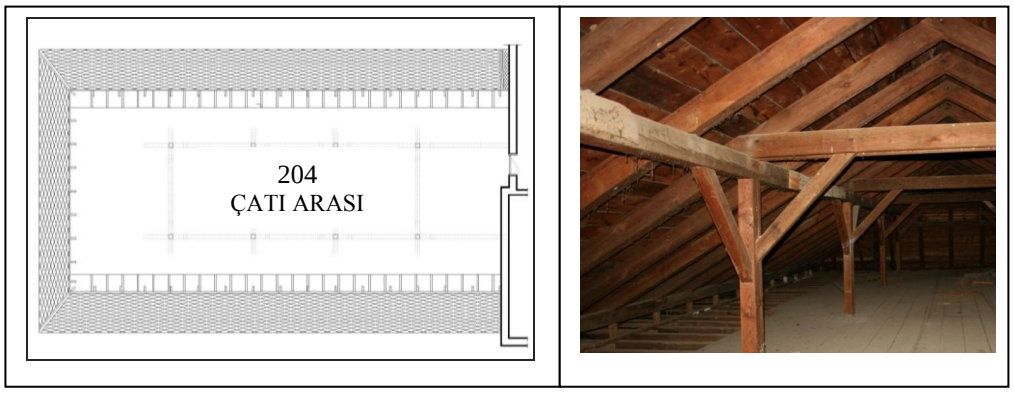
203 No'lu Oda: 201 no'lu holün güney duvarında yer alan 70 x 175 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan 203 No'lu odaya geçilmektedir (Şekil 4.37). 519 x 542 cm boyutlarındaki mekanın tavan yüksekliği mahya kotunda 331 cm'dir. Odanın güney duvarının orta aksında 140 cm yarıçapında ve 25 cm yükseklikte yarım daire şeklinde ahşap bir seki bulunmaktadır. Aynı duvar üzerinde 107 x 51 cm boyutlarında bir pencere yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.37. 203 No'lu Oda ve Planı, 2009

204 No'lu Çatı Arası: 201 No'lu holün batı duvarında yer alan 70 x 175 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan 204 No'lu çatı arasına ulaşılmaktadır (Şekil 4.38). 732 x 1614 cm boyutlarındaki mekânın tavan yüksekliği mahya kotunda 331 cm'dir.

Döşemesi 26 x 400 cm. boyutlarında ve 2,5 cm. kalınlığında ahşap kaplama tahtasıdır. Mekanı sonlandıran kırma çatı 202 no'lu çatı arasında olduğu gibi 285 cm. aks aralığında, iki sıra halinde yerleştirilen 15 x 12,5 x 175 cm boyutlarındaki toplam 8 adet dikme ile taşınmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.38. 204 No'lu Çatı Arası ve Planı , 2009

4.3.2. Cepheler

Yapının cepheleri prizmatik kütle, aksiyel simetri ve cephede orta aksın ön plana çıkartılması gibi neo-klasik özellikler taşımaktadır.

4.3.2.1. Güney Cephesi

Cephenin orta aksında yer alan yaklaşık 602 cm enindeki kitle, bu cephede 136 cm. öndedir (Şekil 4.39). Cephede zemin kata açılan üç merkezli sepetkulpu kemer içinde yer alan çift kanatlı ahşap ana giriş kapısı yer almaktadır (Şekil 4.39). Zemin ve birinci katlar, birinci kat döşemesi ile aynı kotta biten 23 cm yüksekliğindeki kat silmesi ile yatayda birbirinden ayrılmaktadır (Şekil 4.39). Giriş kapısının iki yanında ikili olarak tasarlanmış kabartma sütunlarla cephede düşey etki yaratılmaya çalışılmıştır (Şekil 4.39, 4.41). Kabartma kaideler üzerinde yükselen kabartma sütunlar, kabartma sütun başlıkları üzerine yerleştirilen yatay kabartma arşıtravla sonlanmaktadır. Arşıtrav, yatay kat silmesinin başlangıç kotunda sonlanmaktadır. Üst

katta ise ana giriş kapısının aksında yer alan bir balkon girintisi bulunmaktadır (Şekil 4.39). Bu girinti metal parmaklıklı, ahşap küpeşteli bir korkulukla sınırlandırılmıştır. Balkona açılan dikdörtgen kapı cepheden algılanmaktadır. Balkon, balkon korkulukların hizasından başlayarak yatayda 284 cm devam eden kabartma kaide ve bu kaidenin üzerinde yükselen çıkıntı ile düşeyde sınırlanmaktadır. Birinci kat bitiminde 23 cm. yüksekliğindeki saçak silmesi yer almaktadır. Cephede ön planda yer alan bu kitle derzli kesme taş ile kaplıdır (Şekil 4.41). Kütle, teknetonoz ile sonlandırılmıştır (Şekil 4.39). 1028 cm yüksekliğindeki mahya kotundan 622 cm yüksekliğindeki saçak kotuna kadar inen eğrisel formlu çatı yüzeyi 40 x 19,5 cm. boyutunda arduvaz çatı kaplaması ile kaplıdır. (Şekil 4.71). Çatı üzerinde 107 cm eninde, 51 cm yüksekliğinde bir çatı penceresi yer almaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.39. Güney Cephenin Orta Aksı, 2009

Şekil 4.40. Güney Cephenin Orta Aksındaki Derzli Kesme Taşlar, 2009

Cephenin geri planda kalan iki kanadı simetrik bir anlayışta düzenlenmiştir (Şekil 3.16). Bu kanatlarda zemin ve birinci katlar, birinci kat döşemesi ile aynı kotta biten 23 cm yüksekliğindeki kat silmesiyle birbirinden ayrılmaktadır (Şekil 4.41). Her iki kanatta zemin kata açılan üç merkezli sepetkulpu kemer içinde toplam sekiz pencere yer almaktadır (Şekil 3.16). Bu pencerelerin denizlikleri taştır. Birinci katta zemin kattaki pencerelerle aynı aks üzerinde dikdörtgen sekiz adet pencere yer almaktadır (Şekil 3.16). Bu pencerelerin denizlikleri de taştır. Cephenin doğu ve batı kanatlarındaki duvarlar kaba yonu taş örgüdür. Taşlar arasındaki derz belirgindir. Yapının köşelerinde, pencere boşluklarını sınırlayan kısımlarda, pencere kemerlerinde düzgün taş kullanılmıştır. Batı kanadında cephenin bir bölümü sarmaşık kaplıdır. Cephenin doğu ve batısında yer alan kanatlar ahşap kırma çatı ile sonlanmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Çatı kaplaması olarak 40 x 40 cm boyutlarında arduvaz kaplama kullanılmıştır (Şekil 4.71).

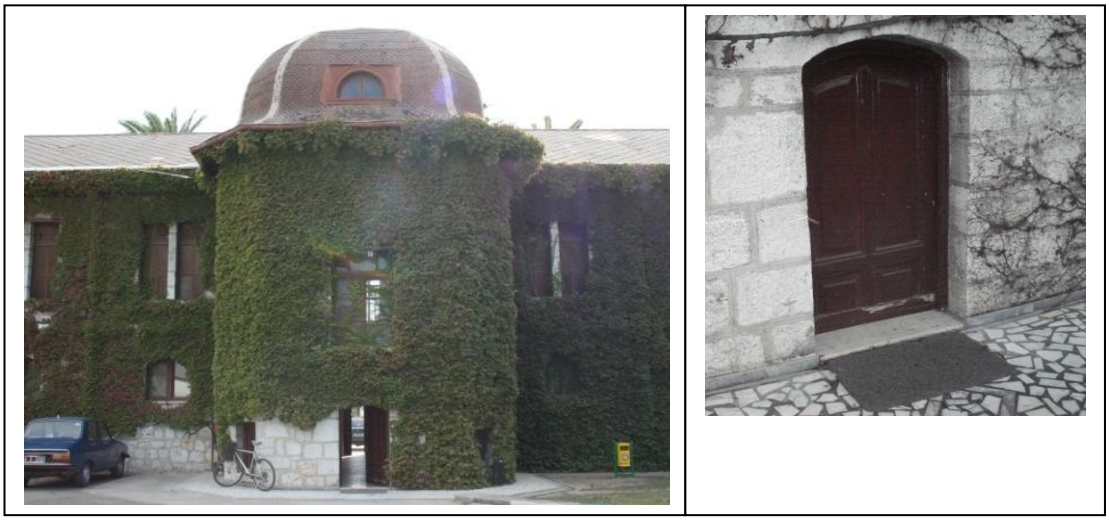

Şekil 4.41. Güney cephede yer alan yatay kat silmesi, 2009

Kırma çatı ile sonlanan yan kanatlarda saçak genişliği 70 cm'dir. Öne çıkan kitlede ise saçak genişliği 50 cm'dir. Saçak kaplama malzemesi ahşap olup, yapının saçakları çinko yağmur oluğu ile sınırlandırılmıştır. Cephenin ana girişinin her iki köşesinde, doğu ve batı kanatlarının köşe ve ortalarında olmak üzere toplam altı adet yağmur iniş borusu bulunmaktadır.

4.3.2.2. Kuzey Cephesi

Doğu – batı doğrultusunda uzanan ana kitlenin orta aksındaki yaklaşık 602 cm. genişliğindeki kitle, bu cephede yaklaşık 420 cm. öndedir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Üç kollu merdivenin yerleştirildiği bu kitlenin üzerinde zemin kata açılan basık kemerli çift kanatlı tali bir giriş kapısı ile (Şekil 4.42) aynı aksta merdiven sahanlığına açılan üç merkezli sepetkulpu kemerli pencere yer almaktadır. Öne çıkan kitlenin köşeleri zeminden saçak kotuna kadar pahlıdır. Bu pahlar üzerinde zemin kata açılan 75 x 107 cm boyutlarında pencereler bulunmaktadır. Kütlenin dış cephesinin sarmaşıklarla kaplanmış olması nedeniyle saçak bitiş detayı ve diğer ayrıntıları tespit edilememiştir. Bu ayrıntıların yapı cephesinde yapılacak temizlikten sonra detaylandırılması uygundur. Cephede ön planda yer alan bu kitleteknetonoz ile sonlandırılmıştır (Şekil 4.42). 1028 cm yüksekliğindeki mahya kotundan 622 cm yüksekliğindeki saçak kotuna kadar inen eğrisel formlu çatı yüzeyi 40 x 19.5 cm boyutlarında üç dişli arduaz çatı kaplaması ile kaplıdır (Şekil 4.71). Çatı üzerinde 124 cm eninde, 70 cm yüksekliğinde bir çatı penceresi yer almaktadır.

Şekil 4.42. Kuzey Cephesinin Orta Aksı ve bu aks üzerinde yer alan Tali Giriş Kapısı, 2009

Cephenin geri planında kalan iki kanadı simetrik bir anlayışta düzenlenmiştir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Bu kanatlarda zemin ve birinci katlar, birinci kat döşemesi ile aynı kotta biten 23 cm. yüksekliğindeki kat silmesi ile birbirinden ayrılmaktadır. Her iki kanatta zemin kata açılan basık kemerli toplam sekiz pencere yer almaktadır (Şekil 4.43). Birinci katta, bu pencerelerin orta aksına bölücü duvarları rastlayan ikişerli tasarlanmış dikdörtgen sekiz pencere grubu yer almaktadır (Şekil 4.43). Ön plandaki kitle üzerindeki sarmaşıklar yan kanatların cephesini de sarmış durumdadırlar. Bu kanatlar ahşap kırma çatı ile sonlanmaktadır (Şekil 4.42, 4.43). Çatı kaplaması olarak 40x40 cm boyutlarında arduvaz kaplama kullanılmıştır (Şekil 4.71).

Cephenin duvarları kaba yonu taş örgüdür. Yapı köşelerinde, pencere boşluklarını sınırlayan kısımlarda yapı taşları daha düzgündür. Taşlar arasındaki derz belirgindir. Kırma çatı ile sonlanan yan kanatlarda saçak genişliği 70 cm'dir. Öne çıkan kitlede ise saçak genişliği 50 cm'dir. Saçak kaplama malzemesi ahşap olup, yapının saçakları çinko yağmur oluğu ile sınırlandırılmıştır. Cephenin doğu kanadında 4, batı kanadında ise 3 adet olmak üzere toplam 7 adet yağmur iniş borusunun yer aldığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.43. Kuzey Cephesinin Doğu ve Batı Kanatları, 2009

4.3.2.3 Doğu ve Batı Cepheleri

Yapının doğu ve batı cepheleri benzer özellikler göstermiş oldukları için aynı başlık altında incelenmişlerdir (Şekil 4.44, 4.45). Batı cephesi sarmaşıklarla kaplı olduğu için ayrıntılı inceleme yapılamamıştır. Ancak doğu cephesindeki ayrıntıların batı cephesi içinde geçerli olduğu düşünülmektedir.

Cephelerde zemin ve birinci katlar, birinci kat döşemesi ile aynı kotta biten 23 cm yüksekliğindeki taş kornişle yatayda birbirinden ayrılmaktadır. Doğu cephesinin duvarları kaba yonu taş örgülüdür. Köşelerde, pencere boşluklarını sınırlayan kısımlarda yapı taşları daha düzgündür. Taşlar arasındaki derz belirgindir. Her iki cephede de alt ve üst katlarda aynı aks aralıklarında sıralanan ikişer pencere cepheleri hareketlendirmektedir. Alt kat pencereleri basık kemerli, üst kat pencereleri ise dikdörtgendir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Kırma çatı ile sonlanan bu cephelerde saçak genişliği 70 cm'dir. Saçak kaplama malzemesi ahşap olup, yapının saçakları çinko yağmur oluğu ile sınırlandırılmıştır. Doğu ve batı cephelerinin tam ortasında birer adet yağmur iniş borusu olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.44. Doğu Cephesi, 2009

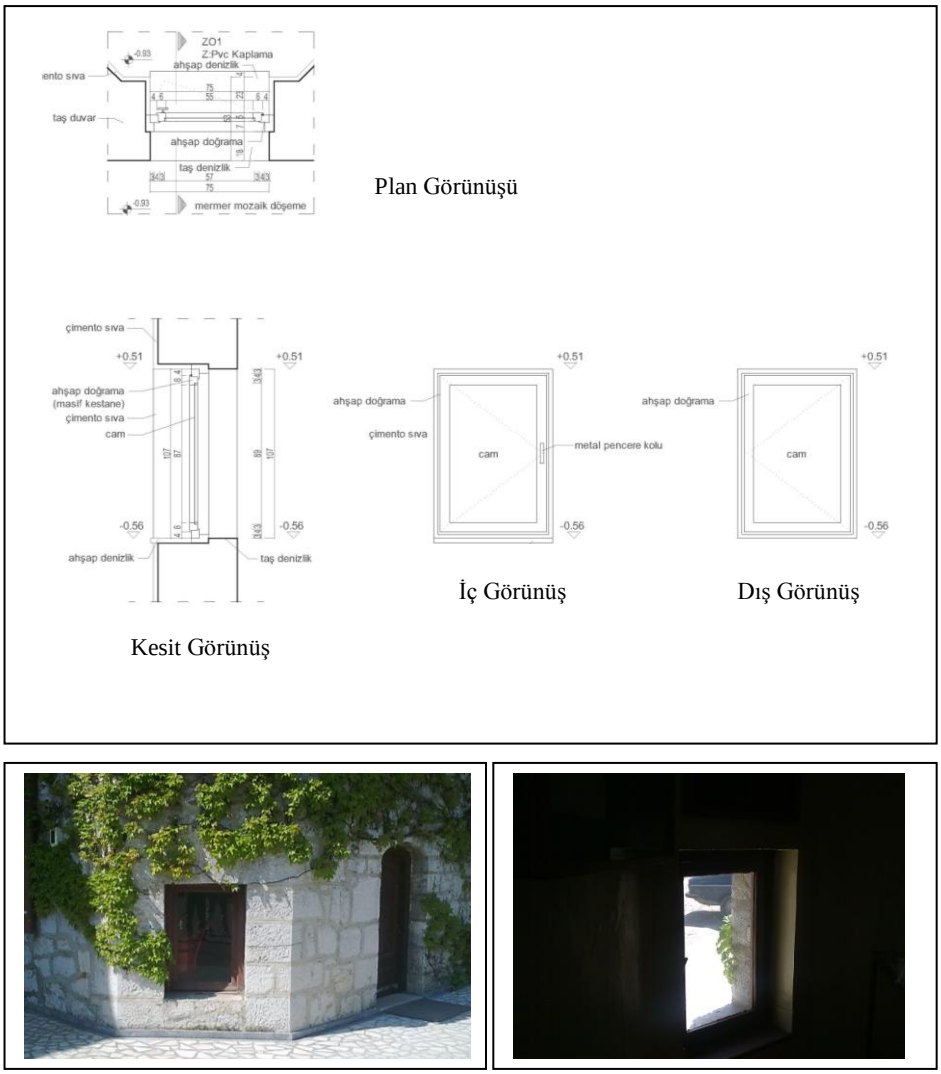
Şekil 4.45. Batı Cephesi, 2009

4.3.3. Pencere ve Kapılar

4.3.3.1. Pencereler

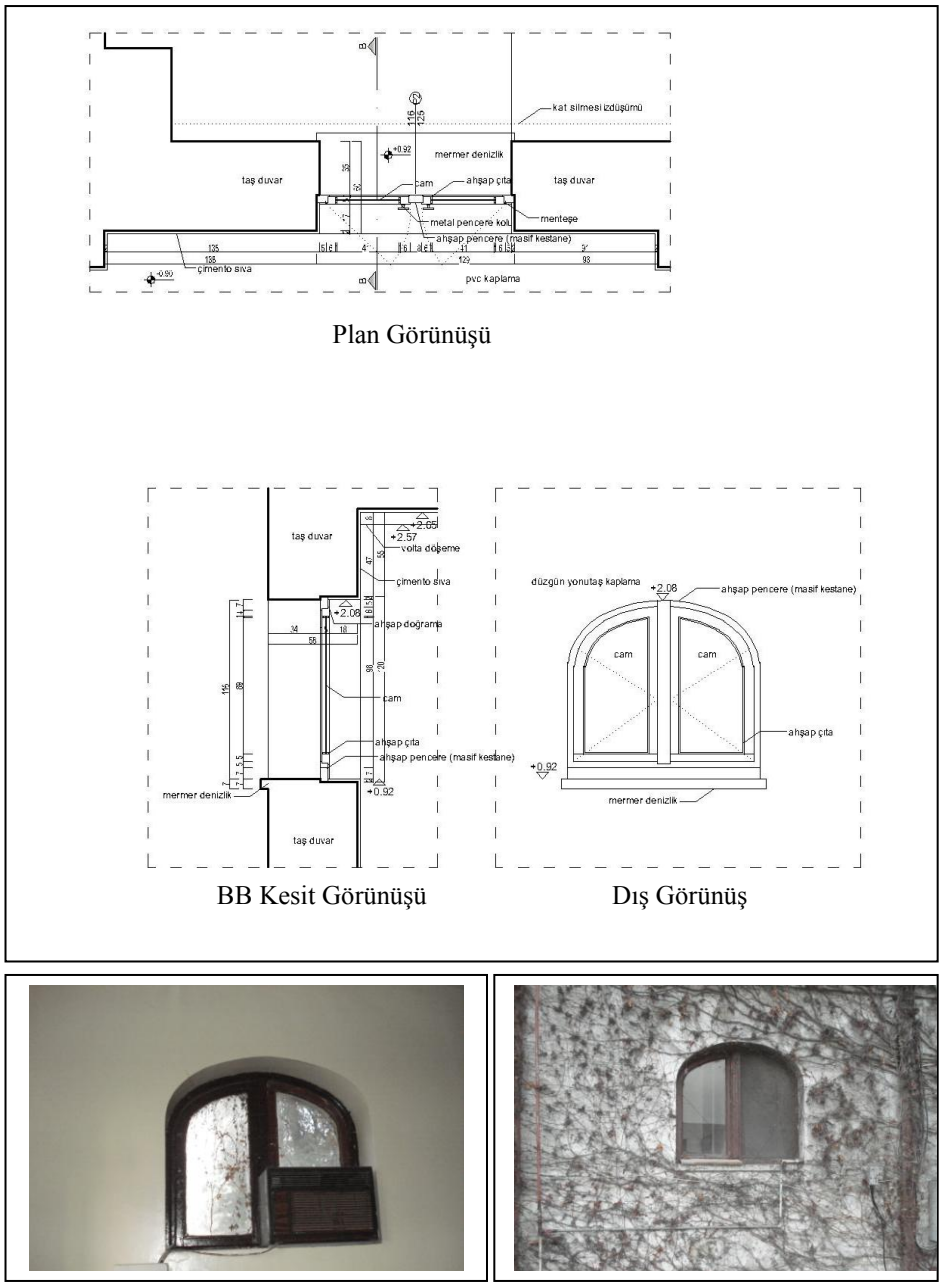
Yapıda 8 tip pencere kullanılmıştır. Tüm pencere tiplerinin plan, kesit ve görünüşleri 1/20 ölçekli olarak rölöve paftalarında verilmiştir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Bu pencereler şu şekilde sıralanabilir:

P1, Tek Kanatlı Dikdörtgen Pencere: Boyutları 75x107 cm. olan tek kanatlı ahşap pencere iç mekâna açılmaktadır (Şekil 4.46). Pencere denizliği taş kaplamadır. Kanat ve kasaları masif kestane olan pencerenin özgün olduğu düşünülmektedir. Yapıda bu tip pencereden 2 adet bulunmaktadır.

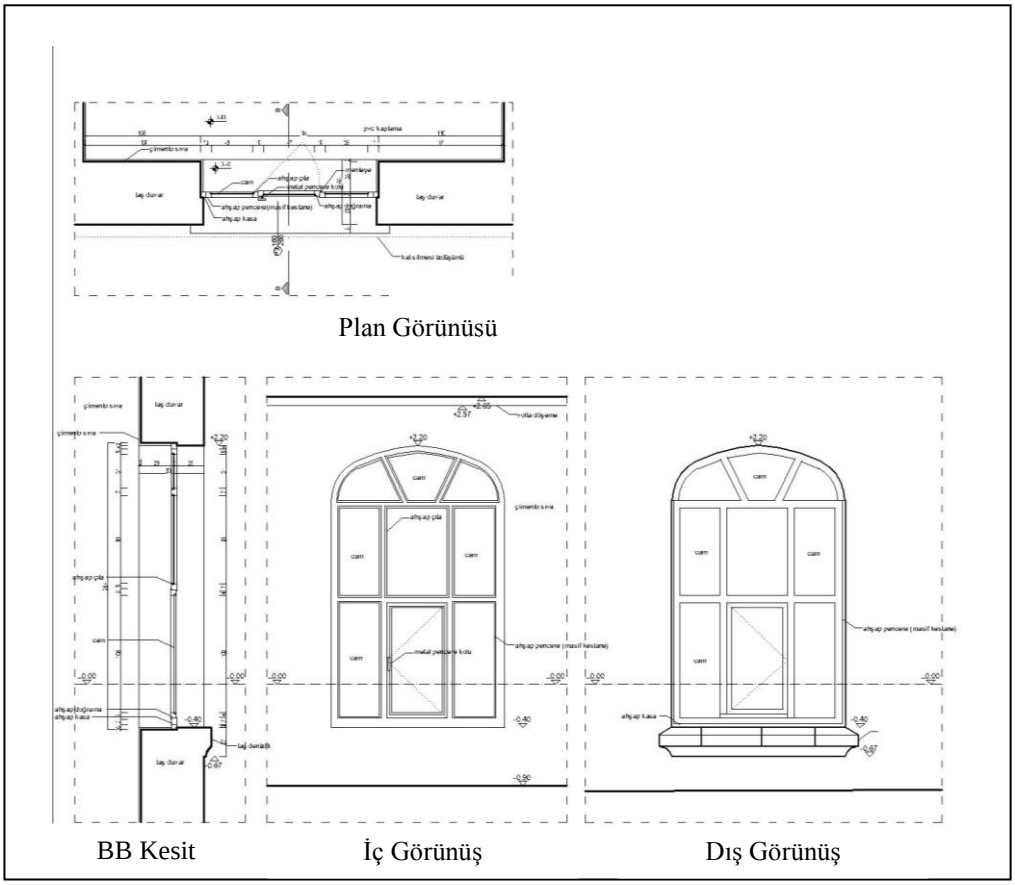
Şekil 4.46. P1 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

P2, Çift Kanatlı, Basık Kemerli Pencere: Boyutları 125 x 116 cm. olan çift kanatlı ahşap pencere iç mekâna açılmaktadır (Şekil 4.47). Pencere denizliği mermerdir. Kanat ve kasaları masif kestane olan pencerenin özgün olduğu düşünülmektedir. Yapıda bu tip pencereden 12 adet bulunmaktadır.

Şekil 4.47. P2 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

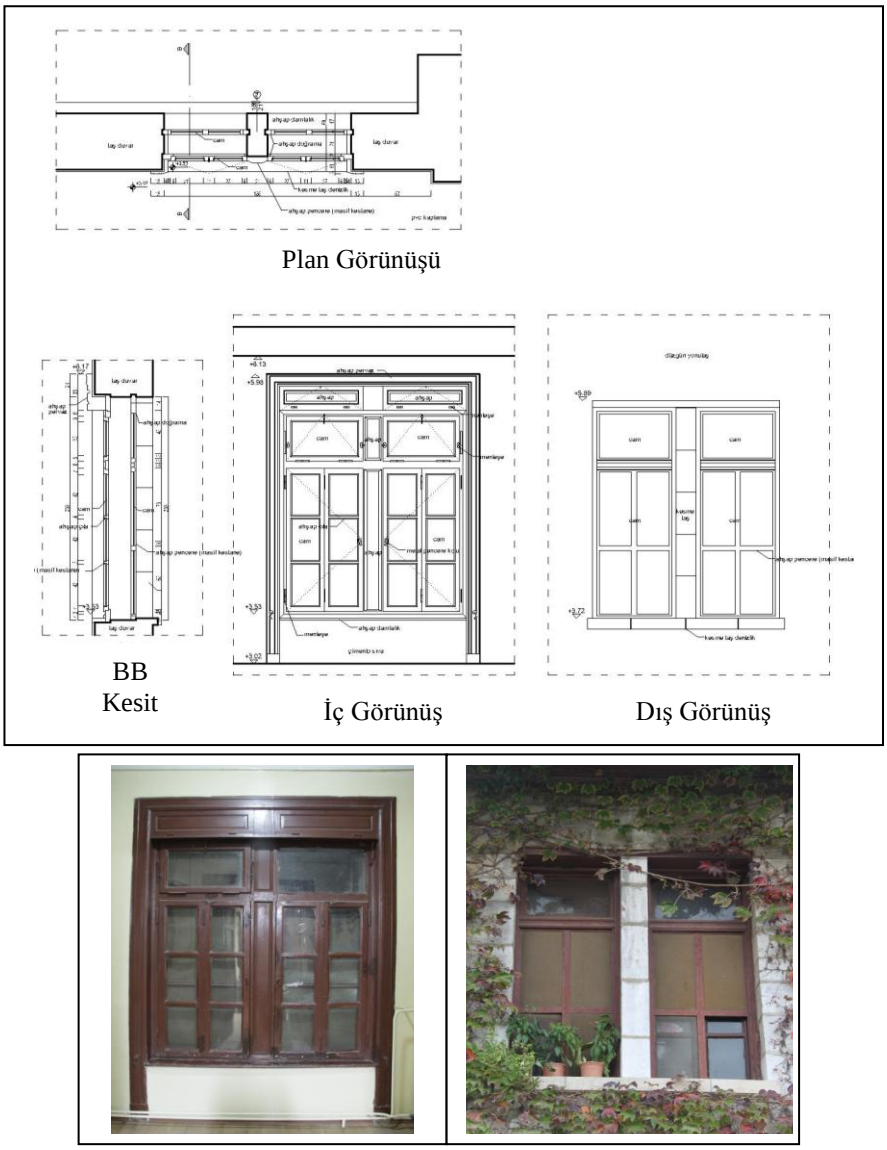
P3, Üç Merkezli Sepet Kulpu Kemerli Pencere: Boyutları 160 x 260 cm. olan ahşap pencere kayıtlarla düşeyde iki, yatayda üçe ayrılan 160 x 210 cm. boyutlarındaki dikdörtgen kısım ile bu kısmın üzerindeki kemerli kısımdan ibarettir (Şekil 4.48). Dikdörtgen kısmın orta aksının alt kanadı iç mekâna açılmaktadır. Pencere denizliği taş kaplamadır. Kanatları ve kasaları masif kestane olan pencerenin özgün olduğu düşünülmektedir. Yapıda bu tip pencereden 8 adet bulunmaktadır.

Şekil 4.48. P3 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

P4, İkili Tasarlanmış Dikdörtgen Pencere: 186 x 217 cm. boyutlarındaki pencere boşluğunun orta aksında 21 x 217 cm. boyutlarında bölücü duvar yer almaktadır. Bölücü duvarın her iki yanına 82 x 210 cm. boyutlarında dikdörtgen pencereler yerleştirilmiştir. Bu pencereler kayıtlarla düşeyde üçe, yatayda ikiye ayrılan 82 x 156 cm boyutlarındaki dikdörtgen kısım ile bu kısmın üzerindeki 82 x 48 cm. boyutlarındaki vasistas pencereden ibarettir (Şekil 4.49). Özgün olan pencerelerin kanatları ve kasaları masif kestane, denizlikleri mermer kaplamadır.

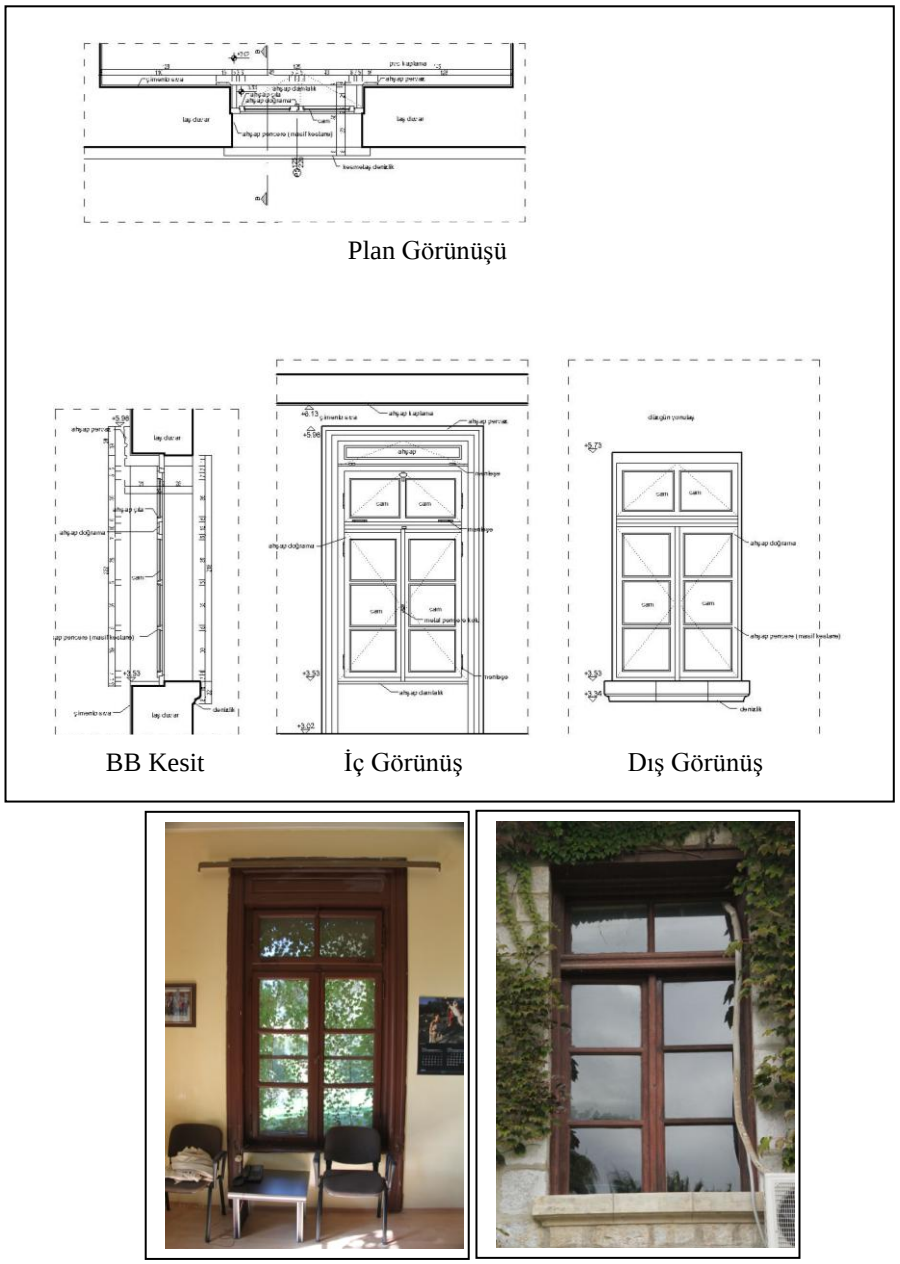
Şekil 4.49. P4 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

Yapının kuzey cephesinin doğu ve batı kanatlarındaki P4 tipi pencerelerin 82 x 156 cm boyutlarındaki dikdörtgen kısımlarında kayıtlarla düşeyde dörde, yatayda ikiye ayrılan özgün sineklikler bulunmaktadır. (Şekil 4.50).

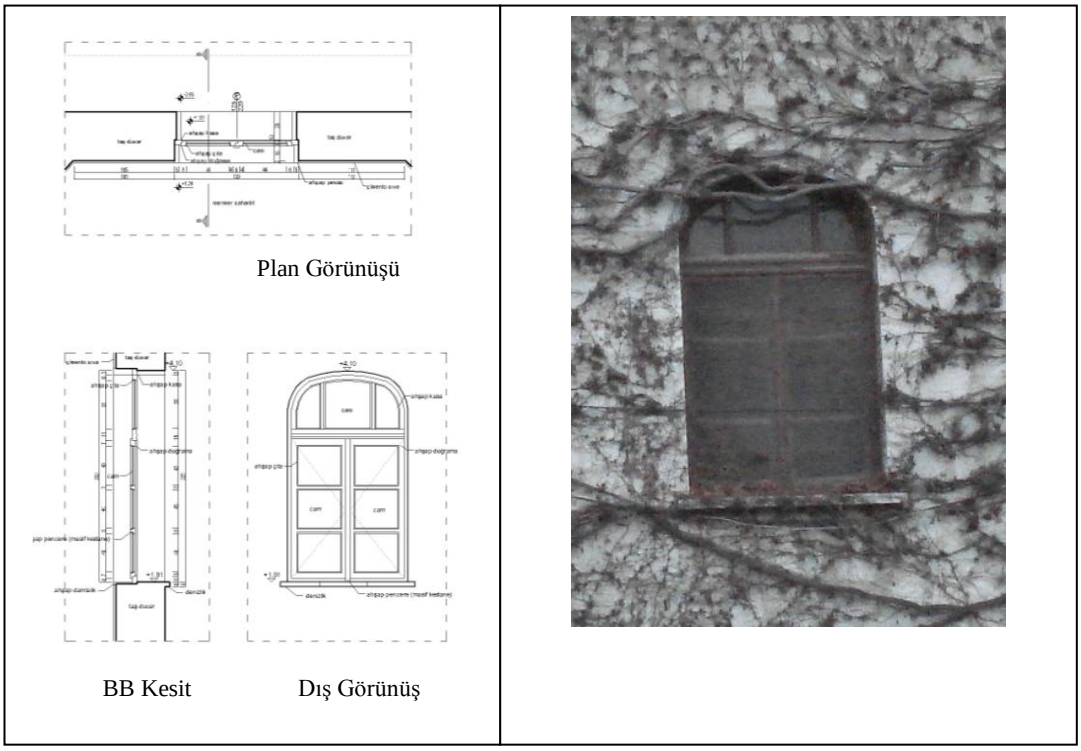
Şekil 4.50. P4 no'lu pencerelerde yer alan özgün sineklikler, 2009

P5, Dikdörtgen Pencere: Boyutları 125 x 220 cm. olan ahşap pencere kayıtlarla düşeyde üçe, yatayda ikiye ayrılan 125 x 160 cm. boyutlarındaki dikdörtgen kısım ile bu kısmın üzerindeki yine düşeyde ikiye ayrılan 125 x 48 cm. boyutlarındaki vasistas pencereden ibarettir (Şekil 4.51). Alttaki dikdörtgen kısmın kanatları iç mekâna açılmaktadır. Yapıda bu tip pencereden 12 adet bulunmaktadır. Özgün olan pencerelerin kanat ve kasaları masif kestanedir. Denizlikleri taş kaplamadır.

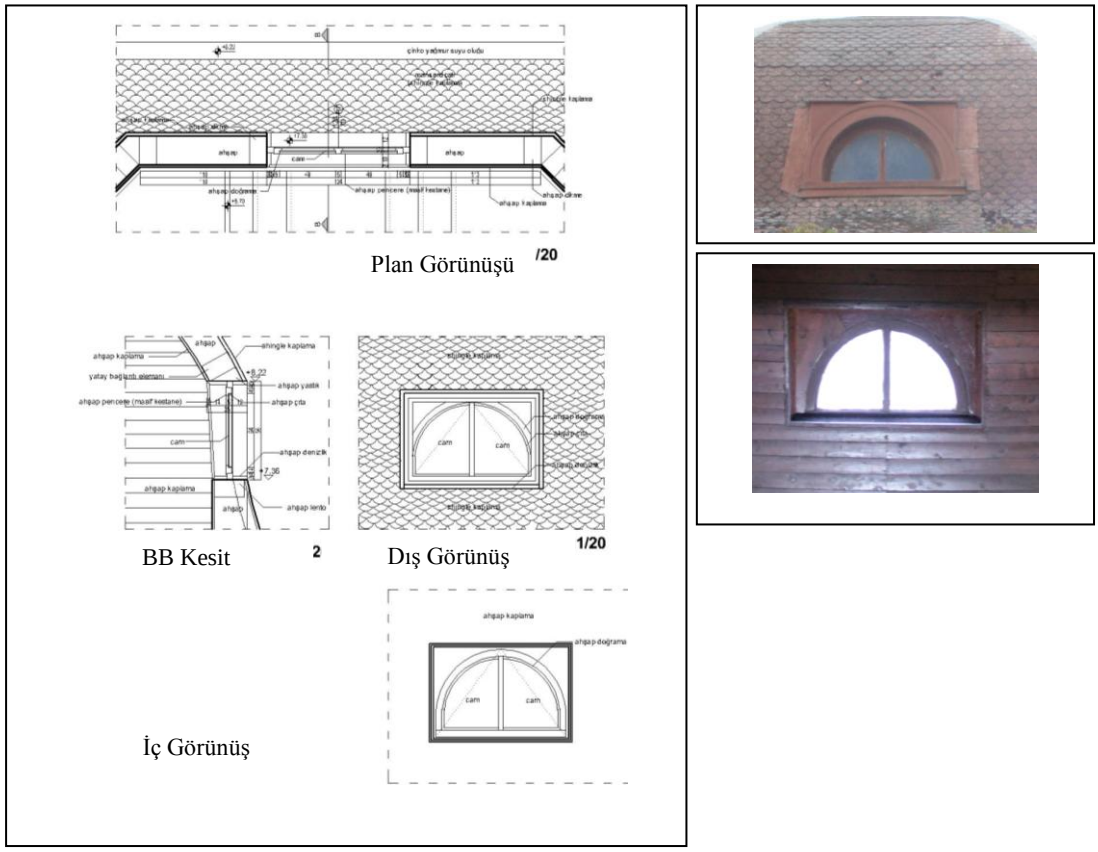
Şekil 4.51. P5 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

P6, Üç Merkezli Sepet Kulpu Kemerli Pencere: Boyutları 125 x 220 cm. olan ahşap pencere, kayıtlarla düşeyde üçe, yatayda ikiye ayrılan 125 x 140 cm boyutlardaki dikdörtgen kısım ile bunun üzerindeki kemerli kısımdan ibarettir (Şekil 4.52). Dikdörtgen kısmın her iki kanadı da iç mekâna açılmaktadır. Yapıda bu tip 1 adet pencere bulunmaktadır. Özgün olduğu düşünülen pencerenin kanat ve kasaları masif kestanedir. Pencere denizliliği taş kaplamadır.

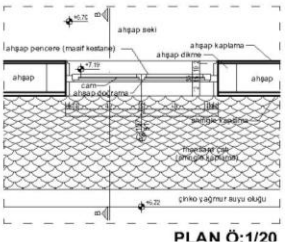
Şekil 4.52. P6 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

P7, Beşik kemerli Çatı Penceresi: Boyutları 124 x 70 cm. olan ahşap pencere düşey kayıtla yatayda ikiye ayrılmıştır (Şekil 4.53). Vasistas olarak çalışan pencere tek kanatlıdır. Yapıda bu tip pencereden 1 adet bulunmaktadır. Kanat ve kasaları masif kestanedir. Denizlikleri ahşap kaplamadır.

Şekil 4.53. P7 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

P8, Beşik kemerli Çatı Penceresi2: Boyutları 107 x 51 cm. olan ahşap pencere düşey kayıtla yatayda ikiye ayrılmıştır (Şekil 4.54). Vasistas olarak çalışan pencere tek kanatlıdır. Yapıda bu tip pencereden 1 adet bulunmaktadır. Kanat ve kasaları masif kestanedir. Denizlikleri ahşap kaplamadır.

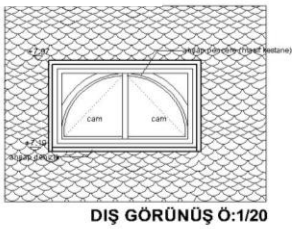

Plan Görünüşü

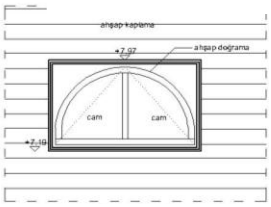

BB Kesiti

Dış Görünüş

İç Görünüş

Şekil 4.54. P8 tipi pencerenin detay ve fotoğrafları, 2009

4.3.3.2. Kapılar

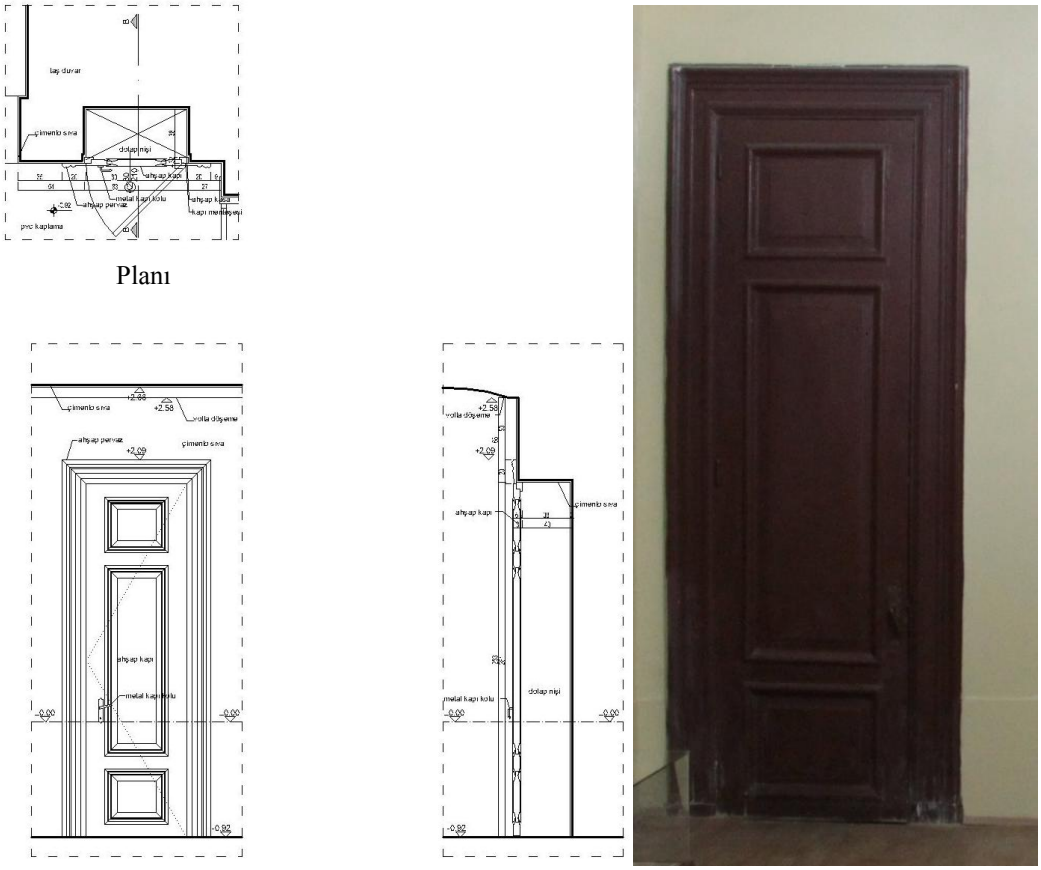
Yapıda 12 farklı tipte kapı bulunmaktadır. Tüm kapı tiplerinin plan, kesit ve görünüşleri 1/20 ölçekli olarak rölöve paftalarında verilmiştir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Bu kapılar şu şekilde sıralanabilir:

K1, İki Kanatlı Ana Giriş Kapısı: Ana giriş kapısının yer aldığı açıklığın boyutları 145 x 299 cm.dir. 145 x 242 cm. boyutlarındaki iki kanatlı masif kestane kapı içe açılmaktadır. Üst başlığı eğrisel formda, alt başlığı yatayda düzdür. Kapının üst kısmında düşeyde üçe ayrılmış 5 merkezli sepetkulpu kemerli tepe penceresi yer almaktadır (Şekil 4.55). Yapıda bu kapı tipinden 1 adet vardır. Kapı eşiği ±0.00 koduyla başlamaktadır.

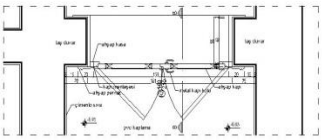
Şekil 4.55. K1 No'lu Çift Kanatlı Ana Giriş Kapısı, 2009

K2, Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı: Masif kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 80 x 210 cm'dir (Şekil 4.56). Kapı kolu metaldendir. Yapıda bu kapı tipinden 2 adet mevcuttur.

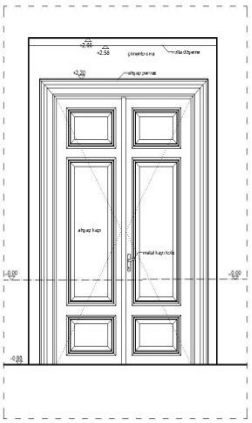

Şekil 4.56. K2 No'lu Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı, 2009

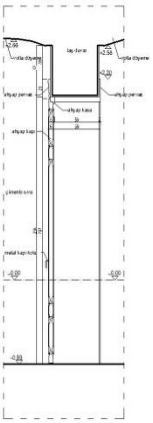
K3, Çift Kanatlı Oda Kapısı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 168 x 210'dur (Şekil 4.57). Kapı kolu metaldendir. İki kanatlı olup, kanatları içe açılmaktadır. Yapıda bu kapıdan 2 adet bulunmaktadır.

Planı

Ön Görünüş

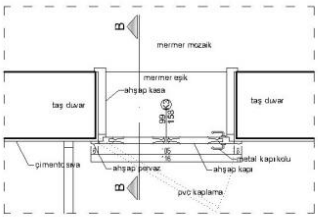

BB Kesiti

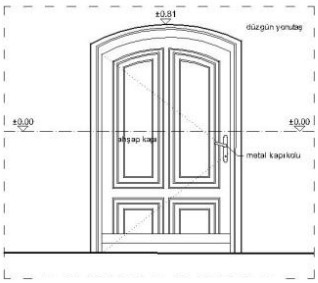

Şekil 4.57. K3 No'lu Çift Kanatlı Oda Kapısı, 2009

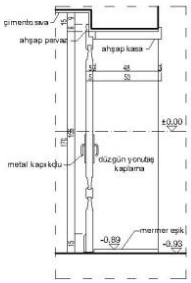
K4, Tek Kanatlı Tali Giriş Kapısı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 99 x 158 cm'dir. Tek kanatlı olup, içe açılmaktadır. Kapı basık kemerli olduğu için üst başlığı eğrisel formdadır. Kapının alt kısmı tablalarından itibaren kesilmiştir (Şekil 4.58). Kapının başka bir kapıdan alınarak buraya takıldığı düşünülmektedir. Kapı kolu metalden, eşiği ise mermerdir. Yapıda bu kapıdan 1 adet bulunmaktadır.

Planı

Ön Görünüş

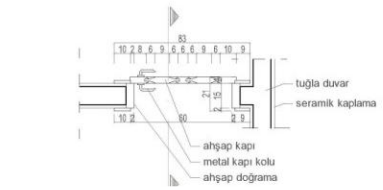

BB Kesiti

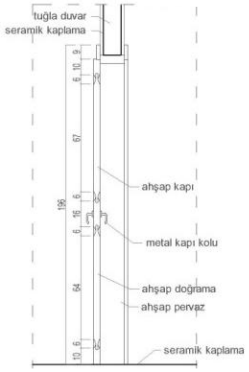

Şekil 4.58. K4 No'lu Tek Kanatlı Tali Giriş Kapısı , 2009

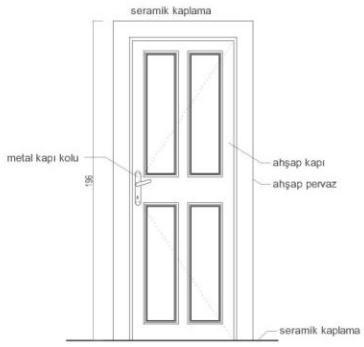
K5, Tek Kanatlı WC kapısı: Yapıya sonradan eklenen ıslak hacimlerin ahşap kapılarının boyutları 70 x 190 cm'dir. Tek kanatlı olup, içe açılan bu kapıların kapı kolları metaldendir (Şekil 4.59). Kapı eşiği döşeme seramiği ile sonlanmıştır. Yapıda bu kapıdan 4 adet bulunmaktadır.

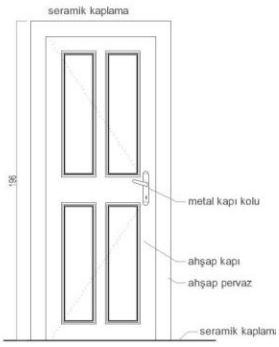
Planı

Kesitı

Dış Görünüş

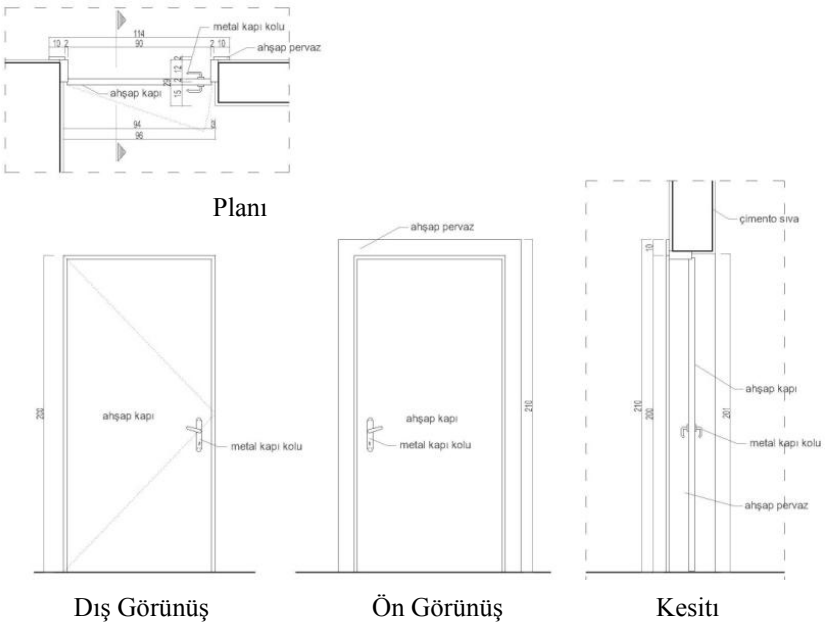

Ön Görünüş

Şekil 4.59. K5 No'lu Tek Kanatlı WC kapısı , 2009

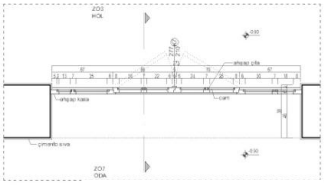
K6, Tek Kanatlı Oda Kapısı: Yapıda özgün olmayan bu kapıdan 4 adet vardır. Prese olan kapılar 96 x 200 cm. boyutlarındadır (Şekil 4.60). Tek kanatlı olup, içe açılmaktadır.

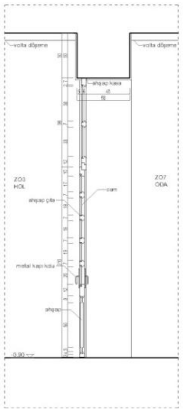

Şekil 4.60. K6 No'lu Tek Kanatlı Oda Kapısı, 2009

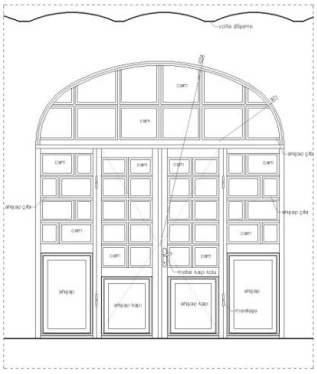
K7, Camekânlı Ahşap Kapı: Üç merkezli sepet kulpu kemerli açıklıkta yer alan camekân 277 x 305 cm. boyutlarındadır. Camekân 277 x 207 cm. boyutlarındaki dikdörtgen kısım ile bu kısmın üzerinde kayıtlarla düşeyde iki, yatayda altıya ayrılan kemerli kısımdan ibarettir (Şekil 4.61). Dikdörtgen kısım dört kanattan oluşmaktadır. Ortadaki iki kanat açılır, köşelerdeki kanatlar ise sabittir. Açılır kanatların 68 x 70 cm. boyutlarındaki masif bölümü üzerinde kayıtlarla yatayda iki, düşeyde beşe ayrılan camekân yer almaktadır. Sabit kanatların 81 x 67 cm. boyutlarındaki masif bölümü üzerinde kayıtlarla yatayda iki, düşeyde dörde ayrılan camekân yer almaktadır. Yapıda bu kapıdan 2 adet bulunmaktadır.

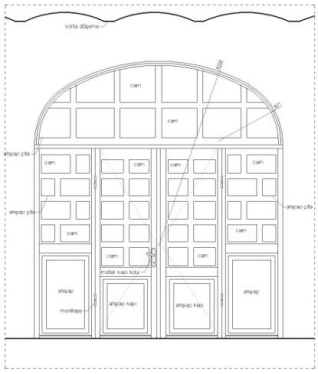
Planı

Kesiti

İç Görünüş

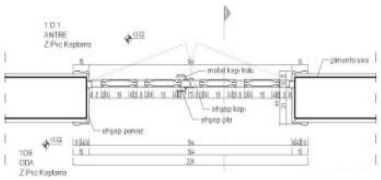

Dış Görünüş

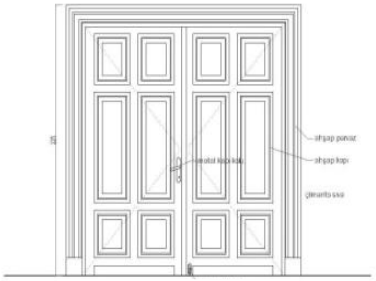

Şekil 4.61. K7 No'lu Camekânlı Ahşap Kapı, 2009

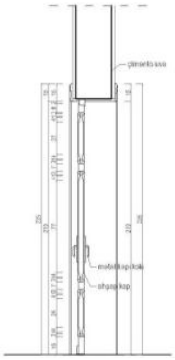
K8, Çift Kanatlı Ahşap Kapı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 194 x 210 cm'dir. İki kanatlı olup, içe açılmaktadır. Her bir kanatta birer düşey kayıt, ikişer de yatay kayıt bulunmaktadır (Şekil 4.62). Kapı kolu metaldendir. Yapıda bu kapıdan 1 adet bulunmaktadır.

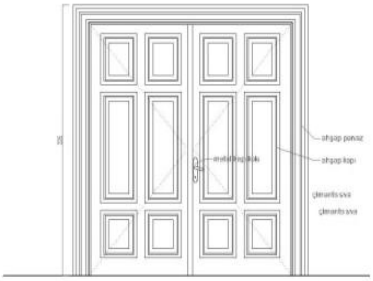
Planı

İç Görünüş

Kesiti

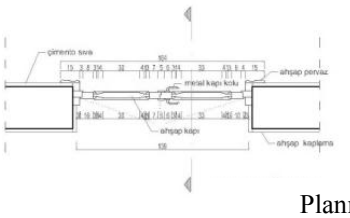

Ön Görünüş

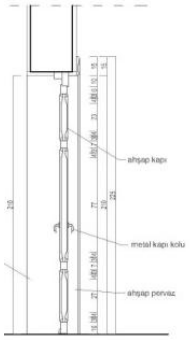

Şekil 4.62. K8 No'lu Çift Kanatlı Ahşap Kapı, 2009

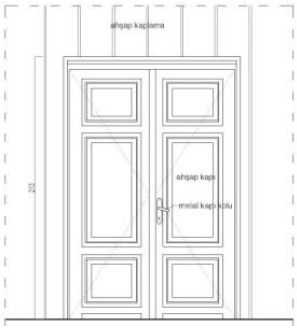
K9, Çift Kanatlı Ahşap Kapı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 139 x 210 cm'dir. İki kanatlı olup, içe açılmaktadır. Her bir kanatta ikişer yatay kayıt bulunmaktadır (Şekil 4.63). Kapı kolu metaldendir. Yapıda bu kapıdan 8 adet bulunmaktadır.

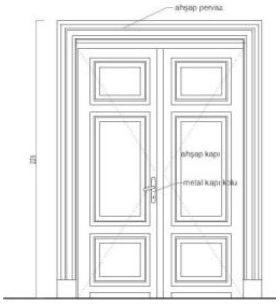
Planı

Kesiti

Ön Görünüş

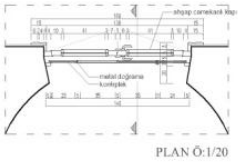

İç Görünüş

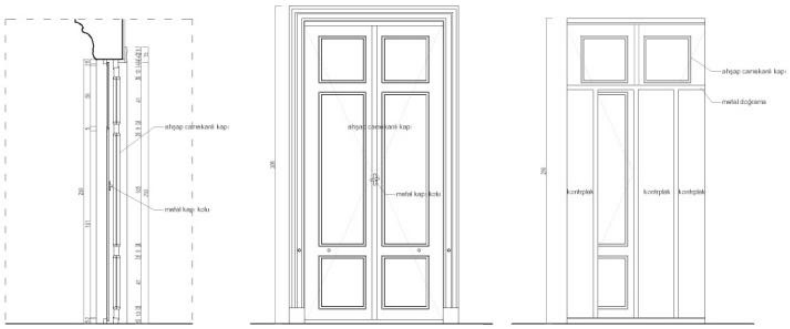

Şekil 4.63. K9 No'lu Çift Kanatlı Ahşap Kapı , 2009

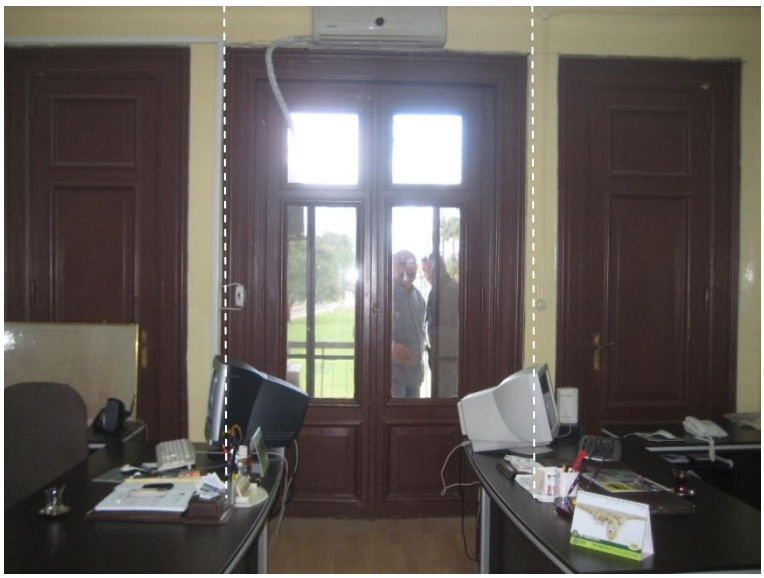
K10, Çift Kanatlı Balkon Kapısı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 134 x 256 cm'dir. İki kanatlı olup, dışa (balkona) açılmaktadır. Her bir kanatta, ikişer yatay kayıt bulunmaktadır (Şekil 4.64). Kapı kolu metaldendir. Yapıda bu kapıdan 1 adet bulunmaktadır.

Planı

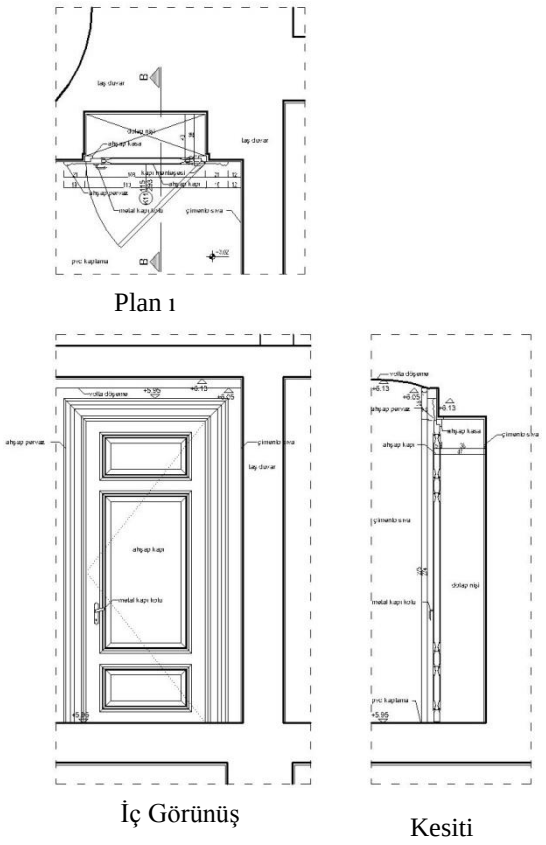

Kesiti İç Görünüş Dış Görünüş

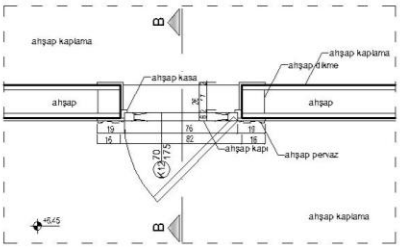
Şekil 4.64. K10, Çift Kanatlı Balkon Kapısı , 2009

K11, Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 115 x 293 cm'dir. Tek kanatlı olup, dışa açılmaktadır (Şekil 4.65). Kapı kolu metaldendir. Yapıda bu kapıdan 2 adet bulunmaktadır.

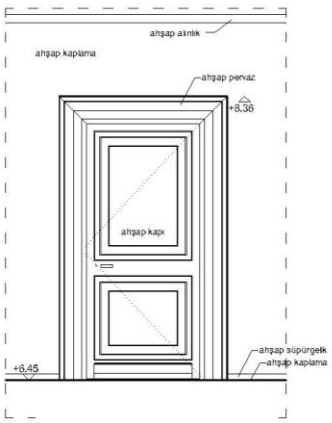

Şekil 4.65. K11, Tek Kanatlı Dolap Nişi Kapısı, 2009

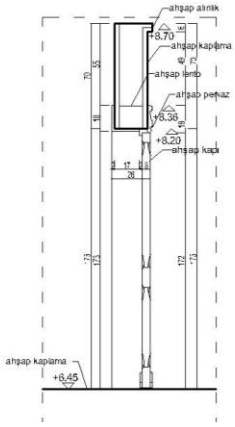
K12, Tek Kanatlı Ahşap Kapı: Kestaneden yapılmış olan kapının boyutları 70 x 175 cm'dir. Tek kanatlı olup, dışa açılmaktadır (Şekil 4.66). Yapıda bu kapıdan 3 adet bulunmaktadır.

Planı

Ön Görünüş

Kesiti

Şekil 4.66. K12, Tek Kanatlı Ahşap Kapı , 2009

4.3.4. Balkon ve Merdiven

Yapının balkonu güney cephenin orta aksında ana girişin üstünde yer almaktadır. Özgün olduğu düşünülen balkonun giriş noktasında eni 134 cm iken, metal parmaklıklı, ahşap küpeşteli korkulukla sınırlandığı kısımda ise genişliği 220 cm'dir. Derinliği 185 cm'dir. Zemin kaplaması şaptır.

Yapının kuzey cephesinin orta aksında yer alan 4.20 x 6.90 m boyutlarındaki çıkıntıda üç kollu merdiven holü yer almaktadır. Bu merdivenle, katlararası düşey sirkülâsyon sağlanmaktadır (Şekil 4.67). Merdiven basamakları zemin kattan birinci kata kadar mermer birinci kattan çatı arasına kadar ise ahşaptır. Birinci kata kadar demir korkuluklarla sınırlı merdivenin küpeştesi ahşaptır. Zemin kattan 11 basamakla 1.09 cm kot yüksekliğindeki ilk sahanlığa, oradan 2 basamakla ikinci sahanlığa ve sonra yine 2 basamakla üçüncü sahanlığa ulaşılmaktadır. Birinci kata çıkışı sağlayan son kolda 8 basamak yer almaktadır. Basamakların rıht yüksekliği yaklaşık 15 cm'dir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Şekil 4.67. Üç Kollu Merdiven , 2009

4.3.5. Strüktür

Yığma + ahşap karkas olarak inşa edilen yapının taşıyıcı sistemini taşıyıcı taş duvarlar, çatı katının ahşap karkas duvarları, volta döşeme, ahşap döşeme ve çatı elemanları oluşturmaktadır.

4.3.5.1. Temeller

Yapının güney cephesinin doğu köşesinde cephe duvarına bitişik alanda yaklaşık 150 cm. derinliğine kadar kazı yapılarak temel incelenmiştir (Şekil 4.68). Beden duvarlarının altında devam eden iki sıra taş temel olduğu tespit edilmiştir. Her birinin yüksekliği 45 cm olan bu taş bloklar beden duvarlarının dışına taşmamaktadır. Taş temel altında sıkıştırılmış toprak zemin bulunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.68. Temel Kazı Çalışması, 2009

4.3.5.2. Duvarlar

Yapının taşıyıcı taş duvarlarının kalınlıkları 40 – 67 cm. arasında değişmektedir. Güney cephede ana girişin doğu ve batı köşeleri ise iki kat boyunca yaklaşık 224 x 249 cm boyutlarında taş duvardır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

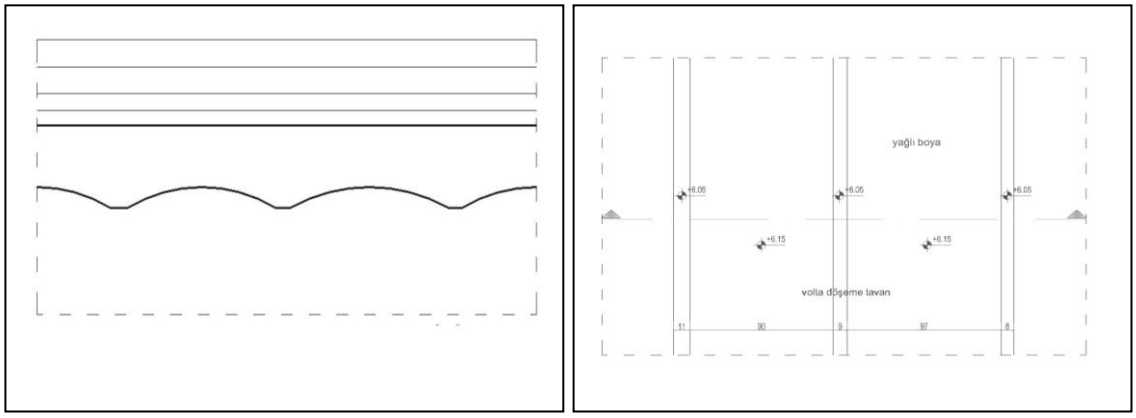
Yapıya sonradan eklenen ıslak hacimleri birbirinden ayıran duvarlar 15 cm kalınlığındaki tuğla duvarlardır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Çatı katındaki mekanlar, 20 - 30 cm. arasında değişen kalınlıklardaki ahşap karkas duvarlarla birbirinden ayrılmaktadır. Bu duvarlar ahşap kaplama tahtaları ile kaplıdır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

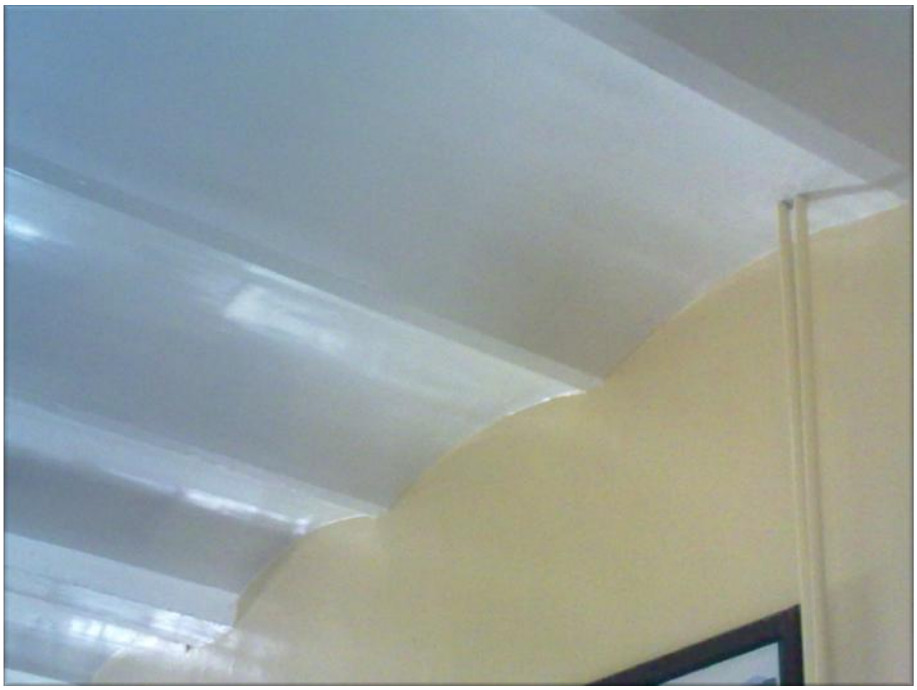
4.3.5.3 Döşemeler

Yapının 1. kat döşemesinin tamamı volta döşemedir. Birinci katta 101 ve 109 no'lu mekânların tavanlarındaki izlerine dayanarak çatı katının orta aksta zemin döşemesinin volta döşeme olduğu anlaşılmaktadır. Çatı katının yan kanatları ise ahşap döşemedir.

Zemin kattaki Z01, Z06, Z09 ve Z12 no'lu mekanlar ile birinci kattaki 101 ve 109 no'lu mekanların tavanlarından görülen volta döşemenin doğrultusu doğu-batı yönünde, diğerlerinin ise kuzey-güney yönündedir (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). 95 cm aralıklarla yerleştirilen I profillerin arası tuğla ile örülerek oluşturulan volta döşemenin üzerine grobeton dökülmüştür (Şekil 4.69, 4.70). I profillerin boyutlarının ölçümü yapılamamıştır.

Şekil 4.69. Volta Döşeme Detayı, (109 Nolu Oda) ,2009

Şekil 4.70. Z01 No'lu Holün Volta Döşemesi 2009

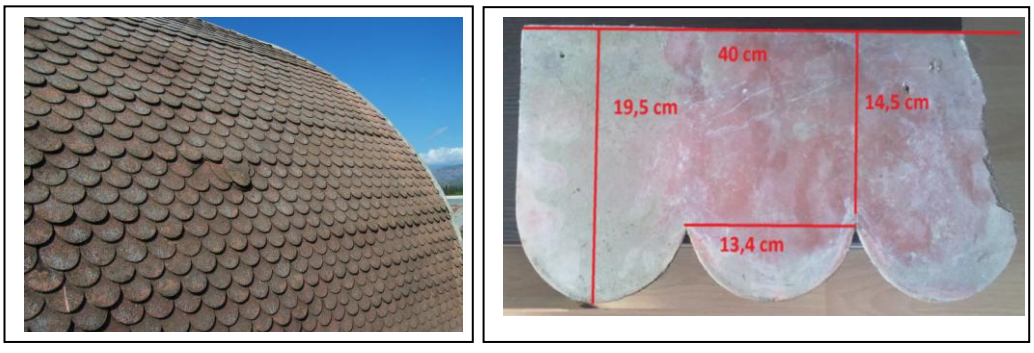
4.3.5.4 Çatı

Yan kanatlardaki kırma çatılar (Şekil 4.74); 285 cm. aks aralığında, iki sıra halinde yerleştirilen 15 x 12,5 x 175 cm boyutlarındaki toplam 8 adet ahşap dikme ile taşınmaktadır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları). Dikmelerin üstüne doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen 7 x 17 cm. boyutlarındaki aşıklar, aşıklar üzerindeki çift kuşaklama ve güney-kuzey doğrultusunda 94 cm. aks aralığında yerleştirilen 12,5 x 17 x 590 cm. boyutlarındaki merteklerle kırma çatı oluşturulmuştur. Ahşap elemanlar birbirlerine metal vidalarla bağlanmıştır (Şekil 4.71). Merteklerin üstü kaplama tahtaları ile kaplama tahtalarının üstü de 40 x 40 cm. boyutlarında arduvazla kaplıdır (Şekil 4.73). Kırma çatıların güney yönlerinde 110x110 cm boyutlarında 2 adet çatı çıkış kapağı yer almaktadır.

Şekil 4.71. Ahşap elemanları birbirine bağlayan metal vidalar, 2009

Yapının orta aksı kuzey-güney yönünde uzanmakta olup 1610 x 719 cm boyutlarında teknetonoz ile sonlandırılmıştır (Şekil 4.74). Çatı kaplaması olarak 40 x 19,5 cm boyutlarındaki, eğim yönünde üç yarım daire ile sonlanan arduvaz malzeme kullanılmıştır (Şekil 4.72).

Şekil 4.72. 1 No'lu Arduvaz Çatı Kaplaması, 2009

Şekil 4.73. 2 No'lu Arduvaz Çatı Kaplaması, 2009

Şekil 4.74. Çatının İçten Ve Dıştan Görünümü, 2009

4.3.6 Yapım Tekniği ve Malzeme

Yapı, yığma + ahşap karkas tekniğinde inşa edilmiş olup, yapımında kullanılan malzemeler taş, harç, sıva, ahşap, mermer, demir, çinko ve arduvazdır (Bkz Ek 2.3. Malzeme Analizi Paftaları). Yapıda kullanılan malzemelerin özelliklerinin

labarotuvar ortamında test edilebilmesi amacıyla yapının çeşitli noktalarından malzeme örnekleri alınmıştır. Malzeme analizi için alınan örnekler ve alındıkları yerler Tablo 4.1'de belirtilmiştir (Ayrıca Bkz. Ek 2.1 Rölöve Paftaları).

Örnek sıra No	**Örneğin cinsi**	**Alındığı yer**	
1	Döşeme kaplaması		Zemin altı döşeme (Z012 No'lu mekân)
2	Döşeme kaplaması		110 no'lu mekân (balkon zemini)
3	Taş		110 no'lu mekânın (Balkonun) güney batı köşesinden
4	Taş		110 no'lu mekânın (Balkonun) güney batı köşesinden çatlamış taştan

5	Arduvaz		Doğu kanadı kuzeybatı köşesi ve kuzey cephe orta aksı üzeri
6	Sıva		Z108 nolu odanın kuzey duvarı

Tablo 4.1. Malzeme Analizi İçin Alınan Örnekler ve Alındıkları Yerler

Yapıda kullanılan sıva, harç ve taş malzemenin fiziksel özelliklerinin tespiti amacıyla asit kaybı ve elek analizi ile XRD analizleri yapılmıştır. Deneylerin metodları ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir. Malzeme analizleri ile ilgili ayrıntılı bilgi, malzeme analizi deney raporunda verilmiştir (Bkz. EK 2.4. Malzeme Analizi Deney Raporu).

Asit Kaybı ve Elek Analizinin Yapım Metodu (Ersen, Güleç, 2009. ss.65-73.)**:**

Malzemeler: Elektirikli terazi (Çalışma aralığı: 0,000 gr ölçüm kapasitesi min: 0,001 max 200 (kalibrasyon belirsizliği yapılmış olan)

Elekler: Kare göz açıklığı olan 15 cm çapında; 2 mm, 1 mm, 0,5 mm, 0,25 mm, 0,125 mm ve 0,063 mm göz açıklığı olan ve DIN normuna ve/ya TSE standartlarına uygun elekler kullanılmıştır.

Yardımcı malzeme:

1- HCL asit %5'lik suda hazırlanmış konsantrasyonu

2- $AgNO_3$ 0,5 mol sudaki çözeltisi

3- saf su veya klorsuz çeşme suyu

Metodun Uygulanışı: Yapıdan bütün bir parça halinde[2] alınan harç/sıva örneği görsel incelemeye tabi tutulur[3]. Gerekirse 105 ^{o}C'de etüvde 24 saat bekletilerek kurutulur. Dışarı çıkarılır en az 48 - 72 saat açık havada bekletilir[4]. Agrega analizi yapılacak örnekler boyutlarının değişmesini önlemek amacı ile tek parça halinde kırılmadan tartılır. % 5'lik HCL asit içinde 24 saat bekletilir. Zaman zaman gaz çıkışı takip edilerek agrega boyutlarının asitten etkilenip etkilenmediği gözlenir.[5]

Önceden darası alınmış beyaz bant veya adi süzgeç kâğıdından süzülerek tüm bakiye süzgeç kağıdına aktarılır. Klorsuz saf su ile süzgeç kâğıdı yıkanır. Bu işlem alta geçen sıvının içinde klorür reaksiyonu vermeyinceye kadar yıkama işlemine devam edilir. Zaman zaman Cl testi yapılarak yıkama işinin sonu tayin edilir.

Bu şekilde asitten arındırılmış agrega bakiyesi IR ışık altında kurutulur[6] ve tartılır. Tartılan kağıt+agrega 2 mm[7] , 1 mm, 0,5 mm, 0,25 mm, 0,125 mm ve 0,063 mm, ve toplama kabından oluşan serinin en üstüne dikkatle dökülür, yeterli şekilde sarsarak (TS standardı 5 kere ya vurarak demektedir) veya 3-5 dakika elek sarsma makinesinde sallayarak elenir. Her elek üstünde kalan bakiye tartılır her elek üzerinde göz açıklığından büyük agrega olarak % hesaplaması yapılır. 2 mm < %, 1

---

[2] Tek parça olmalıdır. Toz halinde dağılmış olarak alınan örneklerde agrega büyüklükleri ve bağlayıcı oranları sağlıklı saptanamaz.

[3] Yapıdan alınan örnek üzerinde yapılan görsel inceleme sırasında, örnekte yosunlaşma ve/veya ıslaklık oranını tahmin etmek olasıdır. Bu incelemeler sırasında etüv sıcaklığında veya açık hava koşullarında bekletmek kararı verilir.

[4] Örneğin yapıdan alındığı yerdeki (duvar yüzeyi veya zemin) bağıl nem ölçümü açık havada bekletme süresinde karar verilmesine yardımcı olur.

[5] Bazı agregalar kalker, kalsit, aroganit gibi minerallerden oluşması nedeniyle asite karşı küçük boyutlu danelerin boyutları değişebilir.

[6] IR ışık ile kurutma işlemi normal hava koşullarında yapılır. 105 ^{o} C altında kurutulması halinde sonuçlar kuru madde olarak elde edilmiş olur. Sonuçların normal değerler üzerine getirmek için bir seri hesaplama yapılması gerekir. Diğer sakıncası da örnek içinde bulunan kil grubu mineralleri 105 ^{o} C'de su kaybederek hesapların sonuçlarını etkiler

[7] Agrega boyutları 2 mm den daha büyük ise o takdirde 4 mm göz açıklığı bulunan elek en üste ilave edilir.

mm < %, 0,5 mm < %, 0,25 mm< %, 0,125 mm < % , 0,063 mm< %, ve 0,063 mm> % değerleri bulunur.

Burada asitte erimeyen agrega küçük çakıl parçacıklarıdır. Asitte eriyen agrega $CaCO_3$ esaslı bağlayıcı olarak tanımlanır kireç harcı veya sıvalarda asitte eriyen kısım doğrudan kireç olarak kabul edilir[8].

XRD Analizinin Çalışma Metodu (Malzeme Analizi Deney Raporu, s.1):

Analizi yapılacak numune vibrasyon öğütücüde öğütülür 230 no'lu elekten elenir 63 mikrona indirilir. 63 mikron boyutundaki numune X-RAY numune taşıyıcısına boş bir lamla sıvanır üstü düz olacak şekilde (yönlendirilir) cihazın numune odasına yerleştirilir. Cihaz üzerinde bulunan programdan tarama hızı, başlama açısı ,bitiş açısı gibi gerekli parametreleri girilerek en az 35 dakika 2-65 derecelik tüm kaya analizi başlatılır örneğin yapısına ve aranan mineralin örnek içerisinde daha az bulunması veya aranan mineralin daha iyi incelenmesi için analiz scan seep hızı 1 derece dakika 1 saatlik analize alınır. Çıkan analiz sonucuna difraktogram denir ve çıkan desenli difraktograma d değerleri yazılarak karşılığı gelen mineraller tespit edilir numunede kil oranı var ise detay kil analizi yapılır. Bunların prosesleri tüm kayadan farklı olarak asitleme, glikollama ve fırınlı çekim olarak yapılır kil analizi analitik olarak bir günde çekim ve analiz olarak 1 gün arayla (Bkz. EK 2.4. Malzeme Analizi Deney Raporu)

4.3.6.1. Harç

Duvarlardaki derz ve sıvalardaki çimento varlığına dayanarak yapının Cumhuriyet döneminde onarım gördüğü düşünülmektedir. Yapı hâlihazırda kullanıldığından, iç duvar örgüsünden harç örneği alınamamış, bunun için sadece iki farklı noktadan döşeme altı harç örneği alınmasıyla yetinilmiştir.

[8] Agregası kalker olan veya dolomit $MgCO_3$ olan yapay olarak taş ocaklarında hazırlanan agregalar asitte kolay eriyebilecekleri için agrega boyutlarını ve %'leri etkileyerek, asitte eriyen miktarı yükseltebilir. Bu nedenle diğer analizler ile elek analizlerinin değerlendirmesi beraber yapılır. Örneğin XRD sonuçları elek analizlerinin en önemli destekleyici/tamamlayıcı analiz metodudur.

Örnek sıra No	**Örneğin cinsi**	**Alındığı yer**	
1	Harç		Zemin altı döşeme (Z012 No'lu mekân)

Tablo 4.2. Harç örneğinin alındığı yer

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (%hacim)(+-3)		
	Kalsit	Ankerit	Kuvars
Numune No: 1	100	eser	eser

Tablo 4.3. Harç örneğinin XRD sonucu, (Ek 2.4, Malzelme Analizi Deney Raporu)

Harç malzemesinde yapılan XRD analizlerinde, %100 miktarda kalsit bulunması, bu örnekle yukarıda verilmiş olan elek analizinin yapım esasları çerçevesinde elek analizi yapılmasını engellemiştir. Çünkü dışarıda hazırlanan agrega (kalsit) %5'lik HCL asit içerisinde eriyerek boyut değişikliği göstermiş ve sağlıklı sonuç elde edilmesini engellemiştir. Kullanılan kalsit agrega ile kireç bağlayıcının kalsit esaslı olması, bağlayıcı ve agreganın birbirinden ayrılmasını güçleştirmiştir. Bu sebeple, harç örneklerinin bağlayıcı / agrega oranı % yüzde olarak birleşimi verilememiştir.

4.3.6.2. Sıva

Sıva örneklerinin alındığı yerler aşağıdaki Tablo 4.4'te görülmektedir:

Örnek sıra No	**Örneğin cinsi**	**Alındığı yer**	
2	Döşeme kaplaması		1010 no'lu mekân (balkon zemini)[9]
6	Sıva		Z108 nolu odanın kuzey duvarı

Tablo 4.4. Sıva örneklerinin (2 ve 6 no'lu örnekler) alındıkları yerler

Aşağıdaki tablo 2 no'lu örneğin XRD analiz sonuçlarını göstermektedir.

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (%hacim)(+-3)						
	Feldispat Grubu Plajiyoklas	Dolomit	Kuvars	Hidromagnesit	Hematit	Kalsit	Kil+Mika
Numune No: 2	3	15	5	20	7	5	45

Tablo 4.5. 2 No'lu sıva örneğinin XRD Analizi sonuçları

[9] 2 nolu sıva örneği, analizler için örnek alınırken harç numunesi olarak alınmış, fakat analizler neticesinde sıva özelliklerini taşıdığının anlaşılmasından dolayı, sıva başlığında değerlendirilmiştir.

Aşağıdaki tablo 6 no'lu örneğin duvar kesitini göstermektedir:

1	**2**	**3**	**4**	**5**	1.Moloz taş duvar ve derzler 2.Taş üstü sıva 15 mm 3.Sıva ikinci Katı 7 mm 4. Astar (Modern üretim) 5. Boya katmanları 2mm (Modern üretim)

Tablo 4.6. 6 no'lu sıva örneğinin duvar kesiti

Yapıda iki tabaka sıva katmanı saptanmıştır. Moloz taş üzerinde bulunan iki tabakanın ilki moloz taş üzerinde ve gri beyaz renkli olan tabakadır. İkinci tabaka ilk tabaka üzerinde olup beyaz renklidir.

6 no'lu sıva örneğinin XRD analizi yukarıda belirtilen deney programı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir ve mikroskop altında incelendiğinde iki sıva katmanından oluştuğu görülmüştür. 6 no'lu sıva örneğinin 2. ve 3. katmanlarının mineralleri XRD analizi ile saptanmıştır. Aşağıdaki tablolarda 6/2 ve 6/3 no'lu örneklerin katmanlarının kalitatif analizleri verilmektedir.

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (% hacim)(±3)										
	Feldispat Grubu		**Kuvars**	**Jips**	**Portlandit**	**Anhidrit**	**Kalsit**	**Lizardit**	**Dolomit**	**Amfibol Grubu**	**Kil+Mika**
	Plajiyoklas	***K-Feldispat***									
45-2095-6 Sıva	3	_	6	_	10	_	33	11	34	eser	3

Tablo 4.7. 6/2 no'lu örneğin katmanlarının kalitatif analizleri

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (% hacim)(±3)										
	Feldispat Grubu		**Kuvars**	**Jips**	**Portlandit**	**Anhidrit**	**Kalsit**	**Lizardit**	**Dolomit**	**Amfibol Grubu**	**Kil+Mika**
	Plajiyoklas	***K-Feldispat***									
45-2095-6 Sıva	eser	_	3	27	5	9	21	6	26	3	-

Tablo 4.8. 6/3 no'lu örneğin katmanlarının kalitatif analizleri

İkinci ve üçüncü sıva katmanlarında portlandid saptanmıştır. 6/2. katmanda (gri-beyaz renkli) eser miktarda (çalışma tekniği ve cihazın hassasiyet sınırlarının içerisinde, yani çok az miktarda) amfibol grubu ve kil+mika saptanmıştır. 6/3. katmanda ise jips ve anhidrit bulunmuştur. Örneğin beyaz rengi bu bileşimlerden kaynaklanmaktadır.

6 no'lu sıva örneğinin 2 ve 3. katmanlarının üzerinde asit kaybı ve elek analizi deneyleri yapılmıştır. Örnekler, %5'lik HCl asit ile 12 saat bekletilmiş ve klorür reaksiyonu vermeyinceye kadar süzülerek ve yıkanarak süzgeç kâğıdında biriktirilmiştir. Süzgeç kağıdı üzerinde kalan asitte erimeyen kısım infrared ışık altında kurutulup tartılmış ve % miktarları hesaplanmıştır. Aşağıdaki tablo bu elek analizlerinin sonuçlarını vermektedir.

Örnek No	Asitte erimeyen[10]	Asitte eriyen	2 mm üstü	1 mm üstü	0,5 mm üstü	0,25 mm üstü	0,125 mm üstü	0,063 mm üstü	Elek altı	İncelik modülü
6/2	81,57	18,43	0,00	45,79	20,62	11,06	8,13	8,13	0,18	4,63
6/3	83,83	16,17	0,00	47,29	21,54	12,09	10,51	10,51	0,00	4,92

Tablo 4.9. 6 no'lu örneğin katmanlarının elek analiz sonuçları (% gr)

[10] Harç veya sıva içine konulan çakıl anlamına gelir, asitte eriyen agrega harç içine katılan kireç miktarıdır

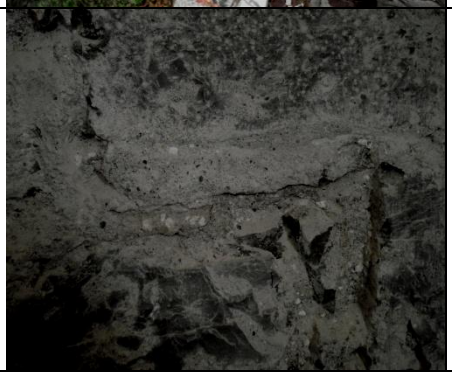
Her iki örnekte de asitte erimeyen agrega biçimi, bunun nehir kumu agregası olduğunu göstermektedir. Elek üstünde kalan dane dağılımları da birbirine yakın olup, incelik modülleri de örneklerin benzer olduklarını desteklemektedir (4,63-4.92). XRD Analizi ile saptanan çimentonun (portlandid) iki örnekte farklı oranlarda olması ise karışımlarının ayrı ayrı hazırlandığını göstermektedir. 6/2 ve 6/3 no'lu kısımlardan oluşan bu sıva ıslak hacimler hariç yapının tüm iç duvarlarında kullanılmıştır. Ancak 112 no'lu oda ahşap lambri kaplama olduğundan burası hakkında bilgi edinilememiştir.

XRD deneyi sonuçlarına göre yapıda Z04, Z05, Z013, Z014, 103, 104, 112, 114, 115 no'lu mekânlar dışında tüm mekânların duvarlarının 22 mm kalınlığında çimento+kireç karışımı iki katman sıvayla sıvalı olduğunu söylemek mümkündür. Yine bu deney sonucuna göre ilk 15 mm.'lik katman %10 çimento, sonraki 7 mm.lik katmanda %5 çimento içermektedir.

4.3.6.3. Taş

Yapının taşıyıcı duvarlarının yapımında yöresel bir taş olan kireç taşı kullanılmıştır. Bu taş yapının iç duvarlarında moloz, dış duvarlarında ise kaba yonu taş olarak kullanılmıştır. Aynı malzeme ana giriş, pencere denizlikleri, silmeler ve kapı boşluklarında kesme taş olarak kullanılmıştır. Yapılan incelemelerde, cephelerdeki kesme taş ile iç duvarlardaki kaba yonu taşın aynı cins olduğu tespit edildiğinden, analizler için sadece kesme taş örneklerinin alınması yeterli görülmüştür.

Yapı kullanılmakta olduğundan TSE 699 doğal taş tayini için gerekli basınç ve su emme deney standardına uygun örnekler alınamamıştır. Taşın cinsinin tayini için XRD ve kalitatif kimyasal analizlerinde kullanılmak üzere 4 x 8 x 5 cm boyutlarında örnekler alınmıştır. Aşağıdaki tabloda taş örneklerinin alındıkları yerler verilmektedir.

Örnek sıra No	Örneğin cinsi	Alındığı yer	
3	Taş		110 no'lu mekânın (Balkonun) güney batı köşesinden
4	Taş		110 no'lu mekânın (Balkonun) güney batı köşesinden çatlamış taştan

Tablo 4.10. Kesme taş örneklerinin (3 ve 4 no'lu örnekler) alındığı yer

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (%hacim)(+-3)		
	Kalsit	Ankerit	Kuvars
Numune No: 3	100	-	eser
Numune No: 4	100	-	-

Tablo 4.11. 3 ve 4 no'lu taş örneklerinin XRD sonuçları

Deney sonuçlarına göre, 3 ve 4 no'lu örneklerin kalsit içerikli kolay yontulabilen özellikte olduğu anlaşılmıştır. XRD taraması sonucunda kireç taşı oldukları ve %100 CaCO3, eser miktarda kuvarz içerdikleri saptanmıştır. İki örneğin aynı olması sebebiyle 4 no'lu örneğin petrografik özellikleri incelenmiştir. XRD Analizi sonucu elde edilen bulgulara dayanarak örneğin ince kesiti hazırlanmış ve polarizan mikroskop altında incelenmiştir. İnce kesitin hazırlanması şu aşamalarla

gerçekleşmiştir (Bkz. EK 2.4. Malzeme Analizi Deney Raporu. Ayrıca bkz. Heinrich, 1965, ss.10-13).

- Yaklaşık 2 x 3 cm boyutlarında kesilmiş taş örneğinin bir yüzü yatay döner disk üzerinde düzgün hale getirilmiş, daha sonra 400 gritlik silikon carbide tozu ile bir miktar parlatılmıştır.

- Sıcaklığı 115 C olan ocak üzerine konulmuş mikroskop lamı 5-10 dakika bekletilmiş, lam üzerine bir miktar kanada balsamı sürülmüştür. Balsam kuruma kıvamına gelince düzeltilmiş yüzey lam üzerine yapıştırılmıştır.

- Lama yapışmış örnek soğutulmak üzere alınmış, yatay döner disk ve sırasıyla 400, 600 ve 1000 grit olan silikon carbide toz serileri üzerinde ıslatılarak inceltme işlemi sonuçlandırılmıştır.

- Minerallerin çapraz nicol prizmalar altında verdiği renk tayfı net görülünceye kadar inceltme işine devam edilmiş, kuvarz veya bilinen bir mineralin kendine özgü rengi saptandığında kesit (0,02-0,03 mm) mikroskopta incelenmek üzere yeterli inceliğe ulaşmıştır.

- İnceltilen yüzey üzerine kanada balsamı sürülmüş ve uygun sıcaklığa gelince lamel ile kapatılmıştır.

- Mikroskopta incelenmek üzere soğutulmuş polarizan ışıklı mikroskop altında incelenmesine başlanmıştır.

Yapılan ince kesitler Leica (DM-EP) marka polarizan mikroskopta (alttan aydınlatmalı) petrografik olarak incelenmiş, örneklerin minerolojik özellikleri ortaya konmuş, örnekler petrografik olarak isimlendirilmiştir.

Taşın organik esaslı kireç taşı olduğu saptanmıştır. Kavkı parçalı ve planktonik foreminiferli kireç taşı olarak isimlendirilmiştir. Fosil bileşen olarak %40 mikritik (ince kristal çamuru), %60 matriks içermektedir. Numunenin alındığı yapının deniz kenarında olması taşın deniz planktonlarının kireçli bölgelerde çökelmesi ile oluşmuş olabileceğini düşündürmektedir. Malzemelerin yeterli miktarda alınamaması

nedeniyle birim-hacim ağırlığı, toplam ve açık gözeneklilik oranları ile ilgili bilgi edinilememiştir.

Taşın gerçek yoğunluğu 2,50 gr /cm3 olarak saptanmış ancak gözeneklilik oranının restorasyon projesinin uygulanması sırasında standarda uygun örnek alınarak araştırılması kararlaştırılmıştır. Yapıda dış cephelerdeki taş malzeme (4 no'lu örnek) üzerinde yapılan su emme incelemesi sonucu bu oran %12 olarak saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.12).

Örnek sıra no	Cinsi	Yoğunluğu gr/cm^3	Su emme %
4	Kalsit	2.50	12

Tablo 4.12. 4 no'lu taş örneğinin yoğunluk ve su emme verileri

Muğla ilinin 1 km güneydoğusunda Hamursuz Dağındaki ocaklardan çıkarılan ve yerli halk tarafından Hamursuz taşı olarak tanımlanan yapıda kullanılan taşlar gri beyaz renkli olup ekseriya kristalize kalker manzarasındadır. Şehrin hemen yanında olan bu dağın yamaçlarında bulunan 20-25 ocaktan çıkarılan bu taşların Yunan ve Romalılara ait eserlerde, camilerde ve binalarda da kullanıldığı görülmektedir (Sayar, Erguvanlı; s.13).

4.3.6.4. Mermer:

Yapıda kullanılan mermerin jeolojik yapısı aragonit cinsi CaCO3'tür.

4.3.6.5.Ahşap:

Yapıda pencere ve kapı kasaları, kanatları, doğramaları, merdiven küpeştesi ile çatı strüktüründe ve kaplamasında ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapıda kullanılan özgün ahşap elemanların tamamı kestanedir.

4.3.6.6.Demir

Yapıda merdiven ve balkon korkuluklarında dövme demir kullanılmıştır. Cephelerde yer alan yağmur iniş boruları dökme demir olup, her bir borunun birim uzunluğu 175 cm, çapı ise 10 cm'dir.

4.3.6.7 Çinko

Yapıdaki yağmur olukları çinko olup, çapı 10 cm'dir. Yapının saçaklarını saran bu olukların kalınlıkları 2 mm'dir. Yağmur iniş borularına lehimle birleştirilmişlerdir.

4.3.6.8 Arduvaz

Yapılan sanat tarihi araştırması ve XRD deney sonuçları doğrultusunda çatı kaplama malzemesi olarak, arduvaz kullanıldığı anlaşılmıştır. Arduvaz malzeme, yapının doğu ve batı kanatlarını örten kırma çatılarda 40 x 40 cm boyutlarında dikdörtgen olarak, teknetonoz olan kısımda ise 40 x 19 cm boyutlarında kullanılmıştır. Malzemenin XRD kalitatif ve kimyasal analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ÖRNEK NO	TÜMKAYA MİNERAL BİLEŞİMİ (% hacim)(±3)					
	Dolomit	Spine Grubu	Kuvars[11]	Hematit	Kalsit	Magnesit
45-2094-5	5	4	4	10	65	12

Tablo 4.13. 5 no'lu örneğin analiz sonuçları

[11] Arduvaz, kiltaşı olarak adlandırılan bir maddedir ve silisyum içermektedir. Kuvarz, aynı zamanda silisyum grubu içerisindedir (SIO2).

4.3.7. Bozulmalar

Yapıda strüktürel bozulma tespit edilmemiştir. Yapıda tespit edilen bozulmalar, nedenleri göz önüne alınarak doğal kaynaklı ve insan kaynaklı bozulmalar alt başlıklarında irdelenmiştir (Bkz. Ek 2.5. Bozulma Analizi Paftaları)

4.3.7.1. Doğal Kaynaklı Bozulmalar

Yapının bulunduğu bölgenin rakımı 7 m'dir. Dalaman İlçesi yazları çok sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Subtropik bir iklime sahiptir. Yağışlar genellikle yağmur şeklinde ve çoğunlukla kış mevsiminde olmaktadır. 52 yıllık (1957–2008) ortalama yağış 994 mm/cm²'dir. Yıllık nispi nem oranı %72,5'tir (Türkiye'deki yıllık nispi nem oranı %53,6'dır). 36 yıllık ortalama sıcaklık ise 17,9 ^{o}C olarak gerçekleşmiştir. Sıcaklık nadiren sıfırın altına düşmektedir (İşletme Meteoroloji İstasyonu, 2010). Bu bilgiler ışığında yapıda daha çok bölgenin iklim koşullarına bağlı (nem ve yağış) bozulmalar gözlenmiştir.

Yapının zemin ve birinci katlarında neme dayalı bozulmalar gözlenmiştir. Kapıların zemine yakın bölgelerindeki alt başlıklarında su emilimi nedeniyle deformasyonlar oluşmuştur (Şekil 4.75). Kapı ve pencere kollarının metal kısımlarında nem kaynaklı oksitlenmeler gözlenmiştir.

Şekil 4.75. Kapı ve pencere doğrama ve kasalarında meydana gelen bozulmalar, 2009

Çatı kaplamalarının birleşim noktalarında yosunlar oluşmuştur. Yosunların meydana getirdiği ayrılmalar nedeniyle yapıya bu noktalardan yağmur suyu sızmaktadır (Şekil 4.76). Bu sebeple, çatı konstrüksiyonundaki ahşap elemanlar da rutubet izleri gözlenmiştir.

Şekil 4.76. Çatı Kaplamasında ve Çatı Arasında İklime Bağlı Deformasyon, 2009

Deforme olmuş yağmur oluklarının düzenli bir şekilde onarılmaması nedeniyle, çatıdan gelen yağmur suları ahşap yüzeylerde tahribata sebep olmuştur (Şekil 4.76).

Tüm cepheler, yüzeylere kısa ve yapışkan kökçükler yardımıyla tutunabilen *hedera helix* isimli bitki türü ile tamamen kaplanmış durumdadır (Şekil 4.44, 4.45). Gövde ve yaprakları ise çevrede bulunan cisimlere sarmal şeklinde dolanarak bitkiye destek sağlamaktadır. (Özer, 2006, s.155). Bu durum sarmaşığın yapıya tutunmak için zaman içinde dallarını derzlerin arasına 1-3 cm nüfuz ederek suyun derz içlerine girmesine yol açmış ve tahribata neden olmuştur.

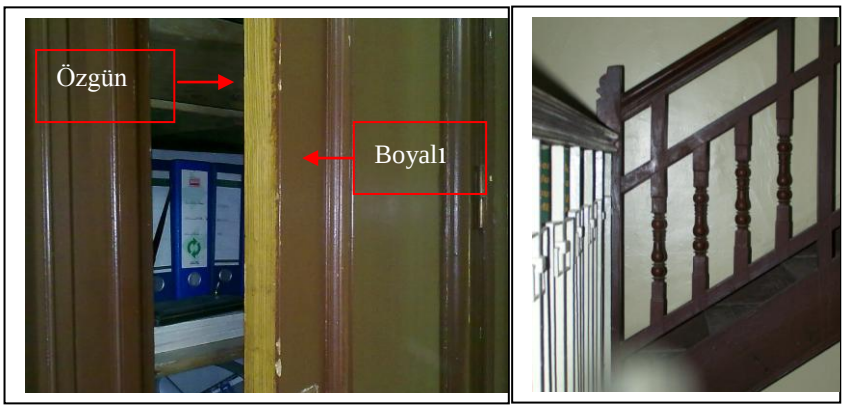
Güneş ışınları ve yüksek nem faktörü, pencerelerin dış cephe doğramalarında özgün rengin solmasına neden olmuştur.

4.3.7.2. İnsan Kaynaklı Bozulmalar

Yaklaşık 100 yıldır ayakta olan yapı, tarımsal bir işletmenin idare binası olarak kullanılmaktadır. Kültür varlığı olarak tescil edilmediğinden bilinçsiz müdahaleler görmüştür. Yapıda niteliksiz ekler, bakımsızlık ve yanlış onarımdan kaynaklanan bozulmalardan bahsetmek mümkündür.

Yapıda yer alan niteliksiz ekler zemin katta Z04, Z05, Z13, Z14 ve birinci katta da 104, 114, 115, no'lu mekânlardır. Bu kısımlar Cumhuriyet dönemindeki onarımlar sırasında ıslak hacim olarak düzenlenmiş ve yenilenmiştir.

Zemin katta, birinci katta ve merdiven korkuluklarında özgün ahşap mimari elemanların tamamının yağlı boya ile boyandığı gözlenmiştir (Şekil 4.77, 4.78).

Şekil 4.77. Yağlı boya ile boyanan ahşap Elemanlar 2009

Şekil 4.78. 102 No'lu Holün yağlı boya ile boyanan ahşap tavanı, 2009

Yapının genelindeki tüm kapı kasalarının zeminden 15 cm. yüksekliğindeki bölümlerinde (Şekil 4.75), suyun emilimi nedeniyle çeşitli deformasyonlar ile iç kapılarda boyaların kalınlığı nedeniyle biyotik ve abiyotik tahribatlar tespit

edilmiştir. Ahşap kapı kanatlarının ve kasalarının alt kısımları bu nedenlerle 15-25 cm kadar kesilerek yenilenmiştir.

Yapının dış beden duvarlarında zamanla dökülen orijinal derzler çimento katkılı harç kullanılarak yenilenmiştir. Özgün sıva katmanları üzerine yapılan üçüncü katman sıva çimento katkılıdır.

Çatı katı ve ıslak hacimler hariç, diğer tüm mekânlarda mozaik döşeme üzerine PVC kaplama yapılmıştır. Özgün döşemenin mozaik döşemenin altında kaldığı düşünülmektedir.

Klimaların dış üniteleri bilinçsiz bir şekilde dış cephelere monte edilmiştir. Bu işlem dış cephedeki taş örgüde tahribata neden olduğu gibi cephenin özgün görüntüsünü de bozmuştur (Şekil 4.40).

5. YAPININ RESTİTÜSYONU

Restitüsyon için yapı üzerindeki izlerden ve dönemin diğer tarım işletmeleri idare binalarının mimarisi ile yapılan karşılaştırmalardan yararlanılmıştır. Karşılaştırma için tarımsal faaliyet gösteren yakın dönemli işletme örneklerinden Anadolu Tarım İşletmesi idare binası ile Sultansuyu Tarım İşletmesi idare binası seçilmiştir.

5.1. Dönemin Tarım İşletmeleri İdare Binaları İle Karşılaştırma

Tezin konusu olarak seçilen yapı, tarımsal bir işletmenin idare binası olarak kullanıldığı için, benzer nitelikli ve eş zamanlarda faaliyete geçen işletmelerin idare yapılarının mimari özellikleri incelenerek dönemsel özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

5.1.1. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binası

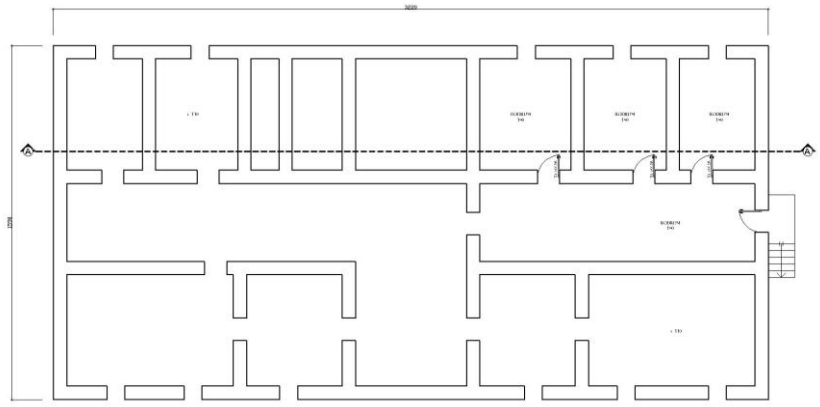
Eskişehir'de yer alan Anadolu Tarım İşletmesinin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, işletme ile ilgili arşivlerde rastlanan en eski belge 1803 tarihlidir (Ek: 1.13, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:50, Tarih:25/C/1217 (1802)). Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinde yapılan çalışmalarda, işletmenin eski adının "Çifteler Çiftliği" ve "Çifteler Harası" olduğu öğrenilmiştir (Ekler 1.14, Osmanlı Arşivi, Dosya no:41, Tarih: 27/Ra/1307 (1889); ayrıca, Cumhuriyet Arşivi, Dosya no:1195, Tarih: 11/10/1923). İşletme, TİGEM Yönetim Kurulunun 13/11/1986 tarih ve 388 sayılı kararı ile Anadolu Tarım İşletmesi Müdürlüğü adını almıştır (Ek 1.15, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, TİGEM 1986 Yönetim Kurulu Kararları Defteri).

Yapım tarihi ile ilgili bilgiye ulaşılamayan İşletmenin idare binası dikdörtgen planlı, orta aksta iki katlı, yan kanatlarda ise tek katlıdır (Şekil 5.1, 5.5, 5.6). Yapının zemin katı dikdörtgen planlı olup, katın orta aksında ana giriş kapısı ile bu kapının karşısında üst kata çıkan merdivenler yer almaktadır. Katın uzun kenarı

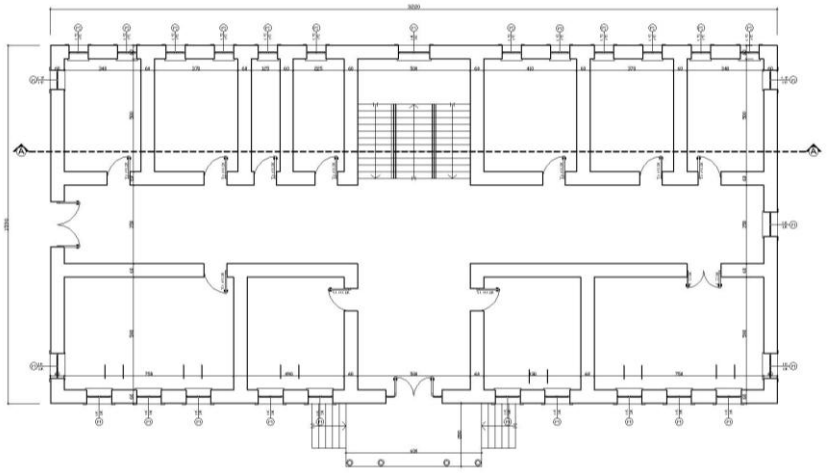
doğrultusunda uzanan bir hol ile bu holün her iki yanında odalar sıralanmaktadır (Şekil 5.3).

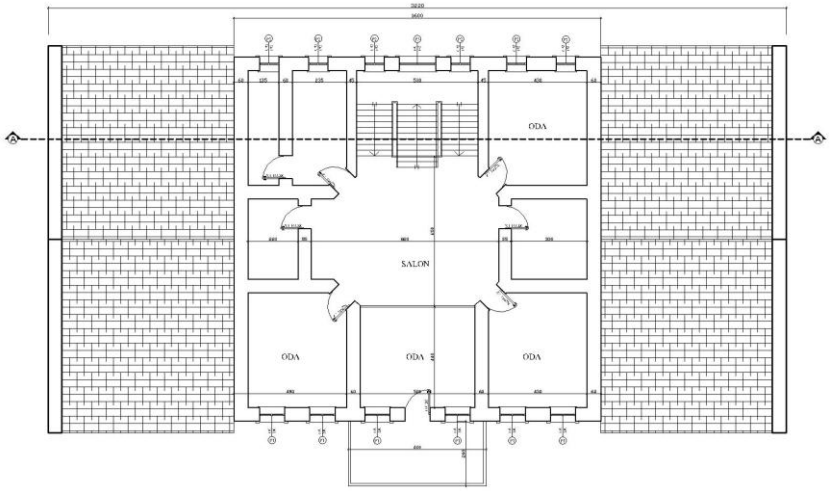
Şekil 5.1. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının Ön Cephesi (Murat Doğan Arşivi, 2006)

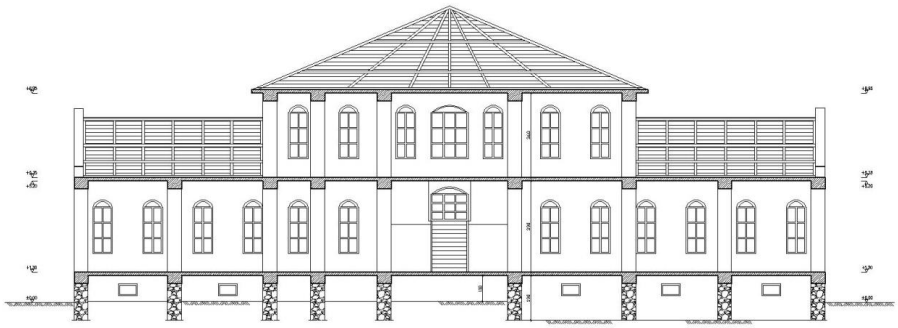
Şekil 5.2. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının Bodrum Kat Planı, 2009

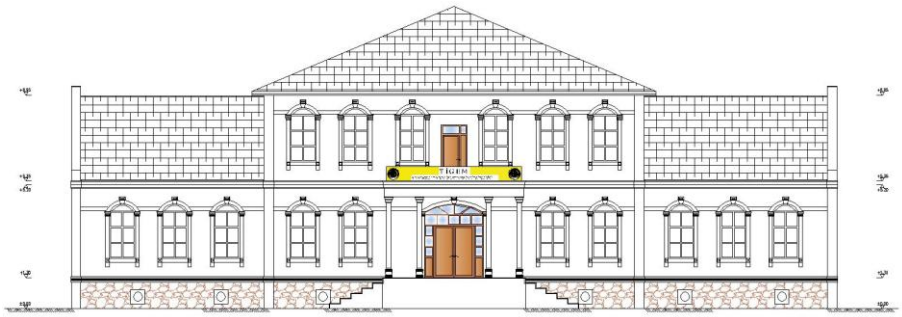
Şekil 5.3. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının Zemin Kat Planı, 2009

Şekil 5.4. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının Birinci Kat Planı ,2009

Şekil 5.5. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının A-A Kesiti, 2009

Şekil 5.6. Anadolu Tarım İşletmesi İdare Binasının Ön Cephesi, 2009

Yapının üst katı kare planlı olup, ortasında dikdörtgen bir hol, bu hole açılan 7 oda ile merdiven holü yer almaktadır (Şekil 5.4, 5.7).

Simetrik bir anlayışla tasarlanan yapı, yöresel taşlar kullanılarak yapılmıştır. Ana girişin kompozit (volut ve yapraklı) düzenli başlıkları olan sütunlu portikosu ile silmeleri, köşe plasterleri, plaster başlık ve altlıkları, kilit taşları ve söveleri belirgin; kapı ve pencere açıklıkları da 19. ve 20. yy'ın Avrupa mimarisinde görülen eklektik-historist üslubunu yansıtmaktadır (Şekil 5.8, 5.9). Açıklıkların basık kemerli olması ise Osmanlı-Türk mimarisine bir atıf yapıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

Ana girişin bulunduğu orta aks, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Buranın çatısı "çadırörtüsü" şeklinde tasarlanmıştır. Yan kanatlar ise tek katlı olup, beşik çatılıdır.. Çatı örtüsü kiremittir (Şekil 5.10).

Şekil 5.7. Birinci kat holü (Murat Doğan Arşivi, 2009)

Şekil 5.8. Giriş kapısı, sütunlar ve balkon (Murat Doğan Arşivi, 2009)

Şekil 5.9. Giriş kapısının önünde yer alan sütun başlıkları (Murat Doğan Arşivi, 2009)

Şekil 5.10. Güney-batı cephesi (Murat Doğan Arşivi, 2009)

5.1.2. Sultansuyu Tarım İşletmesi İdare Binası

Malatya'da bulunan Sultansuyu Tarım İşletmesi'nin kuruluşu ve idare binasının yapılış tarihi ile ilgili olarak arşiv kayıtlarında bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak idare binasının mimari özelliklerine (Şekil 5.11, 5.12) dayanarak erken cumhuriyet döneminde inşa edildiği düşünülmektedir.

Şekil 5.11. Kuzey cephesi (Murat Doğan Arşivi, 2009)

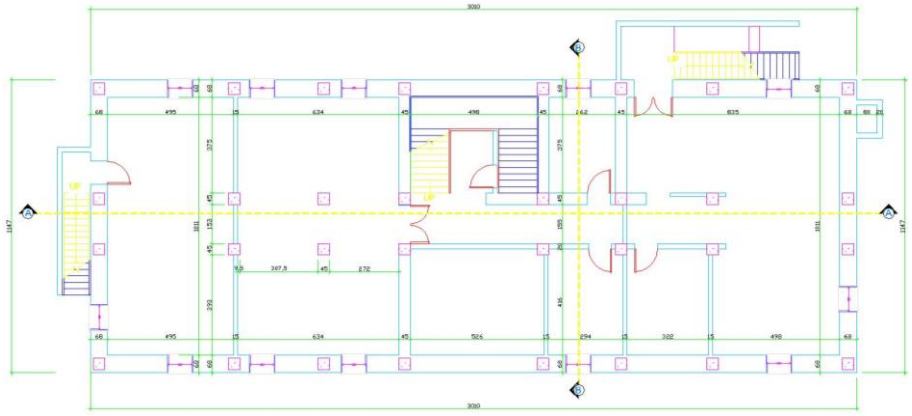

Şekil 5.12. Güney cephesi (Murat Doğan Arşivi, 2009)

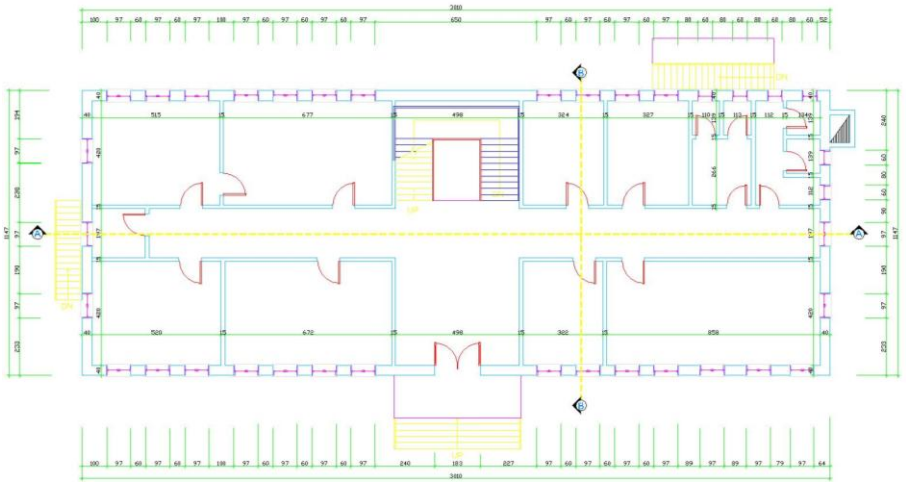
Sultansuyu Tarım İşletmesinin idare binası olarak yapılmıştır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan 11.47 x 30.10 m boyutlarında dikdörtgen bir alan üzerinde

inşa edilmiş yapı, bodrum kat üzerine iki katlıdır. Yapı kırma çatı ile sonlanmakta olup, çatı örtüsü kiremittir.

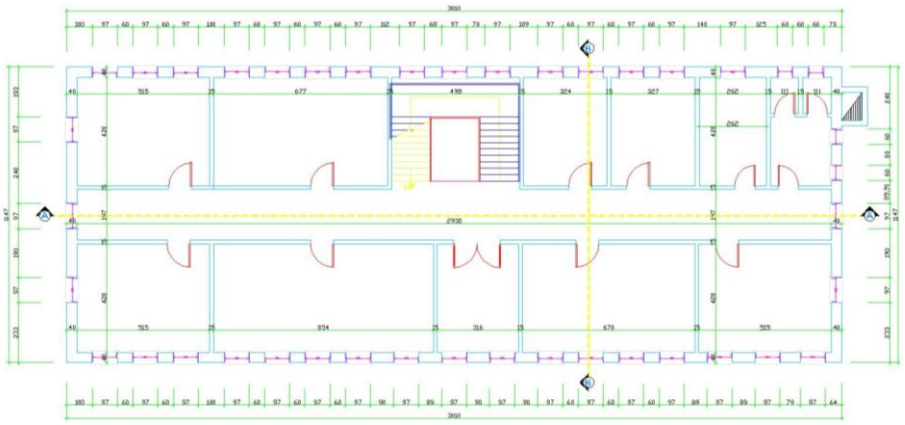
Kuzey yönünden girilen binanın zemin katı dikdörtgen planlı olup, haçvari düzende bir hol, bu holün etrafında şekillenen odalar ve girişin karşısındaki merdivenlerden oluşmaktadır (Şekil 5.13 - 5.18). Yapının üst katına güney tarafındaki merdivenlerle ulaşılmaktadır (Şekil 5.19, 5.20). Birinci kat genel olarak hol ve oda düzenlemelerinde zemin katın planını tekrar etmektedir. Sadece girişin üzerine rastlayan orta kısım bir oda ile değerlendirilmiştir.

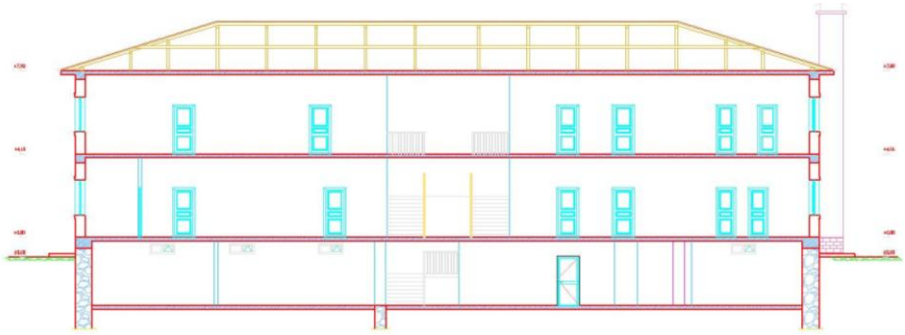
Şekil 5.13. Bodrum kat planı ,2009

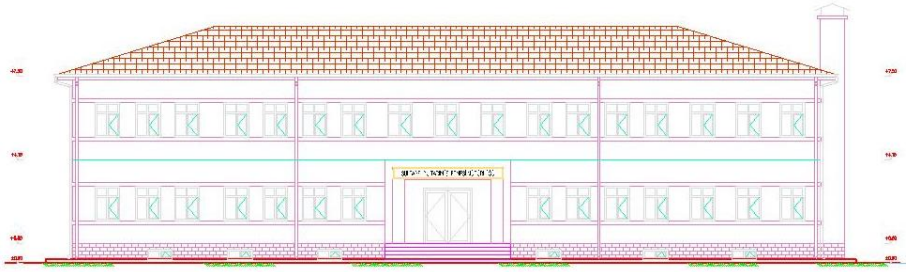
Şekil 5.14. Zemin kat planı ,2009

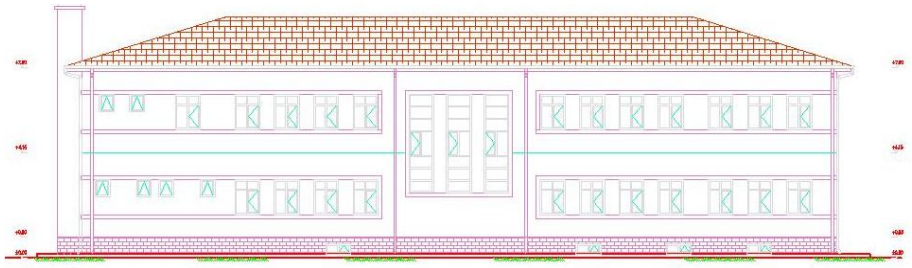
Şekil 5.15. Birinci kat planı ,2009

Şekil 5.16. A-A kesiti ,2009

Şekil 5.17. Kuzey Cephesi, ,2009

Şekil 5.18. Güney Cephesi ,2009

Şekil 5.19. Zemin kat merdivenleri (Murat Doğan Arşivi, 2009)

Şekil 5.20. Birinci kat holü (Murat Doğan Arşivi, 2009)

Yapının giriş cephesi tamamen simetrik düzendedir (Şekil 5.11, 5.12, 5.17, 5.18). Taş kaplamalı subasman üzerindeki zemin kat ve birinci kat cepheleri pencerelerle hareketlendirilmiştir. Zemin katın orta aksında kareye yakın dikdörtgen şekilde

girinti yapan ve zeminden yükseltilmiş merdivenlerle ulaşılan, giriş kapısı yer almaktadır.

5.1.3. Değerlendirme

İncelenen her iki yapı da Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası gibi simetrik bir anlayışla planlanmıştır (Bkz. Ek 2.1. Rölöve Paftaları).

Anadolu Tarım İşletmesi ve Sultansuyu Tarım İşletmesi idare binalarının plan kurguları Dalaman Tarım İşletmesi idare binasının planı ile benzerlikler arz etmektedir. Üç yapının da ana girişinin yapının orta aksında yer alması, girişin bir holle karşılanması, holün bitiminde merdiven kovasının yer alması, kanatlardaki mekânlara ulaşımın koridorlarla sağlanmış olması bu benzerliğin ana hatlarını oluşturmaktadır.

Cumhuriyet öncesi döneme ait olan Dalaman ve Anadolu Tarım İşletmeleri idare binalarının yapım tekniğinin, ana girişlerinin dışa çıkıntılı ve belirgin olması, taş işçiliğinin özenle yapılması dikkat çekicidir. Cumhuriyet dönemi yapısı olan Sultansuyu Tarım İşletmesi idare binası yukarıda incelenen diğer iki yapıdan farklılıklar göstermektedir. Yapım tekniği, ana girişin belirgin olmayışı, çatı katının olmaması bu farklılıkların en belirginleridir. Yapıda bezeme öğelerinin ve balkonun bulunmaması da bu işletmeyi diğerlerinden ayırmaktadır.

5.2. Restitüsyon

Planlama anlayışında ve cephe kurgusunda önemli restitüsyon problemleri gözlenmeyen yapının restitüsyonu için aynı dönemde yapılmış olan Anadolu Tarım İşletmesi ve Sultansuyu Tarım İşletmesi idare binaları ve yapı üzerindeki mevcut izlerden yararlanılmıştır. Bu verilere dayanarak eklerden arındırılmış restitüsyon hazırlanmıştır (Bkz Ek 2.6. Restitüsyon Paftaları). Özgün olmadığı düşünülen tüm eklere bölümün alt başlıklarında yer verilmiştir.

5.2.1. Ek Mekân ve Duvarlar

Mevcut izlere ve benzer mimari örneklerle yapılan karşılaştırmalara dayanarak yapının zemin katındaki Z04, Z05, Z13, Z14, no'lu mekânların yapıya daha sonra eklenmiş muhdes mekânlar olduğu tespit edilmiştir. Bu mekânlar 15 cm. kalınlığındaki tuğla duvarlarla özgün mekânlardan ayrılmaktadırlar.

Birinci katındaki 104, 114, 115, no'lu mekanlarında yapıya daha sonra eklenmiş muhdes elemanlar olduğu tespit edilmiştir. Yine bu mekanlar 15 cm. kalınlığındaki tuğla duvarlarla özgün mekanlardan ayrılmaktadırlar.

Ayrıca zemin katta Z07 ve Z08 no'lu odaları Z03 no'lu holden ayıran 25 cm. kalınlığındaki duvarlarında sonradan yapılan muhdes ekler olduğu düşünülmektedir. Birinci katta 112 ve 113 no'lu mekânları ayıran 12 cm. kalınlığındaki duvarında sonradan örüldüğü anlaşılmaktadır.

5.2.2 Kapı ve Pencereler

Yapıdaki mevcut izlerden elde edilen verilere dayanarak, aşağıda sıralanan kapı ve pencere parmaklıklarının yapıya sonradan eklendiği düşünülmektedir.

- Zemin katta yer alan Z12 no'lu odanın güney yönündeki demir pencere parmaklığı,

- Z04, Z05, Z13, Z14, 104, 114, 115 no'lu ıslak hacimler arasında geçiş sağlayan 70 x 190 cm. boyutlarındaki kapılar,

- Z06, Z07 ve Z08 no'lu odalardaki 96 x 200 cm. boyutlarındaki kapılar

5.2.3. Kaplamalar

Yapının zemin kat ve 1. kattaki özgün döşeme kaplaması ile ilgili olarak veriye ulaşılamamıştır. Yapının restorasyonu sırasında bu katlara sonradan eklenmiş olan bütün muhdes kaplamalar sökülerek özgün döşeme kaplamasının izleri aranacaktır.

6. RESTORASYON ÖNERİLERİ

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası olarak kullanılan tarihi yapının restorasyon projesi şu andaki (2010) işlevini sürdürecek şekilde hazırlanmıştır. Projede yapının özgün mimari özelliklerini koruyan ve ortaya çıkaracak öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler çerçevesinde yapıya uygulanacak müdahaleler belirlenmiştir (Bkz. EK 2.7. Restorasyon Projesi Paftaları ve EK 2.8. Müdahale Kararları Paftaları).

6.1 İşlev Önerileri

Tez konusu yapı, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü mülkiyetindedir. İdare binası olarak kullanılan yapının Genel Müdürlük tarafından bu işlevini sürdürmesi istenmektedir. Yapının şu andaki (2010) işlevinin, yapının mimari özelliklerinin korunmasına olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle geliştirilen restorasyon projesinde yapının şu andaki işlevini sürdürmesini önerilmektedir.

Zemin kat ve birinci kattaki mekânların mevcut işlevlerini olduğu gibi sürdürmesi önerilmektedir. İşletmenin müdürü, müdür muavini ve işletmeye bağlı servisler bulundukları bölümlerde işlevlerine devam edeceklerdir. Zemin katın batı ve doğu kanatlarında yer alan Z04, Z05, Z13, Z14 nolu ıslak hacimlerin yenilenerek, WC ve lavabo olarak işlevlerini sürdürmesi önerilmektedir. Birinci katın doğu kanadındaki 104 no'lu mekânın yenilenerek mutfak, batı kanadında yer alan 114-115 no'lu ıslak hacimlerin de yenilenerek WC ve lavabo olarak işlevini sürdürmesi planlanmıştır.

Çatı katında ise kırma çatı altında yer alan mekanlar işlevlendirilmeyerek mevcutta olduğu gibi kullanım dışı tutulacaktır. Yapının orta aksında bulunan ve teknetonoz çatının güney kısmına bakan 203 nolu oda işletmenin kıymetli evraklarının muhafaza edileceği bölüm olarak değerlendirilecektir.

6.2 Onarıma İlişkin Müdahaleler

Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın restorasyon önerisinde rölöve ve restitüsyon verilerinin değerlendirmesi sonucunda çeşitli müdahalelerin gerekliliği anlaşılmıştır.

Bunlar:

- Temizleme,
- Sağlamlaştırma,
- Bütünleme,
- Yeniden Yapma,
- Yenileme,
- Yeni Ekler olarak sıralanabilir.

Yapının restorasyonu sırasında uygulanması önerilen müdahaleler "Müdahale Kararları Paftasına" işlenmiştir (Bkz. Ek 2.8, Müdahale Kararları Paftası).

6.2.1 Temizleme

Yapının çevre ve iklim koşullarından kaynaklanan:

- Dış duvarlarındaki bitki örtüsünün sebep olduğu bozulmaları,

- Metal mimari elemanlarda nemden kaynaklanan paslanmayı gidermek için çeşitli temizleme müdahaleleri önerilmektedir.

Dış beden duvarlarında zaman içinde tüm cepheyi kaplayan duvar sarmaşığının (Hedera Helix) ciddi zararları gözlenmiş olduğundan kökleri ile sökülerek yapıdan uzaklaştırılması gerekmektedir. Toprağın içine ve derzlere nüfuz etmiş köklerinin **bor** etken madde içeren zirai ilaç (herbisit) kullanılarak tamamen kurutulması önerilmektedir.

Metalden yapılmış olan merdiven ve balkon korkulukları, kapı ve pencere kollarının yüzeylerinde oluşan pas ve korozyonun pas sökücü ile temizliği önerilmektedir.

Yapıya çeşitli dönemlerde eklenen niteliksiz eklerin kaldırılması gerekmektedir. Bu ekler:

- Geç dönem döşeme kaplamaları,
- Geç dönem duvar kaplamaları,
- Geç dönem duvar ekleri,
- Cephedeki klima üniteleri,
- Ahşap yapı elemanlarına yapılan boya müdahaleleri olarak sıralanabilir.

Dökme mozaik kaplamanın tamamının sökülmesi önerilmektedir. Bu müdahale sırasında mekânlar arasındaki kot farkları göz önünde bulundurularak söküm gerçekleştirilmelidir. Özgün sıva açığa çıkarılıncaya kadar çimento sıvalı yüzeylerin raspası önerilmektedir. Yapının zemin katında yer alan Z07 ve Z08 no'lu odaları, Z03 no'lu holden ayıran 25 cm. kalınlığındaki duvarlar ile birinci katındaki 112 ve 113 no'lu mekânları ayıran 12 cm. kalınlığındaki duvarın kaldırılması önerilmektedir. Yapının klima üniteleri yapının dış cephesinin özgünlüğünü bozduğu için kaldırılacaktır. Kapı ve pencere doğramaları, tavan kaplamaları, merdiven küpeştesi gibi ahşap yapı elemanları üzerine yapılan çok katmanlı yağlı boyaların ahşaba zarar vermeden boya sökücü ile temizliği yapılmalıdır. Pencere kasa ve doğramaların mevcut boyalarının temizliği iki yöntemle yapılabilir. Bunlardan birincisi kimyasal yöntemdir. Kimyasal temizleme için, boyalı yüzey üzerine boya sökücü fırça ile sürülür, yaklaşık 15 dakika beklenir ve spatula ile boya sökücü sürülen yüzey sıyrılır. Boyanın altındaki özgün tabaka meydana çıkıncaya kadar bu işleme devam edilir. Ahşap yüzey ortaya çıktığında, bol su ile yıkanarak temizlenir. İkincisi ise mekanik temizleme yöntemidir. Mikro kumlama ile ahşap yüzeyin ortaya çıkması sağlanır. Bu yöntemler malzemenin cinsine ve niteliğine uygun olarak restorasyon sırasında uygulanacak belli denemelerden sonra tercih edilebilir.

6.2.2. Sağlamlaştırma

Özgün ahşap yapı mimari elemanların temizliğinden sonra bu elemanlar fırça ile sürme yöntemiyle emprenye edilmelidir.

Yağmur oluklarının tamamı gözden geçirilerek sızma yapan bölgeler lehimlenmelidir.

6.2.3 Bütünleme

Dış cephe duvarlarındaki çimento harçlı derz dolgusu temizlenerek özgün derze ulaşılan bölümden itibaren hidrolik kireç harcı ile bütünlenmelidir.

Dış cephelerdeki bitki temizliğinden sonra hasar gören taşların oyuk miktarı 10 cm. az olan kısımları plastik onarım harcı ile bütünlenmesi önerilmektedir.

6.2.4 Yeniden Yapma

Yapının zemin katında yer alan Z07 ve Z08 no'lu odaları, Z03 no'lu holden ayıran 25 cm. kalınlığındaki duvarlar kaldırıldıktan sonra bu duvarların yerine simetriğindeki gibi K7 kodlu 277 x 210 cm. boyutlarındaki camekânlı kapıların takılması önerilmektedir.

Birinci kattaki 112 ve 113 no'lu mekânları ayıran 12 cm. kalınlığındaki duvarın kaldırıldıktan sonra buraya da K9 kodlu 132 x 220 cm. boyutlarındaki kapının takılması önerilmektedir.

6.2.5 Yenileme

Dış cephelerdeki bitki temizliğinden sonra hasar gören taşların oyuk miktarı 10 cm. fazla olması durumunda, bu taşlar aynı fiziksel ve mekanik özelliğe sahip taşlarla yenilenecektir.

Yapıda tekrar kullanılması mümkün olamayan çürümüş ahşaplar yenileriyle değiştirilecektir.

Yapının zemin kat ve 1. kattaki özgün olmayan döşeme v.b. kaplamaların sökümü yapılarak özgün döşeme tespiti önerilmektedir. Yapılan söküm sonucu özgün döşemenin ortaya çıkması halinde gerekli onarımlar yapılarak döşemenin özgünlüğünün korunması sağlanacaktır. Ancak yapılan sökümler sonucu özgün döşemeye ulaşılamaması halinde zemin döşemeleri yöresel kesme taş kaplama olarak yenilenecektir.

Zemin katın batı ve doğu kanatlarında yer alan Z04, Z05, Z13, Z14 no'lu ıslak hacimler ile birinci katın batı ve doğu ve kanatlarında yer alan 104, 114, 115 no'lu ıslak hacimlerinde vitrifiye malzemeleri ile döşeme ve duvar kaplamalarının projesinde önerilen seramiklerle yenilenmesi önerilmektedir.

Bina içinde çatı ve yağmur oluklarından sızan sulardan kaynaklanan rutubet problemi gözlenmiştir. Çatıdan kaynaklanan rutubet probleminin önlenmesi için çatı kaplaması sökülerek, ahşap konstrüksiyonunda deforme olmuş kısımlar yenilenmeli, çatı kaplaması aslına uygun malzeme ve teknik ile yeniden kaplanmalıdır. Tamamen deforme olmuş yağmur olukları ve boruları yenilenmelidir

6.2.6. Yeni Ekler

Zemin katta nem problemi gözlenmiştir. Nem probleminin giderilmesi için drenaj sisteminin yapılması önerilmektedir. Drenaj sistemi tamamlandıktan sonra beden duvarları çevresinde trotuar yapılması nemin duvarlardan içeriye sızmasını önleyecektir. Yapılacak olan trotuar üzerine taş kaplama yapılması önerilmektedir (Bkz. Ek 2.7. Restorasyon Projesi Paftaları).

Soğutma sisteminin her bir bağımsız mekânın içine yerleştirilecek taşınabilir ayaklı soğutma cihazlarıyla oluşturulması önerilmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tanzimat sonrası batı mimarisinin etkisinde, simetrik bir anlayışla planlanan Dalaman Tarım İşletmesi İdare Binası'nın mimari belgelemesi bu çalışmayla tamamlanmıştır. Bu belgelere dayanarak hazırlanan restorasyon projesinde önerilen müdahale kararlarının saptanmasında benimsenen temel ilke; yapının özgünlüğünü, kitlesel ve mekânsal bütünlüğünü korumaktır. Yapının, tarımsal bir işletme olan Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nün idare binası olarak kullanılmaya devam etmesi uygun görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmalar sonucu, Osmanlı döneminde tarımsal faaliyetlerin büyük bir kısmının vakıf arazileri üzerine kurulu işletmeler eliyle yürütüldüğü anlaşılmıştır. Bu arazilerin tasarruflarının, yıllık belirli bir kira ücreti karşılığında bölgenin ileri gelenlerine bırakıldığı tespit edilmiştir.

Yapılan literatür araştırmasında, tarımsal üretim faaliyetleri çerçevesinde kullanılan tarımsal işletme binaları ve hayvancılık tesislerinin mimari değerlerinin araştırma konusu olarak seçilmediği anlaşılmıştır. Tez kapsamında incelenen Dalaman, Anadolu, Sultansuyu gibi tarım işletmelerinin koruma altına alınması, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarımsal mirasının korunması ve yaşatılması açısından büyük önem arz etmektedir. Kültür Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulları tarafından bu işletmelere ilgili belgeleme ve tescil işlemlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmayla belgelenen Dalaman Tarım İşletmesi'nde yer alan nitelikli mimari yapıların ve hayvancılıkla ilgili özgün yapıların tescili için ilgili Kültür Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'na başvuru yapılacaktır. Anadolu ve Sultansuyu Tarım İşletmeleri içinde belgeleme çalışmaları tamamlandıktan sonra tescil başvurusunda bulunulması kararlaştırılmıştır.

Bu işletmelerinin birer tarım mirası olarak düşünülerek korunmalarında bütüncül stratejiler geliştirilmesi önerilmektedir. Özellikle tescile önerilen yapıların

onarımlarında geleneksel malzemelerin korunması, değişiklik ve ek gerektiren kısımlarda ise özgün malzemelere uygun seçim yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Hasol, Doğan, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1998

2. Osmanlı Arşivleri, Dosya no: 658, Gömlek no: 33187, Tarih: 29/Z/1239

3. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:75-1, Gömlek no:79, Tarih:11/Z/1330

4. Cumhuriyet Arşivi Dosya no: 214-143, Tarih: 30.01.1935, Sayı: 2/1928

5. 233 sayı ve 08/06/1984 tarihli Kanun Hükmünde Kararname; Res. Gaz.'de yayınlanma tarihi: 18.06.1984

6. Ana Brittanica, Cilt 9, s.248

7. Ana Britannica, Cilt23, s.181

8. Cumhuriyet Arşivleri, Dosya no: 86-6/928, Sayı no: 102426, Tarih: 01/07/1968

9. Cumhuriyet Arşivi, Sayı no: 17663, Tarih: 8.10.1942

10. TÜİK, ANDKS veritabanı, 2009

11. Dinçer, Bülent, Özaslan, Metin, "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması", DPT, BGYUGM, Nisan 2004

12. Beyazkaya, Şükrü, Kişisel Mülakat, 2010

13. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:-, Tarih:-, Gömlek no: 23644

14. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:757, Gömlek no:16, Tarih:15/ZA/1269

15. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:304, Gömlek no:32, Tarih:23/M/1281

16. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2239, Gömlek no:128, Tarih:20/R/1317

17. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2408, Gömlek no:144, Tarih:04/C/1318

18. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2496, Gömlek no:43, Tarih:23/S/1319

19. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:550, Gömlek no:59, Tarih:23/R/1320

20. Özdemir, Enver, Kişisel Görüşme, 2010

21. Aydınlı, İbrahim, Kişisel Görüşme, 2010

22. Google Earth

23. Ersen, A., Güleç, A., "Basit ve İleri Analiz Yöntemleri ile Tarihi Harçların Analizi", *Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları*, Sayı 3, Yıl 2009, ss.65-73.

24. Heinrich, E. Wm. ; Microscopic Identification of Minerals, Mc Graw- Hill Book Company, London, 1965.

25. Sayar, Malik; Erguvanlı, Kemal; Türkiye Mermerleri ve İnşaat Taşları, İst.Tek.Üniv.Maden Fakültesi; Kağıt ve Basım İşleri AŞ., İstanbul, 1962

26. Dalaman Tarım İşletmesi Meteoroloji İstasyonu bilgileri, 2010

27. Özer, Ali Erhan, Dereden Tepeden Doğal ve Yapay Alanlardaki Bitkiler, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, s.155, Haziran, 2006

28. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:50, Tarih:25/C/1217

29. Osmanlı Arşivi, Dosya no:41, Tarih: 27/Ra/1307

30. Cumhuriyet Arşivi, Dosya no:1195, Tarih: 11/10/1923

31. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, TİGEM 1986 Yönetim Kurulu Kararları Defteri

32. Murat Doğan Arşivi, 2006

33. http://www.kultur.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFA79D6F5E6C1B43FFDAFD5C843E8B303B

34. Kadıoğlu, Sevtap, "Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve"Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi"", *Kutadgubilig*, Sayı 8, İstanbul, Ekim 2005, ss.239-257

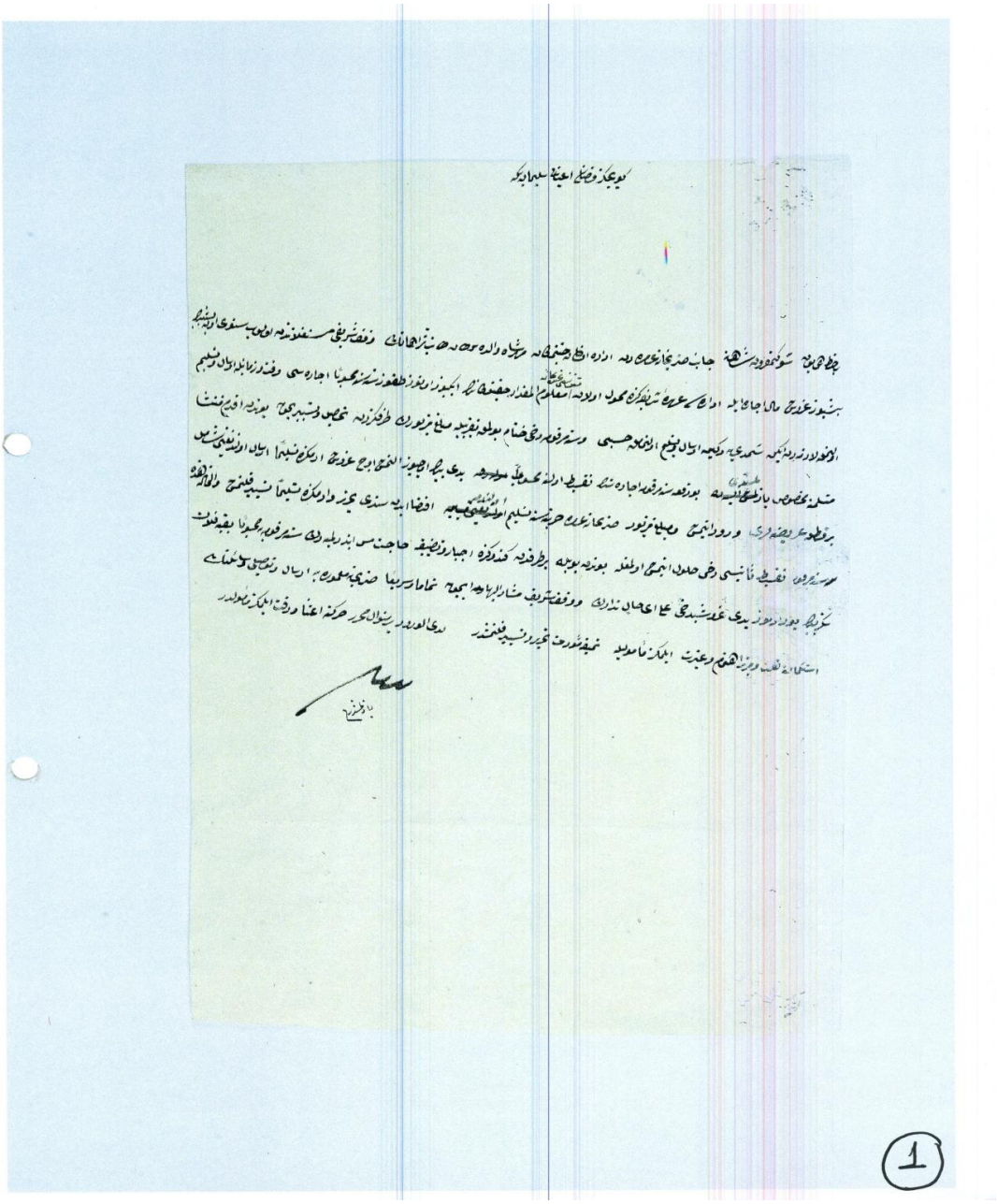
ÖZGEÇMİŞ

12.10.1968 yılında Diyarbakır'ın Çınar İlçesinde doğdu. Dicle Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi'nden 1994 yılında mezun oldu. 1994–1995 yılları arasında İstanbul Pendik Belediyesi'nde mimar olarak çalıştı. 1996–1999 tarihleri arası Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde Daire Başkanı olarak görev yaptı. 1999–2000 yıllarında askerlik görevini ifa etti. 2001–2004 yılları arası Adana Büyükşehir Belediyesi'nde Daire Başkanı, 2004–2005 tarihleri arası Adana Seyhan Belediye Başkanlığı'nda Teknik Belediye Başkan Yardımcısı olarak çalıştı. 2005–2006 yılları arası Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nde Daire Başkanı olarak görev yaparken, 2006 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nde Genel Müdür Yardımcılığı'na vekâleten baktı. 2006 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı'na atandı. Bu görevi ifa ederken, 2007–2008 arası Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu Üyeliğinde bulundu. 2008 yılında Et ve Balık Kurumu Genel Müdür V. ve Yönetim Kurulu Başkan V. yaptı. 13.05.2008 tarihinde Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanı olarak atandı. Halen aynı görevi yürütmektedir. Evli ve üç çocuk babası olan Mehmet Halis BİLDEN orta derecede İngilizce bilmektedir.

EKLER

EK 1: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivleri Kaynakları[12]

EK 1.1 Osmanlı Arşivleri, Dosya no: 658, Gömlek no: 33187, Tarih: 29/Z/1239

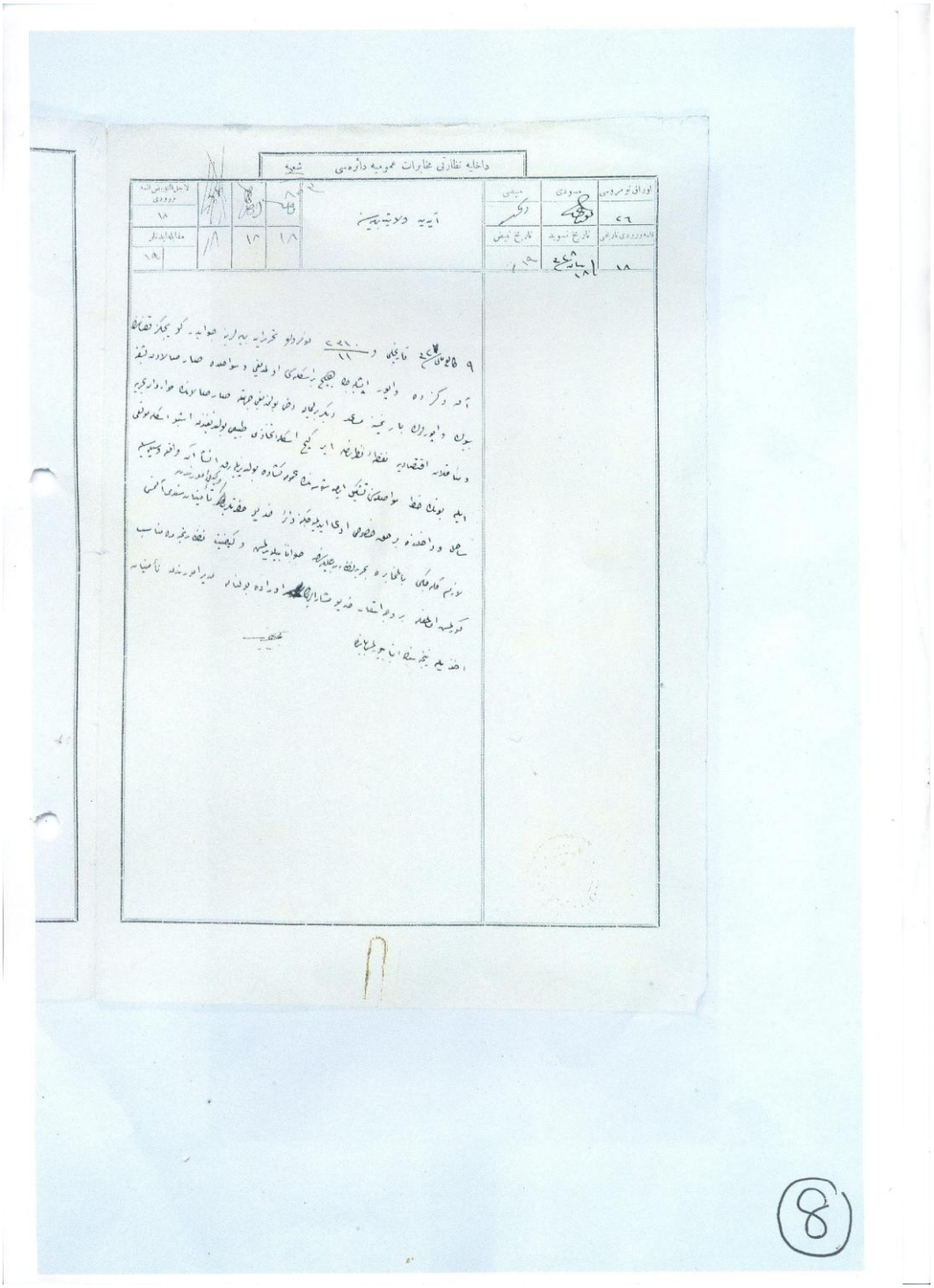

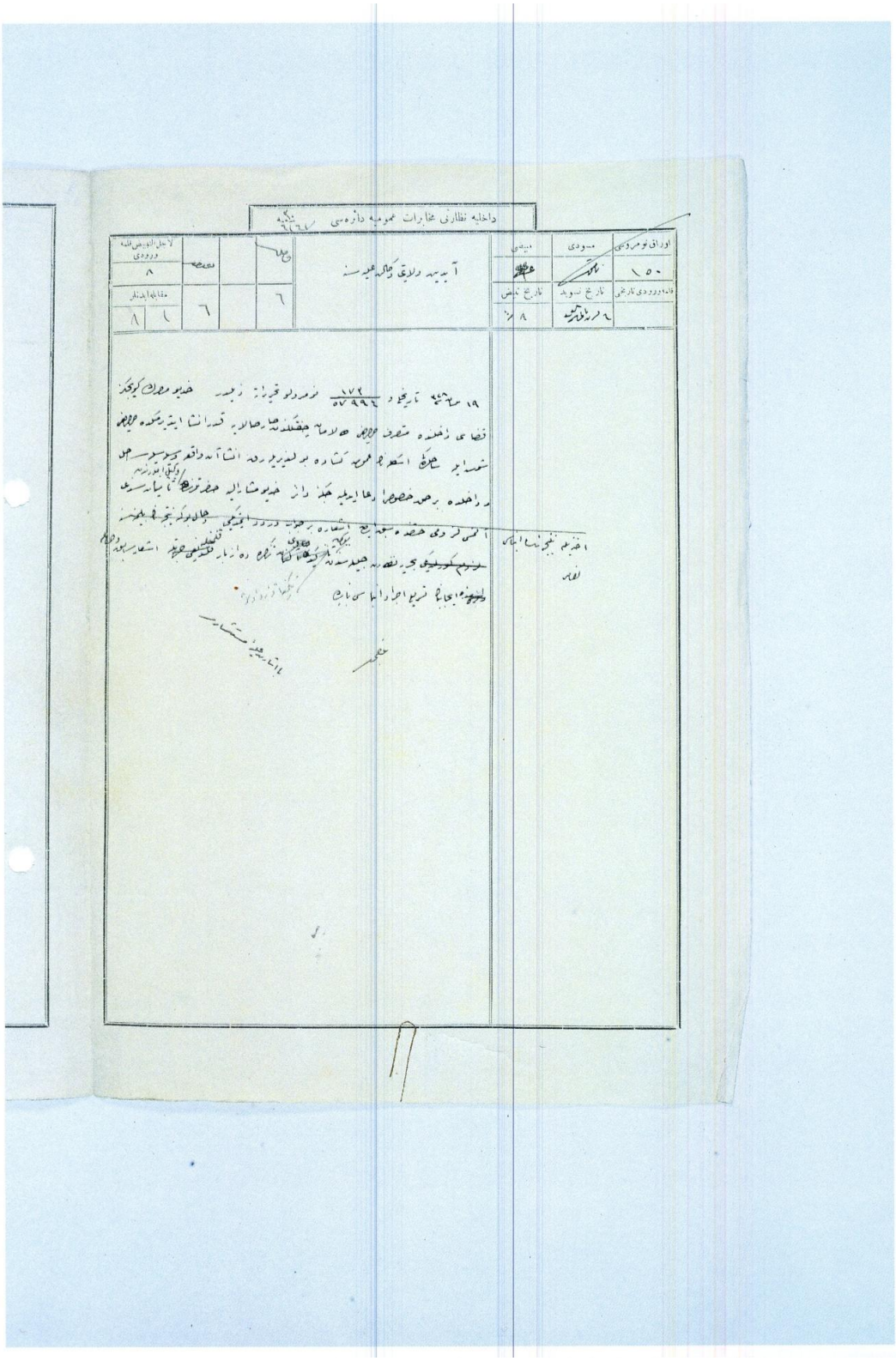
[12] Metin içinde atıf yapılmasına rağmen, EK1 başlığında yer verilmeyen Devlet Arşivleri belgelerinin aslına ulaşılamamış, fakat Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün fihristinden konu başlıklarına göre seçilmiştir.

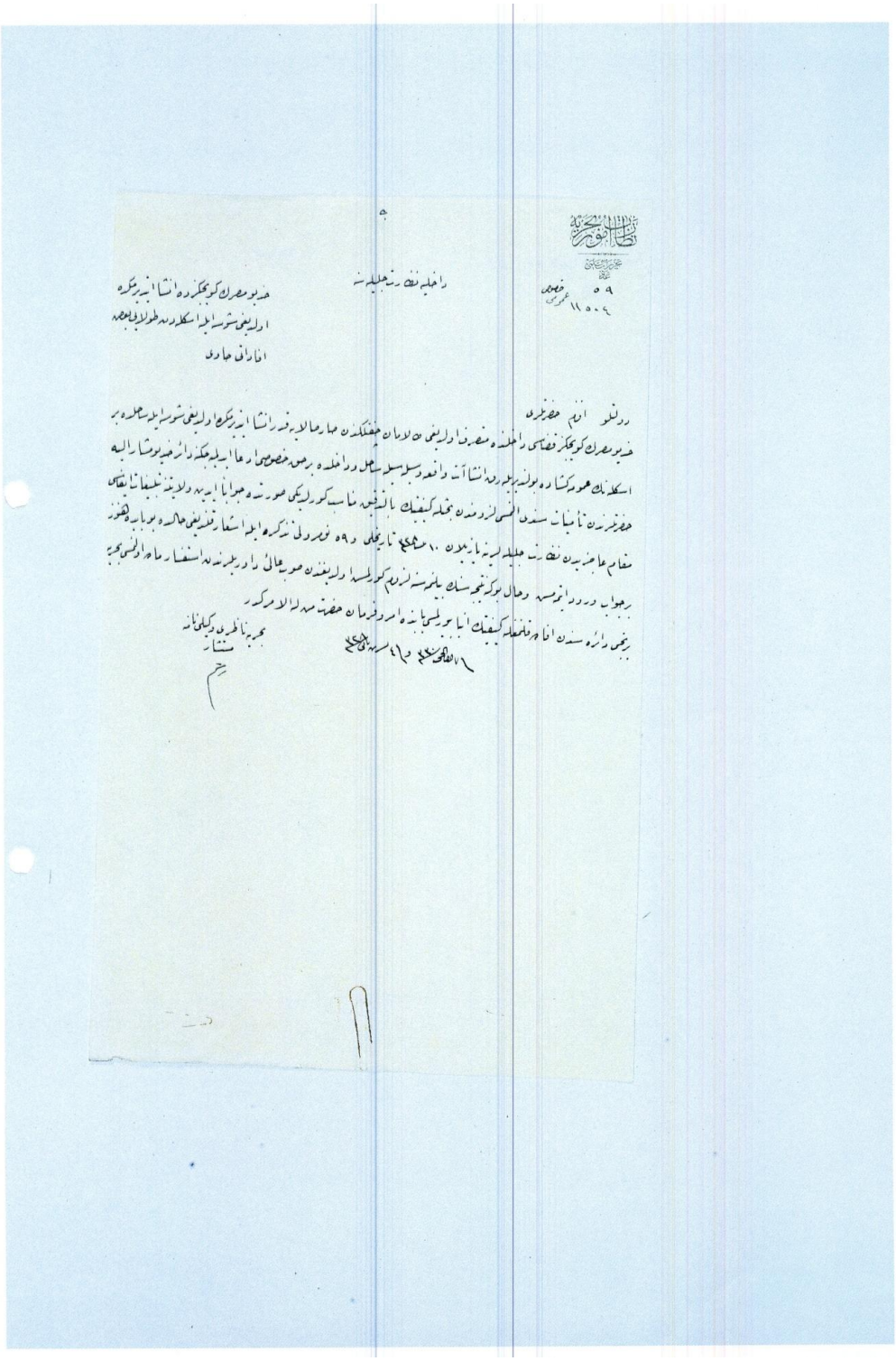
Köyceğiz kazası ileri gelenlerinden Süleyman Beğ'e

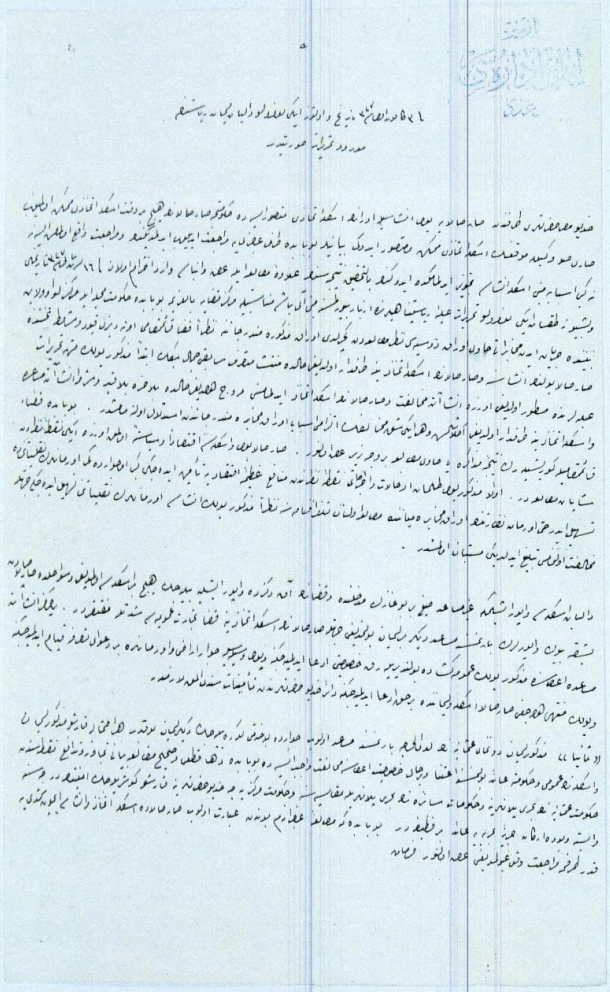
Padişah emri ile….tarafından idare olunan cennetmekan Mihrişah Validesultan hazretlerinin vakfı gelirlerinden olup senelik on beş bin beş yüz kuruş mal kira ile idaresi üzerinizde olan kazanızda (?) bulunan miktarı belli olan çiftliklerinin bin iki yüz otuz dokuz senesine göre hesaplanarak kirası vaktiyle gönderilmek ve teslim olunmak gerekir iken şimdiye değin gönderilip teslim olunmaması sebebi ve zikr olunan senenin son bulmasıyla zikr edilen meblağın tarafınızdan tahsil edilip gönderilmesi için bundan önce Menteşe mütesellimine özel olarak yazılmıştı bu defa zikr olunan senenin kirasının birinci taksitine göre hesaplanarak yedi bin üç yüz altmış üç kuruş…teslim olunarak gönderildiğini bildiren bir adet resmi belge ulaşmış ve zikr olunan meblağ sarnıchâne-i amirem hazinesine teslim olunduğu, gereken senedi yazıp…teslim alınarak gönderilmiş ve şimdi senenin ikinci taksitinin dahi zamanı gelmiş olmakla bundan böyle bir tarafa gittiğinizde kendinize… gerek duyulmayarak zikr olunan seneye göre yapılan hesapta baki kalan sekiz bin yüz on yedi kuruşun dahi daha önce olduğu gibi tedarik ve vakıf için tamamen ve hızlıca ……amireye gönderilmesine özen göstermeniz emeliyle bu dost mektubu yazılmış ve gönderilmiştir. Ulaştığında yazıldığı üzere hareket etmeye itina göstermeniz temenni olunur.

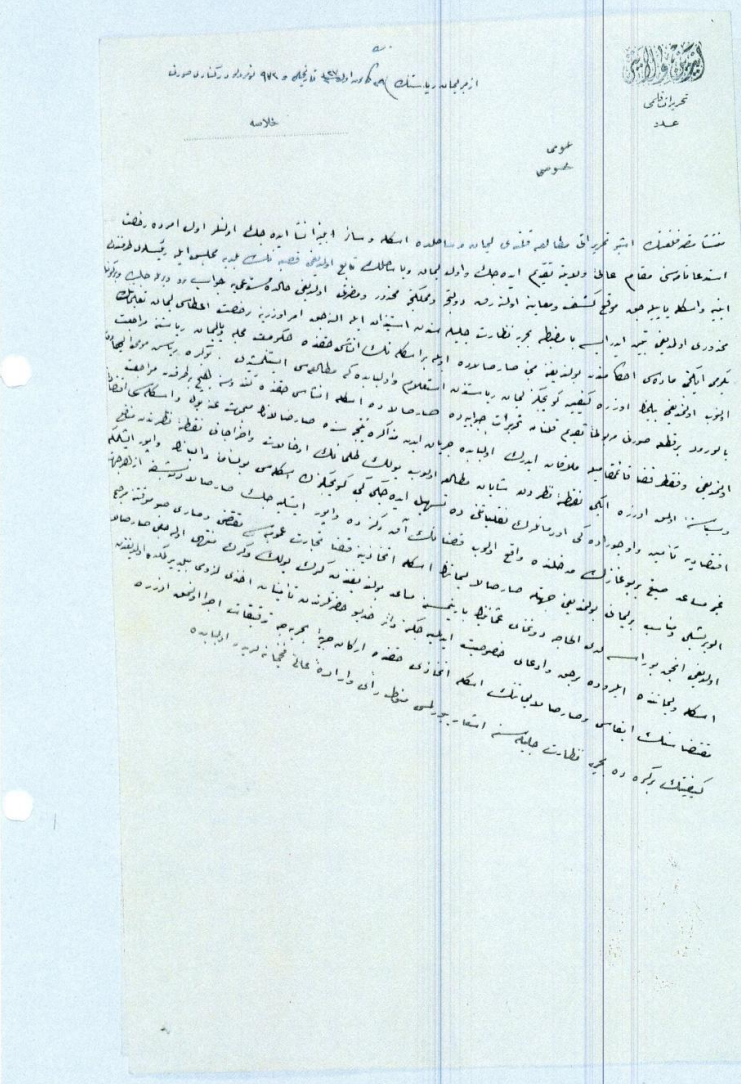
EK 1.2. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:75-1, Gömlek no:79, Tarih:11/Z/1330

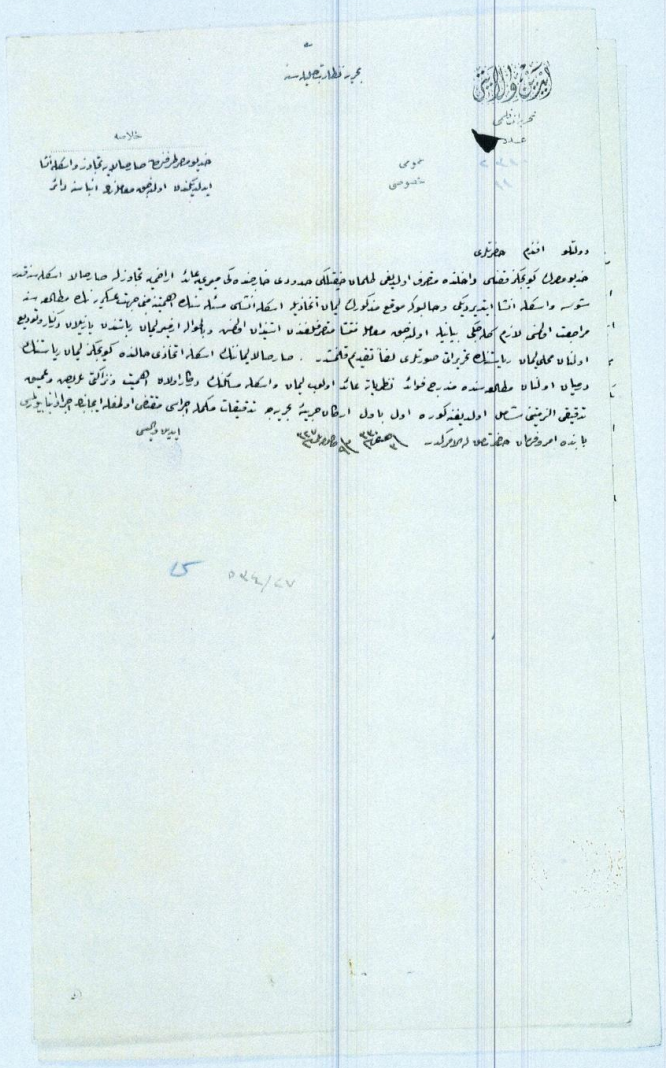

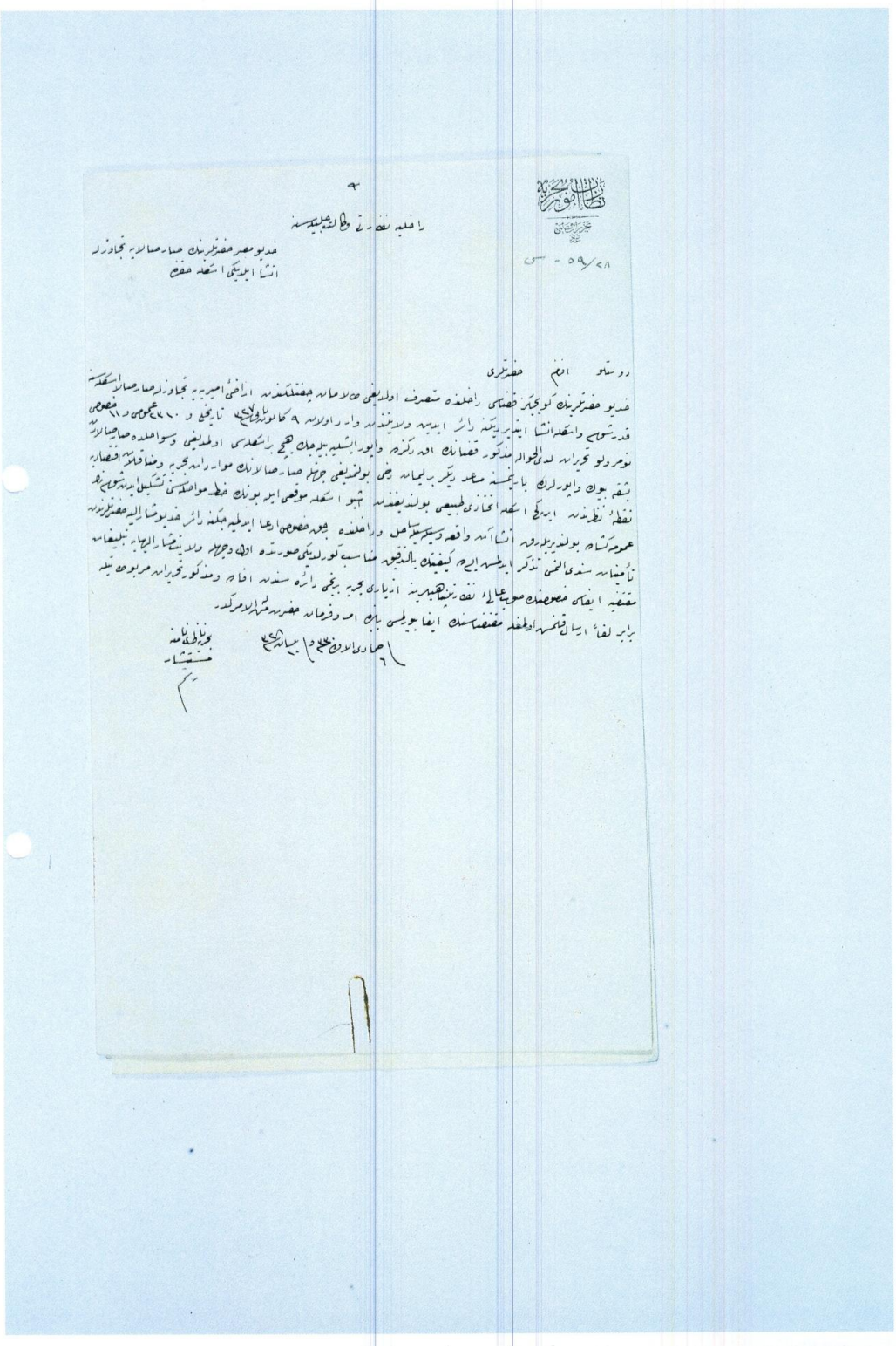

Dahiliye Nezareti Muhaberat-ı Umumiye Dairesi Şube 3

Evrak Numarası	**Müsevvidi**	**Mübeyyizi**	**Aydın Vilayet-i Celilesine**	İmza	İmza	İmza	**Li-ecli't-tebyiz Kaleme Vürudı**	
26	İmza	İmza					18	
Kaleme Vürudı Tarihi	**Tarih-i Tesvid**	**Tarih-i Tebyiz**		18	18	18	**Mukabele İdenler**	
18	18 Nisan 328	19						**19**

9 Kanun-ı Sani 327 tarihli ve 2310/11 numarolu tahrirat beynlerine cevabdır Köyceğiz kazasının Akdenizde vapur işleyecek hiçbir iskelesi olmadıgı ve sevahilde Sarsala'dan başka büyük vapurların barınmasına müsaid diger bir limanı dahi bulunmadıgı cihetle Sarsala'nın mevaridat-ı bahriye ve münakılat-ı iktisadiye nokta-i nazarından er geç iskele ittihazı tabii bulundıgından işbu iskele mevkii ile bunun hatt-ı muvasalasını teşkil ile şosenin umuma küşade bulundurularak inşaat vakıa vesilesiyle sahil ve dahilinde bir hakk-ı hususi iddia edilmeyecegine dair Hidiv Hazretleri vekil-i umurundan teminat senedi alınması lazım gelecegi bilmuhabere Bahriye Nezareti Aliyesinden cevaben bildirilmiş ve keyfiyet-i nezaretce de münasib görülmüş olmakla ber verch-i iş'ar Hidiv Müşarünileyh orada bulunan müdir-i umurundan teminat ahziyle neticesinin ibna buyurulması babında.

imza

İçişleri Bakanlığı Genel Haberleşme Dairesi 3. Şube

Evrak Numarası	Müsevvidi	Mübeyyizi
26	İmza	İmza
Kaleme geliş Tarihi	**Yazım tarihi**	**Temize çekim tarihi**
18	18 Nisan 328	19

Aydın Vilayetine

İmza	İmza	İmza
18	18	18

Temize çekilmek üzere kaleme gelişi	
18	
Karşılaştıranlar	
	19

9 Ocak 1327 tarihli ve 2310/11 sayılı yazınıza cevaptır.

Köyceğiz ilçesinin Akdeniz'de vapur işleyecek hiçbir iskelesi olmadığı ve sahillerde Sarsala'dan başka büyük vapurların barınmasına müsait başka bir limanı dahi bulunmadığından Sarsala'nın Deniz gelirleri ve iktisadi taşımacılığı açısından er ya da geç iskele edineceği tabii bulunduğundan işbu iskele mevkii ile buna ait ulaşım hattını teşkil ile şosenin umuma açılması sağlanarak mevcut inşaat vesilesiyle sahil ve dâhilinde bir özel hakkın iddia edilmeyeceğine dair Hidiv Hazretleri vekâleti işlerinden teminat senedi alınması gerekeceği haberleşme ile Deniz Bakanlığından cevaben bildirilmiş ve durum bakanlıkça da uygun görülmüş olmakla işbu bildirim gereği adı geçen Hidiv orada bulunan müdüründen teminat alınarak neticenin bildirilmesi hususunda.

İmza

Dahiliye Nezareti Muhaberat-ı Umumiye Dairesi Şube 3

Evrak Numarası	**Müsevvidi**	**Mübeyyizi**	**Aydın Vilayeti Vekalet-i Aliyesine**	İmza		İmza	**Li-ecli't-tebyiz Kaleme Vürudı**	
150	İmza	İmza					8	
Kaleme Vürudı Tarihi	**Tarih-i Tesvid**	**Tarih-i Tebyiz**		6		6	**Mukabele İdenler**	
	6 Teşrin-i Sani 338	18					**8**	**8**

19 Nisan Sene 328 tarihli ve 173/57994 numarolu tahrirata zeyldir Hidiv-i Mısrın Köyceğiz kazası dahilinde mutasarrıf oldıgı Dalaman Çiftliginden Sarsala'ya kadar inşa ettirmekde oldıgı şose ile sahildeki iskelenin umuma küşada bulundurularak inşaat vakıa vesilesiyle sahil ve dahilinde bir çok hususı iddia edilmeyecegine dair Hidiv müşarünileyh hazretleri vekil-i umurından teminat senedi ahziyle neticesinin inbası Bahriye Nezaret-i Celilesinden te'kiden varid olan tezkerede izbar kılınmakla işarı sabık vechile icabının tesri'i icra ve inbası babında.

Ba işaret-i Aliyye-i Müsteşar

İçişleri Bakanlığı Genel Haberleşme Dairesi 3. Şube

Evrak Numarası	Müsevvidi	Mübeyyizi	Aydın Vilayeti Vekâletine	İmza		İmza	Temize çekilmek üzere kaleme gelişi	
150	İmza	İmza					8	
Kaleme geliş Tarihi	Yazım tarihi	Tarih-i Tebyiz		6		6	Karşılaştıranlar	
	6 Kasım 1338	18					8	8

19 Nisan 1328 tarihli ve 173/57994 sayılı yazı ekidir.
Mısır Hidiv Köyceğiz ilçesi dâhilinde mutasarrıf olduğu Dalaman Çiftliginden Sarsala'ya kadar inşa ettirmekte olduğu şose ile sahildeki iskelenin umuma açık bulundurularak hâlihazırdaki inşaat vesilesiyle sahil ve dâhilinde birçok özel nitelikli taleplerde bulunulamayacağına dair Hidiv Hazretleri vekilliğinden teminat senedi alınarak sonucun bildirilmesi Deniz Bakanlığından tekiden gelen tezkerede bahsedilerek bu hususta bilgi daha önceden verildiği için gereğinin yapılarak sonucun bildirilmesi hususunda.

Müsteşar

Nezaret-i Umur-ı Harbiye
Tahrirat Kalemi
Aded
Hususi: 59
Umumi: 11504

Dahiliye Nezaret-i Celilesine

Hidiv-i Mısrın Köyceğizde inşa ettirmekde oldıgı şose ile iskeleden dolayı bazı ifadatı havi

Devletlü Efendüm Hazretleri
Hidiv-i Mısrın Köyceğiz Kazası dahilinde mutasarrıf oldıgı Dalaman Çitliginden Sarsala'ya kadar inşa ettirmekde oldıgı şose ile sahilde bir iskelenin umuma küşade bulundırılarak inşaat vakıasıyla sahil ve dahilde bir çok hususi iddia edilmeyecegine dair Hidiv Müşarünileyh hazretlerinden teminat sözi alınması lüzumundan bahisle keyfiyetin bittedkik münasib görüldügi suretde cevaben Aydı Vilayetine tebligat ifası makam-ı aciziden nezaret-i Celilelerine yazılan 10 Nisan sene 328 tarihli ve 59 munaralı tezkere ile iş'ar kılındıgı halde bu babda henüz bir cevab vürud etmemiş ve halbuki neticesinin bilinmesine lüzum görülmüş oldıgından sub-ı ali-i daverilerinden iş'ar-ı madde olunması Bahriye Birinci Dairesinden ifade kılınmakla keyfiyetin ibna buyurulması babında emr ve ferman hazreti min lehül emrindir.
Fi 7 Zilhicce sene 330 ve Fi 4 Teşrin-i Sani sene 321

Bahriye Nazırı Vekili Namına
Müsteşar
Rüstem

Savaş İşleri Bakanlığı
Özel Kalemi
Sayı:
Hususi: 59
Umumi: 11504

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA

Özet: Mısır Hıdivinin Köyceğizde inşa ettirmekte olduğu şose ile iskele.

Devletli Efendim Hazretleri
Mısır Hidivinin Köyceğiz İlçesi dâhilinde mutasarrıf olduğu Dalaman Çiftliğinden Sarsala'ya kadar inşa ettirmekte olduğu şose ile sahilde bir iskelenin umuma açık bulundurularak mevcut inşaat ile sahil ve dâhilde birçok konuda iddia ve talepte bulunamayacağına dair Hidiv Hazretlerinden teminat alınması gereğinden bahisle durumun tetkik edilerek uygun şekilde cevap olarak Aydın Vilayetine bildirilmesi tarafımızdan bakanlığınıza yazılan 10 Nisan 1328 tarihli ve 59 sayılı tezkere ile bildirildiğinden bu hususta henüz bir cevap gelmemiş ve hâlbuki neticesinin bilinmesine lüzum görülmüş olduğundan taraflarından bildirilmesi Deniz Bakanlığı Birinci Dairesinden ifade kılınmakla durumun bildirilmesi hususunda emir ve yetki, yetki elinde olana aittir.
7 Zilhicce sene 1330 ve Fi 4 Kasım 1321

Deniz Bakanı Vekili adına
Müsteşar
Rüstem

Aydın Vilayeti
Tahrirat Kalemi
Aded
Umumi
Hususi

İzmir Liman Riyasetinin Fi 19 Kanun-ı Evvel Sene 327 Tarihli ve 973 Numaralı Derkenarı Sureti

Hülasa

Menteşe Mutasarrıflığının işbu tahriratı mütalaa kılındı liman ve sahilde iskele ve sair ebniye inşa edecek olanlar evvel emirde ruhsat istid'anamesini makam-ı ali-i vilayete takdim edecek ve ol liman veya sahilin tabi oldığı kasabanın belediye meclisi ile reisleri tarafından ebniye ve iskele yapılacak mevki-i keşf ve muayene olunarak devletce ve memleketce mahzur ve mazarratı oldığı halde müsted'iye cevab-ı red verilecek ve bir güna mahzurı oldığı tenbih eder ise ba mazbata Bahriye Nezaret-i Celilesinden istizan ile alınacak emr üzerine ruhsat itası liman talimatının yirmi ikinci maddesi ahkamından bulundığına mebni Sarsala'da öyle bir iskelenin inşası hakkında hükümet-i mahalliye veya liman riyasetine müracaat olunub olunmadığı bilinmek üzre keyfiyet Köyceğiz Liman Riyasetinden isti'lam ve ol babdaki mütalaası istenilmişdi. Bu kere riyaset mumaileyhadan bil-vürud bir kıta sureti merbuten takdim kılınan tahrirat-ı cevabiyede Sarsala'da iskele inşası hakkında kendisine hiçbir tarafdan müracaat olunmadığı ve fakat kaza kaimakamıyla mülakat ederek ol babda cereyan eden müzakere neticesinde Sarsala'nın mebhus-ı an yol ve iskelesi iktisaden ve siyaseten olmak üzre iki nokta-i nazardan şayan-ı mütalaa olub yolun Dalaman'ın idhalat ve ihracatı nokta-i nazarından menafi-i iktisadiye temin ve o civardaki ormanların nakliyatını da teshil edecegi Köyceğiz'in iskelesi bulunan Dalyan'ın vapur işlemege gayr-ı müsaid sıkı bir boğazın medhalinde vaki olub kazanın Akdenizde vapur işleyecek Sarsala'dan başka ezher-i cihan elverişli ve münasib bir limanı bulunmadığı cihetle Sarsala limanının iskele ittihazına kaza ticaret-i umumiyesi muktazi ve Sarısu mevkiine mürecca' oldığı ancak burası ledyü'l-hace donanma-yı Osmaniyenin barınmasına müsaid bulundığından gerek yolun ve gerek müntehi olacagı Sarsala iskele ve limanında ileride bir hak ve iddia-yı hususiyet edilemeyecegine dair Hidiv hazretlerinden teminat ahzi lüzumu bildirilmekde oldığından mukteasının ifası ve Sarsala limanının iskele ittihazı hakkında Erkan-ı Harbiye-i Bahriyece tedkikat icra olunmak üzre keyfiyetin bir kerede Bahriye Nezaret-i Celilesine iş'ar buyurulması menut-ı re'y ve irade-i ali-i fahimaneleridir ol babda

Aydın Vilayeti
Özel Kalemi
Sayı:
Umumi
Hususi

İzmir Liman Başkanlığının 19 Ocak 1327 Tarihli ve 973 Numaralı Derkenarı Suretidir.

Hülasa:-

Menteşe Mutasarrıflığının işbu yazısı mütalaa edildi. liman ve sahilde iskele ve sair yapıları inşa edecek olanlar evvel emirde ruhsat talepnamesini vilayete takdim edecek ve o liman veya sahilin tabi olduğu kasabanın belediye meclisi ile başkanları tarafından bina ve iskele yapılacak yeri keşif ve muayene olunarak devletçe ve memleketçe mahzur ve zararları olduğu halde talep edene olumsuz cevap verilecek ve bir şekilde zararı olduğu görülürse Deniz Bakanlığının Mazbatası ile alınacak emir üzerine ruhsat verilmesi liman talimatının 22. maddesi hükümlerinden bulunduğundan Sarsala'da öyle bir iskelenin inşası hakkında yerel hükümetin veya Liman Başkanlığına müracaat olunup olunmadığı bilinmek üzere durum Köyceğiz Liman Başkanlığından öğrenilerek ve o hususta mütalaasının yapılması istenilmişti.
Bu sefer Liman Başkanlığından gelen bir adet ilişik cevabi yazıda Sarsala'da iskele inşası hakkında kendisine hiçbir taraftan müracaat olunmadığı ve fakat kaza kaymakamıyla mülakat ederek o hususta gerçekleşen müzakere neticesinde Sarsala'nın anılan yol ve iskelesi ekonomik ve siyasi olmak üzere iki açıdan mütalaaya şayan olup, yolun Dalaman'ın ithalat ve ihracatı açısından çok büyük ekonomik faydaları sağlayacağı ve o civardaki ormanların nakliyatını da kolaylaştıracağı Köyceğiz'in iskelesi bulunan Dalyan'ın vapur işletmeciliğine elverişli olmadığı ve dar bir boğaz içerisinde olup kazanın Akdeniz'de vapur işleyecek Sarsala'dan başka her açıdan elverişli ve münasip bir limanının olmadığından Sarsala limanının iskele yapılmasına ilçenin umumi ticaretinin bir gereği ve Sarısu mevkiine müracaat olduğu ancak burası ihtiyaç halinde Osmanlı Donanmasının barınmasına müsait olduğundan gerek yolun ve gerek son bulacağı Sarsala iskele ve limanında ileride bir hak ve özel talepte bulunulamayacağına dair Hidiv hazretlerinden teminat alınması gereği bildirilmekte olduğundan gereğinin yerine getirilerek ve Sarsala limanının iskele olarak yapılması hakkında Deniz Kuvvetlerince inceleme yapılması ve durumun bir kerede Deniz Bakanlığına bildirilmesi görüşünüze sunulur.

Bahriye Nezaret-i Celilesine

Aydın Vilayeti
Tahrirat Kalemi
Aded
Umumi: 2310
Hususi: 11

Hülasa
Hidiv-i Mısır tarafından Sarsala'ya tecavüz ve iskele inşa edildiğinden olunacak muamelenin ibnasına dair

Devletlü Efendüm Hazretleri
Hidiv-i Mısrın Köyceğiz kazası dahilinde mutasarrıf olduğu Dalaman Çiftligi hududı haricindeki miriye aid araziye tecavüzle Sarsala İskelesine kadar şose ve iskele inşa ettirdigi ve halbuki mevki-i mezkurun liman ittihazıyla iskele inşası meselesinin ehemmiyetine mebni cihet-i askeriyenin mütalaasına müracaat olunması lazım geleceği beyanıyla olunacak muamele Menteşe mutasarrıflığından istizan olunmuş ve bilhavale İzmir liman riyasetinden yazılan derkenar ve tevdi' olunan Mahalli Liman riyasetinin tahriratı suretleri leffen takdim kılınmıştır. Sarsala Limanının iskele ittihazı halinde Köyceğiz liman riyasetinin dermiyan olunan mütalaasında münderic fevaid-i nazariyata ait olup liman ve iskele mesailinin derkar olan ehemmiyet ve nezaketi ariz ve amik-i tedkiki elzemiyetini şamil olduğuna göre evvel be evvel Erkan-ı Harbiye-i Bahriyece tedkikat-ı mükemmele icrası muktazi olmakla icabının icra ve ibna buyurulması babında emr ve ferman hazret-i min lehül emrindir.
Fi 3 Safer Sene 33
Fi 9 Kanun-ı Sani Sene 327

Aydın Valisi

534/27

DENİZ BAKANLIĞINA

Aydın Vilayeti
Özel Kalemi
Sayı:
Umumi: 2310
Hususi: 11

Hülasa: Mısır Hidivi tarafından Sarsala'yı işgal ederek iskele inşa edildiğinden Yapılacak işlemin bildirilmesine dair.

Devletli Efendim Hazretleri

Mısır Hidivi Köyceğiz ilçesinde mutasarrıf olduğu Dalaman Çiftliği sınırı haricindeki hazineye ait araziye tecavüzle Sarsala İskelesine kadar şose ve iskele inşa ettirdiği ve halbuki anılan yerin liman edinilerek iskele inşası meselesinin ehemmiyetine mebni askeri makamlarca mütalaasına müracaat olunması gerektiği beyanıyla yapılacak işlem hakkında Menteşe mutasarrıflığından izin talebinde bulunulmuş ve havaleyle İzmir liman Başkanlığından yazılan derkenar ve tevdi' olunan yerel Liman Başkanlığının yazısı suretleri ilişik olarak takdim kılınmıştır. Sarsala Limanının iskele olarak kullanılması halinde Köyceğiz liman başkanlığının mütalaasında geçen nazari faydalara ait olup liman ve iskele meselelerinin içerdiği ehemmiyetinin derin bir tetkiki kapsadığına göre öncelikle Deniz Kuvvetlerince mükemmel tetkik ve incelemeler yapılmasını gerektirdiğinden gereğinin yapılarak sonucun bildirilmesi hususunda emir ve yetki, yetki elinde bulunana aittir.
9 Ocak 327

Aydın Valisi

534/27

Nezaret-i Umur-ı Bahriye
Tahrirat Kalemi
Aded
59/28 – S.

Dahiliye Nezareti Vekalet-i Celilesine

Hıdiv-i Mısır Hazretlerinin Sarsalaya Tecavüzle İnşa Eyledigi İskele Hakkında

Devletlü efendim hazretleri
Hıdiv hazretlerinin Köycegiz kazası dahilinde mutasarrıf oldugu Dalaman çiftliginden arazi-i emiriyyeye tecavüzle Sarsala iskelesine kadar şose ve iskele inşa itdirdigine dair Aydın vilayetinden varid olan 9 Kanun-ı Sani sene 327 tarihli ve 2310 umumi ve 11 hususi numarolu tahrirat ledyü'l-havale mezkur kazanın Akdenizde vapur işleyebilecek hiçbir iskelesi olmadıgı ve sevahilde Sarsaladan başka büyük vapurların barınmasına müsaid diger bir liman dahi bulunmadıgı cihetle Sarsalanın mevaridat-ı bahriyeye ve münakilat-ı iktisadiyeye nokta-i nazardan ir geç iskele ittihazı tabii bulundıgından işbu iskele mevkii ile bunun hat-ı muvasılasını teşkil eden şosenin umuma küşade bulundurularak inşaat-ı vakıa vesilesiyle sahil ve dahilinde bir hak-ı hususi iddia edilmeyecegine dair hıdiv-i müşarun ileyh hazretlerinden teminat senedi alınması tezekkür edilmiş ise de keyfiyetin bit-tedkik münasib görüdigi suretde ol vechle vilayet-i müşarun ileyhaya tebligat-ı mıktezaya ifası hususunun savb-ı ali-i nezaret-penahilerine izbarı bahriye birinci dairesinden ifade ve mezkur tahrirat-ı merbutat ile beraber leffen irsal kılınmış olmakla muktezasının ifa buyurulması babında emir ve ferman hazret-i min lehü'l-emrindir fi 6 Cemaziyelevvel sene 330 ve fi 10 Nisan sene 328

Bahriye Nezareti Namına
Müsteşar
Rüstem

Deniz Bakanlığı
Yazı İşleri
Sayı: 59/28 – S.

İçişleri Bakanlığına

Özet: Mısır Hidivi Hazretlerinin Sarsalaya Tecavüzle İnşa Ettiği İskele Hakkında

Devletli Efendim Hazretleri
Hıdiv hazretlerinin Köyceğiz ilçesi dahilinde mutasarrıf olduğu Dalaman çiftliğinden hazine arazisini işgal ederek Sarsala iskelesine kadar şose ve iskele inşa ettirdiğine dair Aydın vilayetinden gelen 9 Ocak 1327 tarihli ve 2310 umumi ve 11 hususi sayılı yazı havale edildiğinde anılan kaza Akdeniz'de vapur işleyebilecek hiçbir iskelesi olmadığı ve sahillerde Sarsaladan başka büyük vapurların barınmasına müsait başka bir liman dahi bulunmadığından Sarsalanın deniz gelirleri ve ekonomik dolaşım açısından er yada geç iskele olarak yapılacağı tabii bulunduğundan işbu iskele mevkii ile bunun ulaşım hattını teşkil eden şosenin umuma açık bulundurularak mevcut inşaat nedeniyle sahil ve dahilinde bir özel hak iddia edilemeyeceğine dair hıdiv hazretlerinden teminat senedi alınması hatırlatılmış ise de durumun incelenerek uygun görüldüğü takdirde adı geçen vilayete gerekli tebligatın yapılması hususunun Bakanlığınıza Deniz 1. Dairesinden ifade ve anılan ilişik yazı ile beraber ek olarak gönderilmiş olmakla gereğinin yapılması hususunda emir ve ferman yetki elinde olana aittir.
6 Cemaziyelevvel 1330 ve 10 Nisan 1328

Deniz Bakanı Adına
Müsteşar
Rüstem

İzmir
Liman İdaresi
Sayı

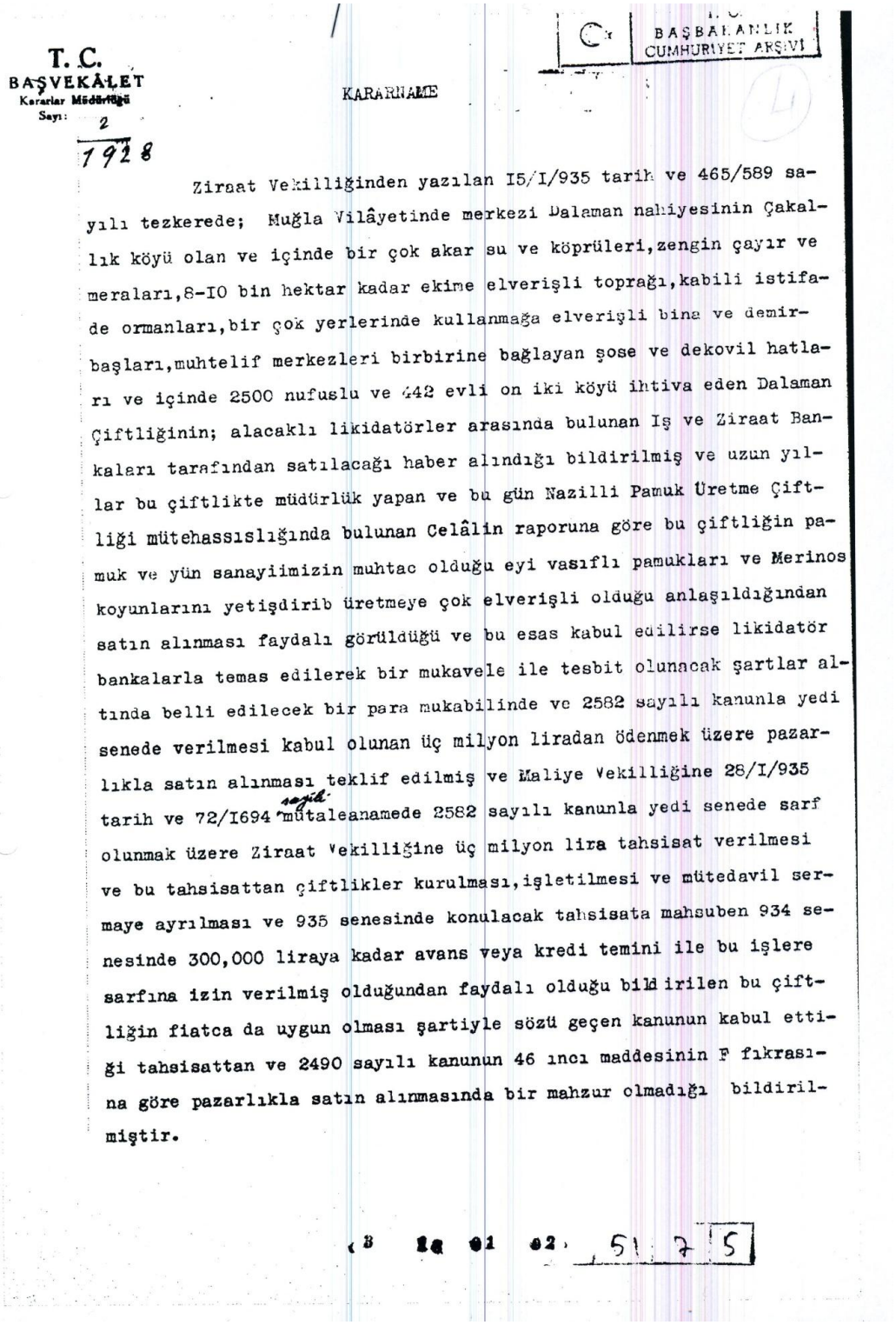
Dalyan Liman Başkanlığının 3 Aralık 1327 tarihli ve 32 sayılı yazısı.

Mısır Hidivi tarafından Sarsalaya yol inşasıyla oranın iskele olarak yapılması düşünülüyor ise de hükümetçe Sarsala'nın hiçbir vakit iskele olarak yapılması mümkün olmayıp Sarı Su ve Kille mevkiinin iskele olarak yapılması mümkün ve düşünüldüğü açıklanarak bu hususta tarafımıza müracaat edilip edilmediğinin ve müracaat edilmiş ise ne gibi sebeplere dayanılarak iskele inşası uygun görülmemekte olduğunun araştırılarak sonucunun ek mütalaa ile arz ve bildirilmesi hususunda gelen 16 Kasım 1328 tarihli ve 592 sayılı başbakanlığınızın yazısında belirtilmesi üzere aybaşı münasebetiyle merkez kazaya bil-garime bu hususta yerel hükümet ile sancak merkezi ve vilayet arasında gerçekleşen haberleşmeyi içerecek şekilde dosyası incelendi. İlgili evrak içeriğine bakılarak kaza kaymakamı öteden beri kanun ve nizam dairesinde Sarsala yolunda inşasına ve Sarsalanın iskele olarak yapılmasına taraftar olduğu halde Menteşe eski mutasarrıfı Cemal Beyin başlangıçta anılan yolun yazılarınızda belirtildiği şekilde inşaatına muhalefet ve Sarsalanın iskele olarak yapılmaması teşvik ettiği halde sonradan şartsız ve kayıtsız olarak inşaata müsaade ve iskele olarak yapılmasına taraftar olduğu anlaşılmış ve muhalefet edenlerin her iki tarafın meramı da haberleşme evrakında belirtilen nedenlerden anlaşılamamıştır.
Bu hususta ilçe kaymakamıyla yapılan görüşme mütalaası aşağıdaki gibi arz olunur. Sarsala yolu ve iskelesi ekonomik ve siyasi olmak üzere iki açıdan mütalaa edilmeye değer.

Öncelikle anılan yol Dalaman ithalat ve ihracatı açısından çok büyük ekonomik menfaatleri sağlayacağı gibi o civardaki ormanların nakliyatını da kolaylaştırır. Hatta Orman Bakanlığında haberleşme evrakı arasında mütalaa olunan nakli yapılacağı cihetle muhalefet olunması tebliğ edildiği açıktır.

Dalaman iskelesi vapur işletmeciliğine müsait olmadığı ve dar bir boğazda ve kazanın Akdeniz'de vapur işleyebilecek hiçbir iskele olmadığı ve sahillerde Sarsaladan başka büyük vapurların barınmasına müsait başka bir liman bulunmadığı cihetle Sarsalanın iskele ittihazına ilçenin umumi ticaretinin çok ihtiyacı bulunmaktadır.
Yalnız inşaata müsaade edilmesinde anılan yolun umuma açık bulundurularak özel haklar iddia edilmeyeceği ve yol vesilesiyle civar arazi ve ormanlara bir dava açılamayacağı ve yolun son bulacağı Sarsala iskele ve limanında bir hak iddia edilemeyeceğine dair hıdiv hazretlerinden teminat senedi almak gerekir..
İkinci olarak:
Anılan liman Osmanlı Donanmasının ihtiyaç halinde barınmasına müsait olup civarda bu hizmeti görebilecek başka liman yoktur.
Her ihtimale karşı anılan liman ve iskelenin umumi ve hükümete ait bulunmasına itina ve özelleştirilmesine karşı çıkmak gerekir ise de bu hususta daha kati ve sahih mütalaa beyanı tecavüz ve müdafaa noktasından Osmanlı Hükümetinin deniz planlamalarına başka hükümetin deniz planlamalarıyla karşılaştırılmasına ve Merkez hükümetçe hıdiv hazretlerine karşı gösterilecek emniyetin derecesine bağlı ve bu da Deniz Kuvvetlerine ait bir hususdur.
Bu hususta mütalaamız bundan ibaret olup, Sarsalada iskele yapılması ve inşası için şimdiye kadar tarafıma müracaat vuku bulmadığı arz olunur. ferman

EK 1.3. Cumhuriyet Arşivi Dosya no: 214-143, Tarih: 30.01.1935, Sayı: 2/1928

T. C.
BAŞVEKÂLET
Kararlar Müdürlüğü
Sayı: 2
1928

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

KARARNAME

Ziraat Vekilliğinden yazılan I5/I/935 tarih ve 465/589 sayılı tezkerede; Muğla Vilâyetinde merkezi Dalaman nahiyesinin Çakallık köyü olan ve içinde bir çok akar su ve köprüleri,zengin çayır ve meraları,8-I0 bin hektar kadar ekime elverişli toprağı,kabili istifade ormanları,bir çok yerlerinde kullanmağa elverişli bina ve demirbaşları,muhtelif merkezleri birbirine bağlayan şose ve dekovil hatları ve içinde 2500 nufuslu ve 442 evli on iki köyü ihtiva eden Dalaman Çiftliğinin; alacaklı likidatörler arasında bulunan Iş ve Ziraat Bankaları tarafından satılacağı haber alındığı bildirilmiş ve uzun yıllar bu çiftlikte müdürlük yapan ve bu gün Nazilli Pamuk Üretme Çiftliği mütehassıslığında bulunan Celâlin raporuna göre bu çiftliğin pamuk ve yün sanayiimizin muhtac olduğu eyi vasıflı pamukları ve Merinos koyunlarını yetişdirib üretmeye çok elverişli olduğu anlaşıldığından satın alınması faydalı görüldüğü ve bu esas kabul edilirse likidatör bankalarla temas edilerek bir mukavele ile tesbit olunacak şartlar altında belli edilecek bir para mukabilinde ve 2582 sayılı kanunla yedi senede verilmesi kabul olunan üç milyon liradan ödenmek üzere pazarlıkla satın alınması teklif edilmiş ve Maliye Vekilliğine 28/I/935 tarih ve 72/I694 sayılı mütaleanamede 2582 sayılı kanunla yedi senede sarf olunmak üzere Ziraat Vekilliğine üç milyon lira tahsisat verilmesi ve bu tahsisattan çiftlikler kurulması,işletilmesi ve mütedavil sermaye ayrılması ve 935 senesinde konulacak tahsisata mahsuben 934 senesinde 300,000 liraya kadar avans veya kredi temini ile bu işlere sarfına izin verilmiş olduğundan faydalı olduğu bildirilen bu çiftliğin fiatca da uygun olması şartiyle sözü geçen kanunun kabul ettiği tahsisattan ve 2490 sayılı kanunun 46 ıncı maddesinin F fıkrasına göre pazarlıkla satın alınmasında bir mahzur olmadığı bildirilmiştir.

03 10 01 02 51 7 5

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ
Şube :
Sayı : 2
1928

-2-

Bu iş Icra Vekilleri Heyetinin 30/I/935 toplantısında görüşülerek Dalaman Çiftliğinin esas itibarile satın alınması onanmıştır.

REISICUMHUR

K. Atatürk

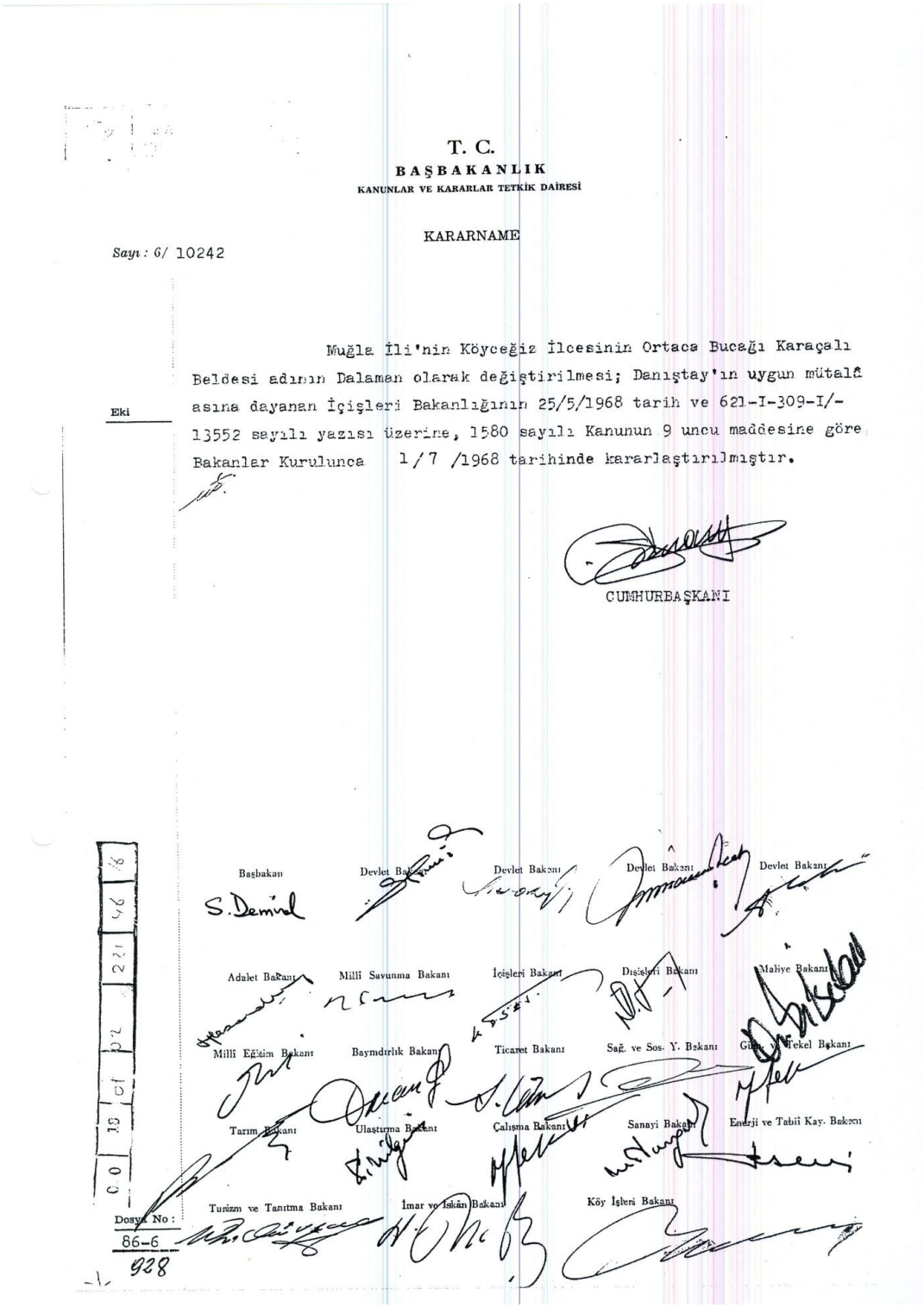
Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.

Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.	Na. V.

İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.

056 49 01 02 51 7 5

EK 1.4. Cumhuriyet Arşivleri, Dosya no: 86-6/928, Sayı no: 102426, Tarih: 01/07/1968

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ

KARARNAME

Sayı : 6/ 10242

Eki

Muğla İli'nin Köyceğiz İlcesinin Ortaca Bucağı Karaçalı Beldesi adının Dalaman olarak değiştirilmesi; Danıştay'ın uygun mütalâasına dayanan İçişleri Bakanlığının 25/5/1968 tarih ve 621-I-309-I/-13552 sayılı yazısı üzerine, 1580 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre Bakanlar Kurulunca 1/7 /1968 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

Başbakan S.Demirel | Devlet Bakanı | Devlet Bakanı | Devlet Bakanı | Devlet Bakanı

Adalet Bakanı | Milli Savunma Bakanı | İçişleri Bakanı | Dışişleri Bakanı | Maliye Bakanı

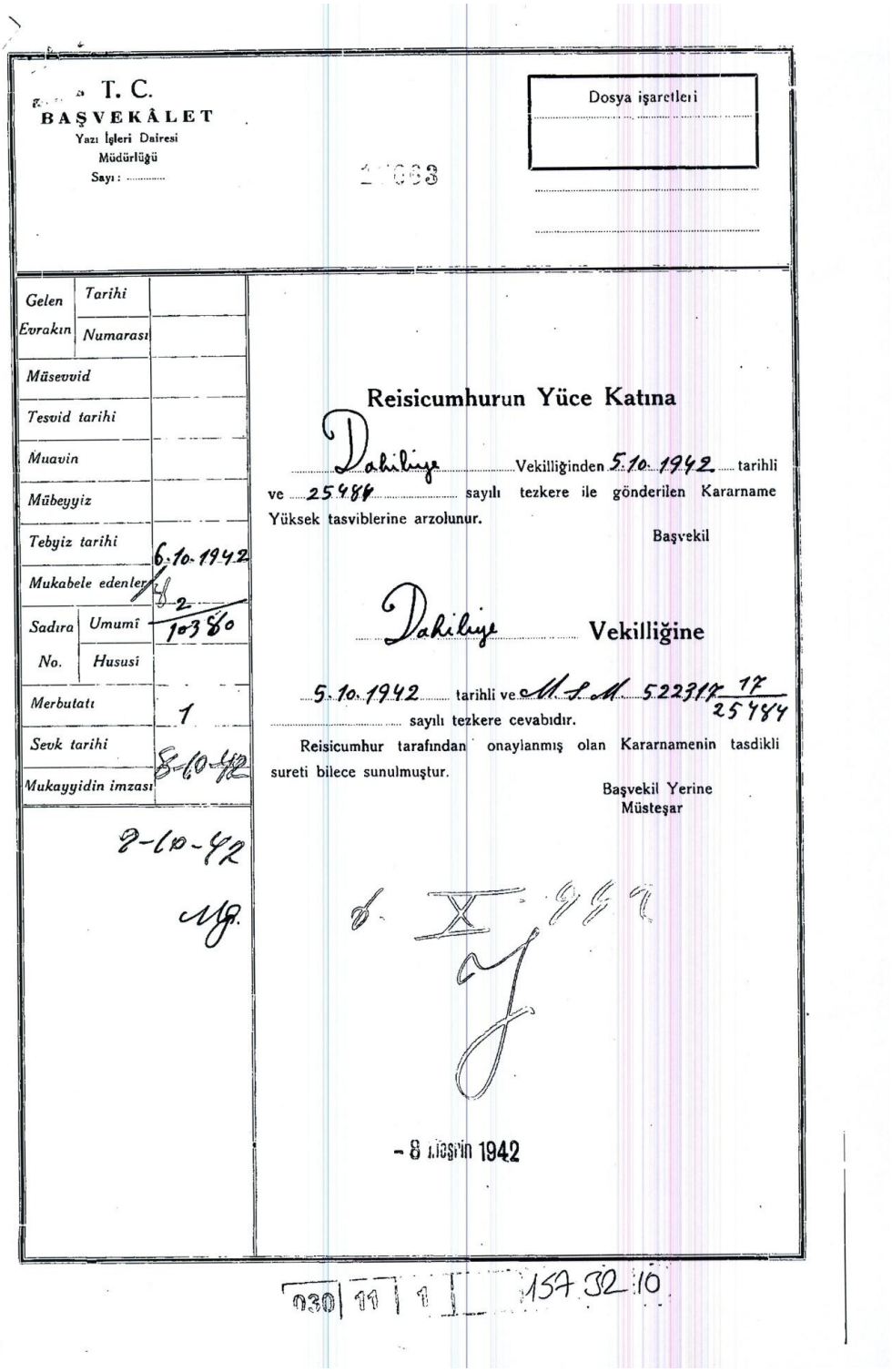
Milli Eğitim Bakanı | Bayındırlık Bakanı | Ticaret Bakanı | Sağ. ve Sos. Y. Bakanı | Gümrük ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı | Ulaştırma Bakanı | Çalışma Bakanı | Sanayi Bakanı | Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

Turizm ve Tanıtma Bakanı | İmar ve İskân Bakanı | Köy İşleri Bakanı

Dosya No : 86-6 / 928

EK 1.5. Cumhuriyet Arşivi, Sayı no: 17663, Tarih: 8.10.1942

T. C.
BAŞVEKÂLET
Yazı İşleri Dairesi
Müdürlüğü
Sayı: .....

17663

Dosya işaretleri

Gelen Evrakın	Tarihi	
	Numarası	
Müsevvid		
Tesvid tarihi		
Muavin		
Mübeyyiz		
Tebyiz tarihi		6.10.1942
Mukabele edenler		4 2
Sadıra No.	Umumî	10380
	Hususi	
Merbutatı		1
Sevk tarihi		8-10-42
Mukayyidin imzası		

8-10-42

Reisicumhurun Yüce Katına

Dahiliye Vekilliğinden 5.10.1942 tarihli ve 25484 sayılı tezkere ile gönderilen Kararname Yüksek tasviblerine arzolunur.

Başvekil

Dahiliye Vekilliğine

5.10.1942 tarihli ve M.S.M. 522317 17 25484 sayılı tezkere cevabıdır.

Reisicumhur tarafından onaylanmış olan Kararnamenin tasdikli sureti bilece sunulmuştur.

Başvekil Yerine
Müsteşar

8. X. 942

- 8 Teşrin 1942

030 11 1 15732 10

T. C.
BAŞVEKÂLET
Yazı İşleri Dairesi
Müdürlüğü
Sayı : 2/10380
17663

6.10.1942

Reisicumhurun Yüce Katına

Dahiliye *Vekilliğinden* 5.10.1942 *tarihili ve*
25484 *sayılı tezkere ile gönderilen Kararname Yüksek tasviblerine*
arzolunur.

Başvekil

H.a.

1/4927

Yüksek Başvekâlete;
İlişik kararname Reisicümhur tarafından imza buyurulduğundan geri sunuldu.
– 8 I.Teşrin 1942

Reisicümhur emrile
Umumî Kâtip

030 | 11 | 1 | 157 32 10

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
M. S. M. U. Md.
2.inci Ş.Md.
Sayı :

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

K A R A R N A M E

Birinci Madde – Muğla Vilâyetinin Köyceğiz kazasına bağlı Dalaman nahiyesi Ortaca köyüne nakledilerek nahiye adı Ortaca nahiyesi olarak değiştirilmiştir .

İkinci Madde – Bu kararname hükümlerini yerine getirmeğe Dahiliye Vekili memurdur .

8 Teşrin 1942

REİSİCUMHUR

İsmet İnönü

Başvekil

Dahiliye Vekili

030 | 11 | 1 | 157 | 32 | 10

MUCİP SEBEP LÂYİHASI

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunca işletilen Köyceğiz kazasına bağlı Dalaman Çiftliği sahası dahilinde, ötedenberi sazdan, çitten evler içerisinde gayet dağınık bir halde yaşayan ve nufusları da cem'an 2359 ve her köyün üst üste vasati nufusu 236 olan, Dalaman nahiyesine bağlı "Çakallık, Eskiköy, İslâmkerim, Akçataş, Kapukarğın, Çürükardı, Feyziye, Söğüt, Kızılyurt, Karadonlar" köylerinin, teknik çalışmalarla islâh edilerek ve - rimli bir hale getirilen Dalaman Devlet Çiftliği sınırları içerisinde bulunmaları Çiftliğin gerek bu günki ve gerek yarınki inkişaf ve işletilmesi bakımlarından uygun görülmemektedir .

Bu köylerin Ziraat yaptıkları saha Çiftliğe ait olduğundan Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunca temamen istimlâk edilmiş olduğu gibi sahanın kanalları ihtiva etmesi dolayısile kışın rutubetli ve yağmur sularını toplamaya ve Malarya'ya müsait, Melteme kapalı, içmeye elverişli menba sularından mahrum bir durumda oluşu bu köyler halkının arazisi, havası, suyu daha müsait bir yere yerleştirilmelerini gerektirmektedir .

Bu sebeplerden bu on köy muhtarlıklarının ilgasile Dalaman nahiyesinin hâlen merkezi olan Çakallık köyünden kaldırılarak Muğla - Fethiye şosesi üzerinde, nakil vasıtalarının durak ma - halli olan ve kısa bir köy şosesi ile de Köyceğiz'in vapur uğ - rağı Dalyan iskelesile irtibat peyda eden ve Dalamançayı ile Oluklu dereden alacağı su ile arazileri sulanabilen, içilecek menba suları da bulunan ve kışın gidiş gelişe hiç bir engel olmıyan Ortaca köyüne naklolunması ve nahiye adının Ortaca nahiyesine çevrilmesi ve yukarda adı geçen köyler halkının da arzuları üzerine burada toplanması İdare Hey'eti ve Umumî Meclisin mütalelarına dayanılarak Muğla Valiliğinden istenilmektedir .

Vekâletimizce yapılan inlecemede, Valiliğin isteği yerinde görülmüş ve muamelesi de 4025 sayılı kanunun "D" fıkrası hükmüne ve 10/2/942 gün, 3324 sayılı genel yazımız esaslarına uygun bulunmuş olduğundan ilişik kararname düzenlenmiştir .

030 | 11 | 1 | | 157 | 32 | 10

Ş.Ç.

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
M. S. M. U. M.
2..... Ş. M. Teş. ve İntihap
Sayı

522317-17
25184

5 / 10 / 1942

Özü : Dalaman nahiyesine bağlı köylerin idarî bağlılığı hakkında:

Ek: \

Başvekillik Yüce Makamına

Muğla Vilâyetinin Köyceğiz kazasına bağlı Dalaman nahiyesinin ayni nahiye'ye bağlı Ortaca köyüne nakli ile nahiye adının Ortaca nahiyesi olarak değiştirilmesi hakkındaki kararname ile mucip sebepler lâyihası ve kroki ilişik olarak sunulmuştur .

Gereğine yüksek müsaadelerini saygılarımla arzederim.

Dahiliye Vekili

17863

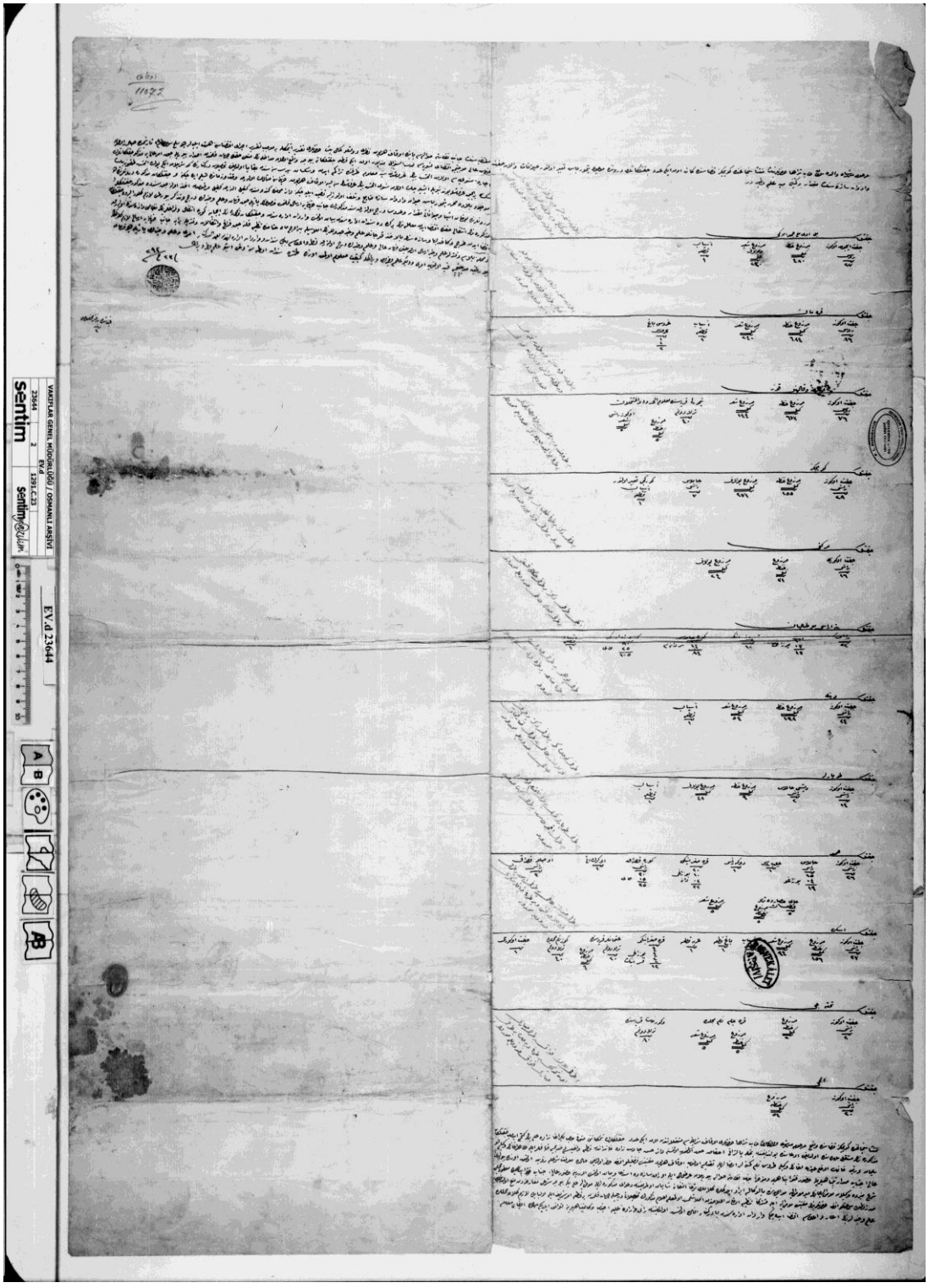
5-10-942 10380

Karşılık yazılacak yazıya, karşılık olduğu yazının gün ve sayısiyle hangi daire ve şubeden yazıldığının konulması rica olunur.

030	11	1		157	32	10

Ş.Ç.

EK 1.6, Osmanlı Arşivleri, Dosya no:-, Tarih:-, Gömlek no: 23644

Merhûme Mihrişâh Vâlide Sultan tâbe serâhâ (toprağı, kabri iyi ve temiz olsun) hazretlerinin Menteşe sancağında Köyceğiz kazâsında bulunan on iki aded çiftlikleri içerisinde mevcûd demirbaş denilen hayvanlar ve çift aletleri ve diğer eşyaların aded ve niteliklerini bildiren ilm u haberdir.

Bir tarafdan (silik) ve çeşme ve bir tarafdan Hamîd gediği ve bir tarafdan Hamzalar boğazı ve bir tarafdan Kalınkoz (?) sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Cum‘a elâki ile beraberBel evi
Çift içün öküz baş (sayısı) bahâ (tutarı) 27
Ekili buğday kîle (ölçü birimi) bahâ 480
Ekili arpa ve yulaf kile bahâ 230
Elma kıt‘a (parça/kısım/belirlenmiş bölümler) bahâ 1

Bir tarafdan Setur deresi bir tarafdan Sofılar gediği bir tarafdan Kulak bir tarafdan Evhankân sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Karaman
Çift öküz baş bahâ 86
Ekili buğday kîle (ölçü birimi) bahâ 684
Ekili arpa kile bahâ 240
Elma kıt‘a bahâ 1
dikilmiş bağ arsası bahâ 1+1= 2

Bir tarafdan Karaman ve bir tarafdan Tahtacı ve bir tarafdan Geranes ve bir tarafdan Temteli sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: (silik) ve Kalınkoz
Çift öküz baş bahâ 76
Ekili buğday kîle (ölçü birimi) bahâ 672
Ekili arpa kile bahâ 144
Timurlu (Demirli) köyünde hududu ve içindekileri bilinen tarla dönüm bahâ 40
Ekili buğday kîle bahâ 5
Öküz baş arpa kîle bahâ 5

Bir tarafdan Depe arası bir tarafı Hisârgözü bir tarafı Yuvarlak Çalı ve Deniz sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Köyceğiz
Çift öküz baş bahâ 28
Ekili buğday kîle bahâ 155
Ekili yulaf kile bahâ 371
Câmûs baş bahâ 7
Kürekçi denilen elma kıt‘a bahâ 1

Bir tarafı Deniz bir tarafı Talyân (?) bir tarafı Yörence bir tarafı Kızılyurd sınırlarıyla sınırlanmış:

Çiftlik: Mergeni
Çift öküzü baş bahâ 16
Ekili buğday kîle bahâ 31
Ekili yulaf kile bahâ 24

İki tarafı Deniz bir tarafı Cengâl kaskı bir tarafı Çağal dağı sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Talyan ile beraber Benî Arası (?)
(silik) bahâ 52
(silik) bahâ 10 3 buzağı (silik) toplam: 13
İnek (silik) bahâ 10
(silik) câmûs bahâ 70 14 bir danası toplam: 84
(silik) bahâ 80+25= 105
(silik) kıt‘a 1

Bir tarafı Puhi bir tarafı Sarı (silik) bir tarafı Manak bir tarafı Kızıl yurd sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Dine
Çift öküz baş bahâ 24
Ekili buğday kîle bahâ 198
Ekili arpa kile bahâ 54
Elma kıt‘a bahâ 1

Bir tarafı Küçük Kemer bir tarafı Deniz bir tarafı Kazlandağı bir tarafı Kanar ...çalı sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Toparlar
Çift öküz baş bahâ 14
Dişi câmûs başd bahâ 2
Ekili buğday kîle bahâ 9
Ekili yulaf kile bahâ 48
Elma kıt‘a bahâ 1

Bir tarafı Toparlar Kemeri bir tarafı Nâmnâm Kara (silik) bir tarafı Akçe Taş bir tarafı Ekincik sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Hamîd
Çift öküz baş bahâ 26
Câmûs baş bahâ 15 4 buzağı toplam: 19
Çeleb baş bahâ 1
Düve baş bahâ 1
Kara sığız ineği bahâ 20 10 buzağı 2 dana toplam: 32
Göre (?) kısrak baş bahâ 30 5 tay toplam: 35
Ökrek (?) atı bahâ 1

Uslu kısrak baş bahâ 3
Câyhisârda tarla kıta‘ât (parçalar/kıt‘alar) bahâ 5
Ekili buğday kîle bahâ 5
Ekili arpa kile bahâ 5
Elma kıt‘a bahâ 1

Bir tarafı Sandiraz dağı bir tarafı Ermor bir tarafı Karayalak kaşı ve bir tarafı Kabaklar sekri sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Eskre
Çift öküz baş bahâ 37
Ekili buğday kîle bahâ 156
Ekili arpa kile bahâ 94
Elma kıt‘a bahâ 1 (?)
Bağ kıt‘a bahâ 1
Araba kıt‘a bahâ 1
Kara sığır ineği bahâ 4 4 buzağı 4 kısır inek toplam: 12
Osmânlar karyesinden tarla dönüm bahâ 20
Ekili buğday kîle bahâ 6
Köz (Göz) isimli yerde tarla dönüm bahâ 40
Çift öküzü bahâ 1

Çiftlik: Tahtacı
Çift öküz baş bahâ 2
Ekili buğday kîle bahâ 2
Karacâm isimli yerde
Ekili buğday kîle bahâ 5
Ekili arpa kile bahâ 5
Ve Görenlik karyesinde tarla dönüm bahâ 80

Bir tarafı Belâk kavak bir tarafı Sarı ön gediği bir tarafı Depecik bir tarafı Sarı Kavak sınırlarıyla sınırlanmış:
Çiftlik: Elhi
Çift öküz baş bahâ 20
Ekili buğday kîle bahâ 54

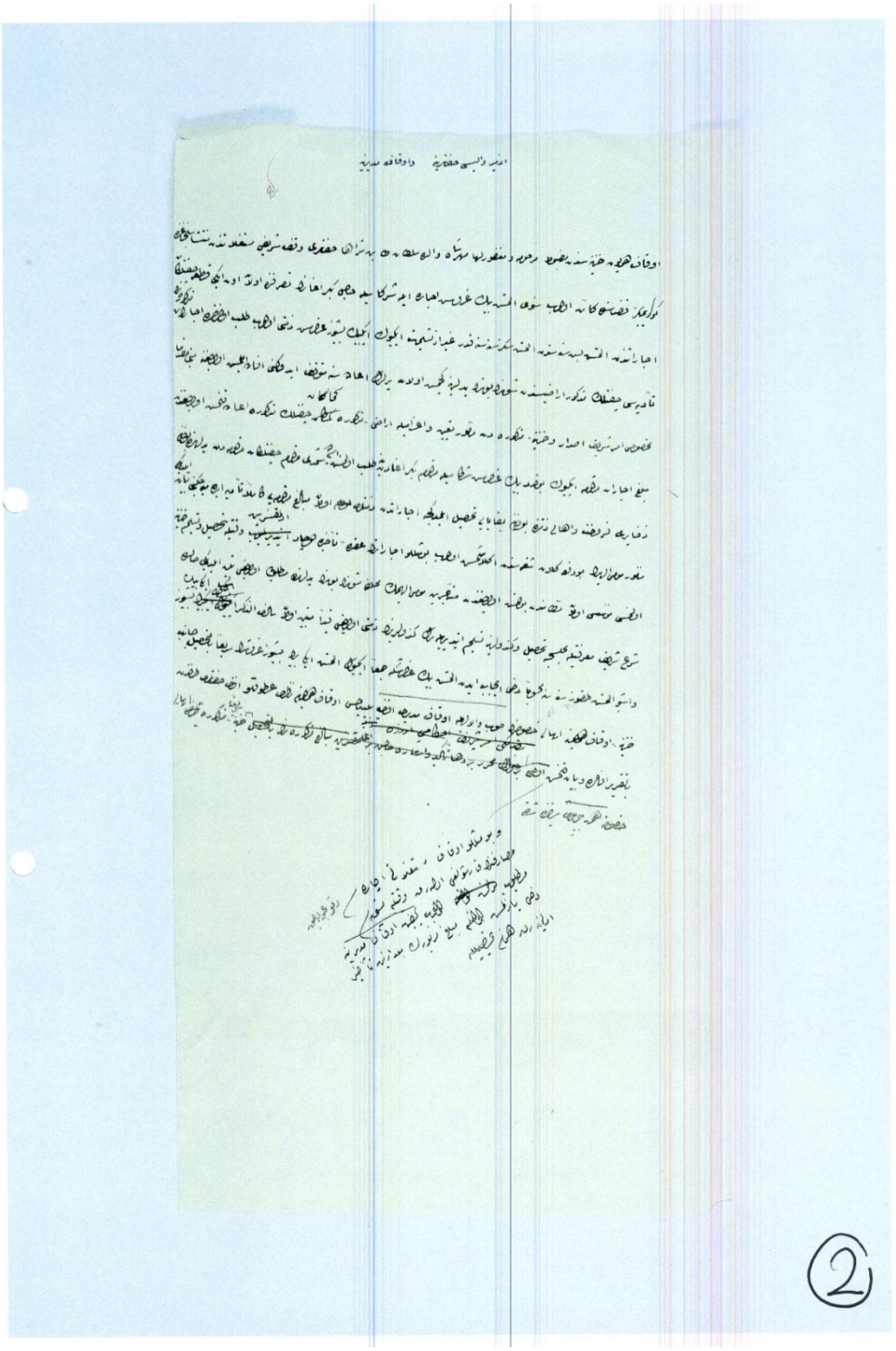
Menteşe sancağında Köyceğiz kazâsında bulunan merhûme (vefat etmiş) Mihrişâh Vâlide Sultan tâbe serâhâ (toprağı, kabri iyi ve temiz olsun) hazretleri vakıflarının müstakillerinden (Belli bir yere tabi olmayan) on iki aded çiftliklerin ...vefat etmiş Hacı Bekir Ağa oğlu Ali Bey gizleyip ismi geçen çiftliklerin tek başına uhdesinde olduğu iddiasında bulunduğundan söz ederek ...hakkının yerine

getirilmesine dair Hasan Çavuşzâde ailesinden Fatıma ve Nefise ve Hadice hanımlar ile Tahir Ağa'nın vekîli Süleyman ve Rukiye Hanımın oğlu Abdullah Ağa'nın vekîli Tarûs (?) nâm kimselerin imzâlarıyla takdîm olunup vakıflar müdürlüğü müfettişi Faziletli (övgü ifadesi/yüce) Efendi bulunmasıyla şerîatin bildirdiği şekilde görülmek üzere Yüce Padişahın emriyle fetvahaneye ve sonradan bakanlık tarafına havâle edilen arzuhâl ile diğer evraklarda dilekçe ve beyân olunması üzerine yüce fetvahane huzurunda şeriat meclisinde akit yapılmış ismi geçen iki vekilin ismi geçen Mir karşısında vekaleten söyledikleri sözleri şeriat tarafından kabul edilir olmadığından geride geçen davalarıyla Ali Bey'e şeriat yönünden makbul olmayan karşı koymaktan yasaklandıkları Anadolu başkanı (sadrazam olabilir) Efendi hazretlerinin ismi geçen müfettiş ile ortaklaşa tanzîm olunan bildirisinden anlaşılmış olmakla söyleninlen bildirinin ayrıntılarıyla cereyân kaleminden bir kaç emir ile bu hususta gerekli görülen yerlere ilmuhaberlerin bildirilip gönderimesi gerekeceği vâridât (gelir) idâresinden derkenarda (ek olarak) ifâde edilmiş olduğundan padişahın (yetkili makamların) da istek ve görüşüne uygun olduğu hâlde gereken muamelenin yerine getirilmesinin bakanlık tarafına havâlesi hususunda vakıflar müdürlüğü bakanı devletlü (övgü ifadesi) Kemal Paşa hazretlerinin söylemesiyle söylediğinin gereği olarak gereğinin yapılmasına gayret etsinler diye şevvâl ayının son günü 291 senesinde buyurulan yüce fermân gereğince gereğinin yapıldığı sorulduğunda adı geçen on iki kıt'a parça çiftliklere sebebsiz yere (gayr-ı meşrû) meydana gele müdâhalenin yasaklanması hususunda cihân kaleminden gönderilecek olan yüce emire adı geçen çiftliklerin yıllık kirası olan altmış bin kuruşdan malum seneler zarfında biriken ve seksen yedi senesinden kalmış olan tahsîlât derkenârında gösterilen iki yüz (?) altmış dokuz bin seksen bir buçuk kuruşla bundan böyle işilecek (?) olan senelik altmış bin kuruşun seneden seneye vakıflar müdürlüğü hazînesine metalik (?) olarak vakit ve zamânında teslîm edeceğine ve adı geçen çiftliklerin içerisinde bulunan yukarıda yazılmış olan demirbaş hayvân ve diğer eşyalar zâyi ve telef olur ise ödeyeceğine dâir yerinde kendisinden kefîl alınarak kefil olan kişiden alınacak senede mezkûr çiftlikler içerilerinde bulunan eşyâ ve hayvanların mikdâr ve adedi yazılarak söylenen senedin hazîne tarafına gönderilmesi husûsunun yazılacak fermân ve ilmuhaberlere yazılması lâzım gelir ise de adı geçen çiftliklerin intikâli hakkında gereken muâmelenin bir kerede senedler idâresinden açıklanması vâridât (gelir) idâresinden ve adı geçen çiftliklerin gereğine göre intikâl ve ferâğlarının (haklarını başkasına devretme) nizâmı çerçevesinde gereken masraflarının tutarı ve diğerlerinin alınarak koçanlu ilmuhaber cetvellerinin yazılmasıyla bir üç ay sonunda düzenlenecek ferâğ ve intikâl defteriyle beraber hazîne tarafına gönderilmesi lâzım gelecek ve yerine ...defterli ilmuhaber gönderileceği yüce ferman ve ilmuhaberin bitiştirilerek yazılıp verilmesi hususunda sened ve gelir idârelerinden derkenardan sonra yüce emir ilmuhaberleri yazıla diye fermân buyurulmakla gereğince kayıt edilip emri ve diğer ilmuhaberleri verilmekle sonuç bilindiği üzre taşra sened odasına da işbu ilmuhaber verildi. 23 H. (Hicri olarak Cemaziyelevvel ve Cemaziyelâhir, Miladi olarak da Haziran olabilir). Sene 293.

Mühür.

...Defter-i Mahsûsu.

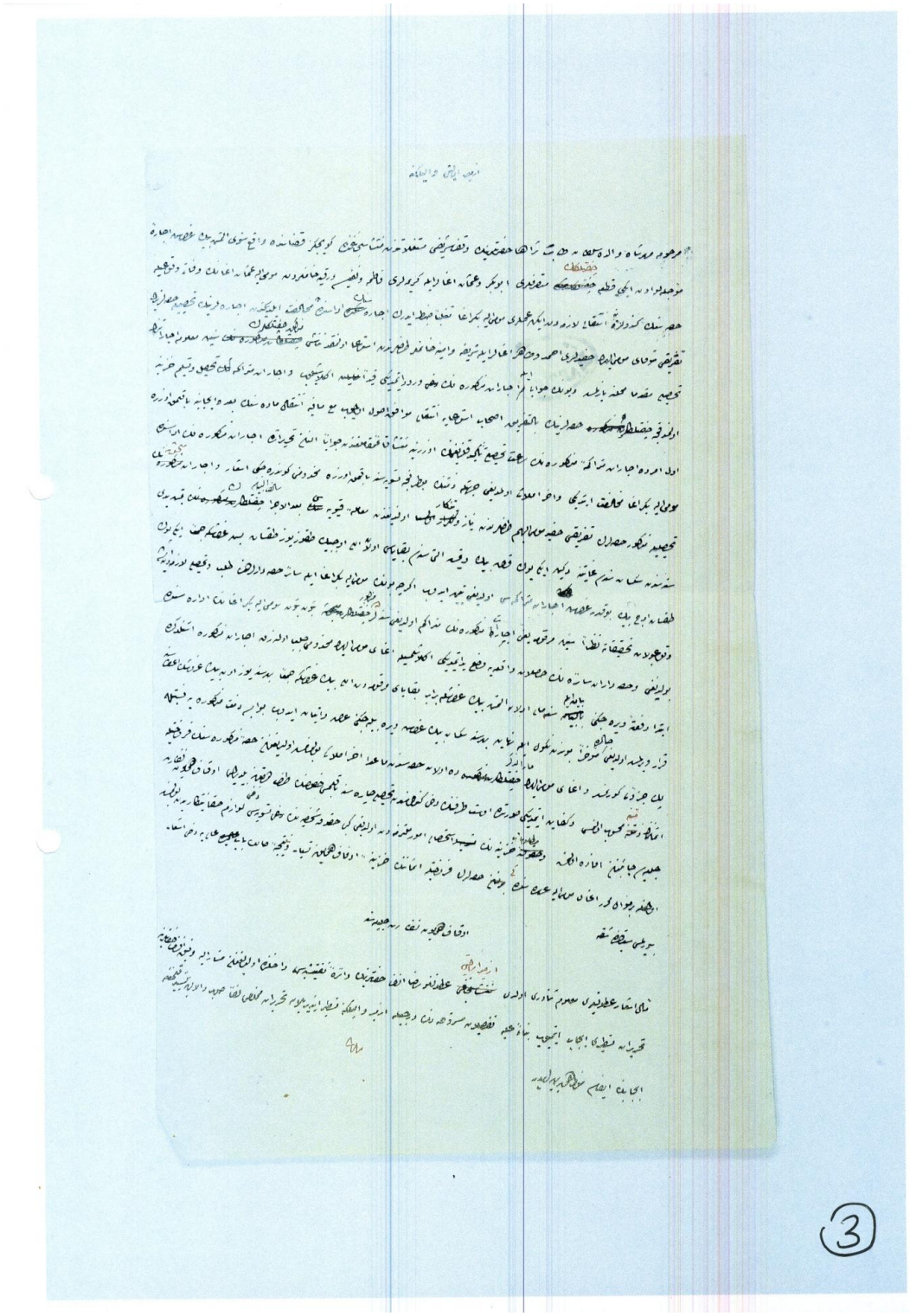
EK 1.7. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:757, Gömlek no:16, Tarih:15/ZA/1269

İzmir Valisine vakıflar müdüriyetine

Vakıflar hazinesinden zabt olunmuş merhume Mihrişah Validesultan hazretleri vakfının gelirlerinden Menteşe Sancağında Köyceğiz kazasında kain olup senelik altmış bin kuruş kira ile ortaklarıyla Hacı Bekir Ağanın tasarrufunda olan on iki adet çiftliklerin kira bedellerinden bin altmış ben senesinden altmış sekiz senesine kadar teslim edilmeyen bir milyon iki bin beş yüz kuruş zimmeti olup talep olunduğunda zikr olunan kiraların ödenmesi çiftliklerin arasizinden şunun bunun ellerine geçmiş yerlerin iadesine bağlı olduğunu ifade etmiş olmasına bağlı olarak, daha önce özel olarak yazılı emir ve vakıflar hazinesinden memur tayin edilip gönderilmesiyle arazi önceden olduğu gibi çiftliğe iade edilmiş olduğundan kiraların bedeli bir milyon bu kadar bin kuruş ortaklarıyla Bekir Ağa'dan talep olunmuş ise de şimdi çiftliklerden ellerinde bulunan zehairi (mahsülü) satması ve ahalinin zimmetinde olan bakiyeyi tahsil etmedikçe kiralardan zimmetlerinde olan meblağı tamamen ödeyemeyeceklerini beyan ettiği, memurun bu sefer gelen yazılı bildirisinden anlaşılmış olup bunun gibi kiraların ertelenmemeksizin vaktiyle tahsil ve hazineye teslim olunması, kiracıların mahallinde şunun bunun ellerinde alacakları olduğu ortaya çıktığı halde şer'i şerif marifetiyle (şeri mahkeme tarafından) tahsil ve kendilerine teslim ettirilerek, kendilerinin zimmeti olduğu kayıtlardan anlaşılmış olan iki bin beş yüz ve işbu bin altmış dokuz senesi hesabına göre icap eden altmış bin kuruş ki toplam bir milyon altmış iki bin beş yüz kuruşun hızlıca tahsil ve vakıflar hazinesine gönderilmesi evkaf müdürüne bildirilmesi vakıflar bakanı tarafından ifade ve beyan kılınmış ve bunun gibi vakıf gelirleri kira masraflarının karşılığı olarak vaktiyle ödenmesi istenilmiş olup durum vakıflar müdüriyetine dahi yazılmış olmakla zikr olunan meblağın izin alındıktan sonra geciktirilmeden tahsiliyle vakıflar hazinesine gönderilmesi hususunda.

EK 1.8. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:304, Gömlek no:32, Tarih:23/M/1281

İzmir Vilâyeti Valiliğine

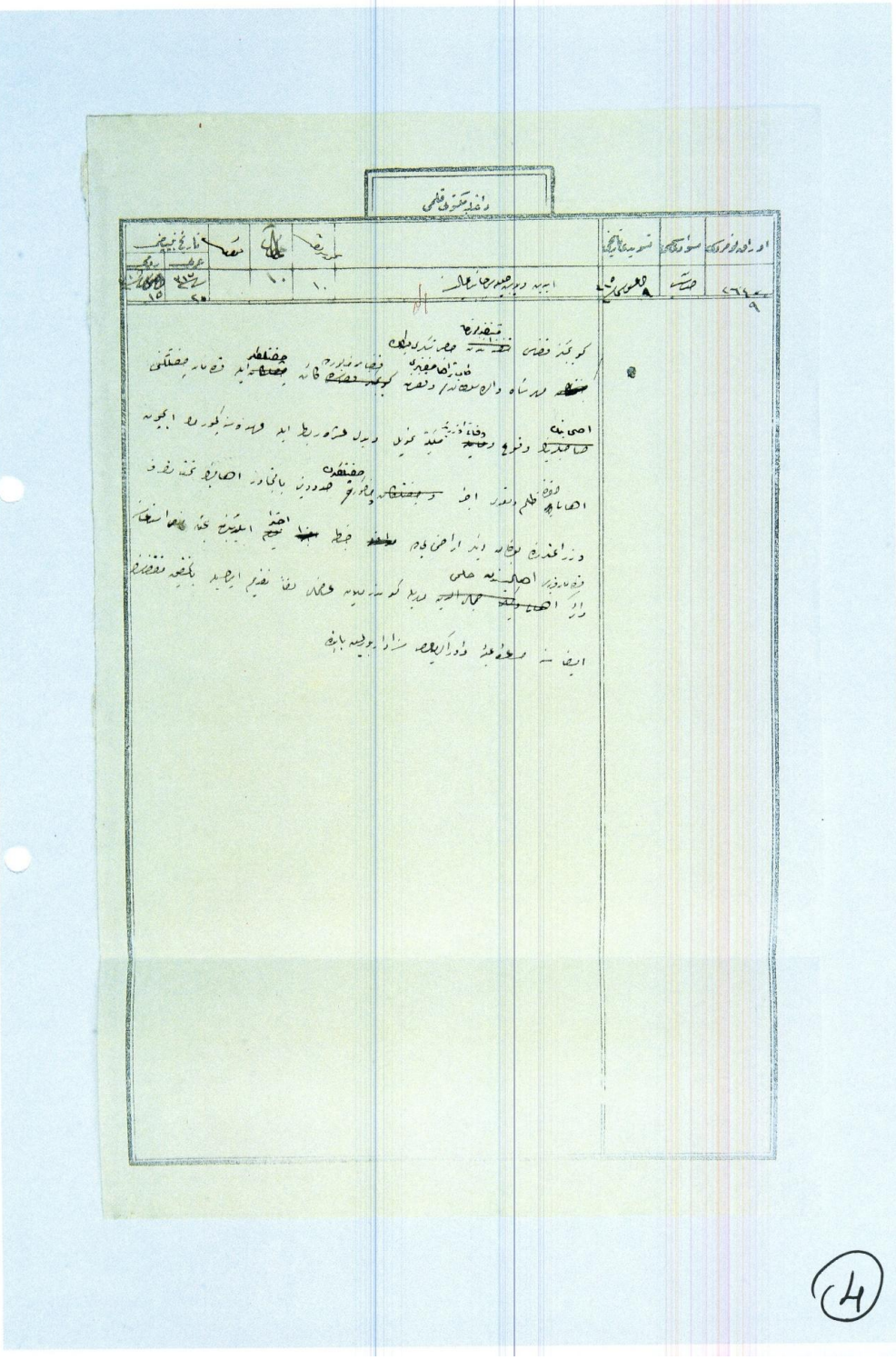
Merhume Mihrişah Validesultan hazretlerinin vakfının gelirlerinden olan Menteşe Sancağında Köyceğiz kazasında olan ve senelik altmış bin kuruş kirası on iki adet çiftliğin mutasarrıfları Ebu Bekir ve Osman Ağalar ile kızları Fatıma ve Nefise ve Rukiye hanımlardan ismi geçen Osman Ağa'nın vefatıyla hissesinin kendilerine intikali gerekirken amcaları Bekir Ağa zorla zabt ederek kirasının idaresinde sorun çıkardığından kiralarının tahsiliyle hisselerinin ayrılması, vefat eden Osman Ağa'nın torunları Ahmed ve Tahir Ağalar ile Şerife ve Emine Hanımlar taraflarından dilekçe ile istenmesinden dolayı zikr olunan çiftliklerin belirtilen senelerin kiralarının tahsili daha önce mahalline yazılmış ve bunun cevabı ile kiraların ulaşmadığı kayd edilerek anlaşılmış ve birikmiş kiraların tahsil edilerek hazineye teslim edilmedikçe çiftlik hisselerinin ayrılması ile dilekçe yazanlara intikali usule uygun olmayıp bununla birlikte intikal maddesinin daha sonra icabına bakılmak üzere ilk önce birikmiş kiraların hızlıca tahsil edilmesi konusunun üzerinde durulmak üzere Menteşe kaymakamlığından cevap olarak gelen yazıda kiraların idaresinde Bekir ağanın sorun çıkardığı ve başka bir mülkü olmadığından dolayı zimmetindekilerin düzenlenmesi için oğlunu göndereceği bildirilmiş ve kiraların tahsiliyle hisselerin ayrılması torunlar taraflarından istenildiğinden kayıt işlemlerinin yapılmasından sonra daha önce belirtilen çiftliklerin bin yetmiş yedi senesinden bin seksen senesi sonuna kadar bir milyon kırk bin ve bin yetmiş altı senesi toplamı olan elli üç bin dokuz yüz doksan beş kuruş ki toplam bir milyon doksan üç bin bu kadar kuruş birikmiş kira olduğu ortaya çıkıp eğer bu meblağın Bekir Ağa ile diğer hissedarlardan tahsili gerekiyor ise meydana gelen tahkikata nazaran bahsedilen seneler yani birikmiş kira gelirlerinin olduğu senelerde çiftliklerin tamamen Bekir Ağanın idaresinde olduğu ve diğer hissedarların hasılata el koymadıkları anlaşılmasıyla Bekir Ağanın oğlu celb olunarak kira gelirleri istenildiğinde önce hemen vereceğini söylemesiyle Mali sene altmış bin kuruşla beraber biriken bakiyeden elli bin kuruş ki toplam her sene yüz on bin kuruşun verilmesine karar verilmiş olduğu halde sonradan bundan vazgeçilmesiyle nihayet her sene seksen bin kuruş verileceğini bildirip bu ise zikr olunan zimmete nispetle pek cüz'i görünmüş ve Bekir Ağanın çiftliklerinde olan hissesinden başka mülkü bulunmamış olduğundan hisselerinin satılmasıyla zimmetinin hesabına katılması ve yeterli gelmediği takdirde geri kalan tarafının dahi kendisinden tahsil edilmesinin çaresine bakılması hususu devlete bildirilmesi Vakıflar Bakanlığından ifade olunmuş ve talep edilenlerin hazinenin tahsili gerektiği, şahsi hukukların sahiplerine teslim edilmesi, yazılı olduğu üzere Bekir Ağanın üzerindeki hisselerin satılmasıyla parasının Vakıflar Bakanlığı hazinesine

gönderilmesi ve işin neticesinin Bâb-ı Âlî'ye (devlete) bildirilmesi hakkında tezkire (resmi yazı).

Vakıflar Bakanlığına

Yazılan resmi yazıya göre durum anlaşıldı. İzmir vilayetinden Rıza Efendi'nin teftişinde olduğundan Vefik Efendi'ye yazı gönderilmesi icap etmeyip bunun üzerine durumun tafsilatıyla İzmir valiliğine yazılan yazı taraflarına gönderilmesine ve gereğinin yapılması.

EK 1.9. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2239, Gömlek no:128, Tarih:20/R/1317

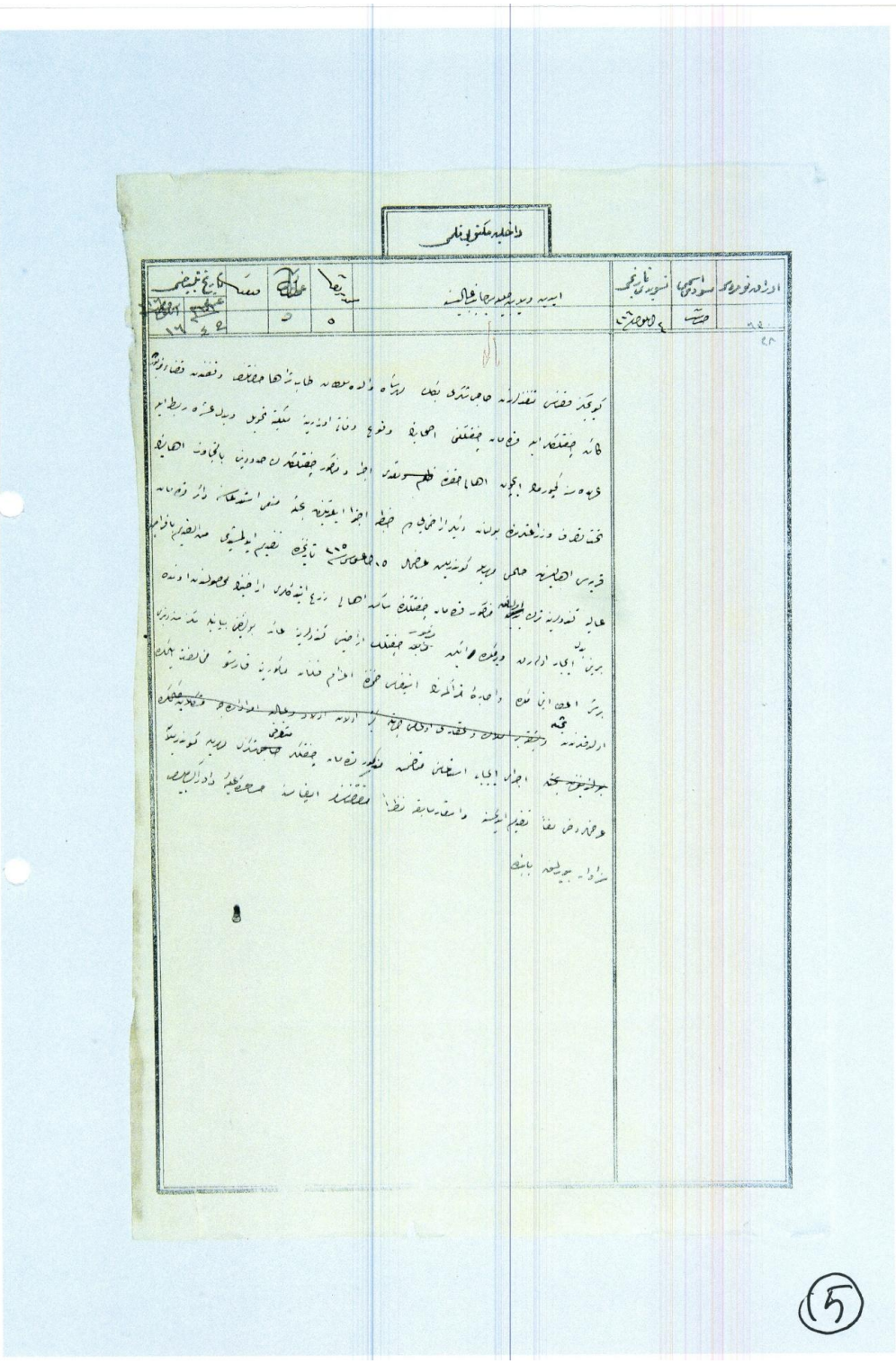

Dahiliye Mektubi Kalemi 9 Ağustos 1315

Aydın Vilayetine

Köyceğiz kazası nüfuz sahiplerinden olan Hacı Şükri Bey'in Mihrişah Validesultan hazretleri vakfından Köyceğiz kazasında bulunan çiftliklerle Karaman Çiftliğini sahiplerinin vefatı üzerine mülkiyete dönüştürmek ve öşüre bağlamak ile kendi üzerine geçirmek için ahaliye zulüm etmesi ve zikr olunan çiftliklerin sınırlarını tecavüz ederek ahalinin tasarrufunda olan ve ziraat etmekte oldukları diğer araziyi de zabt eylediğinden bahisle, engellenmesine dair Karaman köyü ahalisinden Hilmi bey mührüyle verilen dilekçede belirtilen hususların araştırılarak gereğinin yapılması hakkında.

EK 1.10. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2408, Gömlek no:144, Tarih:04/C/1318

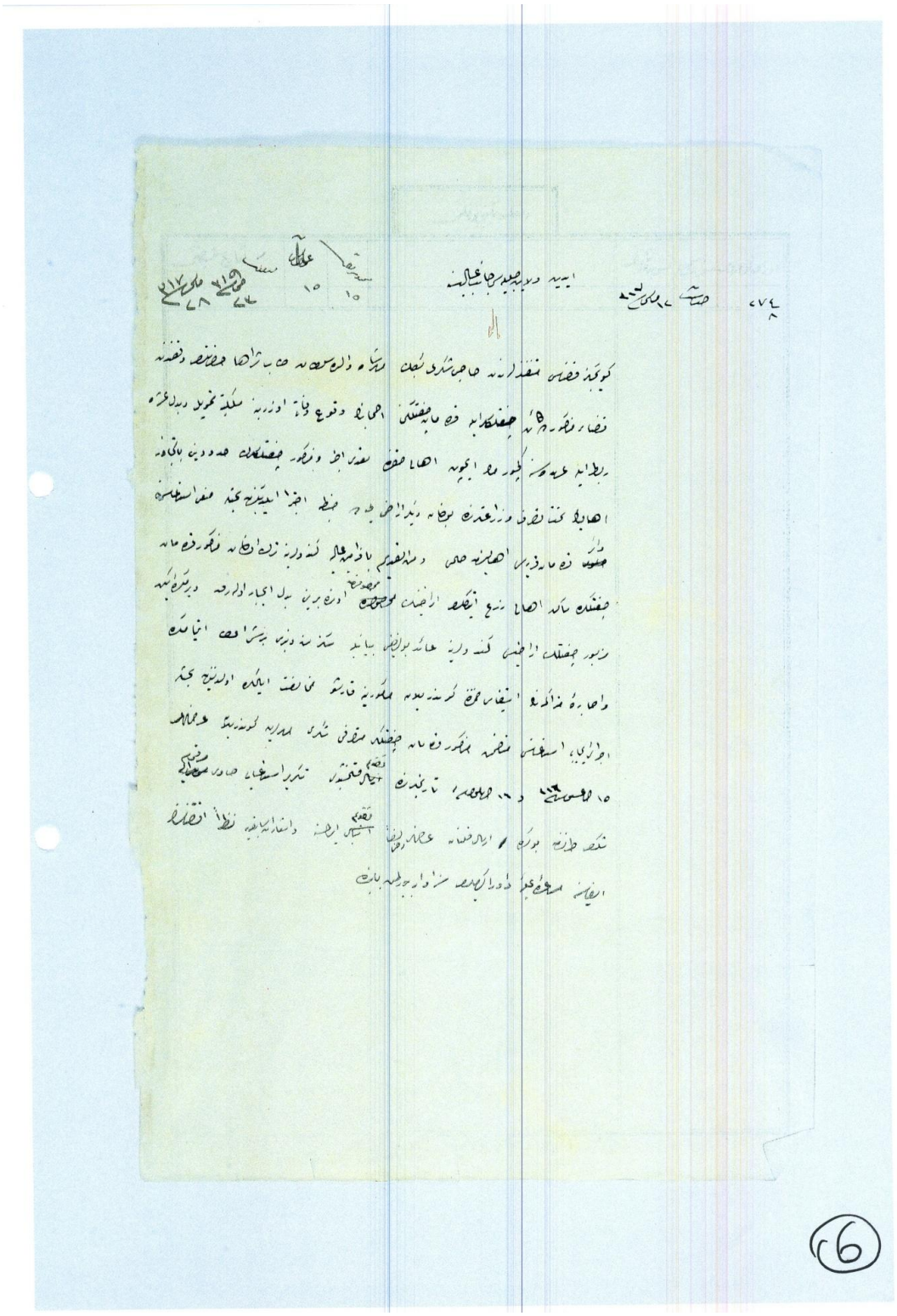

Dahiliye Mektubi Kalemi 4 Eylül 1316

Aydın Vilayetine

Köyceğiz kazası nüfuz sahiplerinden olan Hacı Şükri Bey'in Mihrişah Validesultan hazretleri vakfından Köyceğiz kazasında bulunan çiftliklerle Karaman Çiftliğini sahiplerinin vefatı üzerine mülkiyete dönüştürmek ve öşüre bağlamak ile kendi üzerine geçirmek için ahaliye zulüm etmesi ve zikr olunan çiftliklerin sınırlarını tecavüz ederek ahalinin tasarrufunda olan ve ziraat etmekte oldukları diğer araziyi de zabt eylediğinden bahisle, engellenmesine dair Karaman köyü ahalisinden Hilmi bey mühürüyle dilekçe verilmişti. Eskiden fermanlarla kendisine verilen Karaman çiftliğindeki ahali, üzerinde ziraat yaptıkları arazinin mahsulünden onda birini kira bedeli olarak vermekte iken, zikr olunan çiftliğin arazisinin kendilerine ait olduğunu beyan ile sekiz seneden beri bir şey vermemekte ve birikmiş olan kiranın tahsili için gönderilen memurlara muhalefet etmekte olduğundan bahisle gerekenlerin yapılmasını içeren dilekçe, zikr olunan Karaman Çiftliği mutasarrıfı Şükri mühürleriyle gönderilen arzuhaller 15 Ağustos sene 1316 ve 16 Eylül 1316 ve 28 Mayıs sene 1317 tarihlerinde takdim edilmiştir. Dilekçenin aynısını ve bazı ifadeyi içeren Şükri Efendi tarafından bu kere sadarete takdim ile gönderilen arzuhal dahi ve daha önceki bilgilere göre gereğinin yapılması hususunda.

EK 1.11. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:2496, Gömlek no:43, Tarih:23/S/1319

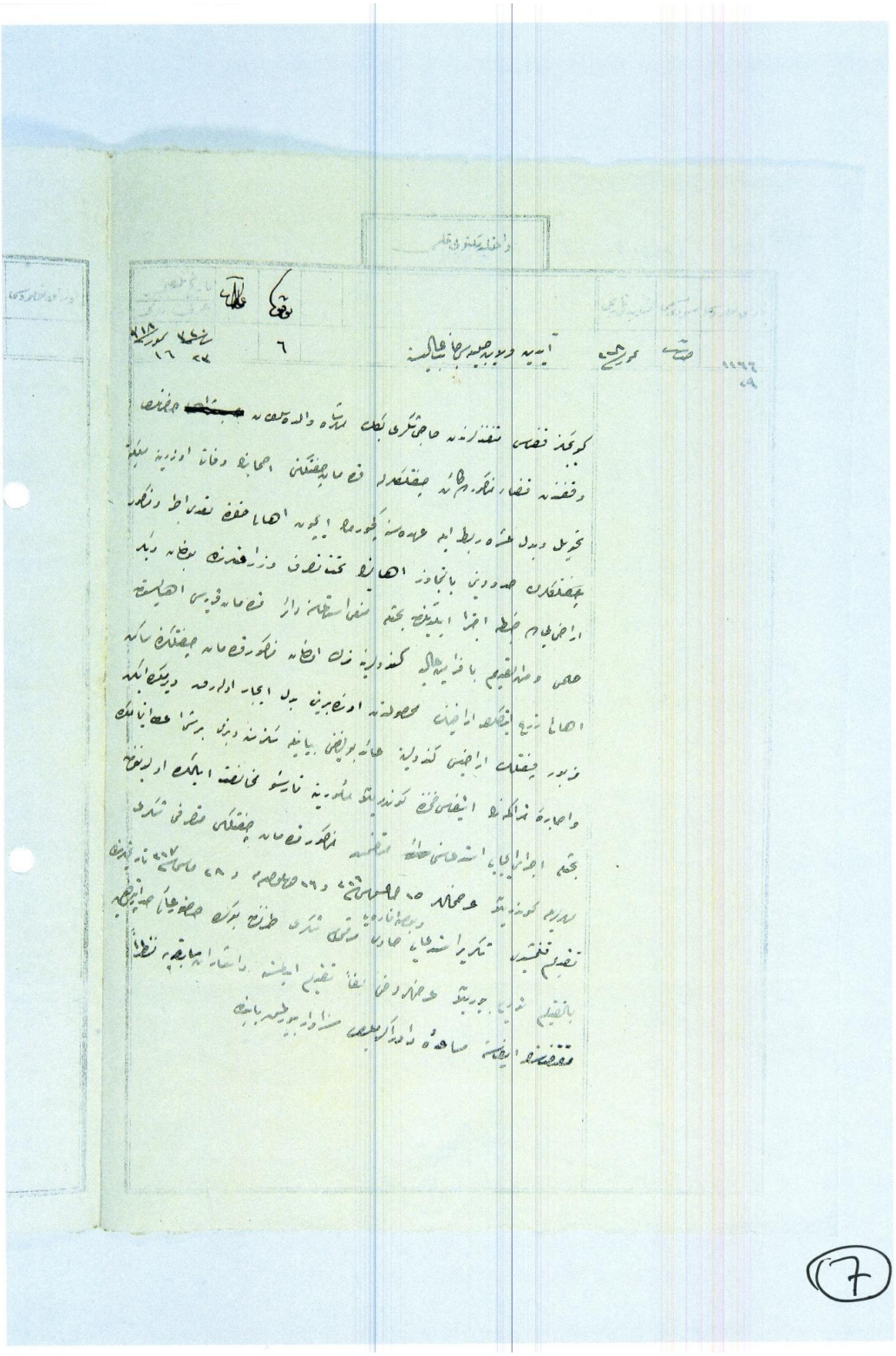

Dahiliye Mektubi Kalemi 12 Mayıs 1318

Aydın Vilayetine

Köyceğiz kazası nüfuz sahiplerinden olan Hacı Şükri Bey'in Mihrişah Validesultan hazretleri vakfından Köyceğiz kazasında bulunan çiftliklerle Karaman Çiftliğini sahiplerinin vefatı üzerine mülkiyete dönüştürmek ve öşüre bağlamak ile kendi üzerine geçirmek için ahaliye zulüm etmesi ve zikr olunan çiftliklerin sınırlarını tecavüz ederek ahalinin tasarrufunda olan ve ziraat etmekte oldukları diğer araziyi de zabt eylediğinden bahisle, engellenmesine dair Karaman köyü ahalisinden Hilmi ve eskiden fermanlarla kendisine verilen Karaman çiftliğindeki ahali, üzerinde ziraat yaptıkları arazinin mahsülünden onda birini kira bedeli olarak vermekte iken, zikr olunan çiftliğin arazisinin kendilerine ait olduğunu beyan ile sekiz seneden beri bir şey vermemekte ve birikmiş olan kiranın tahsili için gönderilen memurlara muhalefet etmekte olduğundan bahisle gerekenlerin yapılmasını içeren dilekçe, zikr olunan Karaman Çiftliği mutasarrıfı Şükri mühürleriyle gönderilen arzuhaller 15 Ağustos sene 1316 ve 16 Eylül 1316 ve 28 Mayıs sene 1317 tarihlerinde takdim edilmiştir. Dilekçenin aynısını ve bazı ifadeyi içeren Şükri Efendi tarafından bu kere sadarete takdim ile gönderilen arzuhal dahi ve daha önceki bilgilere göre gereğinin yapılması hususunda.

EK 1.12. Osmanlı Arşivleri, Dosya no:550, Gömlek no:59, Tarih:23/R/1320

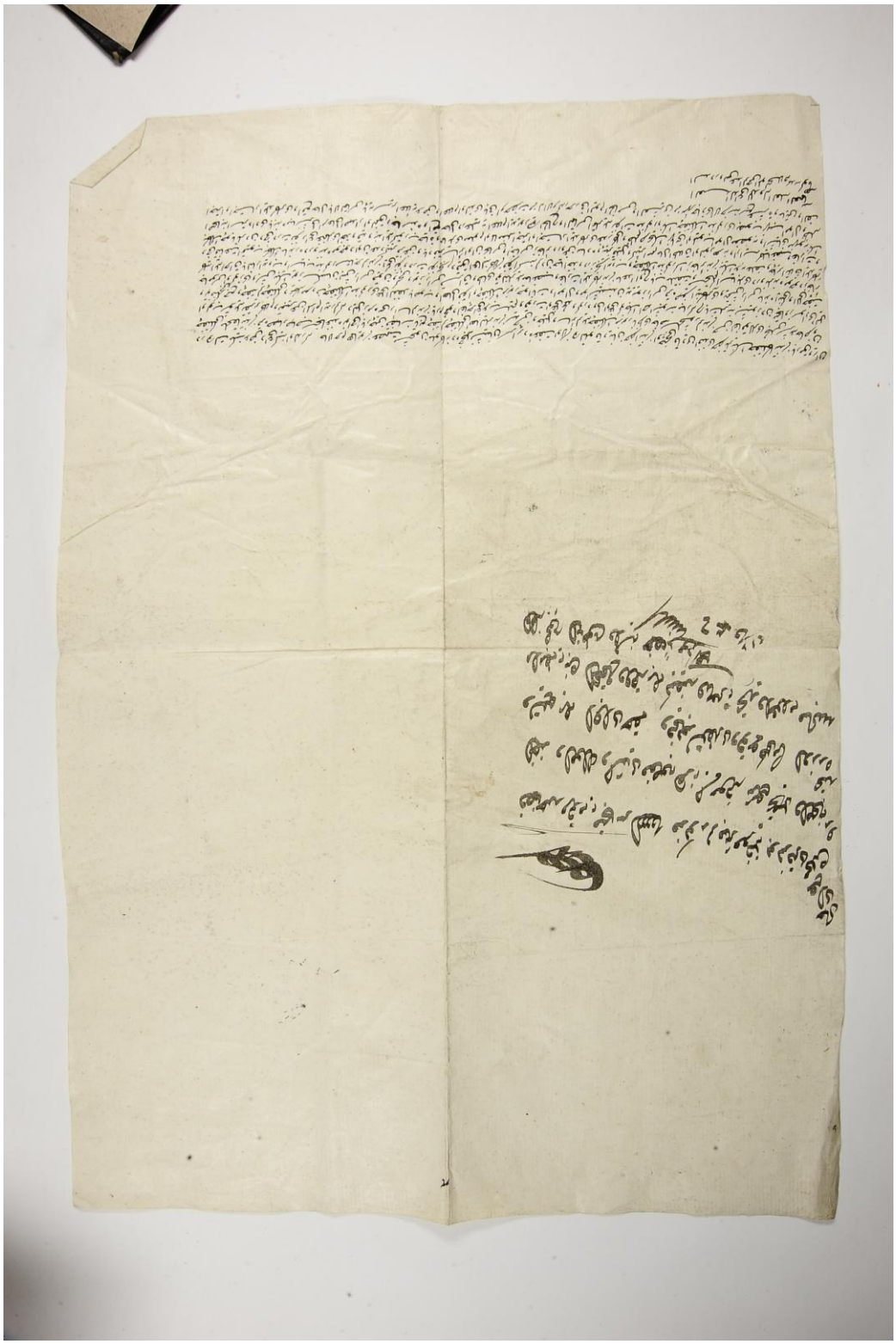

Dahiliye Mektubi Kalemi Temmuz 1318

Aydın Vilayetine

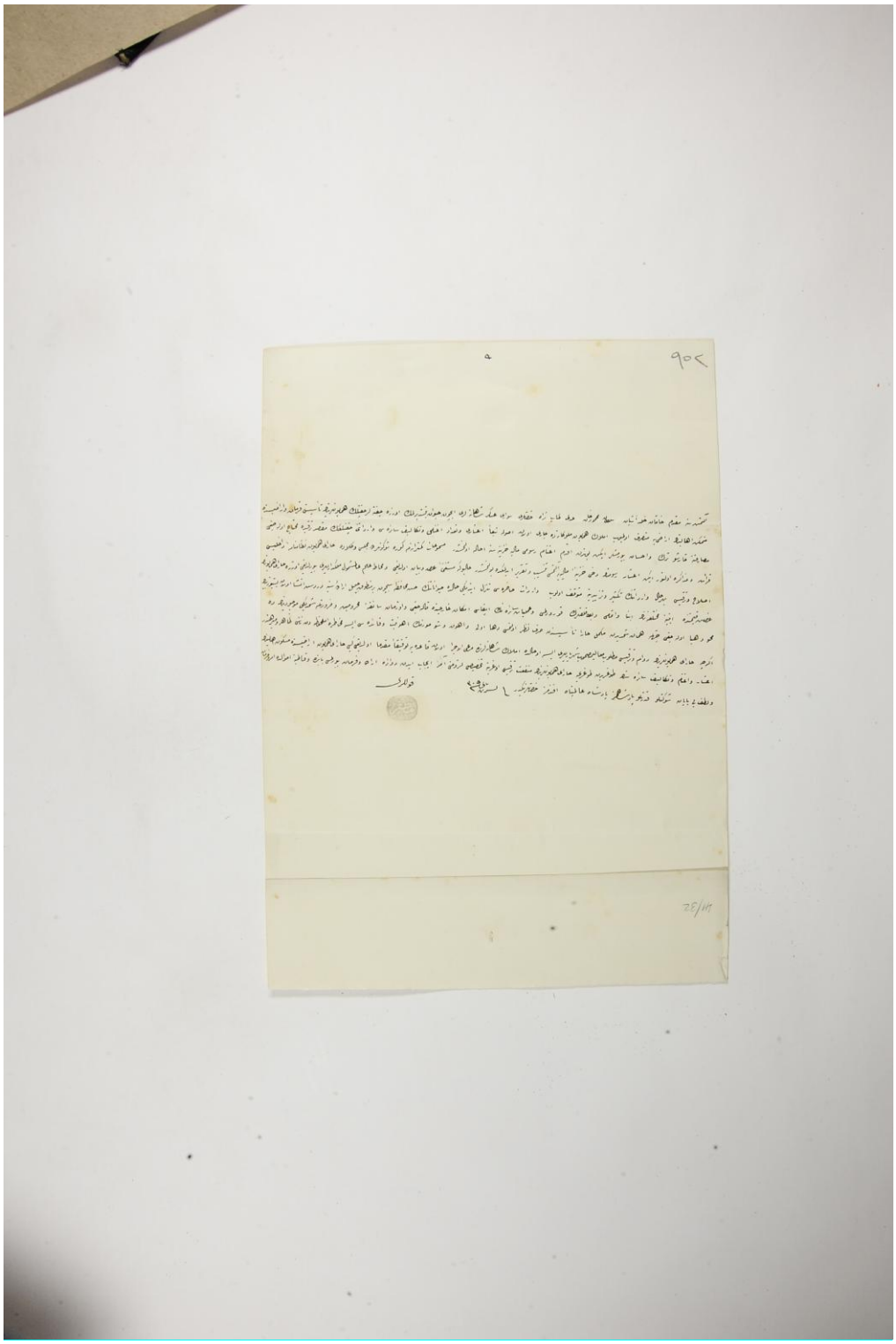
Köyceğiz kazası nüfuz sahiplerinden olan Hacı Şükri Bey'in Mihrişah Validesultan hazretleri vakfından Köyceğiz kazasında bulunan çiftliklerle Karaman Çiftliğini sahiplerinin vefatı üzerine mülkiyete dönüştürmek ve öşüre bağlamak ile kendi üzerine geçirmek için ahaliye zulüm etmesi ve zikr olunan çiftliklerin sınırlarını tecavüz ederek ahalinin tasarrufunda olan ve ziraat etmekte oldukları diğer araziyi de zabt eylediğinden bahisle, engellenmesine dair Karaman köyü ahalisinden Hilmi ve eskiden fermanlarla kendisine verilen Karaman çiftliğindeki ahali, üzerinde ziraat yaptıkları arazinin mahsulünden onda birini kira bedeli olarak vermekte iken, zikr olunan çiftliğin arazisinin kendilerine ait olduğunu beyan ile sekiz seneden beri bir şey vermemekte ve birikmiş olan kiranın tahsili için gönderilen memurlara muhalefet etmekte olduğundan bahisle gerekenlerin yapılmasını içeren dilekçe, zikr olunan Karaman Çiftliği mutasarrıfı Şükri mühürleriyle gönderilen arzuhaller 15 Ağustos sene 1316 ve 16 Eylül 1316 ve 28 Mayıs sene 1317 tarihlerinde takdim edilmiştir. Dilekçenin aynısını ve bazı ifadeyi içeren Şükri Efendi tarafından bu kere sadarete takdim ile gönderilen arzuhal ve daha önceki bilgilere göre gereğinin yapılması hususunda.

EK 1.13 Osmanlı Arşivleri, Dosya no:50, Tarih:25/C/1217

Altmış sene önce Sultan Mahmut Han (Dua cümlesi) Hazretleri süvari askerleri için hayvan yetiştirilmek üzere Çifteler Çiftliklerinin tesisini ferman ve arazisinde oturan ahalinin araziye sahip olmayıp Emlâk-i Hümâyûn'da (İdari birim/Devlete ait mallar) yürürlükte olan usule uygun olarak öşürleri ve koyun vergileri ve diğer mükellefiyetlerin gelirleri çiftliğin gelişmesinde muhtaç olacağı masraflarına karşı veriliyor iken bundan önce koyun vergileri Maliye Hazînesi'ne ihale edilmiştir. Duyduklarıma göre şu günlerde Vekiller Meclisi'nde devlete ait hârâ (at yetiştirilen çiftlik) nizamnâmesi okunup müzakere edilirken öşür vergilerinin de Maliye Hazînesi'ne alınması tensip edilip söylenmişdir. Halbuki arz ve beyana gerek olmayıp malum olduğu üzre devlete ait hârânın düzeltilip geliştirilmesi her hâlukârda gelirlerinin çoğaltılıp artırılmasına bağlı olup şu anki geliri düşürüldüğü takdirde hayvanların güzel bir şekilde muhâfaza edilmesi için açıklandığı üzere yüce idare ile inşa edilen beşyüzbin kuruş kıymetinde muhtelif binaların yapımı ve bataklıkların kurutulması ve sair işlerin yerine getirilmesinin imkan dışında kalacağı ve o zaman mahrumiyete sevk edip ister istemez mevcutların da mahv ve heba olacağı için hemen şimdiden mükemmel hârâ tesisinden yüz çevrilmesi daha uygun ve kolay ve şu suretin uygun ve faydalı olduğu ise düşünülen zarardan ötürü zahir ve aşikardır. Eğer devlete ait hârâların devamı ve geliştirilmesi yüce padişahın istekleri ise o halde devlete ait mülklerinde uygulanan usule uygun olarak önceden olduğu gibi devlete ait hârâ arazisinde oturan ahalinin öşür ve koyun ve diğer vergilerinin doğrudan doğruya devlete ait hârâlarının geliştirilmesi uğruna tahsisi gereğini âmir icap eden dairelere istek ve ferman buyurulması hususunda ve …hallerde emir ve ferman lutfu sonsuz şevketli kudretli âlem padişahı padişahımız efendimiz hazretlerinindir.
Kulları Mühür.

EK 1.14 Osmanlı Arşivi, Dosya no:41, Tarih: 27/Ra/1307

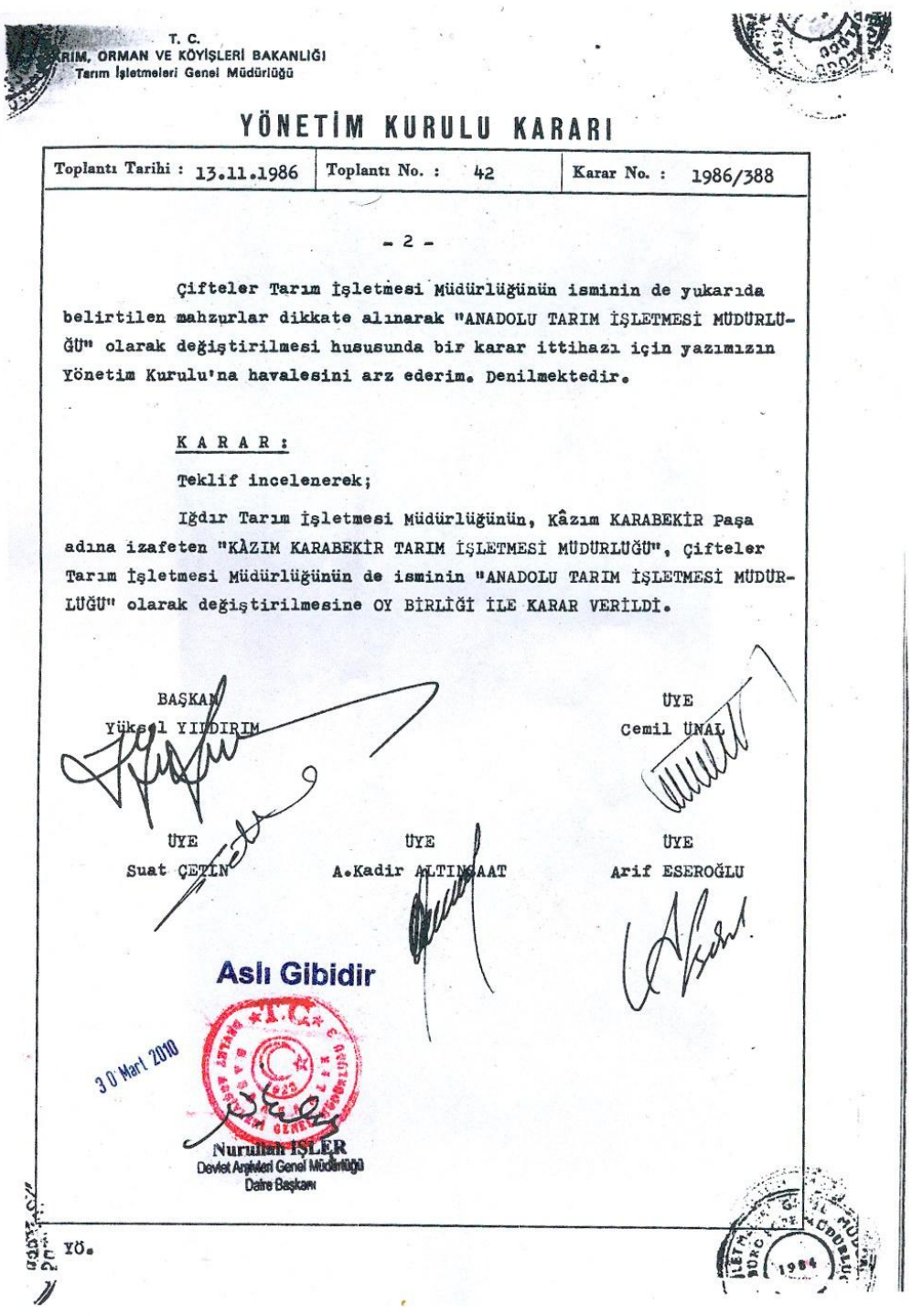
Bahsedilen feci hale cesaret eden adı geçenler mübaşir marifetiyle bulundukları yerde hangi hal üzere olursa olsun alınıp gasbedilen mallar ve eşyalar her ne ise şer'-i şerif marifetiyle tahsil ve ehline (?) ret ve teslim ile haklarını yerine getirmeye ve bundan sonra da musallat olmamaları üzere gözaltına alınıp (?) ihtimam ile keyfiyet Deraliyye'ye yazılıp bildirilmeye acele edilmek ...anadolu (silik).

Yüce devlete aciz kulun arzıdır ki

Hâla devlet hareminde utanma duygusu nişanı olan pür iffetli devletli kadınlar hazretlerinden üçüncü kadın efendi hazretlerinin çiftliklerinden Barmak Viran Çiftliği mülhaklarından (bağlı yerlerden) Karahisar Sahip sancağında Nevâhi-i Barçin kazâsına tabi Çifteler Çiftliği ahalisinden Seyyid Hüseyin ve Halil ve diğerleriyle adı geçen çiftliğin nâzırı (bakanı) hâssa (özel ordu) silahşörlerinden Hasan Ağa kulları şeriat meclisinde bulunup şöyle söyleyip meramlarını ifade ettiler ki Delîl topluluğu reislerinden Yarım Mahmut Ağa çırağı Arab Selim ve Kurt oğlu Mhmet ve Kürt Veli oğlu Küçük Ahmed işbu mübarek senede başlarına beşyüzü geçen süvari delil ve tüfenkçi toplanmış ve Çifteler Çiftliği demekle bilinen adı geçen çiftliği gaflet üzere iken basıp ve ahali fakirler ve adı geçen çiftlikteki hayvanları ve malları ve et ve sütü için beslenen hayvanlardan yediyüz baş kara sığır inekleri ve yetmiş baş manda ineği ve elli çift camus ve öküzü ve beşbin yüzseksenbeş baş koyun ve keçi ve yüz baş kısrak ve tay ...beraber gasp ettiklerinden başka üç kapı sağlam ve değerli su değirmenlerininin içerisindeki erzak tamamıyla ateşle yakılıp ve su değirmeni kiracılarından iki kişi ve dört kişi un imaline gelen fakir kimesnelerden diri olarak alın ve zincirleyip ve adı geçen çiftliğin erzaklarından bin araba ulaf ve çayır telef eyledikleri de yeterli olmayıp beylik mandara içerisinde bulunan on aded büyük kazan veya sair bakır kaplar ve erzak cinsleri ve sade yağ ve peynir ve az çok mal denilir her ne var ise tamamen gasp ve beylik çobanlardan da dört nefer çoban koyunları alıp bağ ile götürüp hayat ve ölümleri malum olmamakla cüret eyledikleri tam ve açık zulmün sonu olmayıp gasp edilen mal ve eşyaların sahiplerine geri verilmesi hususunda mübaşirli yüce emir buyurulmak ricasında vuku bulan hali Deraliyye'ye bildiriliyor diye talep etmeleriyle bahsedilen kişilerin adı geçen çiftliği basıp malları gasp edüp zulme cüret eyledikleri hali talep ile yüce divana arz ve ilam olundu (bildirildi). Baki emir, emir yetkisi olan kimseye aittir. Bin ikiyüz onyedi senesi cemaziyelâhir ayının yirmi beşinci gününde yazıldı.

Devlet-i Osmânî'nin duacı kulu Seyyid Derviş Abdurrahman ...

EK 1.15. TİGEM 1986 Yönetim Kurulu Kararları Defteri

T. C.
TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

YÖNETİM KURULU KARARI

Toplantı Tarihi : 13.11.1986	Toplantı No. : 42	Karar No. : 1986/388

- 2 -

Çifteler Tarım İşletmesi Müdürlüğünün isminin de yukarıda belirtilen mahzurlar dikkate alınarak "ANADOLU TARIM İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ" olarak değiştirilmesi hususunda bir karar ittihazı için yazımızın Yönetim Kurulu'na havalesini arz ederim. Denilmektedir.

K A R A R :

Teklif incelenerek;

Iğdır Tarım İşletmesi Müdürlüğünün, Kâzım KARABEKİR Paşa adına izafeten "KÂZIM KARABEKİR TARIM İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ", Çifteler Tarım İşletmesi Müdürlüğünün de isminin "ANADOLU TARIM İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ" olarak değiştirilmesine OY BİRLİĞİ İLE KARAR VERİLDİ.

BAŞKAN
Yüksel YILDIRIM

ÜYE
Cemil ÜNAL

ÜYE
Suat ÇETİN

ÜYE
A.Kadir ALTINSAAT

ÜYE
Arif ESEROĞLU

Aslı Gibidir
30 Mart 2010
Nurullah IŞLER
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Daire Başkanı

YÖ.

T. C.
TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

YÖNETİM KURULU KARARI

Toplantı Tarihi :	13.11.1986 Perşembe	Başkan : Yüksel	YILDIRIM
Toplantı Saati :	11.00	Üye : Cemil	ÜNAL
Toplantı Yeri :	TİGEM/ANKARA	Üye : Suat	ÇETİN
Toplantı No. :	42	Üye : A.Kadir	ALTINSAAT
Karar No. :	1986/388	Üye : Arif	ESEROĞLU
		Üye : (Münhal)	

Hukuk Müşavirliğinin 12 Kasım 1986 gün ve 920 sayılı yazılarında;

Genel Müdürlüğümüz İşletmelerinden Iğdır ve Çifteler Tarım İşletmelerinin kuruluş yıllarında mülki idare olarak bağlı oldukları ilçelerin isimlerini aldıkları ve sonraları bu idari taksimatın değişmesi ile bu işletmelerin ilk kuruldukları yıllarda bağlı oldukları ilçelerin değiştiği malumlarıdır.

Mahalli İşletmelerden bu yönde bir takım sıkıntıların olduğuna dair zaman zaman yazılar alınmaktadır. İşletmelerin evvelce bağlı oldukları ilçe isimlerinin değiştirilip, bilahare bağlandıkları ilçelerin adlarının işletme adı olarak kullanılmasının işletmeler ve ilçeler arasında rahatsızlık yaratacağı ve ilçe başkanlarının bir takım sızlanmalarına maruz kalınacağı tabiidir.

Ayrıca idari bağlılık yerinin değişmesi sonucu eski isimlerin özelliklerini kaybettikleri ve adres karışıklaklarına sebep olduğu yine işletmeler tarafından şifahi olarak bildirilmiştir.

İşletme müdürlerimiz ve ilcelerin mülki, idari yetkilileri de eski isimlerin değiştirilmesi önerilerini zaman zaman yazılı ve sözlü olarak Genel Müdürlüğümüze bildirmektedirler. Bu nedenle;

Iğdır Tarım İşletmesi Müdürlüğünün isminin doğu illerimizin savunulmasında ve kurtarılmasında çok büyük kahramanlıklar gösterip tarihe malolan sevilen, sayılan ve takdir edilen merhum Kâzım KARABEKİR Paşa adına izafeten "KÂZIM KARABEKİR TARIM İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ",

Aslı Gibidir
30 Mart 2010

Nurullah İŞLER
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Daire Başkanı